

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

КОЛЕСНИК СВІТЛАНА ВІТАЛІЇВНА

УДК 796-051:378]:373.091.33-027.556

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ**

011 Освітні, педагогічні науки

01 Освіта / Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ С. В. Колесник

Науковий керівник: **Белікова Наталія Олександрівна,**
доктор педагогічних наук, професор

Луцьк – 2022

АНОТАЦІЯ

Колесник С.В. **Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». – Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2022.

У дисертації розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Проаналізовано стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи у закладах вищої освіти; виокремлено пріоритетні напрями її оптимізації (концептуальний, змістовий, технологічний та аналітико-рефлексивний), які розкриті через систему відповідних заходів.

Визначено та схарактеризовано сутність основних понять дослідження: «позакласна робота учителя фізичної культури», «анімаційно-гурткова робота», «готовність майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи».

Позакласну роботу учителя фізичної культури розглянуто як систему організованих занять фізичними вправами в позаурочний час, яка реалізується на добровільних засадах та забезпечує необхідні умови для формування в учнів потреб і мотивів до систематичних занять фізичною культурою, умінь і навичок для підтримання високого рівня фізичної та розумової працездатності й здоров'я. Анімаційно-гурткову роботу тлумачимо як форму позакласної діяльності, яка передбачає активні і творчі міжособистісні взаємини між педагогом та учнями, в основі яких лежать анімаційні програми проведення вільного часу школярів.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи визначено як інтегративне особистісне утворення, яке включає ціннісне ставлення до професійної діяльності у позанавчальний час, прагнення до урізноманітнення гурткової роботи засобами анімаційних програм, що ґрунтується на актуальних професійних знаннях, уміннях та навичках, а також організаційно-комунікативних здібностях і творчому підході до організації анімаційно-гурткової роботи.

Визначено структурно-компонентний склад готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, який включає взаємопов'язані і взаємозумовлені компоненти: ціннісно-мотиваційний – відображає наявність у студентів ціннісного ставлення до професійної діяльності у позанавчальний час, мотивацію до проведення гурткових занять, прагнення до успіху у здійсненні анімаційно-гурткової роботи; когнітивний – передбачає сформованість у студентів міждисциплінарних, професійно-орієнтованих та спеціальних знань для успішної реалізації анімаційних програм у гуртковій роботі; діяльнісний – демонструє наявність у студентів взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних гностичних, конструктивних, проєктувальних, організаційних, комунікативних та інноваційних умінь і навичок щодо здійснення анімаційно-гурткової роботи; особистісний – віддзеркалює наявність у студентів навичок soft skills щодо організації анімаційно-гурткової роботи, зокрема, організаційно-комунікативних здібностей та творчої креативності.

Розроблено критерії, рівні й показники вияву готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, що корелюють із визначеними компонентами. Відтак, мотиваційний критерій містить комплекс сформованих і взаємозв'язаних між собою елементів: мотивів, потреб, інтересів і ціннісних орієнтацій студентів; змістовий критерій засвідчує повноту, глибину, системність та міцність засвоєння студентами загальних, професійно-орієнтованих і спеціальних знань, необхідних для реалізації анімаційно-гурткової роботи; діялісно-практичний критерій характеризується

сформованістю у студентів взаємопов'язаних між собою видів умінь і навичок, таких як: гностичні, проєктувальні, конструктивні, організаційні, комунікативні, інноваційні; особистісно-рефлексивний критерій включає уміння студентів самостійно здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, об'єктивно її оцінювати; уміння критично ставитися до своєї особистості, професійних якостей. Здійснено диференціацію рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, зокрема: високий, середній і низький.

Сучасний стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи вивчено на основі педагогічного спостереження, бесід та опитування студентів (184 осіб), учнів 5-9 класів (277 осіб) і вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти (76 осіб). Результати опитування підтвердили доцільність розв'язання питання формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: студенти вважають себе недостатньо підготовленими до анімаційно-гурткової роботи (74,6%); значна частина учнів (61,37%) не відвідує позакласні заходи з фізичної культури з тих чи інших причин, що свідчить про низький рівень організації або доступності таких заходів; вчителі вважають за доцільне в закладах вищої освіти здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до проведення анімаційно-гурткової роботи (81,3%). Результати анкетування підтвердили актуальність обраного питання й потребу моделювання процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Розроблено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, яку представлено як сукупність систематизованих у певній послідовності блоків (концептуально-цільового, організаційно-змістового, діяльнісно-технологічного та аналітико-результативного); з дотриманням підходів (аксіологічного, компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого); педагогічних принципів (загальнодидактичних: свідомості та активності, систематичності й послідовності, доступності та

індивідуалізації, зв'язку теорії з практичною діяльністю та специфічних: інноваційності, креативності, самостійності, рефлексивності). Модель є комплексною системою взаємопов'язаних елементів (змісту, форм, методів, засобів), виконує пізнавальну, виховну, розвивальну, комунікативну, організаторську, адаптаційну, діяльнiсну, творчу функції і реалізується на трьох етапах (мотиваційно-базовому, технологічному, рефлексивно-аналітичному) задля досягнення головної мети – сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: формування позитивного ставлення студентів до позакласної діяльності та стійкої мотивації до проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм; вдосконалення змістового наповнення освітнього процесу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відповідними освітніми компонентами; моделювання професійних ситуацій створення творчо-креативного розвивального середовища з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для посилення єдності теоретичної та практичної складових підготовки студентів до анімаційно-гурткової роботи, а також розвитку їх особистісних професійних якостей.

Вдосконалено змістове наповнення освітнього процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відповідними освітніми компонентами, серед яких: «Професійна майстерність керівника гуртка», «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи», «Методика анімаційної роботи», «Діагностика мотивації вільного часу школяра». Визначено основні форми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи (лекції, проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-презентації, самостійна робота, науково-дослідна робота, консультації, дистанційне навчання, волонтерська діяльність). Водночас запропоновано методи формування готовності майбутніх учителів

фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: традиційні, інтерактивні – мозковий штурм («Як зацікавити учнів брати активну участь у позакласних спортивно-масових заходах, систематично відвідувати гуртки / секції з фізичної культури?»), метод кейсів («Сучасні проблеми організації фізичного виховання учнівської молоді у позанавчальний час»), портфоліо (відображення презентаційних матеріалів: на що здатний майбутній учитель фізичної культури, організовуючи анімаційно-гурткову роботу), метод проектування (розробка і представлення власної анімаційної програми певного спрямування: видовищно-розважального, спортивно-оздоровчого чи культурно-пізнавального), тренінг («Особливості професійної майстерності керівника гуртка»). Наголошено, що практичного досвіду формування готовності до анімаційно-гурткової роботи студенти набувають у процесі проходження практик: психолого-педагогічної (2-й курс), педагогічної (3-й курс) і виробничої за профілем майбутньої професії (4-й курс).

Дослідження проводилося впродовж 2017–2021 рр. і охоплювало послідовні етапи педагогічного пошуку: пошуково-теоретичний, технологічний, експериментальний і узагальнювальний. Для проведення педагогічного експерименту обрано Рівненський державний гуманітарний університет, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка та Волинський національний університет імені Лесі Українки. Сформовано експериментальну групу (n=91 особи), студенти якої навчалися відповідно до змодельованого процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, й контрольну групу (n=93 особи), студенти якої навчалися за традиційною схемою освітнього процесу.

Для проведення педагогічного експерименту здійснено добір дослідницьких методик, зокрема: тест-питальник «Діагностика мотивації до успіху Т. Елерса» (для визначення рівня сформованості ціннісно-мотиваційного компонента); тестові завдання для виявлення рівня сформованості когнітивного компонента; діагностична картка (для визначення рівня сформованості

діяльнісного компонента); тест-питальник «Який Ваш творчий потенціал?», «Методика оцінки комунікативних та організаторських здібностей за Б. Федоришиним, В. Синявським» (для виявлення рівня сформованості особистісного компонента). Упроваджено комп'ютерну програму «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (розроблену у співаторстві), з допомогою якої оцінено рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Установлено, що на початку педагогічного експерименту в експериментальній групі високий рівень сформованості готовності до анімаційно-гурткової роботи мали 11,9% студентів, наприкінці – 29,67%; середній рівень на початку мали 35,16% студентів, наприкінці – 48,35%; низький рівень на початку – 52,93%, наприкінці – 21,98%. У контрольній групі на початку педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до анімаційно-гурткової роботи мали 11,65% студентів, наприкінці – 18,64%; середній рівень на початку мали 33,87% студентів, наприкінці – 41,04%; низький рівень на початку – 54,48%, наприкінці – 40,32%.

Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи свідчить, що кількість студентів із високим рівнем зросла в експериментальній групі на 17,77%, у контрольній – на 6,99%; чисельність студентів із середнім рівнем збільшилася в експериментальній групі на 13,19%, у контрольній – на 7,17%; зменшилася кількість студентів із низьким рівнем в експериментальній групі на 30,95%, у контрольній – на 14,16%. Результати педагогічного експерименту свідчать про суттєві позитивні зміни сформованості готовності до анімаційно-гурткової роботи у студентів експериментальної групи порівняно з контрольною, що дає підстави стверджувати: мета дослідження досягнута, поставлені завдання виконані.

На основі кореляційного аналізу простежено тенденцію до посилення взаємозв'язку окремих структурних компонентів готовності майбутніх учителів

фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи в експериментальній і контрольній групах наприкінці експерименту.

Ключові слова: позакласна робота, анімаційно-гурткова робота, майбутні учителі фізичної культури, формування готовності, модель, педагогічні умови.

SUMMARY

Kolesnyk S.V. Formation of the Future Physical Education Teachers' Readiness for Animation Group Work. – Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

Dissertation for obtaining the Doctor of Philosophy scientific degree in the field of knowledge 01 Education / Pedagogy in the Specialty 011 «Educational, Pedagogical Sciences». – Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, 2022.

The dissertation develops, theoretically substantiates and experimentally tests the effectiveness of pedagogical conditions for the formation of the future teachers of physical education teachers' readiness for animation group work.

The state of preparation of future physical education teachers for extracurricular work in higher education institutions is analyzed. The priority directions of its optimization such as conceptual, substantive, technological and analytical-reflexive ones are highlighted, which are revealed through a system of appropriate measures.

The essence of the following study basic concepts such as «extracurricular work of a physical education teacher», «animation group work», and «the future physical education teachers' readiness for animation group work» is defined and characterized.

The extracurricular work of a physical education teacher is considered as a system of organized physical exercise classes in out-of-school hours. It is implemented on a voluntary basis and provides the necessary conditions for the formation of students' needs and motives for systematic physical education classes,

skills and abilities to maintain a high level of physical and mental performance and health. Animation group work is interpreted as a form of extracurricular activity involving active and creative interpersonal relationships between the teacher and students, which are based on animation programs for schoolchildren's free time.

The future physical education teachers' readiness for animation group work is defined as an integrative personal education including a valuable attitude to professional activities in extracurricular time. It implies a desire to diversify group work by means of animation programs based on current professional knowledge, abilities and skills, as well as organizational and communication skills and a creative approach to the animation group work organization.

The structural component composition of the future physical education teachers' readiness for animation group work has been determined. It includes interconnected and mutually determined components such as value-motivation one reflecting the presence of students' valuable attitude to professional activities in extracurricular time, motivation to conduct group classes, and the desire to success in the implementation of animation group work. The cognitive aspect involves students' formation of interdisciplinary, professionally oriented and special knowledge for the successful implementation of animation programs in-group work. An activity aspect demonstrates that students have interconnected and complementary gnostic, constructive, projective, organizational, communicative and innovative abilities and skills in the implementation of animation group work. The personal one reflects the presence of students in soft skills related to the organization of animation group work, in particular, organizational and communicative abilities and artistic creativity.

Criteria, levels and indicators of the future physical education teachers' readiness for animation group work have been developed in correlation with the specified components. Therefore, the motivation criterion contains a complex of formed and interconnected elements such as motives, needs, interests and value orientations of students. The content criterion certifies the completeness, depth, consistency and strength of students' assimilation of general, professionally oriented and special knowledge necessary for the implementation of animation group work.

The activity-practical criterion is characterized by the formation of interrelated types of abilities and skills in students, such as gnostic, projective, constructive, organizational, communicative, innovative ones; the personal-reflective criterion includes the ability of students to independently monitor their own pedagogical activity and objectively evaluate it; the ability to be critical of one's personality and professional qualities. The following levels of the future physical education teachers' readiness for animation group work were differentiated, in particular: high, medium and low one.

The current state of the future physical education teachers' readiness for animation group work was studied on the basis of pedagogical observation, interviews and surveys of students (184 people), students of 5-9 grades (277 people) and physical education teachers at institutions of general secondary education (76 people). The results of the survey confirmed the urgency of the issue of the future physical education teachers' readiness for animation group work. Students consider themselves insufficiently prepared for animation group work (74.6%). A large part of students (61.37%) do not attend extracurricular physical education activities for one reason or another, which indicates a low level of organization or availability of such activities; teachers consider it expedient in institutions of higher education to train future teachers of physical education to conduct animation group work (81.3%). The results of the survey prove the relevance of the chosen problem and the need for modeling the process of formation of the future physical education teachers' readiness for animation group work.

A model of the formation of the future physical education teachers' readiness for animation group work has been developed. It is presented as a set of blocks systematized in a certain sequence (conceptual-purpose, organizational-content, activity-technological and analytical-effective); in compliance with approaches (axiological, competence-based, activity-based, person-oriented); pedagogical principles (general didactic: consciousness and activity, system and consistency, accessibility and individualization, connection of theory with practical activity and specific: innovation, creativity, independence, reflexivity). The model is a complex

system of interconnected elements (content, forms, methods, tools), performs cognitive, educational, developmental, communicative, organizational, adaptive, active, creative functions and is implemented in three stages (motivational-basic, technological, reflective-analytical) for achievement of the main goal such as the formation of the future physical education teachers' readiness for animation group work.

The effectiveness of pedagogical conditions for formation future physical education teachers' readiness for animation group work and the formation of a positive attitude of students to extracurricular activities and sustainable motivation to conduct group classes by using animation programs have been theoretically substantiated and experimentally verified. It implies the improving of the educational process content with regard to the formation future physical education teachers' readiness for animation group work with appropriate educational components such as modeling professional situations, creating an artistic and creative development environment by using information and communication technologies. They will strengthen the unity of the theoretical and practical components of student training for animation group work, as well as the development of their personal professional qualities.

The content of the educational process of formation future physical education teachers' readiness for animation group work has been improved with relevant educational components, such as «the Group leader professional skill», «Theory and methodology of extracurricular and out-of-school work», «Methodology of animation work», «Diagnostics of the student's free time motivation». The main forms of training future physical education teachers' readiness for animation group work are defined (lectures, problem-based lectures, lecture-discussions, lecture-presentations, independent work, research work, consultations, distance learning, volunteering). At the same time, methods of forming the future physical education teachers' readiness for animation group work are proposed. They are traditional and interactive ones, for example, brainstorming («How to interest students to actively participate in extracurricular sports and mass events, systematically visit sport clubs and sections»).

The case method («Modern problems of the physical education organization of schoolchildren in extracurricular time») and portfolio is a display of presentation materials: «What a future teacher of physical education is capable of in organizing animation group work»). A projecting method is aimed to design and present one's own animation program of a certain direction: spectacular entertainment, sports-rehabilitation or cultural-cognitive) and training («Peculiarities of the professional skill of the group leader»). It is emphasized that students gain practical experience in forming readiness for animation group work at practical classes: psychological-pedagogical (2nd year), pedagogical (3rd year) and production according to the profile of the future profession (4th year).

The research was conducted in 2017–2021 and covered successive stages of pedagogical research such as research-theoretical, technological, experimental one and generalization. Rivne State Humanities University, Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University and Lesya Ukrainka Volyn National University were selected for the pedagogical experiment. An experimental group (n=91 people) was formed, where students studied according to the modeled process of formation future physical education teachers' readiness for animation group work, and a control group (n=93 people), where students studied according to the traditional scheme of the educational process.

A set of research methods was made to conduct the pedagogical experiment. The test-questionnaire «Diagnostics of motivation to success by T. Ehlers» is aimed to determine the level of formation of the value-motivational component); test tasks are to identify the level of formation of the cognitive component; diagnostic card is to determine the level of formation of the activity component). Test-questionnaire «What is your creative potential? », «Methodology for evaluating communicative and organizational abilities according to B. Fedoryshyn, V. Sinyavsky» will identify the level of formation of the personal component. The computer program «KBZ: pedagogical diagnosis of the future physical education teachers' readiness for animation group work» (developed in collaboration) was implemented. It assessed

the level of formation of the future physical education teachers' readiness for animation group.

It was established that at the beginning of the pedagogical experiment, only 11.9% of students in the experimental group had a high level of readiness for animation group work and at the end, it was 29.67 %. 35.16 % of students had an average readiness level at the beginning, and 48.35 % at the end. A low level at the beginning had 52.93 % students, at the end indicator was 21.98 %. In the control group, at the beginning of the pedagogical experiment, 11.65 % of students had a high level of readiness for animation group work, at the end it was 18.64 %; 33.87 % of students had an average level at the beginning, and 41.04 % at the end; low level at the beginning had 54.48% of students, at the end – 40.32%.

The dynamics of the levels of the future physical education teachers' readiness for animation group work shows that the number of students with a high level increased by 17.77 % in the experimental group, and by 6.99 % in the control group. The number of students with an average level increased by 13.19 % in the experimental group, and by 7.17 % in the control group; the number of students with a low level in the experimental group decreased by 30.95 %, in the control group by 14.16 %. The results of the pedagogical experiment indicate significant positive changes in the formation of readiness for animation group work among students of the experimental group compared to the control group. It gives grounds to assert that the goal of the study has been achieved and the set of tasks have been completed.

A tendency to strengthen the interrelationship of individual structural components of the future physical education teachers' readiness for animation group work in the experimental and control groups at the end of the experiment was traced on the basis of the correlation analysis.

Key words: extracurricular work, animation group work, future physical education teachers, formation of readiness, model, pedagogical conditions.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Belikova N., Indyka S., Ulyanytska N., Podubinska S., Krendelieva V. Perspectives for Implementation of New Variative Modules of «Physical Culture. Grades 5–9» Training Program. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Східноєвроп нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2017. № 3 (39). С. 140–146. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2017-03-140-146>. *Особистий внесок здобувача полягає у формулюванні основних положень дослідження й аналізі його результатів.*

2. Подубінська С.В. Основні напрями оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету «Серія: Педагогічні науки». 2018. Вип.152. Т.1. С. 64–67.

3. Подубінська С.В. Сутність та структура позакласної роботи учителя фізичної культури. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету «Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт». 2018. Вип.154. Т.2. С. 48–52.

4. Белікова Н.О., Подубінська С.В. Сучасний стан організації позакласної роботи з фізичної культури. Вісник Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2019. Вип. 14. С. 15–19. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні проблеми, постановці мети, підборі методів, проведенні дослідження, формулюванні висновків.*

5. Белікова Н.О., Подубінська С.В., Рода О.Б. Навчання майбутніх учителів фізичної культури анімаційних технологій позакласної роботи: змістовий контент. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020.

Вип. 7 К (127) 20. С. 32–36. *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні проблеми дослідження, визначенні мети, аналізу результатів, формулюванні висновків.*

6. Колесник С.В. Структурний аналіз моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). № 9 (140). 2021. С. 69–75. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.9\(140\).16](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.9(140).16)

7. Колесник С.В., Белікова Н.О. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи методами активного навчання. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2022. №1 (57). С. 17–23. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-01-17-23> *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні проблеми, постановці мети, підборі методів, формулюванні висновків.*

8. Bielikova, N., Tsos, A., Indyka, S., Contiero, D., Pantik, V., Tomaschuk, O., Dedeliuk N. and Podubinska, S. (2021). The Motor Activity Status and Students` Self-Assessment of Health During a COVID-19 Pandemic. Sport Mont, 19(S2), 95 – 99. doi:10.26773/smj.210901 / http://www.sportmont.ucg.ac.me/clanci/SM_September_2021_Bielikova.pdf (Scopus). *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі й узагальненні даних літературних джерел, формулюванні висновків, підготовці матеріалів до друку.*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Белікова Н.О., Индика С.Я., Ульяницька Н.Я., Подубінська С.В. Перспективи впровадження нових варіативних модулів навчальної програми «Фізична культура. 5–9 класи» / Історія фізичної культури і спорту народів Європи [Текст] : зб. тез доп. I Міжнар. наук. конгр. іст. фіз. культ. (18–20 вер. 2017 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Индика. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім.

Лесі Українки, 2017. – С. 4. *Особистий внесок здобувача полягає у накопиченні та аналізі емпіричних даних, формулюванні висновків.*

10. Подубінська С.В. Організація позакласної роботи майбутніх учителів фізичної культури / Традиції та інновації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 23-24 березня 2018 р.- Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2018. С. 15–18.

11. Подубінська С.В. Гурткова робота як основна форма позакласної діяльності учителя фізичної культури / Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (15–16 травня 2018 року). – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. С. 1012–1015.

12. Подубінська С.В. Використання анімації у гуртковій роботі майбутніх учителів фізичної культури / Фізична активність і якість життя людини [Текст] : зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (22–24 трав. 2018 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індіка. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. – С. 52.

13. Подубінська С.В. Сутність анімаційно-гурткової роботи учителя фізичної культури / Проблеми та перспективи розвитку вищої школи та економіки XXI столітті, присвяченої 25-річчю Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука (11-12 жовтня 2018р.).- Рівне: РВЦ МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. С. 352–354.

14. Подубінська С.В., Рода О.Б. Професійна майстерність керівника гуртка з фізичної культури / Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання та спорту в закладах освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка, 25 квітня 2019 року) / [редактор-упорядник: Т. В. Кулікова] – Кременчук: Методичний кабінет, 2019. С. 23–25. *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні проблеми дослідження, визначенні мети, аналізу результатів, формулюванні висновків.*

15. Белікова Н.О., Індика С.Я., Подубінська С.В., Семенова І.В. Особливості впровадження варіативної складової навчальної програми з фізичної культури у 5–9 класах / Залучення учнів до здорового способу життя та популяризація варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури через всеукраїнський проект «JuniorZ»: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (15–16 квітня 2019 р.) / уклад.: О. Ю. Дикий. – Луцьк: Волинський ІППО, 2019. С. 150–153. *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні проблеми дослідження, аналізу та узагальнення результатів дослідження.*

16. Подубінська С.В., Белікова Н.О. Реалізація компетентнісного підходу у підготовці учителів фізичної культури / Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень: матеріали XIII міжнар. наук.- прак. конф. аспірантів і студентів (14–15 травня 2019 року). Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 874–876. *Особистий внесок здобувача полягає у формулюванні основних положень дослідження й аналізі його результатів, формулюванні висновків.*

17. Подубінська С.В. Мотиваційний фактор використання анімаційних програм у гуртковій роботі з фізичної культури. Фізична активність і якість життя людини [текст]: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (11–13 черв. 2019 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. С. 65.

18. Белікова Н.О., Індика С.Я., Подубінська С.В., Мордик О.А. Історія становлення окремих варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури для 5–9 класів в Україні / Історія фізичної культури і спорту народів Європи [Текст]: зб. тез доп. III Міжнар. наук. конгр. іст. фіз. культ. (10–12 верес. 2019 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. С. 3–4. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні мети, аналізу і узагальненні результатів, формулюванні висновків.*

19. Подубінська С.В., Белікова Н.О. Особливості використання анімаційних технологій у позакласній роботі з фізичної культури / Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень: матеріали XIV міжнар. наук. - прак. конф. аспірантів і студентів (12–13 травня 2020 року). Луцьк:

Вежа-Друк, 2020. С. 63–66. *Особистий внесок здобувача полягає у формулюванні основних положень дослідження аналізі і синтезі його результатів.*

20. Подубінська С.В. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційної діяльності. Фізична активність і якість життя людини [текст]: зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (10 черв. 2020 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. – С. 28.

21. Подубінська С. В. Фізкультурно-оздоровчий потенціал використання анімаційних технологій у позакласній роботі майбутніх учителів фізичної культури. Фізична культура, спорт і здоров'я людини [Текст]: зб. тез доп. III Регіон. наук.-практ. студ. конф. (20 груд. 2020 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. С. 86–87.

22. Колесник С. В. Практичні методи навчання майбутніх учителів фізичної культури анімаційних технологій позакласної роботи. Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 12 лютого 2021р). Дніпро: Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 131–132.

23. Колесник С.В., Рода О.Б. Використання анімаційних технологій для покращення фізичної активності учнівської молоді. Фітнес, харчування та активне довголіття [Текст]: зб. тез доп. I Міжнародн. наук.-практ. конф. (23 березня 2021 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 25. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні мети дослідження, аналізу і узагальнення результатів, формулюванні висновків.*

24. Ващук Л.М., Рода О.Б., Дем'янчук О.Г., Колесник С.В. Фітнес в контексті фізичної активності дівчат старшого шкільного віку. Фізична культура і спорт: досвід та перспективи: матер. 3-ої Міжнар. наук.-практ. конференції (8-9 квітня 2021 р., м. Чернівці) / за ред. Я. Б. Зоря. – Чернівці :

Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. С. 43–46. *Особистий внесок здобувача полягає у аналізі і узагальненні результатів, формулюванні висновків.*

25. Колесник С. В. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційних технологій позакласної роботи. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (12–13 травня 2021 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. С. 552–554.

26. Колесник С. В. Зміст діяльнісного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Фізична активність і якість життя людини [Текст]: зб. тез доп. V Регіон. наук.-практ. студ. конф. (8–10 червня 2021р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 42.

27. Колесник С.В. Історичні витоки розвитку анімаційної діяльності / Історія фізичної культури і спорту народів Європи [Текст]: зб. тез доп. IV Міжнар. наук. конгр. іст. фіз. культ. (22–24 верес. 2021 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С.Я. Індика. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 20.

28. Колесник С.В. Критеріальна структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (17 травня 2022 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. С. 946–949.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації

29. Комп'ютерна програма «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 110769 від 05.01.2022 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності»).

30. Цьось А.В., Колесник С.В. Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях: навчально-методичні рекомендації / А. В. Цьось, С. В. Колесник – 2021. – 58 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	23
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ.....	30
1.1. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи як наукова проблема.....	30
1.2. Зміст та форми анімаційно-гурткової роботи з фізичної культури в теорії і практиці позакласної роботи в закладах загальної середньої освіти.....	42
1.3. Структурний аналіз готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.....	65
Висновки до розділу 1.....	80
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ.....	83
2.1. Етапи і методика дослідження; критеріально-рівневий вияв формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи	83
2.2. Вітчизняний і зарубіжний досвід формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи	91
2.3. Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.....	101
Висновки до розділу 2.....	122
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ.....	124
3.1. Реалізація змодельованого процесу та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи	124

3.2. Організація педагогічного експерименту.....	147
3.3. Аналіз та узагальнення результатів педагогічного експерименту.....	154
Висновки до розділу 3.....	171
ВИСНОВКИ.....	175
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	179
ДОДАТКИ.....	201

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. У сучасних реаліях реформування системи освіти відбуваються процеси, що супроводжуються суттєвими змінами в педагогічній теорії та шкільній практиці. Модернізація вищої фізкультурної освіти полягає в забезпеченні якості, фундаментальності, відповідності актуальним потребам суспільства щодо інноваційного оновлення освітньої галузі в цілому й науково обґрунтованих змін змісту, форм і методів навчання майбутніх фізкультурних кадрів у закладах вищої освіти.

Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури визначені у низці державно-нормативних документів: в Законах України «Про освіту» (2017 зі змінами), «Про повну загальну середню освіту» (2020 зі змінами), «Про вищу освіту» (2014 зі змінами), «Про фізичну культуру і спорт» (1994 зі змінами), Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту (2004 зі змінами), Загальнонаціональній програмі «Здорова Україна» (2021).

Водночас, проблема зміцнення та збереження здоров'я учнів не втрачає актуальності й потребує оновлення шляхів її розв'язання. Одним із способів розширення рухової активності учнів є проведення позакласної роботи з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти, зокрема анімаційно-гурткової роботи з фізичної культури. У Загальнонаціональній програмі «Здорова Україна» (2021) наголошено на збільшенні цікавих варіативних модулів для підвищення активності дітей, популяризації спортивних секцій та гуртків, створенні нових онлайн-додатків для занять спортом тощо.

Науковий доробок учених В. Гриньової, М. Євтуха, О. Дубасенюк, Р. Пріми, О. Савченко, С. Сисоєвої присвячено вивченню різноманітних аспектів формування особистості вчителя. Теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури висвітлені в наукових працях учених Н. Белікової, Е. Вільчовського, М. Данилка, Н. Денисенко, Н. Степанченко, Л. Сущенко, О. Тимошенка та ін. Особливості підготовки

учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової, позакласної роботи досліджували В. Золочевський, Л. Іванова, Є. Жуковський, Є. Захаріна, О. Стасенко та ін. Вивченням стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної професійної діяльності займалися О. Безкопильний, С. Гаркуша, П. Джуринський та ін. Однак, незважаючи на існуючі наукові доробки з питань формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти, залишається не вивченою низка важливих для теорії й практики професійної освіти питань. Зокрема, не обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Актуальність досліджуваної проблеми, її недостатня розробленість зумовили вибір теми дисертації **«Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація підготовлена відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки за темою «Вплив фізичної активності на якість життя різних груп населення» (номер державної реєстрації: 0119U001191, 2019–2020 рр.). Авторка є співвиконавцем теми. Внесок дисертантки полягав в обґрунтуванні значущості анімаційно-гурткової роботи вчителя фізичної культури для гармонійного психофізичного розвитку, зміцнення здоров'я та підвищення фізичної підготовленості школярів. Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 17 від 29.11.2017 р.).

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи у закладах вищої освіти та визначити пріоритетні напрями її оптимізації; уточнити зміст ключових понять.

2. Визначити структурно-компонентний склад та критеріально-рівневий вияв готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

3. Змодельовати процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

4. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

5. Розробити та апробувати навчально-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі **методи дослідження:**

– *теоретичні:* аналіз, синтез та узагальнення даних психолого-педагогічної, навчально-педагогічної та фахової літератури з проблеми дослідження, нормативних документів, інформаційних ресурсів мережі Інтернет – для з'ясування понятійно-термінологічного апарату та дослідження сучасного стану професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду викладачів закладів вищої освіти; моделювання та прогнозування – для унаочнення усіх взаємопов'язаних

елементів процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи;

– *емпіричні*: анкетування, бесіда, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, метод експертних оцінок – для визначення сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи;

– *математичної статистики* для опрацювання та обчислення отриманих показників із метою виявлення і доведення вірогідності та ймовірності результатів моніторингу рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *уперше*:

– *теоретично* обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи (формування позитивного ставлення студентів до позакласної діяльності та стійкої мотивації до проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм; вдосконалення змістового наповнення освітнього процесу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відповідними освітніми компонентами; моделювання професійних ситуацій створення творчо-креативного розвивального середовища з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для посилення єдності теоретичної та практичної складових підготовки студентів до анімаційно-гурткової роботи, а також розвитку їх особистісних професійних якостей);

– *змодельовано* процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи; виділено структурні блоки моделі (концептуально-цільовий, організаційно-змістовий, діяльнісно-технологічний і аналітико-результативний) та етапи (мотиваційно-базовий, практично-діяльнісний і рефлексивний) її реалізації;

– *обґрунтовано* структурно-компонентний склад готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, який передбачає сформованість взаємопов'язаних, взаємозумовлених структурних компонентів (ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного і особистісного);

– *розроблено* діагностичний інструментарій для моніторингу рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи; визначено критерії (мотиваційний, змістовий, діяльнісно-практичний, особистісно-рефлексивний) та їх показники, а також здійснено диференціацію рівнів сформованості готовності (високий, середній, низький);

– *вдосконалено* зміст, форми і методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи;

– *представлено* авторське тлумачення понять «анімаційно-гурткова робота», «готовність майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи», *конкретизовано* сутнісний зміст дефініції «позакласна робота учителя фізичної культури»;

– подальшого розвитку набули теоретичні положення щодо використання електронних навчально-методичних засобів навчання у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Практичне значення результатів дослідження визначається тим, що змодельований процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи та його навчально-методичний супровід після пройденої експериментальної перевірки може бути зреалізований в практиці педагогічних закладів вищої освіти при підготовці майбутніх учителів фізичної культури. Інформаційний пакет навчально-методичних матеріалів у системі Microsoft Teams охоплює силабуси освітніх компонентів «Теорія і методика позакласної і позашкільної роботи», «Професійна майстерність керівника гуртка», «Методика анімаційної роботи»; навчально-методичні рекомендації «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях» (додаток Н); комп'ютерну програму «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної

культури до анімаційно-гурткової роботи» у співавторстві з Н. Беліковою, О. Журавльовим (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 110769 від 05.01.2022 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності», додаток М).

Результати дослідження впроваджено в освітній процес фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка №03-24/04/1281 від 16.06.2022 р., додаток І), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка №727 від 10.06.2022 р., додаток К), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка №01-12/27 від 02.06.2022 р., додаток Й) та Мукачівського державного університету (довідка №715 від 20.06.2022 р., додаток Л).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати наукового пошуку висвітлено й обговорено на науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Традиції та інновації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації» (Київ, 2018); «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (Луцьк, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 рр.); «Фізична активність і якість життя людини» (Луцьк, 2018, 2019, 2020, 2021); «Проблеми та перспективи розвитку вищої школи та економіки XXI століття, присвяченої 25-річчю Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука» (Рівне, 2018); «Залучення учнів до здорового способу життя та популяризація варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури через всеукраїнський проект «Junior» (Луцьк, 2019); «Історія фізичної культури і спорту народів Європи» (Луцьк, 2017, 2019, 2021); «Фізична культура, спорт і здоров'я людини» (Луцьк, 2020); «Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення» (Дніпро, 2021); «Фітнес, харчування та активне довголіття» (Луцьк, 2021); *всеукраїнських* – «Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання та спорту в закладах освіти» (Кременчук, 2019).

Результати дослідження представлялися на наукових семінарах кафедр теорії фізичного виховання та рекреації й теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (2018-2022 рр.).

Публікації. Основний зміст і результати дисертаційної роботи відображено в 30 публікаціях, з них: 7 статей у наукових фахових виданнях України (3 – одноосібні); 1 стаття у закордонному виданні, що внесено до міжнародної наукометричної бази Scopus; 20 тез у збірниках матеріалів конференцій; 1 навчально-методичні рекомендації, 1 комп'ютерна програма.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 233 сторінки, із них основний текст – 178 сторінок, список використаних джерел складає 185 найменувань, 17 таблиць, 35 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

1.1. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи як наукова проблема

Нині система вітчизняної освіти впевнено рухається шляхом розвитку та інновацій. У цих умовах є необхідними: швидке реагування на вимоги та виклики сучасного суспільства; розробка і втілення на практиці нових методів та форм навчання, інтелектуального і фізичного розвитку, духовно-морального виховання, збереження і зміцнення здоров'я покоління, яке підростає.

Відповідальність за вирішення зазначеного багато в чому покладається на педагогів фізичної культури, у зв'язку з чим актуалізується проблема формування їх професіоналізму як певної стратегії досягнення мети – оздоровлення покоління, яке підростає [2; 102]. Тому перед закладом вищої освіти стоїть завдання підготувати висококваліфікованих фахівців із фізичної культури, здатних ефективно працювати в сучасних реаліях суспільно-економічного життя країни.

Державні вимоги щодо сучасної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та проблем збереження і зміцнення здоров'я актуалізовані у низці державно-нормативних документів: в Законах України «Про освіту» (2017 зі змінами), «Про повну загальну середню освіту» (2020 зі змінами), «Про вищу освіту» (2014 зі змінами), «Про фізичну культуру і спорт» (1994 зі змінами), Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту (2004 зі змінами), Загальнонаціональній програмі «Здорова Україна» (2021), в яких наголошується на необхідності фундаменталізації, безперервності, прогностичності, доступності, відкритості та гуманістичній спрямованості у сфері фізичної культури.

Нові пріоритети розвитку фізичної культури України зумовлюють необхідність відповідних змін у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. В останні роки помітно зріс інтерес до вивчення ролі і місця фізичної культури в системі вищої освіти, переглядаються сформовані раніше підходи до означеної проблеми. Це знаходить своє відображення у змісті нових освітніх стандартів, освітньо-професійних програм та навчальних планів.

Тому пошук шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є необхідним і своєчасним.

Теоретичний аналіз наукової літератури показав, що особливості підготовки фахівців із фізичної культури розглядаються багатьма науковцями. Підготовку майбутніх фахівців з фізичного виховання у закладах вищої освіти вивчали Р. Карпюк, М. Карченкова, Ж. Холодов, Ю. Шкретій та ін. Теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури висвітлені в наукових працях вчених Н. Белікової, Е. Вільчківського, М. Данилка, Н. Степанченко, Л. Сущенко, О. Тимошенка та ін. Особливості підготовки вчителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової, позакласної роботи відображені в працях В. Золочевського, Л. Іванової, Є. Жуковського, Є. Захаріної, О. Стасенка, Л. Чалій та ін. Вивченням стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної професійної діяльності займалися О. Безкопильний, С. Гаркуша, П. Джуринський та ін.

Разом із тим, актуальним нині є дослідження перспектив удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у світлі освітніх новацій вищої школи.

Підготовка педагогічних кадрів з фізичної культури посідає чільне місце в системі вищої освіти, оскільки саме на них покладені завдання з усебічного фізичного розвитку учнівської молоді, її оздоровлення, формування навичок ведення здорового способу життя, догляду за станом свого здоров'я, організації рекреаційних заходів, вміння з користю проводити вільний час.

Посилення вимог до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної

культури має на меті, перш за все, модернізацію освітнього процесу, оптимізацію та зміну структури його організації у закладі вищої освіти.

Сучасна система підготовки майбутніх учителів фізкультури, як зазначає науковець І. Гринченко [45], має низку недоліків, а реальні результати навчання студентів не завжди відповідають новим вимогам. Причиною такого становища, на думку вченого, є наявність протиріч, що утворилися: невідповідність традиційних цільових настанов на підготовку майбутніх учителів фізичної культури сучасним концепціям розвитку фізичної культури і системи фізичного виховання в системі вищої освіти; превалювання окремих підходів у вирішенні проблеми підготовки педагогічних кадрів і об'єктивна необхідність комплексного впровадження нових освітніх технологій; необхідність модернізації процесу професійної підготовки відповідно до сучасних тенденцій розвитку освітньої системи та відсутністю механізму, технологій такого впровадження на практиці з урахуванням сучасних інформаційних, організаційних, науково-методичних досягнень.

На переконання А. Шевченко [167], спостерігається відсутність досвіду творчого здійснення педагогом комунікативної, організаторської, здоров'язберігаючої функцій. Авторка підкреслює, що нині явно недостатньо використовується великий потенціал виховання школяра у позакласній роботі.

Дослідниця Н. Степанченко [152] вказує, що науково-методичні розробки недостатньо адекватно забезпечують упровадження принципово нових підходів до освітнього процесу закладу вищої освіти галузі фізична культура і спорт .

М. Данилевич [48], досліджуючи питання підготовки майбутніх учителів фізичної культури, звертає увагу на те, що ще однією проблемою вищої освіти є недостатня вмотивованість студентів і викладачів. Як ми знаємо, вагома роль у будь-якій діяльності відводиться мотивації як рушійного фактору заохочення. Саме вона стимулює людину до конкретних дій у досягненні певних результатів.

Науковець О. Тимошенко [154] зазначає, що сучасна система навчання у вищій школі потребує якісного оновлення, глибокого реформування і

вдосконалення. Традиційні її форми, особливо з лекційно-семінарською, що домінує, в якій опитування змінюється поясненням, а потім так званим закріпленням, неспроможне забезпечити виконання вищою школою завдань підготовки фахівців нової генерації, здатних до креативного мислення, повної самореалізації в нестандартних умовах ринкової життєдіяльності. На зміну формальним, спрощеним методам діагностики знань приходять комплексні системи, які водночас забезпечують як об'єктивність оцінювання знань студентів, так і їх мотивацію до плідної роботи упродовж всього періоду навчання.

Дослідники Г. Гончар і Г. Безверхня [39] наголошують, що для ефективної й якісної підготовки справжніх фахівців потрібно постійно займатись удосконаленням існуючих систем навчання та розвитку особистих якостей майбутніх фахівців. Саме тому слід регулярно аналізувати наявні методи підготовки фахівців фізичної культури та спорту, а також знайти нові, альтернативні методи, які мають гарні перспективи для впровадження, але ще не випробувані часом, – для констатації їх ефективності.

На думку Т. Кутек [91], підготовка висококваліфікованих фахівців фізичної культури повинна здійснюватись з урахуванням набутого вітчизняного й зарубіжного досвіду, з використанням інноваційних технологій.

Є. Захаріна [62] акцентує увагу на тому, що завданнями спеціальної підготовки майбутніх фахівців у сфері фізичної культури і спорту повинні стати: формування мотивації та інтересу студентів до нових ідей і освоєння передового досвіду; навчання методам пошуку і відбору інформації про інновації; розвиток здатності перенести інноваційний досвід у власну педагогічну діяльність; формування інтересу і здатності до розробки нововведень; навчання основам науково-дослідницької діяльності, організації та проведення педагогічного експерименту; навчання передачі власного інноваційного досвіду.

Система професійної підготовки, як зазначає П. Рибалко [134], повинна бути орієнтована на підготовку кадрів, компетентних: в організації

здоров'язберезувального середовища закладу освіти, розробці моделей програм здоров'я для освітніх установ різного рівня; у проектуванні індивідуальних освітніх траєкторій учнів з проблем здоров'я, здорового способу життя та безпеки; в організації педагогічних досліджень з актуальних проблем освіти, здоров'я та здорового способу життя; застосуванні здоров'язберезувальних технологій, інноваційних педагогічних технологій та інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності; управління закладом освіти з позицій здоров'язбереження.

Під професійною підготовкою майбутнього вчителя фізичної культури науковець О. Даниско [49] розуміє, цілісний спеціально організований процес формування у здобувачів освіти предметно-методичної, інформаційно-цифрової, прогностично-проектувальної, креативно-інноваційної компетентностей, що утворюють інтегральну характеристику спроможності випускника розв'язувати складні професійні завдання з високим ступенем автономії, успішно виконувати фізкультурно-педагогічну діяльність.

У своїх працях П. Джуринський [54] зазначає, що оптимізація організації процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури передбачає: наявність стратегії розвитку закладу вищої освіти, де сформульовані завдання, які відображають важливі напрямки розвитку й удосконалення закладу вищої освіти в цілому і кожного структурного підрозділу окремо; здійснення освітнього процесу з урахуванням вимог, які ставить перед закладом вищої освіти суспільство; планування навчального процесу з аналізом підсумків попереднього року, з виділенням головних завдань, з орієнтуванням на ліквідацію типових недоліків, що виявлені під час колективного обговорення професорсько-викладацького складу; створення у колективі сприятливої морально-психологічної атмосфери для творчої і наукової діяльності професорсько-викладацького складу; забезпечення необхідною навчально-матеріальною та спортивною базою освітнього процесу; організація самоосвіти професорсько-викладацького складу, а саме, проходження стажування викладачів та студентів у провідних закладах вищої освіти України та світу;

упровадження до навчального процесу сучасних підходів щодо контролю знань та умінь майбутніх фахівців та ін.

При вивченні означеного питання А. Сидорук [140] наголошує, що кожний заклад вищої освіти, створюючи оптимальні умови теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, повинен звернути увагу на: перегляд змісту навчальних дисциплін з метою спрямування їх тем на формування необхідних професійних умінь, креативного мислення у майбутніх учителів фізичної культури; створення принципово нового методичного забезпечення, що сприятиме розкриттю творчого потенціалу студентів; можливість упровадження до процесу підготовки різноманітних видів навчальної діяльності.

Із позиції сьогодення важливо, щоб учителі фізичної культури володіли навичками навчально-пізнавальної, науково-пошукової діяльності, прийомами самостійної роботи, педагогічної культури, широким світоглядом, творчим мисленням, навчитися управлінню своєю діяльністю, були самостійними і компетентними у визначенні напрямку, змісту, форм і методів навчання та фізичного виховання здобувачів освіти [110].

Сучасний учитель фізичної культури має бути не лише взірцем відповідального ставлення до власного здоров'я, а готовим до впровадження сучасних освітніх технологій в освітній процес, здатний організувати інноваційну діяльність і формувати та розвивати здоров'язбережувальну компетентність учнів [106].

Н. Крутогорська зазначає, що сучасна школа потребує вчителя з творчим науково-педагогічним мисленням, з високою професійною мобільністю, здатного працювати не лише на уроці фізкультури, а й поза межами класу, школи – під час проведення фізкультурно-масової, оздоровчої, спортивної роботи, готового до самостійного інноваційного пошуку [88].

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти повинна базуватися на основі професійного стандарту вчителя, шкільного програмного матеріалу та ін. Майбутньому педагогу важливо конкретно знати

орієнтири своєї професійної діяльності та вимоги, які ставитимуться перед ним.

Проведений аналіз професійного стандарту вчителя загальної середньої освіти (2020 р.), дозволив з'ясувати, що учитель повинен володіти певним кейсом трудових функцій (компетенцій), зокрема: мовно-комунікативною, предметно-методичною, інформаційно-цифровою, психологічною, емоційно-етичною, педагогічного партнерства, інклюзивною, здоров'язбережувальною, проєктувальною, прогностичною, організаційною, інноваційною, рефлексивною, оцінювально-аналітичною та здатністю до навчання впродовж життя [133].

Майбутні вчителі повинні бути готові до постійного ускладнення змісту освіти, безперервного оволодіння прогресивними технологіями навчання та виховання, розв'язання складних професійно-педагогічних задач, які вимагають інтеграції знань умінь та навичок [34; 53].

Згідно з Концепцією Нової української школи, одним із ключових її компонентів є «умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно, вміє генерувати нові ідеї й ініціативи втілювати їх у життя» [106].

Професійна компетентність учителя фізичного виховання, що визначає його педагогічну майстерність, – це належна професійно-педагогічна підготовленість, котра охоплює педагогічні знання, вміння і навички, педагогічну техніку (система вербальних і невербальних умінь, що дає змогу використовувати власний психофізичний апарат для досягнення необхідних результатів навчання), педагогічне прогнозування, рефлексію, схильність до педагогічної творчості тощо, поєднані зі знаннями, навичками і вміннями в галузі фізичної культури і спорту [40].

Ми погоджуємося з думкою Л. Лисенко [93] про те, що сьогодні потрібно побудувати таку модель освітнього процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури, яка б дозволяла їм розкривати і розвивати свій творчий потенціал (від сучасного вчителя фізичної культури вимагаються не тільки знання і вміння, а й розвинені особистісні якості, які давали б йому змогу

активно долучатися до творчої діяльності). Таким чином, це передбачає внесення суттєвих змін як у змістове забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури, так і у процесуальну складову їх підготовки, якій належить дидактичний арсенал педагогічних впливів (принципи, методи, засоби, методичні прийоми, форми організації занять та форми організації діяльності студентів) для формування у них здатності до креативно-інноваційної діяльності.

Н. Башавець [5], проаналізувавши здобутки вітчизняних та закордонних науковців, визначила п'ять організаційно-педагогічних умов модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури, а саме: зміщення акцентів викладання дисциплін психолого-педагогічного та професійного зорієнтованого напрямку аудиторної роботи з інформувальних на мотивувальні цілі шляхом підвищення проблемності та мобільності навчання; розширення технологічного інструментарію викладання професійних дисциплін засобами мережевого інформаційно-комунікаційного середовища, враховуючи типові ІТ-звички студентів; стимулювання розумової діяльності у процесі науково-дослідної та пошукової роботи; системне відтворення суттєвих ознак уроку фізичної культури в усіх видах навчально-професійних педагогічних практик; поступова адаптація до специфічних умов педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання через системне запровадження спеціальних вправ артистичної, риторичної та кінестетичної спрямованості.

Дослідник І. Шаповалова [165] пропонує таку модель поетапної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення, для успішного впровадження якої необхідні педагогічні умови: створення професійно спрямованого освітнього середовища для професійного самовираження майбутніх учителів фізичної культури; організація самостійної роботи студентів; забезпечення духовної взаємодії та творчої співпраці викладачів зі студентами; налагодження тісного зв'язку з професійним середовищем (загальноосвітніми та дитячими спортивними школами); орієнтація на особистісний і професійний саморозвиток студента;

забезпечення професійного спрямування навчання; підвищення педагогічної майстерності викладачів; педагогічне забезпечення розвитку професійної самосвідомості майбутнього вчителя; психолого-педагогічна підтримка збагачення досвіду професійної самореалізації майбутніх учителів фізичної культури; забезпечення варіативності навчання; моделювання професійних ситуацій; цілеспрямоване використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій; запровадження інтерактивних форм, методів та засобів навчання; організація занять студентських спортивно-педагогічних клубів.

Науковець О. Согоконь [146] акцентує увагу на тому, що до основних стратегічних настанов професійної освіти майбутніх учителів фізичної культури повинні належати: зміщення акценту з розвитку пам'яті на розумові здібності особистості майбутнього вчителя; формування в майбутніх учителів фізичного виховання професійно-педагогічного мислення; забезпечення усвідомленості навчання студентів; розвиток пізнавальних мотивів навчального пошуку; налагодження суб'єкт-суб'єктних взаємин між викладачем і студентами; впровадження концепції «студентоцентрованого» навчання.

Вважаємо, що до пріоритетних напрямків оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі належать концептуальний, організаційно-змістовий, технологічний та аналітико-рефлексивний (рис. 1.1).

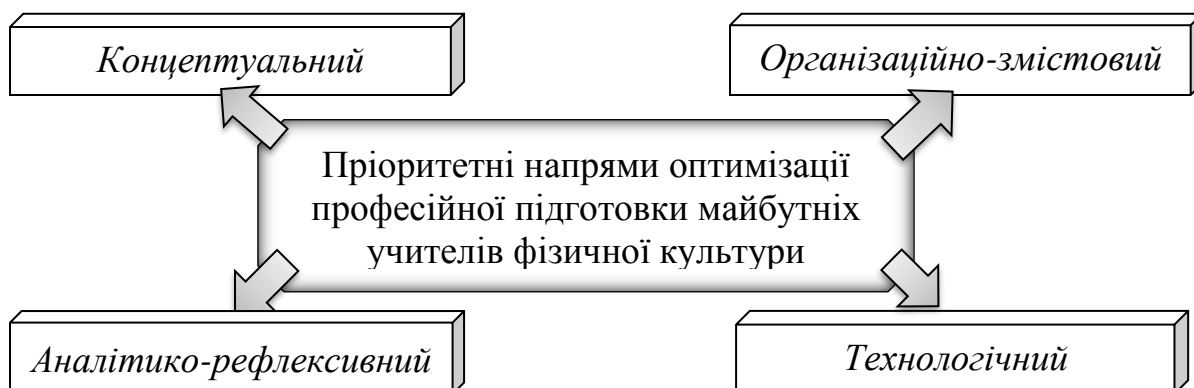

Рис. 1.1. Основні напрями оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури [120] (розроблено автором)

Концептуальний напрям передбачає виконання таких заходів: проведення моніторингу та глибокого системного аналізу ключових проблем підготовки майбутніх учителів фізичної культури, шляхів їх розв'язання і стимулювання процесів модернізації і розвитку; визначення провідних тенденцій процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури згідно з Новою українською школою, запитів стейкхолдерів та ін.

Організаційно-змістовий напрям включає: модернізацію освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу, його переорієнтацію на цілі сталого розвитку і, як наслідок, визначення відповідних компетентностей і результатів навчання у стандарті вищої освіти 014 «Середня освіта (Фізична культура)»; узгодження змістового контексту навчальних планів підготовки майбутніх учителів фізичної культури з програмами підготовки фахівців за кордоном та їх адаптація в межах України.

Технологічний напрям характеризується застосуванням широкого спектру активних методів та форм навчання для набуття відповідних компетентностей та ін.

Аналітико-рефлексивний напрям передбачає розвиток професійної саморефлексії кожного студента, актуалізацію процесів самореалізації особистості та ін.

Виховний та оздоровчий потенціал позакласної роботи з фізичної культури актуалізує необхідність підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури. З огляду на це, одним із завдань закладу вищої освіти має стати спеціальна підготовка студентів до здійснення позакласної діяльності. При цьому варто враховувати, що окремі знання і вміння, необхідні для ефективної організації позаурочної діяльності, не можуть бути сформованими на лекційних та практичних заняттях з дисциплін професійно-практичного циклу. Часто такі вміння, як підготовка сценарію вечора, різноманітних позакласних заходів, самостійний пошук і робота з науковою літературою, виступ перед широкою аудиторією, організація дозвілля школярів тощо, формуються студентами самостійно, а отже, не можна говорити, про

їхню достатню сформованість. З метою їх формування необхідно спонукати кожного студента до участі в організації і проведенні позааудиторної роботи (конкурси, вікторини, КВК, змагання, ігри тощо). І така робота має проводитися систематично, упродовж усього періоду навчання у закладі вищої освіти [138].

Для оптимізації позакласної роботи учителів фізичної культури запропоновано виконання низки вимог, що впливають на її ефективність: чітке управління організацією і проведенням позакласних занять із фізичної культури та спорту фахівцями, що відповідають лише за даний вид роботи; тісний зв'язок з навчальною роботою як в плані змісту, так і в організаційно-методичному плані; доступність занять для широкого кола школярів, різноманітність їх форм; органічне включення позакласної роботи з фізичного виховання в систему всієї позакласної роботи школи; максимальне використання і впорядкування ініціативи школярів, що стосується їх фізичного вдосконалення; використання допомоги батьківської громадськості і спонсорів в плані матеріально-технічного оснащення спортивної бази школи, організації позакласних занять, керівництва секціями, командами тощо [98].

У свою чергу, на думку О. Стасенка [148], заклади вищої освіти повинні оновити зміст професійної підготовки майбутніх учителів, яка має забезпечувати: набуття навичок викладача-організатора фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітній школі, оволодіння навичками організації та проведення занять у фізкультурних гуртках; якісне проведення уроків та занять зі спеціальними медичними групами, набуття навичок викладача-організатора спортивно-масових заходів і змагань в школі; оволодіння майбутніми вчителями практичними вміннями щодо проведення методичної роботи: а) з іншими вчителями-предметниками, особливо з учителями початкових класів для надання методичної допомоги в організації та проведенні ними фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня школярів (фізкультхвилинка на загальних уроках – вчитель-предметник, години здоров'я – вчитель-вихователь групи подовженого дня), б) з учнями – щодо формування

навичок самостійних занять (фізкультпаузи, активний відпочинок, загартування, складання режиму дня, складання та виконання комплексів ранкової гімнастики). Автор акцентує увагу на тому, що сформованість певного рівня підготовленості майбутнього вчителя до позакласної роботи з учнями зумовлюють такі фактори, як активне засвоєння теоретичних знань і практичних та методичних умінь з фізкультурно-оздоровчої й спортивно-масової роботи в процесі особистісно-орієнтованої розвивальної взаємодії в системі «викладач-студент». Крім того, професійна підготовка студентів повинна розглядатись як цілісний процес керування розвитком творчої особистості майбутнього вчителя.

Таким чином, професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти є складною різноаспектною системою, яка потребує постійного оновлення та вдосконалення; визначення перспектив оптимізації цілісного освітнього процесу у закладі вищої освіти з урахуванням сучасних тенденцій розвитку вітчизняної та зарубіжної вищої школи. З'ясовано, що в підґрунті підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у закладі вищої освіти мають бути покладені засади компетентнісного підходу та інноваційних технологій. Важливо сформуванати у майбутніх учителів фізичної культури мотивацію та позитивне ставлення до організації позакласної роботи. Визначено, що ефективне проведення позакласної роботи буде залежати від фахової компетенції учителя фізичної культури. Зважаючи на викладене вище, вважаємо за доцільне уточнити сутність анімаційно-гурткової роботи з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти та форми її організації, на що і спрямоване наше подальше дослідження.

1.2. Зміст та форми анімаційно-гурткової роботи з фізичної культури в теорії і практиці позакласної роботи в закладах загальної середньої освіти

Нині проблема зміцнення та збереження здоров'я учнів не втрачає актуальності й потребує оновлення шляхів її розв'язання. Одним із способів є розширення фізичної активності учнів, а саме проведення позакласної роботи з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти. Позакласний час займає значне місце в житті кожного учня, тому необхідно допомогти правильно і раціонально організувати його, щоб він був розумно використаний для відпочинку під час улюбленого заняття, а найголовніше – корисним для здоров'я. Важливу роль у його наповненні відіграє учитель фізичної культури.

Заняття фізичною культурою виступають важливим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку підростаючого покоління. Вона буде ефективною і позитивно впливати на людину за умови регулярного її виконання. Кількість уроків фізичної культури в освітньому закладі, яка відведена відповідно до шкільної програми, недостатня, щоб вирішити вище зазначену проблему. Тому виникає необхідність пошуку і впровадження нових ефективних форм і методів фізичного виховання у закладах освіти. До таких форм відносять гурткові, секційні, самостійні позакласні заняття [174].

Аналіз літературних джерел виявив наявність чималої кількості тлумачень терміна «позакласна робота», тому виникає необхідність в уточненні його змісту. Насамперед, потрібно з'ясувати роль позакласної роботи в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти, оскільки навчання і виховання учнів здійснюється в процесі урочної, позаурочної та позашкільної роботи.

Завдання позакласної та позашкільної роботи, як зазначає М. Фіцула [157], полягають у «закріпленні, збагаченні та поглибленні знань, набутих у

процесі навчання, застосування їх на практиці; розширення загальноосвітнього кругозору учнів, формування в них наукового світогляду, вироблення вмінь і навичок самоосвіти; формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту, виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів; організація дозвілля школярів, культурного відпочинку та розумних розваг; поширення виховного впливу на учнів у різних напрямках виховання».

Дослідниця Н. Волкова [35] визначає позакласну роботу як діяльність учителів, спрямовану на вирішення завдань формування особистості дитини, яка здійснюється в позаурочний час з метою задоволення інтересів і запитів учнів, розвитку їх творчого потенціалу, здібностей, нахилів.

Узагальнення різних поглядів надає можливість тлумачити позакласну роботу як:

– складову навчально-виховного процесу в школі, одну з форм організації дозвілля учнів, яка організовується й проводиться в позаурочний час органами дитячого самоврядування за активною допомогою й при тактовному керівництві з боку педагогічного колективу, особливо класних керівників, учителів, організаторів позакласної та позашкільної роботи [40; 55; 114; 157];

– організацію педагогом різноманітних видів діяльності школярів у позаурочний час, які забезпечують необхідні умови для соціалізації особистості дитини; для розвитку творчих здібностей учнів [168];

– вид різноманітної добровільної навчальної діяльності учнів, яка здійснюється на основі як програмного, так і позапрограмного матеріалу під керівництвом вчителя з метою розширення та задоволення їх пізнавальних інтересів, створення стійкої позитивної мотивації до творчої активності [158].

На думку Є. Захаріної, позакласна робота з фізичного виховання – це одна з форм організації корисного дозвілля та активного відпочинку учнів, яка містить велику кількість різнопланових заходів [62].

Позакласну роботу учителя фізичної культури ми тлумачимо як систему організованих занять фізичними вправами в позаурочний час, яка реалізується на добровільних засадах та забезпечує необхідні умови для формування в учнів

потреб і мотивів до систематичних занять фізичною культурою, умінь і навичок для підтримання високого рівня фізичної та розумової працездатності й здоров'я.

З урахуванням освітніх та виховних можливостей позакласна робота покликана сприяти вирішенню таких завдань: залучення до систематичних занять фізичними вправами можливо більшої кількості школярів; розширення можливостей більш якісного засвоєння навчального матеріалу і підвищення успішності з предмету «фізична культура»; формування умінь і навичок самостійно використовувати засоби фізичного виховання в повсякденній діяльності з метою оздоровлення, попередження розумової перевтоми, власного фізичного удосконалення і корисного проведення вільного часу; вибору спортивної спеціалізації і досягнення результатів на рівні нормативних вимог спортивної класифікації [156].

Науковець О. Комар [87] виокремлює такі напрямки позакласної роботи з фізичного виховання: засвоєння основ фізичної культури і формування вмінь та навичок щодо організації самостійних занять фізичними вправами, забезпечення неперервного зростання показників фізичного розвитку і рухової підготовленості учнів та формування у них основ здорового способу життя.

Стрижневими напрямками позакласної роботи з фізичного виховання, на думку О. Стасенка [149], повинні бути: фізкультурно-оздоровчий, що реалізується через фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня (гімнастика перед заняттями, рухливі перерви, години здоров'я, туристичні походи по рідному краю, рухливі ігри на місцевості, самостійні заняття фізичним вправами, фізкультурно-оздоровчі клуби тощо); спортивно-масовий, котрий втілюється через групові заняття та масові фізкультурні заходи; рекреаційно-відновлювальний, спрямований на поліпшення стану здоров'я через гуртки загальної фізичної підготовки та секції для учнів спеціальної медичної групи, групи здоров'я, дні здоров'я тощо.

Незважаючи на те, що позакласна робота з учнями будується на основі загальних принципів навчання й виховання та виконує основні завдання

цілісного освітнього процесу, така робота має свої специфічні особливості щодо її організації та проведення.

По-перше, позакласна робота має враховувати вікові особливості учнів. Тобто, учитель при організації певного виду діяльності має визначитися з методами й формами позакласної роботи, які найкраще відповідають віковим, психологічним особливостям школярів.

По-друге, позакласна робота передбачає добровільний характер. Учні залучаються в роботу, котра вимагає значних інтелектуальних зусиль, умінь працювати на кінцевий позитивний результат. Тому важливо, щоб така робота учнів відбувалася не під тиском педагога, а внаслідок виникнення інтересу, зацікавленості певним напрямком діяльності. Тобто, добровільність є важливою особливістю організації позакласної роботи. Саме добровільність визначає різноманіття змісту занять, форми й методи роботи зі школярами.

По-третє, в основі позакласної роботи учнів лежить самоврядування, тобто учні можуть під керівництвом учителя складати план занять (гурткова робота), визначати об'єкти праці, оптимальні строки розв'язання тих чи інших завдань, планувати очікуваний результат. Відтак, позакласна робота, котра спланована разом з учнями, буде ефективнішою, оскільки стане особистою справою кожного школяра.

По-четверте, позакласна робота спрямована на розвиток творчості учнів, вироблення умінь аналізувати, систематизувати, критично мислити, тому вчителю необхідно володіти знаннями з психології творчості, методами розвитку творчого потенціалу школярів, використовувати завдання, котрі сприяють дослідницькій, пошуковій діяльності учнів.

По-п'яте, позакласна робота спрямована на розвиток самостійності та ініціативності учнів. Займаючись улюбленою справою, школярі в позакласній роботі досить часто виявляють самостійність, активність більшу, ніж на уроках.

По-шосте, важливо, щоб позакласна робота мала системний характер, адже діяльність, котра спрямована на формування й розвиток творчих здібностей учнів потребує багато часу [36].

На основі аналізу літературних джерел [40; 62; 69; 98; 149], виявлено різноманітність організаційних форм позакласної роботи з фізичної культури. Визначено, що основними формами позакласної роботи з фізичної культури є: гуртки фізкультури, спортивні секції, групи загальної фізичної підготовки, групи здоров'я, змагання, фізкультурно-художні свята, спортивно-художні вечори, масові фізкультурно-оздоровчі й спортивні заходи, квести, флешмоби, турніри, показові виступи, дні здоров'я, туристичні походи, екскурсії.

Виявлено, що існують різні класифікації позакласних форм роботи з фізичного виховання в залежності від того, який критерій береться для побудови класифікаційної схеми.

Так, О. Гончаренко організаційні форми позакласної роботи розмежовує за такими ознаками: напрямок позакласної спортивної роботи; кількісний склад учасників (індивідуальні, групові, масові); суб'єкт організації (педагоги, учні, співпраця педагогів і учнів); ступінь активності (активні, інтерактивні, пасивні); час (короткотривалі, довготривалі, традиційні); загальні дидактичні принципи (вступні, вивчення та відпрацювання основного програмного матеріалу, підсумкові); форма прояву (усні, письмові) тощо [40].

Дослідники [89; 98] позаурочні заняття поділяють на малі і великі форми. До малих форм відносять: ранкову гігієнічну гімнастику, гімнастику до занять, фізкультпаузи і фізкультхвилинки. До великих: самостійні (самодіяльні) тренувальні заняття (загальна фізична підготовка, атлетична гімнастика, плавання, скейтінг, катання на велосипеді, фітнес, оздоровчий біг, ходьба), що вимагає від учнів певної «фізкультурної грамотності», особливо методичного характеру, для правильної побудови занять, коректного регулювання навантаження, здійснення самоконтролю; заняття, пов'язані з вирішенням завдань оздоровчого або рекреаційного характеру (заняття аеробікою, шейпінгом, ушу, турпоходи, ходьба на лижах, масові ігри тощо).

На основі аналізу та узагальнення наукової літератури, наводимо авторське бачення класифікації позакласних форм з фізичної культури (рис. 1.2).

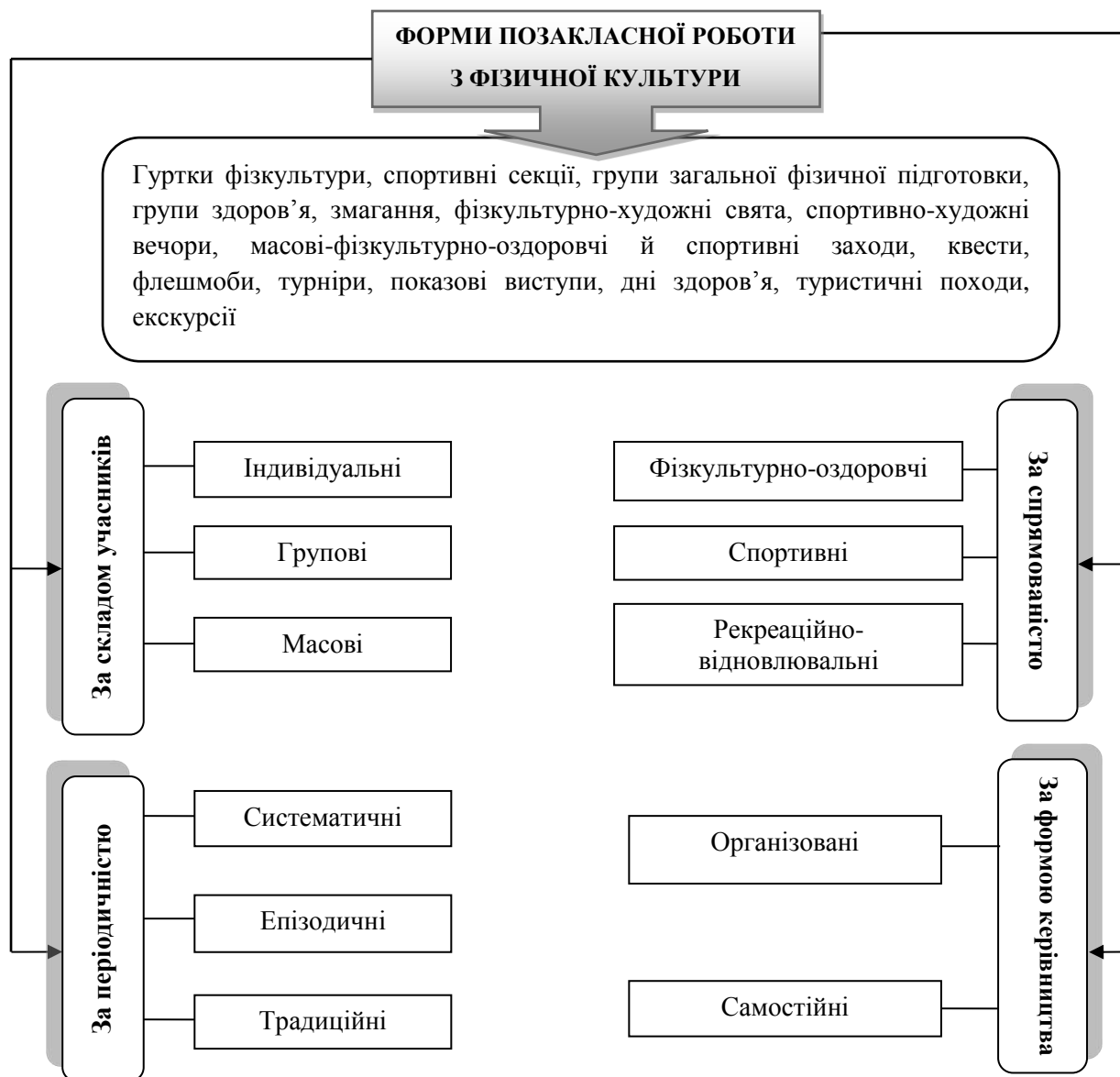

Рис. 1.2. Класифікація форм позакласної роботи з фізичної культури [123]
(розроблено автором)

Встановлено, що наведені класифікаційні ознаки є взаємопов'язаними, і залежно від підходу одна і та ж форма може бути віднесена до різних груп. Кожна організаційна форма позакласної роботи з фізичної культури становить собою реальну можливість для вирішення освітніх, оздоровчих та виховних завдань, наповнення її певним змістовим контентом, який змінюється залежно від мети освіти.

Однією з основних форм позакласної роботи з фізичної культури є гурток. На основі теоретичного аналізу літературних джерел з даної теми дослідження та вивчення досвіду організації гурткової роботи з фізичної

культури можемо констатувати, що недостатньо розкритими залишаються питання, пов'язані з підготовкою майбутніх учителів фізичної культури до організації та управління гуртковою роботою у закладах загальної середньої освіти. Перш за все, необхідно визначити сутність основних понять гурткової роботи.

У Законі України «Про позашкільну освіту» (2000 зі змінами) наголошено, що гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі закладів загальної середньої освіти, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої відносяться до її структури [60].

В українському педагогічному словнику [42] визначено, що гуртки учнівські –самодіяльні об'єднання учнів, які займаються поглибленим вивченням питань науки, літератури, мистецтва, фізкультурою, одна з форм позакласної й позашкільної роботи. Завдання – поглиблювати й розширювати кругозір учнів, задовольняти їхні інтереси й запити, розвивати творчі здібності, формувати практичні уміння й навички. Найпоширенішими в школах є науково-освітні (предметні) гуртки.

У наукових працях Н. Брижака [26] гурток розглядається як основна традиційна форма реалізації змісту позакласної роботи та позашкільної освіти і виховання учнів у нашій країні. Він вказує, що, зазвичай, гуртки організовуються для поглибленого вивчення цікавого для дітей теоретичного чи практичного матеріалу, розкриття їхніх задатків і нахилів, талантів та обдарувань, задоволення потреб учнів у професійному самовизначенні.

У своїх дослідженнях науковець Я. Фруктова зазначає, що гурток – «класична» групова систематична форма позакласної роботи, яка здійснюється на основі поєднання теоретичної та практичної, дослідницької навчальної діяльності учнів [158].

Н. Бойко [25] відмічає, що гурткова робота в закладі освіти є популярною формою організації життєдіяльності і становить невід'ємну частину освітнього процесу. Вона розглядається як ефективний шлях формування життєво

компетентної, творчо спрямованої особистості у контексті своєчасного виявлення інтересів, здібностей і нахилів дітей, розвитку креативності – однієї із базових якостей.

Характерною особливістю гурткової роботи є те, що вона не регламентується обов'язковими програмами, а це надає їй гнучкості і дозволяє краще враховувати прагнення кожної дитини.

Гурток як форма проведення позакласної роботи дає учителю фізичної культури можливість застосовувати найрізноманітніші засоби, форми та методи роботи для збереження і зміцнення здоров'я школярів і сприяти всебічному гармонійному розвитку особистості. Щоб гурткова робота зацікавила всіх учнів, які його відвідують, потрібно по-новому підійти до її організації, застосовуючи новітні технології, а також урахувуючи потреби та інтереси учнів.

Метою гуртка з фізичної культури є задоволення потреби й цікавості дитини до певного виду фізичної активності, формування фізично та психічно здорової особистості, зміцнення та збереження здоров'я, розвиток природніх задатків, загальних та спеціальних здібностей школярів.

Завданнями гурткової роботи з фізичної культури є: створення умов для фізичного розвитку учнів та виховання потреби в здоровому способі життя, підтримці фізичної форми; залучення до регулярних занять фізичною культурою та підвищення фізичної активності учнів; формування і поглиблення знань про ведення здорового способу життя; розвиток фізичних якостей дитини та ін.

Функції гуртка з фізичної культури: *соціально-адаптивна* – заняття в гуртках дозволяють вихованцям отримати соціально значущий досвід діяльності та взаємодії, випробувати «ситуацію успіху», навчитися самостверджуватися; *корекційно-розвиваюча* – освітньо-виховний процес, який реалізується на заняттях гуртка, дозволяє розвивати інтелектуальні, творчі, фізичні здібності кожної дитини, *освітня* – кожна дитина має можливість задовольнити (або розвинути) свої пізнавальні потреби, підвищити рівень

сформованості умінь, навичок у вигляді рухової діяльності; *виховна* – зміст і методика освітнього процесу, здійснюваного в гуртках, значно впливає на формування соціально значущих якостей особистості, комунікативних навичок, виховання соціальної відповідальності, колективізму, патріотизму [122].

На основі теоретичного аналізу науково-педагогічної літератури визначено, що для успішного проведення гурткової роботи необхідно дотримуватись відповідних вимог, а саме: загальнопедагогічних, психологічних, дидактичних і гігієнічних. Відтак, до *загальнопедагогічних відносять*: чітке визначення освітніх, виховних та розвиваючих завдань, дотримання педагогічного такту і культури мови, створення атмосфери зацікавленості на занятті, розвиток пізнавальної самостійності учнів. До *психологічних*: врахування вікових та індивідуальних особливостей школярів, належного психічного стану педагога і вихованців, розумна вимогливість і доброзичливість вчителя і учнів. До *дидактичних*: раціональне використання часу заняття, оптимальне поєднання різних форм і методів роботи, розвиток пізнавальних інтересів і активності вихованців; зв'язок нового матеріалу з раніше вивченим, індивідуалізація, диференціація та інтенсифікація навчального процесу, формування вмінь учнів самостійно здобувати знання і застосовувати їх на практиці, організоване закінчення заняття. До *гігієнічних*: дотримання температурного режиму у приміщенні, норм освітлення, провітрювання, урізноманітнення видів навчальної роботи, відповідність завдань віковим особливостям дітей [3].

Щоб реалізувати вищезазначені вимоги, потрібно бути компетентним педагогом з глибокими знаннями, здатним до творчих нестандартних рішень, готовим до роботи в нових умовах. Майстерність керівника гуртка базується не тільки на досконалому знанні конкретного виду діяльності, володінні програмним матеріалом, обізнаності в сучасних досягненнях психолого-педагогічних наук. Вона передбачає також досконалість застосування методичних засобів навчання, раціональність та педагогічну доцільність вибору і використання комплексу методів навчання, їх динамізм, мотиваційну

спрямованість на кінцевий результат спільної діяльності керівника гуртка і вихованця – високий рівень освіти, виховання й розвитку. Лише через особистість керівника гуртка, який досконало володіє сучасною методикою використання методів, форм і засобів навчання, реалізуються закладені в них можливості. Лише керівник гуртка може так організувати освітній процес, щоб він був спрямований не на максимальне навантаження вихованців навчальним матеріалом, а на розвиток їх здібностей, щоб викликати в дітей позитивні емоції й сприяти їхньому повноцінному психічному й фізичному розвитку [131; 147].

З практичної точки зору, щоб підсилити внутрішню мотивацію школярів щодо відвідування гуртка та активної пізнавальної діяльності під час занять, керівнику гуртка необхідно навчальний матеріал зробити цікавим, орієнтованим на досягнення особистісно значущих цілей. Весь навчальний матеріал необхідно ретельно структурувати, виділити головні ідеї, а також підкреслити практичну значимість інформації, яка пропонується для поглибленого вивчення [26].

Урізноманітнення форм гурткової роботи з фізичної культури вбачаємо у використанні учителями фізичної культури анімаційних програм. На основі аналізу наукових праць виявлено, що анімація активно використовується в різних напрямках та формах, існують різні підходи до визначення її змістового контенту. Анімація розглядається в таких аспектах: як соціальне явище [141]; як напрям соціокультурної діяльності [51]; як педагогічна анімація [28; 171]; як технологія дозвілєвої діяльності в туризмі [61], спортивна анімація [22; 32; 111] та ін.

Проведений аналіз існуючих наукових розробок багатьох дослідників у напрямку анімаційної роботи засвідчує, що анімація є поняттям широким, вивчення її є актуальним і потребує подальших наукових розвідок.

Привабливість цього явища пояснюється інноваційним змістом, об'єктивно закладеним в анімаційній діяльності, різноманітністю технологічних якостей і підходів, а також широкими можливостями

використання та реалізації анімації в різних сферах соціокультурної діяльності [153].

Для повного розкриття сутності використання анімаційних програм у гуртковій роботі розглянемо більш детальніше їх основні ключові змістові характеристики.

Передусім відзначимо, що поняття «*анімація*» (від лат. *animatus* – «живий» і похідного фр. *animation* – «оживлення») означає насагу, натхнення, залучення до руху, до активної діяльності, стимулювання життєвих сил.

Анімація – це частина культурної та виховної системи суспільства, представлена сукупністю елементів, що знаходяться в постійних взаємозбагачувальних відносинах. Вони характеризують цю систему і реалізуються через комплекс занять, видів діяльності і відносин, в яких провідну роль відіграють аніматори, професійні або добровільні, що володіють спеціальною підготовкою і використовують методи активної педагогіки.

У працях В. Приходька анімація трактується як складова частина всієї соціальної та педагогічної діяльності, як нова соціальна професія, що включає всю проблематику вільного часу. Вона визначається як свідома діяльність, спрямована на розвиток і зміни соціального спілкування людей, громадських структур та вдосконалення умов для реалізації потенціалу різнобічних людських можливостей [130].

Варто зазначити, що характерними особливостями анімації є те, що вона здійснюється у вільний час; відрізняється свободою вибору, добровільністю, активністю та ініціативою як однієї людини, так і різних соціальних груп; зумовлена національно-етнічними та регіональними особливостями і традиціями, характеризується різноманіттям видів на базі різних інтересів дітей, молоді та дорослих; відрізняється глибокою особистісністю і носить гуманістичний, культурологічний, оздоровчий і виховний характер [103].

Основною метою педагогічної анімації є створення умов, за яких дитина успішно розвивається у сфері вільного часу, просуваючись від відпочинку і розваг, які передбачають фізичне і психоемоційне відновлення, до творчості та

соціальної активності у зазначеній сфері, отримуючи від цього задоволення [56].

Нам імponує визначення науковців О. Благій, О. Андреевої [22], які розглядають анімацію як роботу над розробкою спеціальних програм проведення вільного часу. Вони вказують, що анімаційні програми включають спортивні й рухливі ігри, змагання, танцювальні вечори, карнавали, ігри, хобі, заняття, різні тематичні заходи тощо.

Технології анімації розуміють в якості основних підходів у вихованні «пожвавлення» і «піднесення» відносин між людьми, широке використання духовно-культурних цінностей, традиційних видів і жанрів художньої творчості, забезпечуючи тим самим умови для включення особистості в творчі, оздоровчі, освітні, розважальні види [28].

Дослідники Т. Скорик, А. Вербицька [141] визначають анімацію як технологію, що наповнює суспільні відносини змістом та збагачує їх. Анімація спрямована на розвиток особистості та формування системи цінностей.

З таких позицій, анімаційну діяльність слід розглядати як складну систему, структура (організація) якої є процесом, що протікає в певній галузі безперервного культурно-творчого середовища [103].

У своїх дослідженнях А. Захаріна [61] зазначає, що анімаційна діяльність – це сукупність соціально значущих дій особистості, спрямованих на інтенсивне усвідомлення її взаємодії з навколишнім середовищем і освоєння соціокультурних цінностей, у процесі задоволення релаксаційно-відновлювальних, культурно-освітніх та культурно-творчих потреб та інтересів.

На думку Є. Хрикова [162], анімаційна діяльність – це «вирощування» суб'єктної позиції партнера, діяльність, що створює принципово нові умови для самовираження та самореалізації особистості в умовах нових соціокультурних ситуацій розвитку, діяльність, яка розгортається, переважно, у площині вільного часу. Він наголошує, що метою анімації є гуманітаризація вільного часу, заохочення до якоїсь діяльності.

Анімаційна діяльність – інноваційна діяльність, яка передбачає активні, творчі, взаємозбагачувальні міжособистісні відносини учасників освітнього, соціального чи культурного процесу. Це унікальна, оригінальна й неповторна сфера діяльності, що характеризується широким розмаїттям зв'язків із дійсністю, складністю взаємовідношень між компонентами своєї внутрішньої структури. Вона є багатосторонньою і відповідає різноманітним потребам, інтересам і запитам людей.

Дослідниця І. Шульга [171] переконана, що анімаційна діяльність спрямована на активне сприяння гармонійному розвитку особистості людини, на формування мотивації до різних способів самодіяльності, включаючи пошук нових форм вільного творчого проведення часу. Вона визначає анімаційну діяльність як багатовимірну й багатопланову діяльність, яка передбачає сукупність різних видів і форм взаємодії педагога та вихованців у дозвільній сфері.

На основі вивчення наукових джерел В. Наумчук [103] визначив, що анімаційна діяльність є одним із найважливіших напрямів вдосконалення змісту фізкультурної освіти, що сприяє формування творчої особистості майбутнього спортивного педагога, діяльність якого направлена на зміцнення здоров'я, різнобічний фізичний розвиток учнів, вдосконалення вмінь і навичок, отриманих ними на уроках фізичної культури; розвиток організаторських здібностей школярів; прищеплення їм любові до систематичних занять фізичною культурою.

За твердженням А. Сидорук [140], анімаційна діяльність має таку структуру: суб'єкт, об'єкт, предмет, форми, засоби, дії, які спираються на певні методи й результат.

Вчені виокремлюють види анімації, здатні задовольнити фізичні та духовні потреби людини. Зокрема, це – *анімація в русі* (задовольняє потребу людини рухатися, займатися фізичними вправами); *анімація через переживання* (задовольняє потребу у відчутті нового, невідомого, неочікуваного); *культурна анімація* (задовольняє потребу у духовному розвитку через залучення до

культурно-історичних пам'яток, сучасних проявів культури регіону, народу, цивілізації); *творча анімація* (задовольняє потребу в творчості, демонстрації своїх творчих здібностей та встановленні контактів з близькими по духу людьми через спільну творчість); *анімація через спілкування* (задовольняє потребу в спілкуванні з новими, цікавими людьми, у відкритті внутрішнього світу людини і пізнанні себе через спілкування). Всі перелічені види анімації реалізуються через ті чи інші форми анімаційної діяльності. Так, анімація в русі застосовується у ігрових, танцювальних, спортивно-оздоровчих програмах, анімація через переживання – у музичних програмах, сценічних та технічних шоу; культурна та анімація через спілкування – у інформаційних та комплексних заходах, творча – у театралізованих програмах тощо [127].

У сучасній анімаційній практиці використовуються різні види анімаційних програм: *ігрові*, засновані на провідному організаційному методі гри; *конкурсно-ігрові та конкурсно-видовищні*, де головною ознакою є змагання; *фольклорні та видовищно-театралізовані*, в основі організації яких лежить театралізація; *художньо-публіцистичні*, де організуючим методом є метод ілюстрація; *танцювально-розважальні*, засновані на ритмічності руху; *спортивно-оздоровчі*, в основі технологічної організації яких є фізична релаксація та рекреація [51].

У ході дослідження виявлено такі функції анімаційних програм: *компенсаційна* – зменшує фізичне і психічне стомлення від повсякденного життя; *стабілізуюча* – створює позитивні емоції і стимулює психічну стабільність; *оздоровча* – спрямована на відновлення і розвиток фізичних сил людини; *освітня* – дозволяє придбати і закріпити від яскравих вражень нові знання про навколишній світ; *удосконалююча* – сприяє інтелектуальному та фізичному розвитку; *холістична* – вносять різноманітність та радість у повсякденне життя людини, створюючи святкову атмосферу [22].

Виявлено, що анімація, тісно взаємодіючи із соціальним вихованням, виконує такі функції: *соціальна функція адаптації та інтеграції*, реалізація якої забезпечує процес соціалізації особистості та її готовність до динамічних

змін; *рекреологічна функція*, пов'язана із дозвіллям та його організацією: завдяки добре підготовленій і організованій діяльності фахівців-аніматорів культурне дозвілля стає основою подальшого спрямованого особистісного зростання відповідно до культурних запитів дітей; *навчально-виховна функція* – анімація сприяє доповненню освіти, розвитку культурних і духовних потреб та інтересів особистості; *превентивна функція* – анімація дозволяє передбачити та обмежити девіації, допомагає в урегулюванні суспільного життя; *критична функція* – йдеться про можливості анімації в нормалізації, сприянні встановлення якісно нових стосунків між людьми та групами, у пошуку нового способу життя, більш якісного та змістовного; встановлює нове ставлення до навколишнього матеріального та духовного світу; *культурна функція* [92].

У своїх працях науковець Л. Курило [90] виділяє такі форми анімаційних програм: *спортивно-оздоровчі, спортивно-розважальні та спортивно-пізнавальні*, які будуються на залученні в активний рух через захоплюючі та веселі конкурси, змагання, спортивні свята, спартакіади, рухливі ігри, походи, пішохідні екскурсії, туристичні зльоти; *творчо-трудові програми*, що допомагають придбати різні вміння та навички в різних видах занять, ремесел через аукціони виробів з природних матеріалів. Конкурси аматорської фотографії, виставки пісочної і крижаної скульптури, фестивалі авторських віршів та пісень; *культурно-пізнавальні та екскурсійні анімаційні-програми*, які будуються на залученні до культурно-історичних і духовних цінностей через відвідування музеїв, театрів, художніх галерей, парків, виставок, концертів і різних видів екскурсій; *конкурсно-ігрові та пригодницькі*, що складаються з різноманітних ігор та конкурсів, об'єднаних загальною темою, і надання їх учасникам хвилюючих незвичайних емоцій завдяки участі в рольових іграх та конкурсах, піратських вилазках, нічних походах, тематичних пікніках; *видовищно-розважальні, танцювально-розважальні та фольклорні анімаційні*, які включають святкові заходи, конкурси, фестивалі, карнавали, тематичні дні, ярмарки, шоу-програми, концерти, дискотеки, танцювальні вечори.

Як зазначають науковці О. Благій, О. Андреева [22], потужним фактором всебічного розвитку організму і зміцнення здоров'я дітей є спортивна анімація, в основі якої лежить здоровий спосіб життя та головні функції – збереження і зміцнення здоров'я.

До спортивно-оздоровчих і туристсько-оздоровчих програм, розрахованих на любителів спорту й активного відпочинку, які мають бажання відновити сили й здоров'я завдяки активним фізичним навантаженням в умовах чистої природи й чистого повітря, належать такі форми, як походи, туристські зльоти, спортивні свята й змагання, фестивалі, спартакіади.

До спортивно-розважальних програм, що орієнтовані на учасників будь-якого віку й побудовані на залученні до активного способу життя через привабливі, захопливі, веселі конкурси й змагання, належать такі форми, як спортивні, рухливі ігри та розваги, різноманітні конкурси та анімаційні тренінги. У їх основі – зіткнення їхніх учасників із чимось цікавим, хвилюючим, незвичайним (наприклад, участь у рольових іграх і конкурсах, відвідування печер, піратська вилазка, вечір народних переказів і легенд, нічний похід, тематичний пікнік). Ці програми мають попит незалежно від статі, національності, освіти.

Спортивно-пізнавальні програми передбачають залучення до духовно-моральних цінностей у процесі активного відпочинку. Це походи, пішохідні екскурсії, тематичні дні, а також навчальні програми, що дають змогу набути різних умінь і навичок у різноманітних видах занять, ремесел. Завдяки таким програмам їхні учасники навчаються спілкування місцевою мовою, ознайомлюються з національними музичними інструментами, танцями, традиціями тощо. При цьому необхідно приділити більше уваги створенню невимушеної, ненав'язливої, комфортної обстановки, що має сприяти мотивації до спілкування згідно з інтересами, бажаннями, темпераментами та ін. [90].

Технологічний процес проектування програм спортивної анімації розглядається як система дій, яка спрямована на покращення таких

інтегративних характеристик, як рівень задоволеності, здоровий спосіб життя, самопочуття, рівень рухової активності, рівень здоров'я.

Технологія проектування програм спортивної анімації – це креативна, теоретична і одночасно практична діяльність із упровадження інновацій, що будується на основі відповідного алгоритму дій для досягнення очікуваного результату шляхом застосування необхідних засобів за певних умов та передбачає можливість оцінити його переваги і недоліки та внести відповідні корективи.

Реалізація анімаційної технології включає наступні етапи: *підготовчий*, що передбачає визначення потреб та інтересів учнів; теми, мети і завдань програми; вибір місця й часу проведення програми; проектування анімаційної програми з врахуванням індивідуальних особливостей школярів; розподіл обов'язків учасників; проведення репетицій; технічну підготовку; *змістовний* (етап проведення анімаційної програми) включає ознайомлення учнів із сюжетом програми; проведення консультацій під час проведення програми та здійснення контролю; *заклучний*, у ході якого відбувається підведення підсумків проведеної програми, її аналіз, нагородження учасників, формування висновків [111].

Анімаційно-гурткову роботу ми розглядаємо як форму позакласної діяльності, яка передбачає активні і творчі міжособистісні взаємини між педагогом та учнями, в основі яких лежать анімаційні програми проведення вільного часу школярів.

З метою визначення сучасного стану здійснення позакласної роботи з фізичної культури, зокрема анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти, було проведено анкетування серед учителів фізичної культури (76 осіб) та учнів 5–9 класів (277 осіб) м. Луцька Волинської області (додатки В, Г).

Так, на запитання анкети «Чи часто Ви проводите спортивні заходи, свята, розробляєте фізкультурно-оздоровчі програми для учнів своєї школи?»

54,72 % учителів фізичної культури відповіли «так»; 7,36 % – ні; 30,37 % – частково та 7,55 % опитаних було «важко відповісти» (рис.1.3).

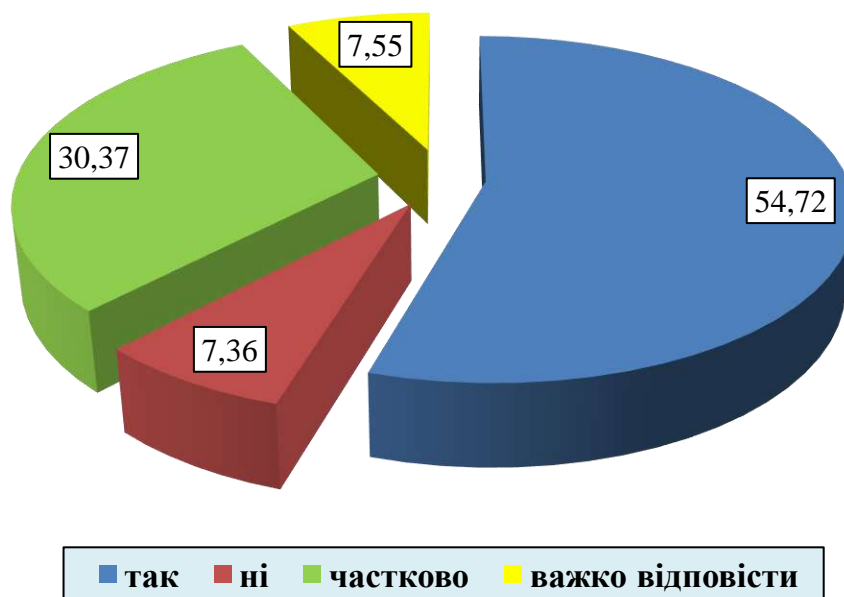

Рис. 1.3. Ранжування відповідей учителів фізичної культури щодо проведення спортивних заходів, свят, розроблення фізкультурно-оздоровчих програм для учнів своєї школи (%)

Аналіз відповідей учителів фізичної культури, опитаних щодо того чи проводять вони гурткову (секційну) роботу з учнями школи виявив, що 59,25% учителів проводять; 29,98 % – ні; 10,77 % респондентів відповіли «частково».

На запитання «Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що анімація – це розробка спеціальних програм проведення вільного часу для задоволення фізичних і духовних потреб людини, що характеризується різноманітністю форм її проведення», 85,35% респондентів відповіли «так»; 6,1% – ні; 6,45% – частково та 2,1 % – важко відповісти.

Важливо було дізнатися, чи застосовують учителі фізичної культури елементи анімації під час проведення гурткової (секційної) роботи. Отримано такі результати: 28,49% респондентів вказали, що так; 58,37% ні; 7,58% – частково; 5,56% – важко відповісти.

Для нас було принципово важливо визначити ступінь розуміння вчителями фізичної культури про те, чи знають вони, який зміст включає в себе анімаційна

програма. Аналіз відповідей свідчить про те, що 26,64% учителів розуміють; 58,76 % – ні; 9,39 % – частково та 5,21% відповіли – «важко відповісти».

Разом із тим, на запитання «Чи володієте Ви технологією створення анімаційних програм з фізичної культури?», відповіді учителів розподілились таким чином: 16,11% – так; 24,68% – ні; 51,32 % – частково; 7,89% – важко відповісти (рис.1.4).

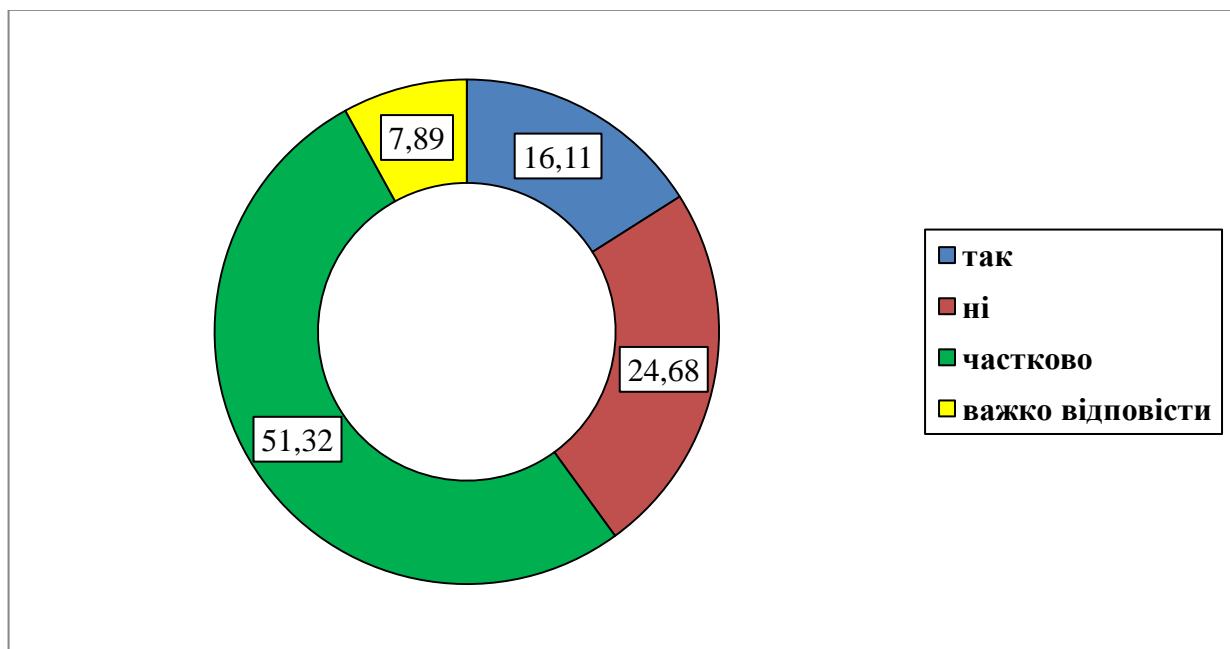

Рис. 1.4. Розподіл відповідей учителів фізичної культури щодо володіння технологією створення анімаційних програм з фізичної культури (%)

Результати відповідей учителів фізичної культури на запитання «На вашу думку, чи підвищить інтерес учнів до занять фізичною культурою використання анімації у гуртковій (секційній) роботі?» показали, що 70,34% вважають – так; 28,26% – частково; 1,4% – важко відповісти.

Важливо було дізнатися думку вчителів фізичної культури про те, чи вважають вони за доцільне в закладах вищої освіти здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до проведення анімаційно-гурткової роботи. Отримані результати розподілилися таким чином: 81,3% опитаних вважає, що так; 6,2 % – ні; 11,3% частково; 1,2% – важко відповісти.

Аналіз відповідей учителів фізичної культури на запитання «Як Ви вважаєте, чи володіють студенти-практиканти, майбутні учителі фізичної

культури, знаннями щодо різноманітності форм проведення анімаційно-гурткової роботи?» дозволяє стверджувати наступне: 29,67% респондентів відповіли, що володіють; 48,23% – ні; 15,68% – частково; 6,42% – важко відповісти.

За результатами опитування учителів фізичної культури з'ясовано, що 29,67% студентів-практикантів володіють навичками організації анімаційно-гурткової роботи на практиці; 49,31% – ні; 18,45% – частково; 2,57% – важко відповісти.

Ще одне запитання анкети стосувалося того, чи вважають учителі фізичної культури достатнім рівень готовності студентів до анімаційно-гурткової роботи. Отримали такі дані: 14,65% відповіли, що так; 52,14% ні; 15,74% – частково; 17,47% – важко відповісти.

Цікаво було дізнатися результати відповідей учителів фізичної культури про те, від чого, на їх думку, залежить ефективність проведення анімаційно-гурткової роботи у школі. Серед варіантів відповідей найчастіше зустрічалися такі:

- від бажання вчителя фізичної культури розвиватися, займатися такою діяльністю, впроваджувати щось нове;
- креативності та творчого підходу вчителя;
- бажання та зацікавленості учнів;
- компетентності вчителя, рівня обізнаності;
- матеріально-технічної бази та фінансової мотивації вчителя;
- від виділення адміністрацією годин на проведення гурткової роботи;
- від практичних занять у закладі вищої освіти, чим більше практики, тим краща ефективність;
- володіння сучасними методами, впровадження інноваційних засобів.

На основі аналізу отриманих даних, можемо констатувати, що майже 1/2 частина вчителів фізичної культури застосовують елементи анімації під час проведення гурткової (секційної) роботи; лише 26,64% учителів розуміють, який зміст включає в себе анімаційна програма; тільки половина студентів-

практикантів володіють навичками організації анімаційно-гурткової роботи на практиці; більшість учителів вважають доцільність у з здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до проведення анімаційно-гурткової роботи, тим самим підтверджуючи необхідність нашої роботи.

Опитування учнів проводилося з метою визначення сучасного стану позакласної роботи з фізичної культури, зокрема, анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти, їхнього зацікавлення та залучення до такої діяльності. Відповідно учням були поставлені такі запитання: «Як часто проводять учителі фізичної культури фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи»? – 25,99 % відповіли, що раз в семестр; 66,06% – декілька разів на рік; не проводять – 7,95%. На запитання «Чи організована у Вашій школі гурткова (секційна) робота з фізичної культури?» 76,90 % учнів відповіли «так»; 9,75 % – ні; 13,35 % опитаних сказали «частково».

Відповіді на запитання «Чи відвідуєте Ви гуртки (секції) з фізичної культури у своїй школі?» розділилися таким чином: 38,63% учнів відповіли «так»; 61,37% – ні. Викликає занепокоєння той факт, що значна частина учнів (майже 2/3) не залучена з тієї чи іншої причини до організації корисного дозвілля та активного відпочинку.

На запитання «Чи цікаво організована гурткова робота (секційна) з фізичної культури?» учні відповіли: 43,32% – так; 14,80% – ні; 22,39% – частково та важко відповісти – 19,49 % респондентів (рис.1.5).

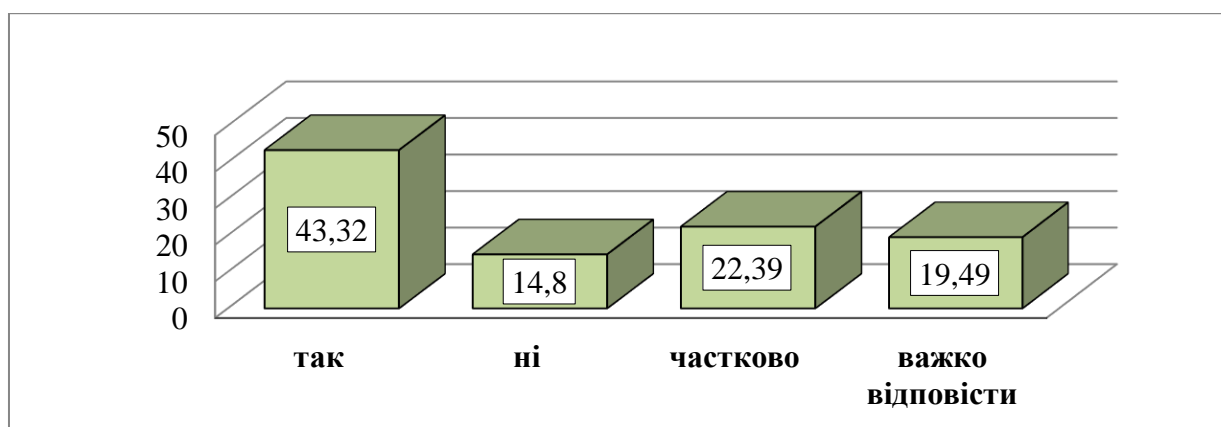

Рис. 1.5. Розподіл відповідей учнів на запитання про те, чи цікаво організована гурткова робота (секційна) з фізичної культури у їхній школі (%)

Учням було запропоновано дати відповіді на запитання: «Як би Ви хотіли, щоб була організована гурткова (секційна) робота з фізичної культури у вашій школі?». Серед варіантів відповідей найчастіше зустрічалися такі:

- учні бажають, щоб учителі більше проводили спортивних заходів, змагань, різних естафет та ігор (83,84%);
- учні бажають, щоб було більше різноманітних гуртків (75,61%);
- учні бажають, щоб більша кількість дітей брала участь у позакласній фізкультурній діяльності (79,25%).

З метою визначення стану використання та інтересу до анімації, перспектив її впровадження нам перш за все, цікаво було дізнатися думку учнів щодо розуміння ними, що таке анімація. Відтак, 33,26% опитаних учнів зазначили, що розуміють; 29,52% – ні; 28,45% – частково та 8,77% – важко відповісти.

Аналіз відповідей учнів, опитаних стосовно того, чи застосовують учителі фізичної культури елементи анімації (різноманітні програми рухової активності) під час проведення гурткової (секційної) роботи встановив: 35,74% респондентів відповіли, що так; 19,86% – частково; 28,52% – ні та 15,88% опитаних вказали – важко відповісти (рис.1.6).

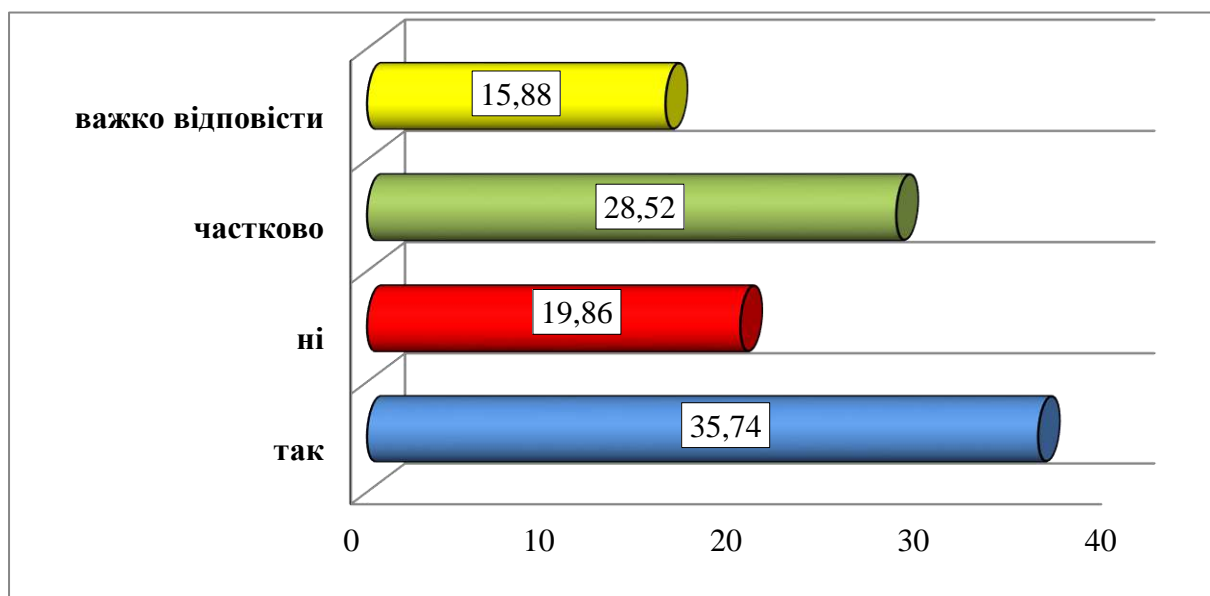

Рис. 1.6. Ранжування відповідей учнів щодо застосування вчителями фізичної культури елементів анімації під час проведення гурткової (секційної) роботи, %

Ми ставили за мету вивчити також думку учнів про те, чи підвищився б їхній інтерес до занять фізичною культурою з використанням різноманітних засобів анімації (спортивні і рухливі ігри, змагання й естафети та ін.) у гуртковій (секційній) роботі з фізичної культури?»: 64,04% опитаних відповіли – так; 17,69% – частково; 13,72% – ні; 4,55 % – важко відповісти (рис.1.7).

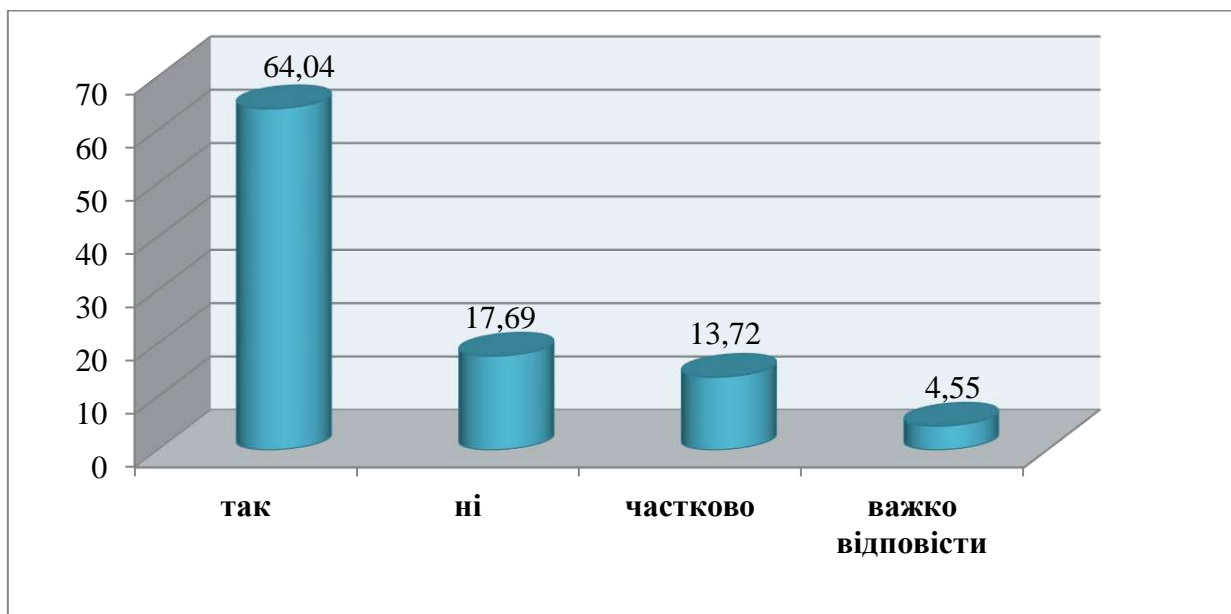

Рис. 1.7. Розподіл відповідей учнів про те, чи підвищився б їх інтерес до занять фізичною культурою з використанням різноманітних засобів анімації (%)

Отже, узагальнюючи результати анкетування учителів фізичної культури та учнів можемо обґрунтувати, що майже 1/2 частина учителів фізичної культури проводять фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи, розробляють фізкультурно-оздоровчі програми для учнів своєї школи. Разом із тим, значна частина учнів (61,37%) не відвідує такі заходи з тих чи інших причин, що свідчить про низький рівень організації або доступності таких заходів. Учні зацікавлені в урізноманітненні проведення позакласної роботи з фізичної культури за рахунок розширення видів рухової активності та включення різних видів спорту. Тому потрібно здійснювати пошук нових підходів, методів та урізноманітнення форм проведення позакласної роботи з фізичної культури, що дасть можливість значно покращити стан організації і проведення цієї діяльності.

Таким чином, сутність анімаційно-гурткової роботи полягає в організованій взаємодії її учасників у дозвільній сфері, за допомогою чого задовольняються їхні духовні, фізичні, моральні, а також освітні потреби та інтереси, формуються і розвиваються особистісні якості. Звернення до форм, засобів і методів анімаційної діяльності, більш того, їх застосування надасть учителю фізичної культури досить вагомих переваг у досягненні результатів у вирішенні освітніх, оздоровчих і виховних завдань під час здійснення анімаційно-гурткової роботи.

Виокремлення структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи дасть можливість послідовно і системно оцінити рівень їх професійної підготовки до такого виду професійної діяльності.

1.3. Структурний аналіз готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

У сучасних реаліях суспільно-економічного життя нашої країни система освіти висуває якісно нові вимоги щодо існуючого рівня готовності випускників закладів вищої освіти до професійної діяльності. Нині суспільство хоче бачити ініціативних, креативних і самостійних людей, здатних до швидкого оновлення знань, розширення умінь і навичок, освоєння нових сфер діяльності, готових постійно вдосконалювати себе і власну діяльність відповідно до потреб суспільства.

У закладах вищої освіти необхідно створювати умови, які б дозволяли майбутнім учителям фізичної культури отримувати належну професійну освіту, підвищувати свій загальнокультурний і фаховий рівень, брати участь у пошуковій, дослідницько-експериментальній роботі. Тому виникає необхідність ефективного пошуку шляхів розв'язання питання, що дозволило б суттєво підняти рівень готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Професійна підготовка студентів у закладах вищої освіти передбачає цілеспрямовану організацію процесу оволодіння необхідними знаннями і навичками, головною якісною характеристикою якого є професіоналізм майбутнього фахівця [80]. Забезпечення професійної готовності учителя фізичної культури та її регуляція неможливе без розуміння змісту професійної діяльності.

Готовність особистості до діяльності зумовлюється багатьма факторами, найважливішим серед яких є система методів і цілей, наявність професійних знань і умінь, безпосереднє включення особистості в діяльність, у процесі якої найбільш активно формуються потреби, інтереси й мотиви здобуття суттєвих, значущих, найбільш сучасних знань та вмінь. Одним із найскладніших завдань вивчення готовності до професійної діяльності є виокремлення її основних компонентів, інакше кажучи, її структури [18].

У процесі вивчення науково-методичної літератури виявлено, що науковці по-різному визначають структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до роботи в закладах загальної середньої освіти, в залежності від певного напрямку та виду їх діяльності.

Для визначення структурно-компонентного складу готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи доцільно уточнити сутність самого поняття професійної готовності.

Готовність майбутніх фахівців фізичної культури до професійної діяльності характеризується як цілісний прояв особистості, комплекс необхідних знань, умінь і здібностей, результат професійної освіти та виховання, соціальної зрілості особистості, компонентами якої виступає психологічна, науково-теоретична, практична, фізична та психофізична готовність [77].

Як наголошує Д. Воронін, готовність – це вибіркова прогностична активність особистості на стадії її підготовки до діяльності, яка починається з моменту визначення мети на основі усвідомлення потреб і мотивів та розвивається відповідно до визначених особистістю плану, настанов, загальних

моделей подальших дій, що втілюються у предметні дії, відповідають чітко визначеним засобам і способам діяльності [36].

На думку Є. Жуковського [57], готовність – це установка особистості на розв'язання певних педагогічних завдань.

Науковець Л. Карамушка [72] трактує готовність як стійке, багатоаспектне, ієрархізоване утворення особистості, що дає їй змогу успішно виконувати певну діяльність.

У своєму дослідженні В. Хіміч [159] визначає готовність як інтегральне особистісне утворення, що містить знання сутності діяльності та характеризується застосуванням необхідних професійно-педагогічних умінь, навичок і засобів їх використання, а також підпорядкована цілеспрямованому процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

У своїх працях О. Сменіхіна [144] вказує, що поняття професійної готовності розглядається як категорія теорії діяльності (стан) і розуміється, з одного боку, як результат процесу підготовки, з іншого, – настанови на щось. Вона розглядає готовність до діяльності як особистісне утворення, яке передбачає наявність у суб'єкта моделі її діяльності і спрямованості свідомості на її виконання.

С. Гаркуша, аналізуючи проблеми готовності до майбутньої професійної діяльності зробив висновок, що готовність до того чи іншого виду діяльності є особистісною якістю, інтегративним вираженням всіх підструктур особистості. Він підкреслює, що готовність містить структурну будову і носить багаторівневий характер [37].

Дослідник І. Гринченко зазначає, що професійна готовність майбутнього учителя фізичної культури виступає як цілісний стан особистості, що виражає якісні характеристики її спрямованості, свідомості, професійної позиції, іміджу, рівня оволодіння професійно-педагогічними діями [45].

Ми поділяємо думку М. Пономаренка [129], який розглядає професійну готовність майбутніх учителів фізичної культури як інтегративну особистісну якість, що ґрунтується на загальнопедагогічних, психологічних та спеціальних

знаннях, свідчить про усвідомлення суті та значення фізичної культури й фізкультурно-оздоровчих технологій, а також наявність високої здатності до професійної діяльності, що забезпечує прагнення учителя до ефективного її виконання відповідно до встановлених вимог.

Науковці О. Безкопильний, С. Гречуха [10] готовність майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі розуміють як інтегративне особистісне утворення, що містить усвідомленість соціальної цінності мотивів здоров'язбереження, позитивну мотивацію до оздоровлення учнів, налаштованість на формування здорового способу життя та відповідального ставлення їх до власного здоров'я і здоров'я оточення, наявність професійно важливих якостей особистості, достатніх для підвищення рухової активності та фізичної досконалості молодого покоління.

Д. Деменков [52] розглядає готовність педагогів до проведення гурткових занять із футболу як складне динамічне особистісне утворення, що включає багатопланову систему якостей і властивостей, а саме передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до гурткових занять із футболу, володіння загальними професійно значущими методичними та психолого-педагогічними знаннями, наявність певних особистісних якостей і здібностей учителя, необхідних для успішної реалізації гурткових занять із футболу й педагогічної рефлексії.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах учений Н. Карасевич [74] визначає як динамічно розвивальну особистісну якість людини, що відображає необхідний рівень знань у галузі фізкультурно-спортивної діяльності, достатній рівень сформованості умінь, стійку мотивацію до здійснення цієї діяльності.

У дослідженні Л. Чалій готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму визначено як інтегровану якість особистості, сформовану внаслідок професійної підготовки, що відображає позитивну мотивацію до туристичної діяльності у позанавчальний час,

прагнення до фахової самореалізації, підґрунтям яких є запас професійних знань, умінь і навичок, практичного досвіду з питань організації позакласної роботи з туризму, а також наявність особистісних якостей, необхідних для виховання учнівської молоді засобами туризму [164].

І. Шаповалова [165], розглядаючи питання готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення дослідник пояснює її як активно-діяльнісний стан особистості, який детермінує можливість автономного управління самостійним набуттям нових професійних знань, умінь і практичних навичок, спеціальних якостей, власних світоглядних позицій формування мотивації до професії, оптимізації способів мислення, які сприяють успішному вирішенню освітніх, виховних і оздоровчих завдань.

Під готовністю майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи ми розуміємо інтегративне особистісне утворення, яке включає ціннісне ставлення до професійної діяльності у позанавчальний час, прагнення до урізноманітнення гурткової роботи засобами анімаційних програм, що ґрунтується на актуальних професійних знаннях, уміннях та навичках, а також організаційно-комунікативних здібностях і творчому підході до організації анімаційно-гурткової роботи.

Важливо підготувати учителя з творчим науково-педагогічним мисленням, з певним набором особистісних, професійних якостей, необхідних знань, умінь і навичок, що сприятиме формуванню готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації й проведення анімаційно-гурткової роботи.

Як слушно відзначає О. Безкопильний [8], успішність професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури зумовлена численною кількістю компонентів та варіативністю взаємозв'язків між ними. Підходи різних авторів щодо компонентного складу готовності педагогів до різних видів професійної діяльності відображено у додатку Д.

На основі теоретичного аналізу наукових досліджень ми визначили такі структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до

організації та проведення анімаційно-гурткової роботи: *ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і особистісний* (рис.1.8).

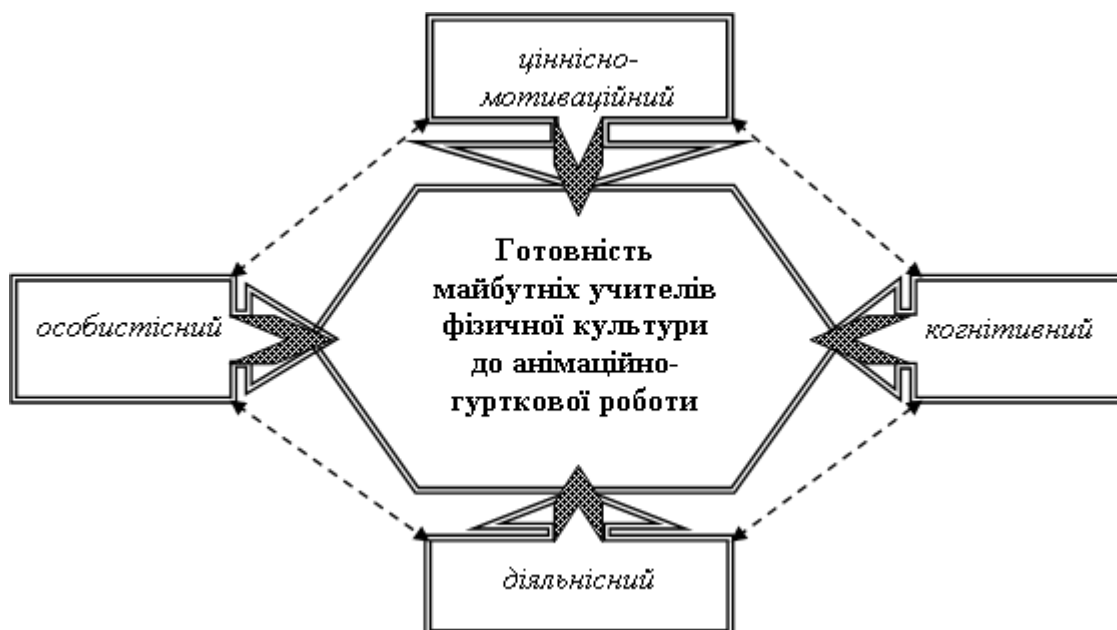

Рис. 1.8. Структурно-компонентний склад готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Розглянемо більш детально виділені нами компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Важливу роль у процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відіграє *ціннісно-мотиваційний компонент*. Вважаємо, що без зацікавленості, бажання та інтересу до певного виду діяльності неможливо досягти успіху, реалізації поставленої мети та завдань.

Ціннісно-мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відображає наявність у студентів ціннісного ставлення до професійної діяльності у позанавчальний час, мотивацію до проведення гурткових занять, прагнення успіху у здійсненні анімаційно-гурткової роботи.

Так, науковці В. Колосовська, В. Трофіменко акцентують увагу на тому, що мотивація є рушійною силою активності людини. Вона виникає на основі

усвідомлених або неусвідомлених психофізіологічних та соціальних факторів, що мають різний ступінь важливості для особистості [86].

Нам імпонує думка С. Кирильченка [75], який зазначає, що мотивація – це енергетичний заряд, який визначає активність діяльності людини. Усвідомлена причина його активності спрямована на досягнення мети. Він підкреслює, мотив – це складне психічне утворення, що починає формуватися під впливом виникаючої в людини потреби. У свою чергу, потреба – це нестаток у чому-небудь, який проявляється в підвищенні стану напруги психіки і відбивається у свідомості індивіда у вигляді бажань, схильностей та потягів.

Ми погоджуємося з А. Степанком [150], який вказує, що мотиваційний компонент є підґрунтям, у його основі лежить позитивне ставлення до навчання, стійкий інтерес до освітнього процесу, потреба використовувати набуті знання, уміння й навички у майбутній професійній діяльності».

Як зазначає А. Шевченко, даний компонент «виступає внутрішньою передумовою прагнення до подальшого самовдосконалення, без чого неможливий справжній професіоналізм та майстерність» [167].

На думку Ю. Мусхаріної, мотиваційно потребова сфера особистості є складним структурним утворенням і визначає рух людини до реалізації поставлених цілей [102].

Дослідники В. Колосовська, В. Трофіменко, вказують, що мотиваційний компонент має широку структуру, в якій важливе місце займає ціннісна та емоційна сфера особистості [86].

Низка авторів [94; 137] наголошують, що мотиваційна сфера включає в себе потреби, інтереси, цілі, ідеали, ціннісні орієнтації, вона спрямовує та організує діяльність майбутніх учителів фізичної культури, надаючи їй особистісного сенсу та значущості. Система мотивів пов'язана з характерним для особистості ставленням до явищ дійсності, способами взаємодії з іншими людьми.

Науковець О. Сагач [136] зазначає, що серед системи найстійкіших мотивів професійної діяльності розрізняють: *суспільні мотиви* – усвідомлення

потреби в суспільно значущій діяльності; *мотиви досягнення, інтересу до професії* – усвідомлення потреби в самоствердженні; *мотиви матеріальної винагороди* – усвідомлення потреби у матеріальному забезпеченні; *мотиви співробітництва* – усвідомлення потреби у спільній діяльності (наприклад, кооперування у навчанні) тощо. Складається ієрархія мотивів, яка надає спрямованості відносно стійкої структури. У процесі засвоєння діяльності, професіоналізації особистості ієрархія і структура професійних мотивів змінюється, що обумовлює динаміку професійної спрямованості.

Д. Деменков, визначаючи мотиваційно-ціннісний компонент готовності до проведення гурткових занять із футболу вказує, що він виражає усвідомлене ставлення, інтерес до діяльності гуртка з футболу, що є основою її вибіркової спрямованості на цінності педагогічної діяльності [52].

У своїх дослідженнях науковець А. Петров [112] наголошує, що мотиваційний компонент вимагає формування й активізації дієвих особистісних мотивів, що спонукають майбутнього учителя до здорового способу життя та становлення його у своїх учнів.

Є. Жуковський підкреслює, що мотиваційний компонент охоплює розуміння суті та соціального значення своєї спеціальності, прагнення до особистісного і фахового зростання, вміння мотивувати свої інтереси, переконання, потреби. Автор наголошує на тому, що тільки той спеціаліст може виховати у школярів стійкий інтерес займатися фізичними вправами не тільки на уроці, а й самостійно, для якого фізична культура не тільки засіб заробити кошти, а й життєва необхідність – вести здоровий спосіб життя [57].

Л. Чалій вказує, що мотивація учителя містить такі складники: розуміння, усвідомлення свого завдання у майбутній професійній діяльності; інтерес до педагогічної діяльності, фізичної культури та спорту; позитивні установки на роботу у школі, любов до дітей, емпатія; відповідальність за якість своєї роботи, прагнення успіху та визнання [164].

На нашу думку, мотиваційний компонент є домінантою серед інших структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації анімаційно-гурткової роботи в професійній діяльності.

Не менш важливим у готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи вважаємо *когнітивний компонент*. Він містить усі види й форми знань від відчуттів, сприймання, уявлень до понять, теорій, гіпотез і вчень [4].

Когнітивний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відображає наявність у студентів міждисциплінарних, професійно-орієнтованих та спеціальних знань для успішної реалізації анімаційних програм у гуртковій роботі.

В Українському педагогічному енциклопедичному словнику за редакцією С. Гончаренка, «знання» трактується як особлива форма духовного засвоєння результатів пізнання, процесу відображення дійсності, що характеризується усвідомленням їх істинності [41].

Ми поділяємо думку науковців [24], які підкреслюють, що знання є важливим фактором формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до виконання професійної діяльності, оскільки без них не можливе розуміння умов і спрямованості майбутньої діяльності.

Розвиток даного компонента, як зазначає Н. Винник, дає змогу реалізувати особистісний потенціал майбутнього вчителя через зацікавлення власною діяльністю, допомагає застосовувати нові неординарні методи виховання, підвищувати професійну майстерність, долати професійні труднощі [30].

Так, вивчаючи компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-спортивної роботи Ю. Зайцева відзначає, що когнітивний компонент готовності характеризується сформованістю у майбутніх учителів фізичної культури комплексу спеціальних, професійних знань про форми, методики та етапи організації фізкультурно-спортивної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах; теорії та методики розвитку

фізичних якостей, навчання учнів техніко-тактичним діям з видів спорту, умінь аналізувати педагогічну, науково-методичну літературу з фізичної культури і спорту з метою реалізації професійних завдань з організації фізкультурно-спортивної роботи та надання учням вичерпної навчальної інформації [58].

Науковець Ю. Мусхаріна [102] вказує, що змістові основи когнітивного компоненту готовності майбутнього вчителя фізичної культури до організації оздоровчої діяльності, використання форм і методів оздоровлення містять у собі професійні знання, зумовлені як сукупність психолого-педагогічних, медико-біологічних і технологічних знань.

Як зазначає А. Шевченко, когнітивний компонент характеризується сукупністю знань про себе, власні здібності, потреби, інтереси, цілі у співставленні зі знаннями про можливості, що існують в об'єктивній дійсності; знань про майбутню педагогічну діяльність, сутність і способи самовиховання професійної компетентності; здатність до систематизації й узагальнення знань [167].

Когнітивний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відображає теоретичну обізнаність студентів, передбачає наявність сукупності базових знань з циклу дисциплін загальної підготовки, спеціальних знань з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки. Зокрема, особливого значення у підготовці до даної роботи має впровадження в освітній процес таких дисциплін, як: «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи», «Професійна майстерність керівника гуртка», «Методика анімаційної роботи», «Діагностика мотивації вільного часу школяра».

Теоретичний аналіз фахової літератури дозволив нам виокремити сукупність знань, необхідних майбутньому учителю фізичної культури для успішної реалізації анімаційних програм у гуртковій роботі, а саме:

- знання нормативно-законодавчої бази в галузі освіти та фізичної культури;
- знання особливостей позакласної роботи з фізичної культури;
- знання особливостей організації гурткової роботи з фізичної культури;

- знання принципів і методів освітнього процесу з фізичної культури;
- знання особливостей застосування анімаційних програм у гуртковій роботі;
- знання про види і форми анімаційних програм, етапи їх реалізації;
- знання особливостей ведення документації щодо організації гурткової роботи;
- знання про індивідуальні, психологічні та фізіологічні особливості учнів різного віку;
- знання основ педагогічної майстерності учителя фізичної культури.

Наступним розглянемо *діяльнісний компонент*, який є не менш важливим у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Діяльнісний компонент характеризує наявність у студентів взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних гностичних, конструктивних, проєктувальних, організаційних, комунікативних, інноваційних умінь і навичок щодо здійснення анімаційно-гурткової роботи.

Як зазначає А. Петров, діяльнісний компонент спрямовує й упорядковує формування професійної компетентності у певну послідовність психолого-педагогічних дій, які передбачені системою професійної підготовки [112].

Науковець К. Розум [135] стверджує, що діяльнісний компонент передбачає систему дій майбутнього вчителя під час виконання різних видів виховання й навчання. Він пояснює, що організаційна діяльність одночасно є реалізацією на практиці проєктів учителя й умовою цілеспрямованого й реального проєктування. На думку автора, даний компонент передбачає сформованість таких професійних умінь, як: уміння використовувати здобуті знання на практиці; уміння планувати навчальний процес відповідно до цілей навчання, психологічних закономірностей, оптимальних видів, методів, прийомів професійної діяльності; уміння планувати позакласну роботу, передбачати можливість виникнення конфліктних ситуацій задля їх запобігання.

Л. Іванова, вивчаючи питання підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів, зазначає, що діяльнісний компонент спрямований на набуття студентами вмінь проводити навчальні та секційні заняття, а також заняття з учнями, які віднесені за станом здоров'я до спеціальних медичних груп; організовувати та проводити позаурочні фізкультурно-оздоровчі заходи; надавати методичну допомогу вчителям інших предметів у проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня; надавати консультаційну допомогу учням щодо їх самостійної роботи; планувати, контролювати, вести облік, а також здійснювати аналіз ефективності та корекцію своєї педагогічної діяльності [67].

Аналіз літературних джерел показав, що вченими виділяються такі професійні вміння як: *гностичні* (вміння добувати, поповнювати і розширювати свої знання, вивчати особистість дитини і себе); *проектувальні* (здатність планувати навчальний процес відповідно до цілей навчання, психологічних закономірностей, оптимальних видів, методів, прийомів професійної діяльності; уміння планувати позакласну роботу); *конструктивні* (уміння вибирати оптимальні прийоми і способи навчання, форми роботи, відбирати і дозувати навчальний матеріал, оптимально керувати процесом учіння); *організаційні* (здатність організувати свою діяльність і діяльність дітей відповідно до цілей навчально-виховного процесу); *комунікативні* (вміння використовувати різні механізми формування міжособистісних взаємин учасників педагогічного процесу, застосовувати техніку акторської майстерності, попереджувати і долати конфлікти, створювати комунікативну мережу занять) [65].

Науковець О. Агієнко [1] пояснює, що операційно-діяльнісний компонент містить уміння та навички володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності як системою інваріантних педагогічних умінь з вирішення педагогічних завдань; уміння конструювати та проектувати: навчально-виховний процес, зміст освіти, систему й послідовність дій учнів тощо в умовах здійснення інноваційної діяльності.

Нами виокремлено такі групи професійних умінь та навичок, якими повинен оволодіти майбутній учитель фізичної культури для здійснення анімаційно-гурткової роботи:

- *гностичні уміння і навички*: уміння й навички аналізувати та працювати з нормативно-законодавчими документами, методичною літературою, що обумовлюють проведення позакласної роботи з фізичної культури, анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти; уміння поповнювати та розширювати свої знання про засоби, принципи, новітні методи та форми організації та проведення анімаційно-гурткової роботи;
- *проектувальні уміння і навички*: уміння планувати анімаційно-гурткову роботу відповідно до поставлених завдань з урахуванням педагогічних аспектів організації, вікових, психолого-фізіологічних та індивідуальних особливостей учнів; уміння й навички добирати науково-обґрунтовані форми, методи і засоби для реалізації поставлених завдань у процесі проведення анімаційно-гурткової роботи; уміння й навички розробляти документи планування гурткових занять, спортивно-масових заходів; уміння прогнозувати оздоровчий ефект від дозованого навантаження, дотримуючись вимог техніки безпеки до спортивної бази, інвентаря та обладнання у процесі анімаційно-гурткової роботи;
- *конструктивні уміння і навички*: уміння створювати необхідні умови для гармонійного розвитку, змістовного дозвілля учнів, розвитку і вдосконалення фізичних якостей, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя; уміння вибирати оптимальні прийоми і способи навчання, форми роботи, дозувати фізичне навантаження, навчальний матеріал, раціонально грамотно керувати освітнім процесом; уміння знаходити нові шляхи, методи та форми в організації активного відпочинку учнівської молоді;
- *організаційні уміння і навички*: уміння й навички вести облік відповідної документації під час проведення анімаційно-гурткової роботи; уміння комплектувати склад гуртківців; уміння й навички організовувати

колективну діяльність учнів на занятті, під час проведення позакласних заходів, раціонально використовувати час;

- *комунікативні уміння і навички*: уміння формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної комунікації; уміння викликати інтерес до занять в гуртку, мотивуючи їх до занять фізичною культурою, залучати до активної участі в анімаційно-гурткової роботі; уміння та навички запобігати виникненню конфліктів у процесі проведення анімаційно-гурткової роботи, застосовувати компромісні рішення, відстоювати свою точку зору та переконувати інших у процесі дискусії; уміння налагоджувати взаємовідносини з батьками, колегами для успішного проведення анімаційно-гурткової роботи;
- *інноваційні уміння і навички*: уміння застосовувати розроблені та/або інноваційні форми, методи, засоби навчання у анімаційно-гурткової роботі з урахуванням освітніх потреб та інтересів учнів.

Важливу роль у структурно-компонентному складі готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відведено *особистісному компоненту*.

Особистісний компонент відображає наявність у студентів навичок soft skills щодо організації анімаційно-гурткової роботи, зокрема, організаційно-комунікативних здібностей та творчої креативності.

За твердженням Н. Винник [31], особистісний компонент відображає розвиток особистості вчителя фізичного виховання, його здатність до самоаналізу власної педагогічної діяльності, передбачає наявність умінь прогнозування результатів, рефлексивне мислення оцінювання досвіду роботи. Вона вказує, що розвиток цього компонента сприяє формуванню вміння аналізувати власну професійну діяльність, здатності до самоаналізу й розуміння власної професійної діяльності, до вдосконалення на основі самоаналізу власної професійної майстерності, забезпечує методологічне й теоретичне осмислення власних педагогічних можливостей, спрямованість на особистісно орієнтовану освіту.

Дослідниця І. Шаповалова наголошує, що особистісний компонент передбачає розвиток організаторських та комунікативних здібностей, педагогічної майстерності, гнучкості мислення та поведінки, емпатії та педагогічного такту [165].

Науковець О. Безкопильний [8] зазначає, що особистісний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі вирізняється сформованістю сукупності таких якостей особистості: *фізичні якості*, що забезпечують професійну рухову активність; *емоційний інтелект*, показником якого є здатність до прояву емоцій, асимілювання емоцій і думок, розуміння й пояснення емоцій; *педагогічна комунікація*, що виявляється в здатності до свідомого перетворення, розвитку та набуття досвіду, розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікаційної діяльності, підвищенні престижу власної професії в суспільстві.

Ми поділяємо думку Т. Ніжевської [105], яка констатує, що особистісний компонент передбачає сформованість необхідних для успішного проведення педагогічної діяльності на основі використання засобів артпедагогіки професійно-особистісних якостей: фізичної підготовленості, креативності, артистизму, емпатійності, рефлексивності, адекватність самооцінки сформованості цих якостей.

Ми погоджуємося з Л. Чалій [164], яка вказує, що ефективне формування особистісного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму можливе шляхом формування таких аспектів, як: психофізіологічного, пізнавального, вольового, морального, емоційного, рефлексивного, творчо-креативного, фізичного.

Як зазначає, А. Шевченко емоційно-вольовий аспект вимагає інтеріоризації професійних цінностей, почуття відповідальності за результат діяльності, самоконтроль, уміння керувати власними емоціями від яких залежить виконання професійних обов'язків [167].

Науковець А. Богатов [23] пояснює, що для педагога рефлексія є способом професійної діяльності, що дає змогу знайти шлях саморозвитку, коригувати свою поведінку, діяльність, відносини в процесі педагогічної взаємодії з дітьми та батьками. Вона як процес осмислення власної діяльності – це звернення у середину діяльності з метою її подальшого цілеспрямованого вдосконалення.

Відтак, творчий і рефлексивний складники особистісного компоненту формуються під час взаємозв'язку з іншими компонентами, наприклад, творче завдання спонукає до кращого засвоєння навчального матеріалу, підкріплюючи таким чином, когнітивний і діяльнісний компоненти, в той же момент викликаючи, підвищену зацікавленість до предмету дослідження і діючи на ціннісно-мотиваційний компонент, збуджує виключно до свідомої діяльності.

Креативність учителя проявляється в оригінальності виконання поставлених завдань, в імпровізації та ін.

Визначені нами компоненти та показники готовності дають нам змогу об'єктивно оцінити рівень професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Таким чином, формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачає сформованість взаємопов'язаних, взаємозумовлених структурних компонентів (*ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного і особистісного*) та наявність стійких закономірностей між ними. Успішна реалізація анімаційно-гурткової роботи майбутніх учителів фізичної культури з учнями можлива тільки тоді, коли в студентів будуть сформовані відповідні мотиви, знання, уміння й особистісні якості.

Висновки до розділу 1

У розділі здійснено аналіз стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи у закладах вищої освіти; виокремлені

пріоритетні напрями її оптимізації (концептуальний, змістовий, технологічний та аналітико-рефлексивний).

Визначено і охарактеризовано сутнісний зміст понятійно-термінологічного апарату, який є принципово важливим для дослідження, а саме: «позакласна робота учителя фізичної культури», «анімаційно-гурткова робота», «готовність майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи». Позакласну роботу учителя фізичної культури визначено як систему організованих занять фізичними вправами в позаурочний час, яка реалізується на добровільних засадах та забезпечує необхідні умови для формування в учнів потреб і мотивів до систематичних занять фізичною культурою, умінь і навичок для підтримання високого рівня фізичної та розумової працездатності й здоров'я. Анімаційно-гурткову роботу розглянуто як форму позакласної діяльності, яка передбачає активні і творчі міжособистісні взаємини між педагогом та учнями, в основі яких лежать анімаційні програми проведення вільного часу школярів. Готовність майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи визначено як інтегральне особистісне утворення, яке включає ціннісне ставлення до професійної діяльності у позанавчальний час, прагнення до урізноманітнення гурткової роботи засобами анімаційних програм, що ґрунтується на актуальних професійних знаннях, уміннях та навичках, а також організаційно-комунікативних здібностях і творчому підході до організації анімаційно-гурткової роботи.

Визначено і схарактеризовано структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації та проведення анімаційно-гурткової роботи такі, як: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і особистісний.

Ціннісно-мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи характеризується наявністю у студентів ціннісного ставлення до професійної діяльності у позанавчальний час, мотивацію до проведення гурткових занять, прагнення успіху у здійсненні

анімаційно-гурткової роботи; когнітивний – наявністю у студентів міждисциплінарних, професійно-орієнтованих та спеціальних знань для успішної реалізації анімаційних програм у гуртковій роботі; діяльнісний – наявністю у студентів взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних гностичних, конструктивних, проєктувальних, організаційних, комунікативних, інноваційних умінь і навичок щодо здійснення анімаційно-гурткової роботи; особистісний – наявністю у студентів навичок soft skills щодо організації анімаційно-гурткової роботи, зокрема, організаційно-комунікативних здібностей та творчої креативності.

Досліджено, що 1/2 частина учителів фізичної культури проводять фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи, розробляють фізкультурно-оздоровчі програми для учнів своєї школи. Разом з тим, значна частина учнів (61,37%) не відвідує такі заходи з тих чи інших причин, що свідчить про низький рівень організації або доступності таких заходів. Встановлено, що лише 28,49% учителів фізичної культури застосовують елементи анімації під час проведення гурткової (секційної) роботи; водночас розуміють, який зміст включає в себе анімаційна програма лише 26,64% опитаних; більшість учителів фізичної культури (81,3%) вважають за доцільне в закладах вищої освіти здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до проведення анімаційно-гурткової роботи. Результати проведеного моніторингу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи підкреслюють актуальність і доцільність обраної теми дослідження.

Основні наукові положення розділу висвітлено в наукових працях автора [19; 79; 81; 85; 115; 116; 117; 118; 119; 120; 121; 122; 123; 124].

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

2.1. Етапи і методика дослідження; критеріально-рівневий вияв формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Дослідження проводилося впродовж 2017–2021 рр. і складалося з логічно послідовних етапів: пошуково-теоретичного, технологічного, експериментального і узагальнювального.

На пошуково-теоретичному етапі дослідження (2017–2018 рр.) важливо було визначити чіткі орієнтири науково-педагогічного пошуку. Він передбачав визначення стану досліджуваної проблеми на основі аналізу фахової літератури, законодавчих та нормативно-правових документів, Інтернет-джерел та ін. Окреслено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Визначалися особливості та напрями оптимізації підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи у закладах вищої освіти. Вивчався категоріально-понятійний апарат та змістовий контент анімаційно-гурткової роботи. Передбачалось теоретичне обґрунтування структурно-компонентного складу готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Проводились систематизація та узагальнення отриманих даних дослідження на основі результатів теоретичного пошуку. Визначалися з науково-методичною базою дослідження.

На технологічному етапі дослідження (2019–2020 рр.) відбувалося визначення сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи у закладах вищої освіти України та за кордоном на основі детального аналізу їх навчальних планів, освітньо-професійних програм. Здійснювався концептуальний підхід до розробки моделі формування

готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи і, власне, у процесі моделювання зображалася сама модель. Визначалися необхідні педагогічні умови для ефективності її реалізації. Обґрунтовувалися критеріальна структура та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Тривала розробка над науково-методичним забезпеченням підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Розроблені навчально-методичні рекомендації для студентів у співавторстві з А. Цьосем «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи: в схемах і таблицях» (додаток Н).

На експериментальному етапі дослідження (2019–2021 рр.) передбачалося проведення педагогічного експерименту. Було розроблено комп'ютерну програму «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (додаток М). Здійснювалась експериментальна перевірка ефективності запропонованої моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи методом педагогічної діагностики. Оброблялися показники отриманих даних та узагальнювалися результати дослідження.

На узагальнювальному етапі дослідження (2021 р.) здійснювалось узагальнення одержаних результатів педагогічного експерименту, формування загальних висновків роботи, продовження вдосконалення та впровадження моделі на практиці. Відбувалося оформлення дисертаційної роботи згідно вимог.

На всіх етапах дослідження підготовлювались публікації до друку та здійснювалася апробація результатів дослідження на науково-практичних конференціях.

У ході розв'язання раніше зазначених завдань дисертаційної роботи використано наступні *методи дослідження*:

– *теоретичні*: аналіз, синтез та узагальнення даних психолого-педагогічної, навчально-педагогічної та фахової літератури з проблеми дослідження; моделювання та прогнозування;

– *емпіричні*: анкетування, бесіда, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, метод експертних оцінок;

– *математичної статистики* для опрацювання та обчислення показників отриманих даних із метою виявлення і доведення достовірності сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Завдяки критеріально-рівневому підходу, який дав змогу ідентифікувати та чітко обґрунтувати отримані нами експериментальні дані визначено рівень готовності майбутніх учителів фізичної культури до ефективного проведення анімаційно-гурткової роботи.

У загальному, критерії розглядаються як певні індикатори, які показують динаміку та результативність явища експериментального дослідження.

У педагогічному словнику С. Гончаренка [42], критерії (*з грец. – засіб переконання, мірило*) трактуються як показники, які поєднують у собі методи розрахунку, теоретичну модель розподілу і правила прийняття рішення про правдоподібність нульової або однієї з альтернативних гіпотез.

Науковці В. Зінченко та А. Шерудило [63] зазначають, що критерії сформованості компонентів готовності виступають як норми, еталони, щодо яких оцінюються ознаки компонентів і відображаються у міру їх кількісного та якісного виявлення певного рівня.

Загальні вимоги до значення й обґрунтування критеріїв можна звести до того, що вони мають відображати основні закономірності формування особистості; за допомогою критеріїв має встановлюватися зв'язок між усіма компонентами досліджуваної системи, при цьому якісні показники мають виступати в єдності з кількісними [43; 160].

На думку В. Броннікової [27], критерії – це якості, властивості, ознаки об'єкта, який вивчається, що дають змогу зробити висновки про стан та рівень

його сформованості, показник – це ознака, що дає можливість виокремити найбільш суттєві аспекти педагогічної діяльності і дати їм адекватну оцінку.

Так, стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи визначали на основі окреслених критеріїв відповідно до встановлених компонентів готовності (*ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та особистісного*). Виокремлено такі критерії, як: *мотиваційний, змістовий, діяльнісно-практичний, особистісно-рефлексивний* (рис. 2.1).

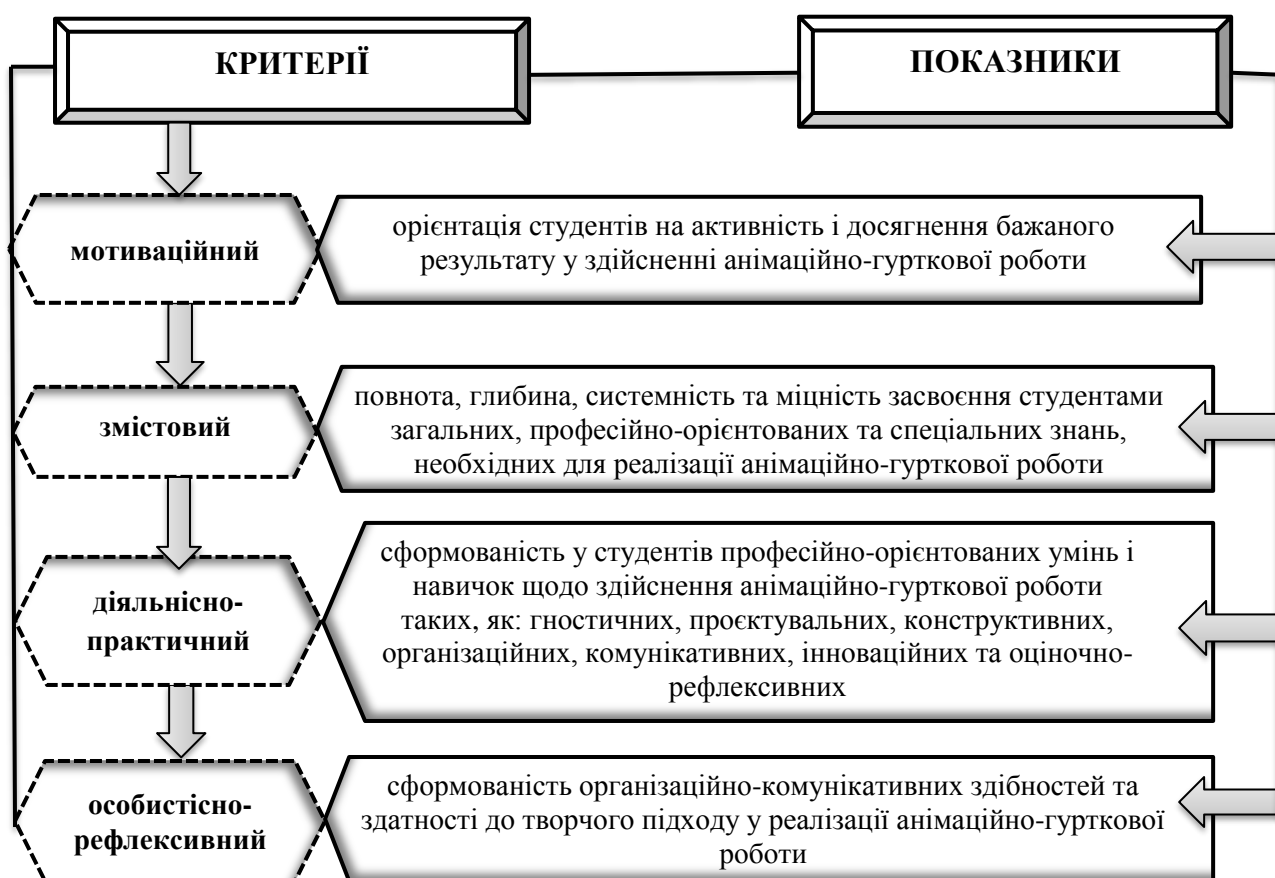

Рис. 2.1. Критерії й показники готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Сформованість і визначеність кожного критерію готовності відображені у чітко визначених показниках, які його характеризують та уточнюють. Для визначення показників, як зазначає В. Броннікова, варто дотримуватися наступних вимог: чіткість змісту показників, можливість їх виміряти;

системність показників, їх гнучкість, адаптивність, здатність відобразити всі можливі зміни об'єкта; ефективність та результативність показників [27].

Охарактеризуємо кожен із критеріїв відповідно до його показників.

Мотиваційний критерій готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи містить комплекс сформованих і взаємозв'язаних між собою таких елементів як: мотиви, потреби, інтереси й ціннісні орієнтації. Говорячи про взаємозв'язок цінностей і мотивів, необхідно відзначити, що цінності мотивують діяльність і поведінку людини [108].

Слушною є думка Д. Бермудес [11], яка наголошує на тому, що «від того, яким чином мотивує вчитель фізичної культури свою готовність до професійної діяльності, залежить характер його участі в навчальних процесах, досягнення результатів у навчанні й вихованні учнів».

Змістовий критерій характеризується у студентів повнотою, глибиною, системністю, міцністю засвоєння загальних, професійно-орієнтованих і спеціальних знань, необхідних для реалізації анімаційно-гурткової роботи.

Для оцінки сформованості професійно-орієнтованих вмінь та навичок, необхідних для здійснення анімаційно-гурткової роботи нам допоможе *діяльнісно-практичний критерій*. Він характеризується сформованістю взаємопов'язаних між собою видів умінь і навичок таких, як: гностичні, проєктувальні, конструктивні, організаційні, комунікативні, інноваційні та оціночно-рефлексивні.

Особистісно-рефлексивний критерій передбачає уміння студентів самостійно оцінювати власну професійну діяльність, вимогливо ставитися до своїх професійних якостей.

Самооцінка, на думку В. Мамон, є одним з найважливіших показників професійної успішності, бо тільки за умови адекватної самооцінки молодий спеціаліст зможе працювати за моделлю «рівний-рівному» і здійснювати виховний вплив на учнів [95].

На основі розроблених критеріїв та їх показників, ми виокремили наступні рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: *високий, середній, низький* (табл.3.1).

Кожен із вказаних рівнів готовності включає ознаки попереднього, проте відрізняються один від одного ступенем прояву критеріїв, що характеризують дану готовність.

Відтак, за *мотиваційним* критерієм *високий рівень* характеризується глибоким інтересом до обраної професії, яскраво вираженою потребою у професійному розвитку, наявністю усвідомлення цілей і мотивів, що спонукають досягати успіхів, усвідомлення важливості професійної підготовки для успішної педагогічної діяльності, усвідомленням значущості організації анімаційно-гурткової роботи з учнями для всебічного гармонійного розвитку, збереження та зміцнення їх здоров'я; *середній рівень* характеризується позитивним ставленням до майбутньої професійної діяльності, але є наявність не стійкого інтересу до вивчення основ анімаційно-гурткової роботи, недостатнє усвідомлення необхідності проведення анімаційно-гурткової роботи з учнями, часткова і нерегулярна активність студентів у пізнавальній діяльності; *низький рівень* – відсутністю мотиваційних установок, ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, відсутністю особистісного прагнення досягти успіхів у педагогічній діяльності, немає усвідомлення в необхідності проведення анімаційно-гурткової роботи з учнями, відсутністю зацікавленості оволодіти необхідними знаннями, уміннями і навичками з організації даної роботи, відсутністю пізнавальної діяльності.

За *змістовим* критерієм *високий рівень* характеризується наявністю чіткої сформованості володіння ґрунтовними і систематизованими теоретичними та методичними знаннями майбутньої професійної діяльності; *середній рівень* характеризується володіють недостатньо ґрунтовними і систематизованими теоретичними та методичними знаннями майбутньої професійної діяльності; *низький рівень* – теоретична база професійних знань має поверхневий характер.

Таблиця 3.1

**Рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної
культури до анімаційно-гурткової роботи**

Рівень	Характерологічна ознака
Високий	– характеризується глибоким інтересом до обраної професії;
	– яскраво виражена потреба у професійному розвитку, наявність усвідомлення цілей і мотивів, що спонукають досягати успіхів;
	– усвідомлення важливості професійної підготовки для успішної педагогічної діяльності;
	– усвідомлення значущості організації анімаційно-гурткової роботи з учнями для всебічного гармонійного розвитку, збереження та зміцнення їх здоров'я;
	– володіють ґрунтовними і систематизованими теоретичними та методичними знаннями майбутньої професійної діяльності;
	– наявність чіткої сформованості у студентів гностичних, конструктивних, проєктувальних, організаційних, комунікативних, інноваційних та оціночно-рефлексивних умінь та навичок;
	– здатність до саморозвитку, професійного самовдосконалення;
	– здатність легко оцінити й проаналізувати власну діяльність, корегувати особисті дії, критично ставитися до виконання своїх професійних обов'язків.
Середній	– позитивне ставлення до майбутньої професійної діяльності, але є наявність не стійкого інтересу до вивчення основ анімаційно-гурткової роботи;
	– недостатнє усвідомлення необхідності проведення анімаційно-гурткової роботи з учнями;
	– володіють недостатньо ґрунтовними і систематизованими теоретичними та методичними знаннями майбутньої професійної діяльності;
	– часткова і нерегулярна активність студентів у пізнавальній діяльності;
	– недостатня сформованість умінь й навичок, що впливає на практичній діяльності, можливі деякі труднощі
	– помірно вираженою здатністю до саморозвитку, самовдосконалення;
	– важко дати оцінку своїй діяльності.
Низький	– відсутність мотиваційних установок, ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності;
	– відсутність особистісного прагнення досягти успіхів у педагогічній діяльності;
	– немає усвідомлення в необхідності проведення анімаційно-гурткової роботи з учнями;
	– відсутність зацікавленості оволодіти необхідними знаннями, уміннями і навичками з організації даної роботи;
	– відсутність пізнавальної діяльності;
	– теоретична база професійних знань має поверхневий характер;
	– не здатні самостійно застосовувати набуті знання, уміння й навички у практичній діяльності;
	– відсутність навичок самоконтролю, корекції своїх дій, здатності до саморозвитку;
	– не здатні до аналізу, адекватного оцінювання результатів власної професійної діяльності та інших студентів;

За *діяльнісно-практичним* критерієм *високий рівень* характеризується наявністю чіткої сформованості у студентів гностичних, конструктивних, проєктувальних, організаційних, комунікативних, інноваційних умінь та навичок; *середній рівень* – недостатньою сформованістю умінь й навичок, що впливає на практичній діяльності, можливі деякі труднощі; *низький рівень* характеризується не здатністю самостійно застосовувати набуті знання, уміння й навички у практичній діяльності.

За *особистісно-рефлексивним* критерієм *високий рівень* характеризується здатністю до саморозвитку, професійного самовдосконалення, здатністю легко оцінити й проаналізувати власну діяльність, корегувати особисті дії, критично ставитися до виконання своїх професійних обов'язків; *середній рівень* – помірно вираженою здатністю до саморозвитку, самовдосконалення, важко дати оцінку своїй діяльності; *низький рівень* – відсутністю навичок самоконтролю, корекції своїх дій, здатності до саморозвитку, не здатні до аналізу, адекватного оцінювання результатів власної професійної діяльності та інших студентів.

Таким чином, ми охарактеризували сутність кожного етапу проведення дослідження (*пошуково-теоретичного, технологічного, експериментального і узагальнювального*), виокремили критеріальну структуру сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, її показники та рівні (*високий, середній, низький*).

Для виявлення позитивного досвіду та визначення ефективних педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи важливо здійснити аналіз сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вітчизняних та зарубіжних закладах вищої освіти, а також врахувати думку студентів, майбутніх учителів фізичної культури, щодо стану їх готовності до проведення анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти.

2.2. Вітчизняний і зарубіжний досвід формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

У сучасних умовах підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти здійснюється за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура), яка відноситься до галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. За даними єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДБО), у 2019 році на цю спеціальність 43 заклади вищої освіти оголошували 182 конкурсні пропозиції на базі повної загальної середньої освіти за першим (бакалаврським) рівнем освіти; у 2020 році – 44 заклади та 185 конкурсних пропозицій; у 2021 році – 45 закладів та 128 конкурсних пропозицій.

Випускники бакалаврату за цією спеціальністю отримують освітню кваліфікацію – бакалавр середньої освіти (фізична культура), а професійну – вчитель фізичної культури закладу загальної середньої освіти.

У Професійному стандарті вчителя загальної середньої освіти (2020 р.) наголошено, що процеси навчання, виховання та розвитку учнів є наскрізними. Їх цілісність забезпечується наявністю у вчителя загальних і професійних компетентностей, необхідних для виконання усіх трудових функцій []. Серед умінь і навичок, якими має володіти вчитель фізичної культури, вказано: «використовувати методики і технології активного та безпечного дозвілля учнів; формувати в учнів навички здорового та безпечного способів життя; організовувати процеси навчання, виховання і розвитку учнів з урахуванням їхніх потреб, здібностей і реальних навчальних можливостей». Як зазначено раніше, оптимальним варіантом проведення активного і корисного дозвілля учнівської молоді є здійснення позакласної роботи, зокрема анімаційно-гурткової.

Зважаючи на актуальність проведення такої роботи, позитивним моментом вважаємо введення у навчальний план 2020 року за першим (бакалаврським) рівнем освіти Волинського національного університету імені

Лесі Українки у цикл нормативних дисциплін освітнього компонента «Методика позакласної роботи з фізичної культури» (3 кредити ЄКТС, 120 год).

Нам важливо було дізнатися, як здійснюється підготовка майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи у інших закладах вищої освіти України. Ми проаналізували їх освітньо-професійні програми, навчальні плани, освітні компоненти та отримали такі результати.

Відтак, у освітньо-професійній програмі «Середня освіта (Фізична культура)» (2019 р.) Запорізького національного університету професійна кваліфікація бакалаврів звучить так: вчитель фізичної культури, організатор спортивно-масової та туристичної роботи. Зазначено, що випускники зможуть працювати фахівцями із організації дозвілля, організаторами позакласної і позашкільної роботи з дітьми. Серед ключових компонентів даної освітньо-професійної програми, які забезпечують підготовку до такого виду роботи, ми виділи такі: «Українські національні ігри», «Організація спортивно-масової роботи в літніх оздоровчих закладах», «Організація і проведення спортивно-масових заходів у закладах освіти», «Анімація у фізичній культурі», «Анімація у фізичному вихованні дітей дошкільного віку», «Методика викладання спортивних та рухливих ігор» та ін.

У Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка в освітньо-професійній програмі «Середня освіта (Фізична культура)» (2020 р.) в переліку освітніх компонентів ми віднайшли такі: «Організація краєзнавчо-туристичної діяльності та спортивної анімації», «Теорія і методика рухливих ігор та забав».

У Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка серед вибіркових навчальних дисциплін першого (бакалаврського) рівня освіти є: «Анімація у фізичній культурі і спорті», «Анімація та методика її викладання».

Також були проаналізовані освітні компоненти спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. У структурі навчальної дисципліни

«Теорія і методика фізичної культури» (2020 р.) відводиться місце окремим темам позакласної роботи з фізичної культури, зокрема, найбільша увага приділяється позакласним заходам в режимі дня школярів, організації змагань, спортивних свят, днів здоров'я та ін.

У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича освітня програма (2017 р.) орієнтована на формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури в закладах (базової) середньої освіти та позашкільної фізкультурної освіти. До дисциплін, які забезпечують набуття таких компетентностей, належать «Організація і проведення спортивно-масових заходів в закладах освіти», «Спортивно-оздоровча робота в таборах відпочинку» та ін.

У ході аналізу програм ми звернули увагу на освітню програму 017 «Фізична культура і спорт» підготовки бакалавра. Серед вибірових компонент циклу професійної підготовки є «Організація анімаційної роботи у фізичному вихованні». Тематика даної дисципліни зосереджена на грі як складовій анімаційної діяльності та ігромайстерності.

У підготовці майбутніх учителів фізичної культури за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Фізична культура)» (2018 р.) Національного університету фізичного виховання і спорту присутні такі дисципліни: «Спортивно-анімаційні заходи з дітьми дошкільного віку», «Народні ігри і забави у фізичному вихованні», «Менеджмент фізкультурно-спортивних заходів» та ін.

Відтак, нам важливо було дізнатися думку студентів щодо стану їх готовності до організації та проведення анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти. Для отримання результатів нами було проведене анкетування серед студентів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) Волинського національного університету імені Лесі Українки, Рівненського державного гуманітарного університету та Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. В анкетуванні взяли участь 184 студента. Розроблена нами анкета складається з чітко

сформульованих, логічних та пріоритетних для нашого дослідження запитань (додаток Г).

Згідно з результатами опитування студентів отримали такі дані. На запитання анкети «На Вашу думку, вміння проводити анімаційно-гурткову/секційну роботу є важливим для майбутньої професійної діяльності учителя фізичної культури?» студенти відповіли: 79,4% – так; 2,3 % – ні; 15,3% – частково та 3% – важко відповісти (рис. 2.2).

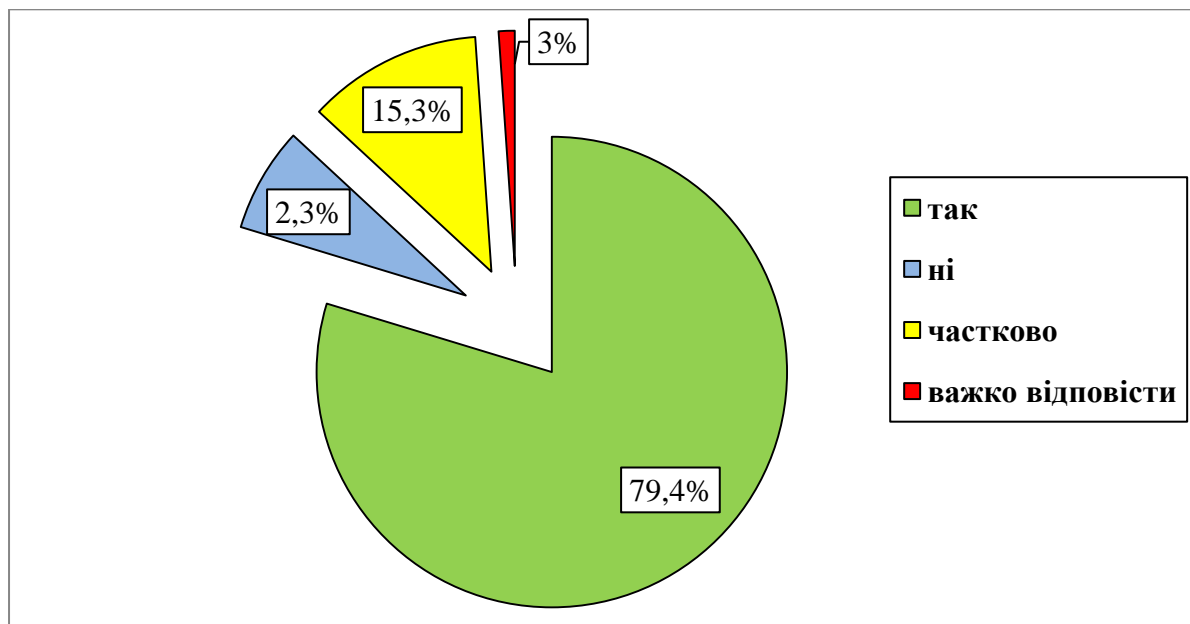

Рис. 2.2. Розподіл відповідей студентів щодо важливості вміння проводити анімаційно-гурткову/ секційну роботу для майбутньої професійної діяльності учителя фізичної культури (%)

Аналіз відповідей опитаних студентів про те, чи володіють вони знаннями щодо сутності та змісту організації гурткової/секційної роботи в школі?» дозволив отримати такі результати: 41,5% – так; 27,3 % – ні; 25,8% – частково та 5,4% – важко відповісти (рис. 2.3).

За результатами опитування студентів про те, чи володіють вони необхідними вміннями і навичками щодо організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у школі визначено, що: 35,8% – так; 29,7 % – ні; 29,2% – частково та 5,3% – важко відповісти.

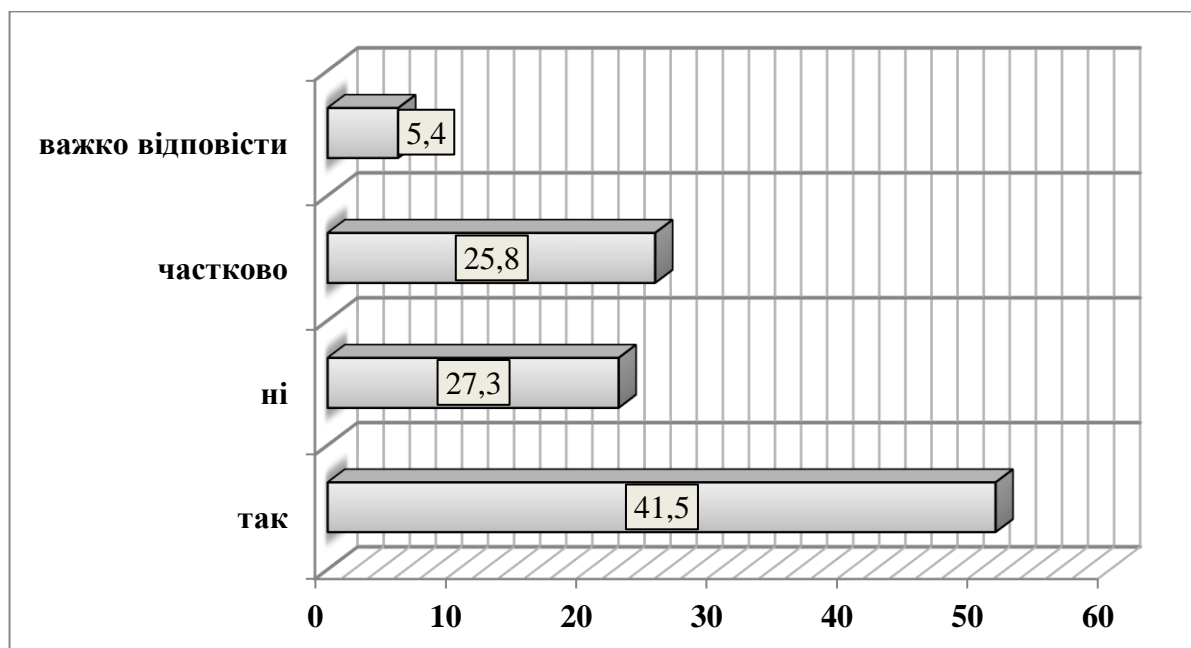

Рис. 2.3. Розподіл відповідей студентів щодо володіння знаннями про сутність та зміст організації гурткової/секційної роботи в школі (%)

Відповіді студентів про те, чи знають вони, які вимоги ставляться до керівника гуртка, розподілилися наступним чином: 39,7% відповіли – так; 28,7% – ні; 26,3% – частково та 5,3% – важко відповісти.

Цікаво було дізнатися думку студентів про те, чи знають вони, що таке анімаційна програма. Отримані відповіді респондентів засвідчують, що 42,4% знають; 28,3% – ні; 25,4% – частково та 3,9% – важко відповісти.

На запитання «Чи володієте Ви знаннями щодо створення анімаційних програм з фізичної культури?» студенти відповіли таким чином: 28,1% – так; 41,7% – ні; 26,2% – частково та 4% – важко відповісти (рис. 2.4).

Для дослідження важливим також було дізнатися думку студентів про те, чи задовільняє їх наявне науково-методичне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до проведення анімаційно-гурткової/секційної роботи. На основі аналізу результатів опитування студентів можемо стверджувати, що 27,3% опитаних задовільняє; 48,4% – ні; 23,1% – частково та 1,2% – важко відповісти.

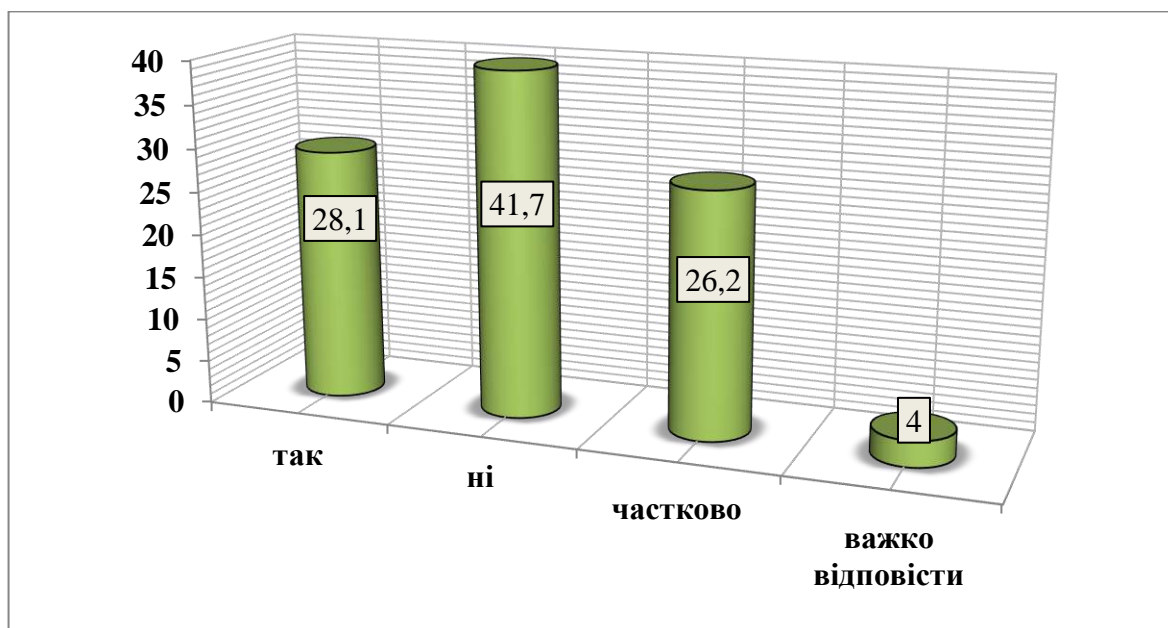

Рис. 2.4. Розподіл відповідей студентів про те, чи володіють вони знаннями щодо створення анімаційних програм з фізичної культури (%)

Не менш важливо було з'ясувати те, чи вважають студенти себе підготовленими до організації та проведення анімаційно-гурткової/секційної роботи в школі. Результати опитування засвідчують, що 25,4% студентів вважають себе підготовленими; 39,6% – ні; 24,5% – частково та 10,5% – важко відповісти (рис. 2.5).

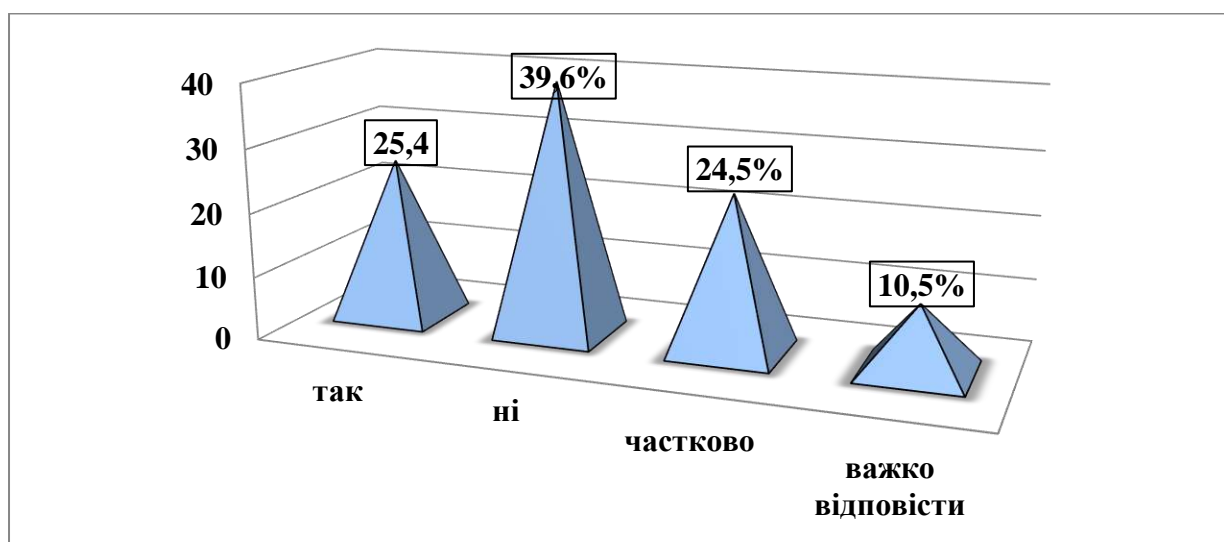

Рис. 2.5. Розподіл відповідей студентів, наскільки вони вважають себе підготовленими до організації та проведення анімаційно-гурткової/секційної роботи в школі» (%)

Відтак, можна стверджувати, що анімаційно-гурткова робота є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури і відповідно наведені дані засвідчують актуальність нашої роботи. Зокрема, більшість опитаних розуміють актуальність і своєчасність проведення анімаційно-гурткової роботи; вона потребує належного науково-методичного супроводу; більшість студентів не знає організаційних та методичних особливостей цієї роботи та засобів створення анімаційних програм з фізичної культури.

Цікаво було дізнатися, як здійснюється підготовка майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за межами України. На основі аналізу літературних та інтернет-джерел виявлено, що у Польщі підготовка майбутніх учителів фізичної культури здійснюється у таких провідних закладах освіти: Академії фізичного виховання ім. Кукушки в Катовиці (Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki) [177], Академії фізичного виховання імені Броніслава Чеха у Кракові (Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie) [179], Академії фізичного виховання імені Еугенюша Пясецького в Познані (Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu) [176], Гуманітарно-Природничому університеті імені Яна Длугоша в Ченстохові (Jan Długosz University in Częstochowa) [185], Академії фізичного виховання імені Юзефа Пілсудського у Варшаві (Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie) [178], Академії фізичного виховання і спорту імені Е. Снядецького у Гданську (Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. J.Śniadeckiego w Gdańsku) [180]. Переважна більшість закладів освіти готують педагогічні кадри за такими напрямками: «Фізичне виховання» (Wychowanie Fizyczne) та «Туризм і рекреація» («Turystyka i rekreacja»).

З'ясовано, що освітній процес на бакалавраті (ліцензіаті) триває три роки (6 семестрів) та продовжується у магістратурі впродовж двох років [181]. Навчання відбувається на денній та заочній формах. Студенти отримують знання як з обов'язкових дисциплін, так і можуть самостійно будувати свою

освітню траєкторію. Освітній процес спрямований на поєднання фундаментальної й теоретичної підготовки, професійної практики з різною спеціалізацією на різних етапах навчання у закладі вищої освіти. Основними формами організації професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання у Німеччині, Польщі, та Франції є такі: лекція, семінар, тренінг, колоквиум, професійно-педагогічна практика, самостійна робота, консультації (тьюторіал, наставництво) [182; 183; 184]. Формами проміжного і заключного контролю навчання здобувачів вищої освіти є письмова домашня робота, усний і письмовий заліки, кваліфікаційні роботи бакалавра і магістра, портфоліо.

Ми проаналізували навчальний план підготовки майбутніх учителів фізичної культури Гуманітарно-Природничого університету імені Яна Длугоша в Ченстохові (Jan Długosz University in Częstochowa) [185].

У рамках вивчення навчальних дисциплін за напрямом підготовки «Туризм і рекреація» («Turystyka i rekreacja»), виявлено: «Анімація дозвілля» (Animacja czasu wolnego), «Нетрадиційні розважальні ігри» (Niekonwencjonalne gry rekreacyjne), «Форми рухової активності» (Formy aktywności ruchowej) (рис. 2.6).

Lp.	Nazwa przedmiotu	C	D	E	F	G	H	I	J	K	1 sem.		2 sem.		3 sem.		4 sem.		5 sem.		6 sem.								
											w sem.		w sem.		w sem.		w sem.		w sem.		w sem.								
											ECTS	ECTS	ECTS	ECTS	ECTS	ECTS	ECTS	ECTS											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
M5	Moduły w zakresie specjalności: Turystyka aktywna i specjalistyczna																												
M5.1	Geoturystyka	3	WZ,ZO	45	15			20								15	30	8									15	30	3
M5.2	Turystyka religijna i pielgrzymkowa		WZ,ZO	45	15			20																					
M5.3	Turystyka zdrowotna i uzdrowskiewa	5	WZ,ZO	60	15			30		15								15	30							15	30	3	
M5.4	Turystyka na obszarach wiejskich		WZ,ZO	45	15			20		10																15	30	2	
M5.5	Niekonwencjonalne gry rekreacyjne*		WZ,ZO	30	15			15											15	15	4								
M5.6	Hotelarstwo i gastronomia		WZ,ZO	45	15			30																		15	30	3	
M5.7	Formy aktywności ruchowej	6	WZ,ZO	90	15			60		15									15	30						30		15	5
M5.8	Organizacja ruchu turystycznego		WZ,ZO	45	15			30																			15	30	3
M5.9	Animacja czasu wolnego		WZ,ZO	75	15			30		30								15	60	9									
M5.10	Promocja i informacja turystyczna		WZ,ZO	45	15			30																			15	30	3
M5.11	Turystyka kwalifikowana	5	WZ,ZO	90	15			45		30								15	30							30		15	5
M5.12	Organizacja pracy biurowej w podmiotach rynku turystycznego		WZ,ZO	30	15			15																					
Liczba egzaminów				645	180	0	0	355	0	110	0	0	0	0	0	0	0	45	120	17	60	120	7	30	120	13	45	105	14
Przedmioty do wyboru w języku angielskim											2		5		3		3		3		3						2		
Obsługa Ruchu Turystycznego																													
A1	Ruch turystyczny w regionie		WZ,ZO	30	15			15																			15	15	2
	Turystyka aktywna i specjalistyczna																												
A2	Zywność człowieka		WZ,ZO	30	15			15											15	15	4								
Uwagi:																													
ZO - zaliczenie z oceną																													

Рис. 2.6. Фрагмент навчального плану за напрямом підготовки «Туризм і рекреація» Гуманітарно-Природничого університету імені Яна Длугоша в Ченстохові

У навчальному плані за напрямом підготовки «Фізичне виховання» (Wychowanie Fizyczne) у модулі обов'язкових дисциплін є «Забави та рухливі ігри» (Zabawy i gry ruchowe), а у модулі вибіркових – «Програмування та організація спортивних заходів» (Programowanie i organizacja imprez sportowych) (рис. 2.7).

Значну роль відведено практичній підготовці, яка є невід'ємним компонентом освітнього процесу. Закріпити та вдосконалити отримані знання, уміння і навички студенти можуть під час проходження практики, зокрема у школах або спортивних клубах. Практика може проводитися без відриву від освітнього процесу, а також у канікулярний період. Як і у нас, у Польщі є такі види практик у школі, як: психолого-педагогічна, яка включає в себе асистентську та викладацьку практики. Під час проходження практик студенти спостерігають за тим, як учителі проводять уроки, є їх помічниками, а також виконують інші обов'язки учителя. Кожний студент має свій індивідуальний журнал роботи, де розписані усі заходи, які він повинен виконати згідно навчальної програми практики. Вони проводять уроки фізичної культури з різних модулів та з дітьми різного віку.

B62		Przedmioty do wyboru* [programowanie i organizacja imprez sportowych, kultura fizyczna regionu częstochowskiego, wychowanie fizyczne i sport w resocjalizacji, dietytyka]																										
3_Plan WF na rok ak 2016-2017 (1) [Режим совместимости]																												
Lp.	Nazwa modułu	ECTS	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	
			1 sem.	2 sem.	3 sem.	4 sem.	5 sem.	6 sem.	15 tyg.		15 tyg.		15 tyg.		15 tyg.		15 tyg.		15 tyg.		15 tyg.		15 tyg.		15 tyg.			
			W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	W	
moduły obowiązkowe c.d.																												
WF1_SP6	Emisja głosu	20	15																									
WF1_SP7	Organizacja i prawo w освіacie	WO	15	15																								
WF1_SP8	Bezpieczeństwo i higiena pracy z ergonomią	WO	15	15																								
WF1_SP9	Pierwsza pomoc przedmedyczna	1	20	15																								
WF1_K14	Rytmika i taniec	20	30																									
WF1_K15	Zabawy i gry ruchowe	30	30																									
WF1_K16	Pływanie	5	20	60																								
WF1_K17	Leikoatletyka	5	20	75																								
WF1_K18	Gimnastyka	3	20	75																								
WF1_K19	Koszykówka	4	20	60																								
WF1_K20	Siatkówka	2	20	60																								
WF1_K21	Piłka ręczna	2	20	60																								
WF1_K22	Piłka nożna	5	20	60																								
WF1_SP10	Lektorat języka obcego*	4	20	120																								
WF1_SP11	Informatyka	20	30																									
Moduły do wyboru																												
WF1_K23	Obóz zimowy lub letni *	20																										
WF1_K24	Przedmioty do wyboru* (programowanie i organizacja imprez sportowych, kultura fizyczna regionu częstochowskiego, wychowanie fizyczne i sport w resocjalizacji, dietytyka, odnowa biologiczna, wychowanie fizyczne specjalne)	20	30																									
WF1_K25	Specjalizacja w sporcie (do wyboru: analityczna lub bez uprawnień instruktorskich) - moduł 1. Do wyboru: piłka nożna, piłka siatkowa, piłka ręczna, koszykówka, podnoszenie ciężarów, leikoatletyka, pływanie, gimnastyka, taekwondo, tenis stołowy, tenis, narciarstwo, fitness lub Sprawność specjalna w służbach mundurowych (moduł 1)	WO	60	15																								

Рис. 2.7. Фрагмент навчального плану за напрямом підготовки «Фізичне виховання» Гуманітарно-Природничого університету імені Яна Длугоша в Ченстохові

У Польщі, на відміну від більшості закладів вищої освіти України, навчальним планом передбачено обов'язкове проходження літнього та зимового таборів. Вони дають можливість сформувати у них практичні вміння і навички щодо проведення різноманітних рекреаційних і туристичних форм дозвілля з дітьми та молоддю. Доцільно відмітити те, що у Волинському національному університеті імені Лесі Українки для здобувачів освіти спеціальності 014 «Середня освіта (Фізична культура)» впроваджено літню навчальну практику, яка ставить за мету набуття теоретичних знань і практичних навичок з методики проведення фізкультурно-оздоровчих занять, організації та проведення масових спортивних заходів.

Також доречно відмітити те, що факультет фізичної культури, спорту та здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки спільно з Природничо-гуманітарним університетом імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща) реалізує програму «Подвійний диплом». Навчання за цією програмою дозволяє студентам одночасно отримати два дипломи: українського державного зразка та європейського зразка.

У Академії фізичного виховання і спорту імені Е. Снядецького у Гданську (Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. J. Śniadeckiego w Gdańsku) [180] підготовка кадрів здійснюється за напрямками: «фізичне виховання», «туризм і рекреація», «спорт», «косметологія», «фізіотерапія».

Навчання у бакалавраті за напрямом «Фізичне виховання» (Wychowanie fizyczne) першого ступеня проходить на денній та заочній формах. У навчальному плані першого року навчання (2021 рік вступу) серед освітніх компонент є «Організація шкільних заходів» (Organizacja imprez szkolnych). З'ясовано, що є такі практики, як: педагогічна практика в початковій школі (75 год), асистентська практика в дитячому садку та початковій школі (45 год); педагогічна практика в загальноосвітній школі (60 год); практика в спортивній організації (50 год). У напрямі «Спорт» є навчальна дисципліна «Організація спортивно-оздоровчих заходів» (Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych) (30

год), «Практика анімаційно-волонтерська» (Praktyka animacyjno-wdrożeniowa – wolontariat) (60 год), «Ігри і забави» (Gry i zabawy) (30 год).

У напрямі туризм і рекреація (Turystyka i Rekreacja) «Розважальні та рухливі ігри» (Gry rekreacyjne i zabawy ruchowe) (30 год), «Анімація вільного часу» (Animacja czasu wolnego) (45 год), «Волонтерство» Wolontariat (30 год) «Організація туристично-оздоровчих заходів» (Organizacja imprez turystycznych i rekreacyjnych) (15 год).

Таким чином, результати аналізу засвідчують, що в закладах вищої освіти України та Польщі підготовка майбутніх учителів фізичної культури включає анімаційну діяльність у позакласній, спортивно-масовій роботі. Проте, у Польщі більше акцентують увагу на важливості проведення активного дозвілля учнівської молоді. Спільним є те, що відображення особливостей підготовки майбутніх учителів фізичної культури до гурткової роботи ми не знайшли, окрім одиночних випадків. Також немає чіткого розуміння анімаційної діяльності у здійсненні позакласної роботи з фізичної культури.

Аналіз отриманих результатів анкетування студентів зумовлює необхідність визначення певних педагогічних умов та моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

2.3. Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Результатом навчання майбутніх учителів фізичної культури у закладі вищої освіти є стан їх готовності до професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти, яка серед іншого, включає анімаційно-гурткову роботу. Особливості цього процесу можна більш детально дослідити та проаналізувати за допомогою методу моделювання, який не лише робить вивчення, освоєння більш наочним, а й сприяє повнішому розкриттю сутності досліджуваного стану. Тому виникає необхідність у створенні структурної моделі формування

готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Так, О. Семенова [139] пояснює, що поняття «моделювання» означає метод наукового пізнання, завдяки якому відтворюється об'єктивна дійсність. У процесі моделювання важливим є те, що одночасно досліджується сам об'єкт і система. Це дає змогу пізнати досліджуваний об'єкт із різних сторін. Інформацію про цей об'єкт можна отримати на різних етапах дослідження, а наслідком моделювання є остаточна модель, яка має відповідну форму. Успішне створення моделі залежить від організації відповідних умов, які є обов'язковими.

Дослідник І. Щербак підкреслює, що моделювання як перспективний метод наукового пошуку ґрунтується на побудові системи, що дає адекватне відображення предмета дослідження. Цей метод дозволяє одержати нову цілісну інформацію про сам предмет дослідження, уможлиблює виділення в ньому цілісних систем і вивчення їх функціонування як єдиного цілого [173].

На думку дослідниці Т. Матвійчук [96], доцільність моделювання як методу дослідження полягає в тому, що за допомогою моделі можна виявити залежності між елементами і підсистемами досліджуваної системи. Вона наголошує на тому, що моделювання як метод пізнання надає можливість синтезувати комплекс уявлень і відомостей про досліджуваний об'єкт.

Аналізуючи науково-методичну літературу, ми поділяємо позицію науковців [47], згідно з якою педагогічне моделювання є одним із методів педагогічного дослідження, що дозволяє вивчати педагогічне явище (педагогічний об'єкт) за допомогою моделювання понятійних, процесуальних, структурно-змістових і концептуальних характеристик та окремих «сторін» навчально-виховного процесу в межах точно визначеного соціокультурного простору на загальноосвітньому, професійно-орієнтованому або іншому рівнях.

Метод моделювання забезпечує вибір оптимальних способів вирішення проблеми, передає динаміку розвитку визначених властивостей, передбачає зміну способів педагогічного впливу відповідно до зміни об'єкта навчання, дає

змогу аналізувати не лише перебіг навчального процесу, його розвиток, а й умови, у яких він вибудовується [152].

В Українському педагогічному словнику під редакцією С. Гончаренка моделі навчальні (франц. *modèle*, від *modulus* — міра, мірило, зразок) визначаються як навчальні посібники, які є умовним образом (зображення, схема, опис тощо) якогось об'єкта (або системи об'єктів), який зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення [42].

Модель – це штучно створений об'єкт у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який, будучи подібним до досліджуваного об'єкта (або явища), відображає і відтворює у спрощеному вигляді його структуру, властивості, взаємозв'язки і відносини між його елементами [50].

Під моделлю як умовним аналогом формування професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту ми розуміємо цілісну педагогічну систему з сукупністю взаємозв'язків між її складниками, що передбачає врахування комплексу умов і засобів професійної підготовки, необхідних для реалізації потенційних можливостей системи щодо опанування студентом засобами, способами й формами творчої самореалізації в різносторонніх видах фізкультурно-спортивної діяльності й спілкуванні, спрямованих на засвоєння і створення професійно-педагогічних цінностей, технологій і здібностей особистості майбутнього фахівця [66].

У процесі розроблення моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи ми враховували наступне:

- вона має складатися з комплексу взаємопов'язаних елементів системи підготовки, а також педагогічних умов, які забезпечать її реалізацію;
- створення можливості контролю досягнень студентів та своєчасної корекції на всіх етапах освітнього процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Авторська модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи складається з концептуально-цільового, організаційно-змістового, діяльнісно-технологічного та аналітико-результативного блоків (рис. 2.8).

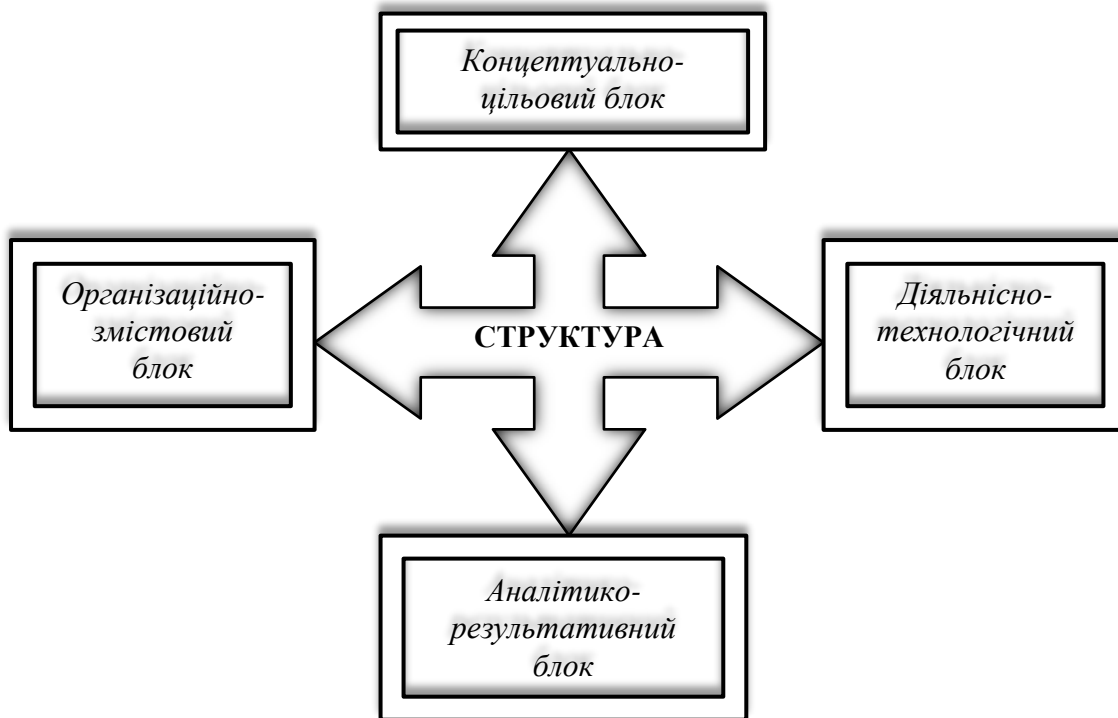

Рис. 2.8. Структурні блоки моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Концептуально-цільовий блок включає мету, завдання, підходи та принципи навчання, на основі яких будується процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Метою є формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Відповідно до поставленої мети, необхідно реалізувати наступні *завдання*:

- формування у студентів ціннісно-мотиваційних орієнтацій щодо організації анімаційно-гурткової роботи;
- оволодіння студентами теоретичним базисом особливостей організації анімаційно-гурткової роботи;

- формування у студентів професійно-орієнтованих умінь та навичок проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм;
- формування у студентів пріоритетних професійно-значущих та особистісних якостей для успішного здійснення анімаційно-гурткової роботи.

Організаційно-змістовий блок моделі представлений вибірковими освітніми компонентами: «Професійна майстерність керівника гуртка» (3 курс), «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи» (4 курс), «Методика анімаційної роботи» (4 курс), «Діагностика мотивації вільного часу школяра» (4 курс) та проходженням виробничої практики за профілем майбутньої професії (3-4 курс).

У процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи визначено такі *функції*: пізнавальна, виховна, розвивальна, адаптаційна, організаторська, комунікативна, діяльнісна та творча.

Пізнавальна функція полягає у систематичному, послідовному накопиченні студентами професійно-орієнтованих знань, необхідних для здійснення анімаційно-гурткової роботи. *Розвивальна функція* передбачає формування у студентів професійно-орієнтованих здібностей, здатності до самостійного творчого пошуку для успішного здійснення анімаційно-гурткової роботи. *Виховна функція* передбачає формування у студентів важливих професійно-особистісних цінностей, якостей, якими необхідно володіти для ефективної організації анімаційно-гурткової роботи. *Адаптаційна функція* передбачає наближення студентів до реальних умов освітнього середовища майбутньої професійної діяльності за рахунок відтворення на практичних заняттях педагогічних моментів та завдань щодо організації та проведення анімаційно-гурткової роботи, а також проходження психолого-педагогічної та виробничої практик за профілем майбутньої професії. *Організаторська функція* передбачає формування у студентів умінь й навичок планувати, організовувати сприятливе освітнє середовище для учнів залежно від індивідуальних потреб, інтересів та здібностей, колективну діяльність учнів під час проведення

анімаційно-гурткової роботи та позакласних заходів. *Діяльнісна функція* передбачає активне включення студентів у різноманітну практичну діяльність під час освітнього процесу для набуття умінь та навичок щодо організації та проведення анімаційно-гурткової роботи. *Комунікативна функція* передбачає розвиток у студентів впевненості, виразності та емоційності висловлювань думок, чіткості передавання навчального матеріалу, уміння вести конструктивний діалог, налагоджувати хороші доброзичливі взаємовідносини з учнями, їх батьками та колегами по роботі, сприяти міжособистісній взаємодії засобами активної комунікації. *Творча функція* передбачає розвиток у студентів творчих здібностей, креативного підходу та оригінальності виконання поставлених завдань для заохочення учнів до активної участі в анімаційно-гуртковій роботі.

Розробка моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи базувалася на визначених нами методологічних підходах, а саме: аксіологічному (ціннісному), компетентнісному, діяльнісному та особистісно-орієнтованому. Визначимо сутність кожного із вказаних підходів (рис. 2.9).

У словнику Української мови *підхід* розглядається як сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого, чого-небудь [142].

У сучасних умовах аксіологічний підхід, як зазначає С. Безбородих [7], є одним з основних методологічних принципів професійної підготовки майбутніх педагогів. Звернення до філософської теорії цінностей у контексті педагогіки дозволяє розглядати зміст і структуру педагогічної освіти як сферу суб'єкт-об'єктних і міжсуб'єктних ставлень, де знання, викладач і студенти об'єднуються ціннісним ставленням до дійсності.

На нашу думку, формування як загальних так, і професійно-особистісних цінностей майбутніх учителів фізичної культури під час освітнього процесу є одним із пріоритетних завдань викладача закладу вищої освіти.

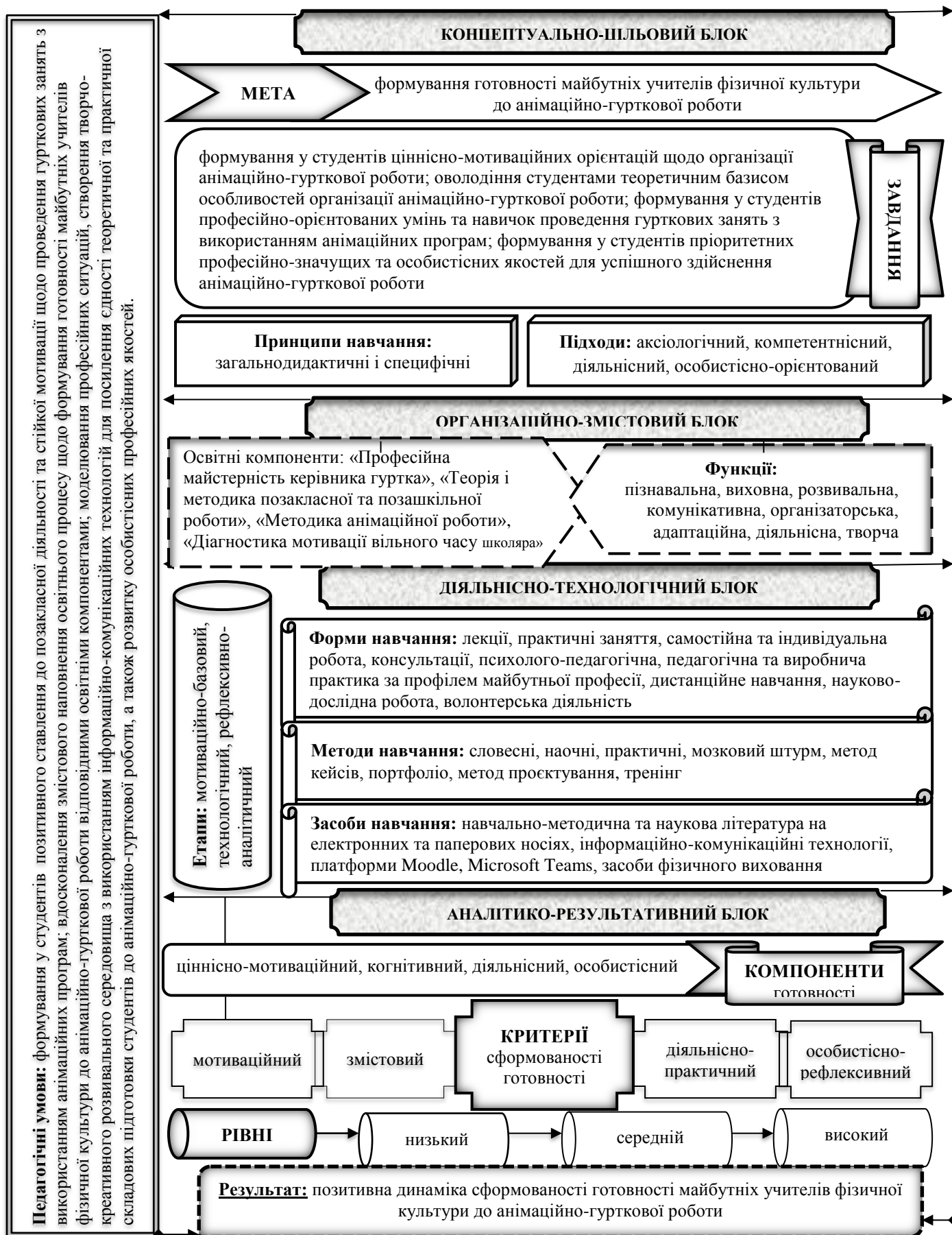

Рис. 2.9. Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Ми погоджуємося з дослідником М. Федоренком [155], який підкреслює, що передумовою професійного становлення майбутнього вчителя є зростання його професійної позиції, яка розглядається як складна система цінностей особистості, де установки, інтереси, світоглядні категорії і ставлення суб'єкта до загальнолюдських цінностей на єдиній основі регулюють практичну діяльність.

Поняття «цінності» є одним із основних, що визначає сутність кожної людини, а система цінностей становить атрибут людської свідомості й визначає діяльність людини.

На думку А. Собчук-Ліви [145], цінності є складним соціально-психологічним утворенням, у якому поєднуються цільова і мотиваційна спрямованість орієнтацій.

Так, під професійними ціннісними орієнтаціями вчителя науковець Г. Печерська [113] розглядає систему професійної спрямованості та ставлення вчителя до педагогічної діяльності та її різних сторін, що відображають змістовну сторону, основу і сутність професійної діяльності. Вони визначають її цілі і засоби, регулюють поведінку особистості у професійній діяльності.

Структурними елементами системи ціннісних орієнтацій є три підсистеми: когнітивна (знання, судження, переконання про об'єкт); мотиваційна (почуття, емоційні оцінки об'єкта); поведінкова (визначені дії, послідовне поводження стосовно об'єкта) [128].

Нам імпонує думка дослідниці Н. Шемигон [169], яка наголошує, що розвиток ціннісних орієнтацій під час професійної підготовки повинен здійснюватись у трьох основних напрямках: формування загального ціннісного ставлення студентів до професії; формування професійного образу Я-педагога студента; розвиток ціннісних орієнтирів образу майбутньої діяльності. Вона зазначає, що у студента повинна скластися система професійно ціннісних орієнтацій, які визначатимуть ставлення особистості до особливостей професії, відобразатимуть змістовну сторону, основу професійної діяльності, її цілі, а засоби регулюватимуть поведінку особистості у професійній діяльності.

Ряд науковців [101] наголошують на тому, що аксіологічний підхід дозволяє акцентувати навчальний процес на розвиток загальнолюдських, професійних та особистісних цінностей студентів, який є фундаментом для конструювання свого внутрішнього світу, стійкої життєвої позиції та вдалої професійної діяльності.

Так, дослідник І. Бех [12] звертає увагу на те, що суттєву роль у процесі формування професіоналізму відіграє ціннісно-смилова сфера людини. Це пояснюється тим, що професійна діяльність належить до числа основних засобів побудови власного життєвого шляху. Він зазначає, що побудова такого шляху буде успішною тільки тоді, коли професійна діяльність (підготовка до неї) набуває особистісного відтінку, тобто здатна відображати і втілювати через себе особистість» в аспектах її ставлення до рівня фахової підготовленості, духовних цінностей, фізичної культури, здорового способу життя, самоосвіти, самовиховання.

Вивчаючи аксіологічні аспекти підготовки вчителів у вищих педагогічних навчальних закладах, науковець С. Шарапа зробила висновок про те, що цінності формуються людьми в реальних умовах їхнього життя. Вона підкреслює, що усвідомлення людиною цінності того чи того явища є результатом роботи її свідомості [166].

Аксіологічний підхід у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачає формування у студентів певної системи професійних цінностей, а саме: усвідомлення об'єктивної потреби та вагомого значення для суспільства професії учителя фізичної культури; формування у майбутніх учителів фізичної культури ставлення до себе як до компетентного педагога; розуміння необхідності проведення анімаційно-гурткової роботи для збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді, прищеплення їм інтересу до фізичної активності та ін.

Науковець М. Данилевич вказує, що діяльнісний підхід являє собою такий методологічний підхід, який спрямований на опис, пояснення і

проектування предметів, що підлягають науковому розгляду з позиції категорії «діяльність» [48].

Дослідник В. Кисельов [76] зазначає, що діяльнісний підхід у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів визначає організацію роботи викладачів і студентів у єдності концептуально-стратегічного, організаційно-проектувального та процесуально-операційного складників освітнього процесу, сприяє обґрунтуванню педагогічних умов ефективної підготовки до певного виду діяльності, а також успішної реалізації цих умов.

Діяльнісний підхід у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності – це спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей, умінь, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти, успішну інтеграцію в професійну самореалізацію [11].

Діяльнісний підхід дозволяє розглянути основні компоненти діяльності викладачів і студентів з єдиних методологічних позицій та розкрити природу їхньої взаємодії; вивчити особливості діяльності всіх учасників педагогічного процесу через проекцію загальних концептуальних положень теорії діяльності; встановити основні чинники розвитку особистості майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту; визначити процес навчання майбутніх фахівців як неперервну зміну різних видів навчально-виховної роботи; побудувати педагогічний процес відповідно до оволодіння структурними компонентами рекреаційно-оздоровчої діяльності (мета, мотиви, дії, аналіз досягнутих результатів та ін.) [48].

У педагогіці діяльнісний підхід визначається як спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок особистості, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних предметів, успішну адаптацію людини в соціумі, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти. Діяльнісний підхід – це така організація навчально-виховного процесу, за якої головна увага приділяється активній,

різнобічній, продуктивній, максимально самостійній навчально-пізнавальній діяльності учнів [100].

Завдання викладача полягає в тому, щоби навчити працювати чи виконувати дії й операції, за допомогою яких буде реалізовуватися в майбутньому професійна діяльність. Діяльнісний підхід передбачає цілісність особистісної позиції майбутнього вчителя фізичної культури щодо вибору оптимального способу реалізації тренерської діяльності. У процесі дослідження ми виходили з тих міркувань, що вся навчальна інформація, яку отримує студент, повинна виступати як активні засоби для оволодіння майбутньою професійною діяльністю.

Діяльнісний підхід у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачає створення певного освітнього середовища для практичної реалізації набутих умінь та навичок.

Компетентнісний підхід до навчання, на відміну від традиційного кваліфікаційного підходу, відображає вимоги не тільки до змісту освіти (що повинен знати і вміти та якими навичками володіти випускник закладу вищої освіти в професійній сфері), але і до поведінкової складової (здібностей використовувати знання, вміння і навички для вирішення завдань професійної діяльності).

У Законі України «Про вищу освіту» (2014 зі змінами) компетентність визначено як динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [59].

Застосування компетентнісного підходу у підготовці майбутніх учителів фізичної культури впливає із необхідності підготовки педагога з високим рівнем професіоналізму, творчої активності та креативності, відповідальності за результати своєї діяльності, здатного сприяти всебічному розвитку учнів, збереженню і зміцненню їх здоров'я.

Сутність компетентнісного підходу полягає у зміщенні акценту з процесу формування системи знань, умінь, навичок на розвиток особистісної компетентності, що відповідає і вимогам модернізації освіти в Україні, і сучасним підходам у європейських країнах до цієї проблеми [17].

Компетентністний підхід, орієнтований на вироблення власних моделей поведінки в різних ситуаціях, їх авторську апробацію, адаптацію до особливостей мислення, ціннісних орієнтацій особистості, інтегрує внутрішні і зовнішні компоненти поведінки, відображаючи не лише те, що можна означити словами «я знаю, як це зробити», а й те, що означене словами «я вмію і хочу застосувати це у конкретній ситуації», акцентує увагу на предметно-дієвому компоненті, який, на відміну від традиційного, знаннєвого, передбачає не засвоєння окремих знань і умінь, а оволодіння комплексною процедурою їх застосування для розв'язання актуальних проблем [13].

Компетентністний підхід в підготовці майбутнього вчителя фізичної культури передбачає підсилення практичної спрямованості навчання, зокрема предметно-професійного аспекту, підкреслення ролі досвіду, вмінь реалізовувати знання в практичній площині, акцентування уваги на якісних результатах процесу навчання не як суми знань, а як здатності педагога творчо вирішувати життєві й професійні завдання, нестандартно діяти в різних ситуаціях, забезпечувати активізацію механізмів загального та професійного самотворення і самореалізації, урахування мотивації, динаміки самовдосконалення [9].

Основні характеристики професійної компетентності вчителя фізичної культури у своїх працях визначає І. Іваній: особистісно-гуманна орієнтація; здатність до системного бачення педагогічної реальності у сфері фізичної культури й системних дій у професійно-педагогічній ситуації; володіння сучасними педагогічними методиками (технологіями), пов'язаними з культурою комунікації, взаємодії з інформацією та її передачі учням; здатність до інтеграції вітчизняного, зарубіжного, історичного й сучасного інноваційного

фізкультурно-оздоровчого досвіду; креативність у професійній сфері; наявність рефлексивної культури [66].

Для забезпечення високого рівня підготовки майбутніх учителів фізичної культури у світлі компетентнісного підходу необхідне: посилення прикладної і професійної спрямованості навчання, в тому числі за рахунок зміни співвідношення теоретичної і практичної підготовки; збільшення долі курсів за вибором студентів, що більш повно дозволить ознайомити їх з особливостями майбутньої професійної діяльності; збільшення частки самостійної позааудиторної роботи і використання сучасних методів і засобів її контролю; застосування сучасних педагогічних та інформаційних технологій, психолого-дидактичних концепцій, які забезпечують наближення навчальної діяльності до професійної ідеї контекстного навчання; модернізація методичних систем навчання на основі компетентнісного підходу, формування вмінь не лише користуватися, наприклад, щоденниками здоров'я, а й самостійно створювати їх.

Застосування компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури передбачає досягнення такого кінцевого результату освіти, що може розглядатися як сформованість у випускника професійних компетенцій – єдності узагальнених знань і вмінь, універсальної готовності до розв'язання соціальних і професійних завдань, що визначають володіння власне професійною діяльністю на високому рівні, готовність до інновацій у професійній галузі [165].

Основною метою освітнього процесу у закладі вищої освіти є формування певних компетентностей у здобувача вищої освіти, що, за своєю сутністю, виступають як динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [143].

Впровадження *компетентнісного підходу* у процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачає можливість створення індивідуальної освітньої траєкторії для кожного студента, яка враховує рівень його базової підготовки, рівень навченості, стиль навчальної діяльності та орієнтацію на самостійну роботу і забезпечує розвиток відповідних професійних компетентностей для успішного здійснення анімаційно-гурткової роботи.

Вибір особистісно-орієнтованого підходу в підготовці майбутніх учителів фізичної культури обґрунтовано тим, що особистісно-орієнтоване навчання має на меті: розвивати індивідуальні пізнавальні здібності кожного студента, допомогти їм пізнати себе, самовизначитися та самореалізуватися. При цьому навчальний матеріал виступає вже не як сама ціль, а як засіб, що створює умови для повноцінного виявлення й розвитку особистісних здібностей у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів [11].

На думку Є. Степанова [151], до основних понять особистісно орієнтованого підходу можна віднести наступні: індивідуальність – неповторна своєрідність людини або групи, унікальне поєднання в ній одиничних, особливих і загальних рис, що відрізняє їх від інших індивідів і людських спільностей; особистість – системна якість, що постійно змінюється і проявляється як стійка сукупність властивостей індивіда, яка характеризує соціальну суть людини; самоактуалізуюча особистість – людина усвідомлено і активно реалізовує прагнення стати самим собою, якнайповніше розкрити свої можливості і здібності; самовираження – процес і результат розвитку, прояв індивідом властивих йому якостей і здібностей; суб'єкт – індивід або група, що має усвідомлену і творчу активність і свободу в пізнанні і перетворенні себе та навколишньої дійсності.

Популярність особистісно орієнтованого підходу в закладах вищої освіти зумовлена тим, що цей підхід забезпечує максимально можливий кожному студентові розвиток через те, що він базується на виявленні індивідуальних

особливостей студентів. Пріоритетним в умовах особистісно орієнтованого підходу є право кожного майбутнього фахівця обирати власний шлях професійного становлення та розвитку. У нашому баченні особистісно орієнтований підхід дозволяє розглядати студентів як самосвідомих суб'єктів навчальної взаємодії. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури на основі особистісно орієнтованого підходу передбачає створення навчальних ситуацій, які спонукають до формування позитивної Я-концепції тренерської діяльності в ігрових видах спорту. Цей підхід передбачає наповненість навчання вагомими професійно необхідними для студентів питаннями, які стосуються спортивних ігор.

Під особистісно зорієнтованим підходом прийнято розуміти методологічну орієнтацію в педагогічній діяльності, що дозволяє за допомогою опори на систему взаємопов'язаних понять, ідей і способів дій забезпечувати і підтримувати процеси самопізнання, самореалізації особистості студента, розвитку його індивідуальності [73].

Застосування *особистісно-орієнтованого підходу* у процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачає орієнтацію освітнього процесу на розвиток індивідуальних особливостей та здібностей кожного студента; активізацію особистої пізнавальної діяльності студентів; актуалізацію в самовираженні, самовдосконаленні та самореалізації та ін.

У наукових джерелах поняття «принцип» тлумачать як «основа», «вихідне положення», «основна ідея», «загальні вказівки до дії» та ін. Зокрема, С. Вітвицька [33] зазначає, що принцип – це система вимог і положень педагогіки, дотримання яких забезпечує продуктивність навчально-виховного процесу.

Термін «принцип» (від лат. *princĭpium* – початок) у сучасному тлумаченні означає основу, із якої треба виходити і якою треба керуватися при здійсненні певної діяльності.

Науковець І. Шаповалова наголошує на тому, що використовувати педагогічні принципи у підготовці фахівців фізичного виховання необхідно, спрямовуючи їхню діяльність на постійне й неперервне самовдосконалення, на інноваційний пошук. Для того, щоб сформувати особистість учителя фізичної культури, морально та психологічно підготовленого до фахової діяльності, необхідно чітко їх визначити та обґрунтувати [162].

Нам імпонує думка Н. Грицай [46], яка вказує, що принцип – це орієнтир для практичного конструювання навчального процесу.

Для визначення принципів, як зазначає Н. Слуцька [143], необхідно враховувати наступне: цілі навчання обумовлені потребами суспільного розвитку; об'єктивні закономірності навчання як взаємозв'язок діяльності того, хто вчиться з тим, хто навчає; способи використання цих закономірностей для досягнення цілей навчання; конкретні умови, в яких відбувається процес навчання.

У процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури ми виділили такі принципи: *загальнодидактичні* (свідомості та активності, систематичності й послідовності, доступності та індивідуалізації, зв'язку теорії з практичною діяльністю) та *специфічні* (інноваційності, креативності, самостійності, рефлексивності).

Відтак, на початковому етапі успішне формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи буде залежати від реалізації *принципу* свідомості та активності. Він передбачає активізацію студентів на свідоме й активне включення в освітній процес, що сприятиме формуванню умінь і навичок здійснення анімаційно-гурткової роботи та подальшому особистісно-професійному розвитку.

Принцип послідовності та систематичності передбачає побудову освітнього процесу студентів за конкретним алгоритмом, що характеризується безперервністю та логічним взаємозв'язком різних елементів навчального матеріалу, базується на попередній інформації, яка є основою для подальшого засвоєння нових знань.

Принцип доступності та індивідуалізації передбачає створення умов для успішного розвитку особистісного потенціалу кожного студента, з врахуванням його індивідуальних особливостей, мотиваційного аспекту та реальних розумових можливостей під час освітнього процесу.

Принцип зв'язку теорії з практикою передбачає створення на практичних заняттях ситуацій, які наближають майбутніх учителів фізичної культури до реалій професійної діяльності. Тому обов'язковим також є проходження педагогічної та виробничої практик, яка дає змогу студентам застосовувати набуті знання, уміння й навички, отримати досвід організації освітнього процесу з учнями, спортивно-масових заходів, анімаційно-гурткової роботи та ін.

Принцип інноваційності передбачає динамічність змістового контенту, варіативність форм, сучасних методів і технологій навчання майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Принцип креативності передбачає виконання студентами у процесі навчання творчих завдань, які допоможуть розвинути уміння мислити креативно, оригінально, здатність генерувати та висувати неординарні ідеї, нестандартно підходити до вирішення поставлених задач у майбутньому професійному середовищі.

Принцип самостійності передбачає розвиток у студентів навичок самостійного пошуку пізнавального професійного контенту для формування теоретичної та практичної готовності з питань організації та проведення анімаційно-гурткової роботи.

Принцип рефлексивності передбачає формування у студентів усвідомлення освітнього процесу, аналізу його результативності та особистої траєкторії професійного розвитку, самооцінки, здатності до осмислення власної діяльності та виявлення в ній позитивних моментів та недоліків, уміння коригувати свої дії.

Діяльнісно-технологічний блок містить етапи навчання: мотиваційно-базовий, практично-діяльнісний та рефлексивно-аналітичний, а також форми, методи та засоби навчання.

На *мотиваційно-базовому етапі* акцентується увага на значущості професії учителя фізичної культури в оздоровленні учнівської молоді, ціннісному ставленні до професійної діяльності у позанавчальний час, мотивації до проведення гурткових занять, прагнення успіху у здійсненні анімаційно-гурткової роботи, а також відбувається ознайомлення із базовим змістовим контентом анімаційно-гурткової роботи та ін.

На *технологічному етапі* відбувається застосування та вдосконалення набутих теоретичних знань, умінь та навичок організації анімаційно-гурткової роботи на практичних заняттях, під час проходження практики за профілем майбутньої професії.

На *рефлексивно-аналітичному етапі* відбувається аналіз рівня сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи; виявлення та коригування недоліків; надання рекомендацій щодо покращення стану готовності та ін.

Форми навчання: лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, консультації, педагогічна та виробнича практики за профілем майбутньої професії, дистанційне навчання, науково-дослідна робота, волонтерська діяльність.

У процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи ми використовували наступні методи навчання: словесні, наочні, практичні, мозковий штурм, метод кейсів, портфоліо, метод проєктування, тренінг.

Засоби навчання: навчально-методична та наукова література на електронних та паперових носіях, інформаційно-комунікаційні технології, засоби фізичного виховання.

Аналітико-результативний блок включає компоненти, критерії та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Визначено такі *компоненти* готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний. Виокремлено такі *критерії*: мотиваційний, змістовий, діяльнісно-практичний, особистісно-рефлексивний, а також *рівні* сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: низький, середній, високий.

Науковець Л. Бивалькевич вказує, що педагогічні умови – категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, які об'єктивно склалися чи суб'єктивно створені, необхідні для досягнення конкретної педагогічної мети [21].

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відбувається за реалізації таких *педагогічних умов*:

- формування у студентів позитивного ставлення до позакласної діяльності та стійкої мотивації щодо проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм;
- вдосконалення змістового наповнення освітнього процесу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відповідними освітніми компонентами;
- моделювання професійних ситуацій створення творчо-креативного розвивального середовища з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для посилення єдності теоретичної та практичної складових підготовки студентів до анімаційно-гурткової роботи, а також розвитку особистісних професійних якостей.

Реалізація *першої педагогічної умови* – формування у студентів позитивного ставлення до позакласної діяльності та стійкої мотивації щодо проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм – є водночас простим і складним завданням. Це пояснюється тим, що мотиваційна

сфера студентів є динамічною, яка залежить як від зовнішніх, так і внутрішньо-особистісних факторів. Вважаємо, що характерною особливістю стійкої мотивації є постійне прагнення студентів до професійного розвитку, самовдосконалення та ін.

Формуванню позитивного ставлення до позакласної діяльності та стійкої мотивації щодо проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм сприяє:

- систематичне проведення настанов, бесід щодо важливості проведення даної роботи у закладах загальної середньої освіти протягом усього періоду навчання;

- підтримка з боку викладачів під час проходження студентами педагогічної практики. Оскільки можуть виникнути різні труднощі, то завдання викладача не насварити студента, а допомогти йому, підказати як правильно зробити. Успішне проходження практики закладає фундамент для подальшого професійного зростання. На нашу думку, саме під час практики проявляється (або ж навпаки пропадає) зацікавленість до обраної професії, наявність життєвих настанов, пов'язаних з цією професією, рівень готовності займатися професійною діяльністю в тому напрямку роботи.

- активне залучення студентів до організації різноманітних спортивно-масових заходів, змагань у закладі вищої освіти, в яких студенти є в ролі організаторів та учасників. Водночас, це сприяє розвитку організаторським, комунікативним, творчим здібностям. Оскільки студенти, як майбутні учителі фізичної культури будуть працювати, організовувати позакласну, анімаційно-гурткову роботу, то одним із завдань таких заходів є показати, що така робота досить цікава, різнопланова, творча. Таким чином, це також впливає на позитивне ставлення до проведення такої роботи.

Друга педагогічна умова – вдосконалення змістового наповнення освітнього процесу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відповідними освітніми компонентами – характеризується введенням у навчальний план підготовки

майбутніх учителів фізичної культури таких освітніх компонент, як: «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи», «Професійна майстерність керівника гуртка», «Методика анімаційної роботи» та «Діагностика мотивації вільного часу школяра». Зміст зазначених освітніх компонент спрямований на формування професійно-орієнтованих знань, умінь і навичок у майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Автором розроблені навчальні програми (силабуси), теоретичний матеріал з вказаних дисциплін. Для активного засвоєння теоретичного матеріалу студенти користуються розробленими навчально-методичними рекомендаціями «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи» (у співавторстві).

Третя педагогічна умова – моделювання професійних ситуацій створення творчо-креативного розвивального середовища з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для посилення єдності теоретичної та практичної складових підготовки студентів до анімаційно-гурткової роботи, а також розвитку особистісних професійних якостей – відбувається за допомогою використання на заняттях широкого спектру активних та інтерактивних методів навчання, які значно активізують пізнавальну діяльність до анімаційно-гурткової роботи, розвивають творчий потенціал, сприяють розвитку імпровізації у студентів, здатності до саморозвитку, впливають на формування власного стилю професійної майстерності та ін. Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій дає змогу: підвищити інформативність навчального матеріалу освітньої компоненти; покращити наочне сприйняття інформації; розширити варіативність освітнього процесу; сприяти активності студентів до самостійної та пізнавальної діяльності, самовдосконаленню та ін.

Результатом моделі є позитивна динаміка сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Таким чином, використання методу моделювання у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачає вибір найбільш оптимальних способів вирішення

поставленої мети та завдань; відображає динаміку розвитку визначених властивостей; передбачає зміну способів педагогічного впливу відповідно до зміни об'єкта навчання, дає змогу аналізувати не лише перебіг освітнього процесу, його розвиток, а й умови, у яких він реалізовується.

Висновки до розділу 2

У розділі охарактеризовано етапи дослідження (пошуково-теоретичний, технологічний, експериментальний і узагальнювальний), яке проводилось впродовж 2017–2021 років.

Результати системного аналізу вітчизняного та закордонного досвіду показали, що освітній процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури включає анімаційну діяльність, проте немає чіткого розуміння її можливостей у здійсненні позакласної роботи з фізичної культури. Виявлено, що недостатня увага приділяється особливостям підготовки майбутніх учителів фізичної культури до гурткової роботи.

Аналіз результатів сучасного стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації та проведення анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти підтверджує про доцільність розробки досліджуваної проблеми. Зокрема, опитування студентів показало, що лише 28,1% студентів володіють знаннями щодо створення анімаційних програм з фізичної культури; володіють необхідними вміннями і навичками щодо організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у школі лише 35,8% студентів; володіють знаннями щодо сутності та змісту організації гурткової/секційної роботи в школі 41,5%; вважають себе підготовленими до організації та проведення анімаційно-гурткової/секційної роботи в школі 25,4% студентів.

Спроектовано і теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, яка містить концептуально-цільовий (мету, завдання, принципи і підходи); організаційно-змістовий (перелік освітніх компонентів, функції); діяльнісно-

технологічний (етапи, форми, методи і засоби навчання) та аналітико-результативний (компоненти, критерії і рівні) структурні блоки.

Визначено педагогічні умови, які сприяють досягненню формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: формування у студентів позитивного ставлення до позакласної діяльності та стійкої мотивації щодо проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм; вдосконалення змістового наповнення освітнього процесу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відповідними освітніми компонентами; моделювання професійних ситуацій створення творчо-креативного розвивального середовища з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для посилення єдності теоретичної та практичної складових підготовки студентів до анімаційно-гурткової роботи, а також розвитку особистісних професійних якостей.

Сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи визначали за мотиваційним, змістовим, діяльнісно-практичним і особистісно-рефлексивним критерієм і відповідно за рівнями (високим, середнім, низьким).

Основні наукові положення розділу висвітлено в наукових працях автора [82; 83; 125].

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

Згідно з логікою дослідження, на формувальному етапі педагогічного експерименту передбачалося упровадження теоретично обґрунтованих педагогічних умов у змісті, формах і методах підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

3.1. Реалізація змодельованого процесу та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Нині пріоритетними завданнями державної політики України є постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації освітнього процесу. Великого значення набуває формування готовності майбутніх фахівців до інноваційної діяльності: створення й пошуку нових форм організації навчання й виховання, нового змісту, застосування принципово нових засобів й методів роботи з учнями. У процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури особливо гостро стоїть питання формування у них здатності забезпечувати проведення з учнями активного дозвілля. Напрямок вирішення зазначеного завдання є оновлення програмно-методичного забезпечення їх підготовки до впровадження анімаційних програм у гуртковій роботі. Анімація заключає в собі виховний та ігровий потенціал, що заохочує до проведення активного відпочинку, і тим самим, до збільшення фізичної активності учнів.

Навчання майбутнього учителя фізичної культури у вищій педагогічній школі є процесом становлення його особистості, розвитку загальної і професійної педагогічної культури, компетентності і професійних компетенцій,

що виступають передумовою ефективної майбутньої професійної діяльності вчителя в закладі загальної середньої освіти. Зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти відображено в навчальних планах та програмах, які визначають основні вимоги до їх підготовки. Від правильно побудованого освітнього процесу залежить рівень фахової підготовки майбутнього учителя, його професіоналізм, готовність творчо і креативно працювати, самовдосконалюватися, впроваджувати нові підходи до організації і здійснення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загалом, структуризація змісту навчального матеріалу професійної підготовки майбутніх фахівців спрямована на досягнення мети процесу їх навчання і включає: поєднання лінійного та концентричного розташування навчального матеріалу з виділенням інтеграційних зв'язків та інтегрованих проблем (навчальних тем), інтеграцію модульних блоків; поєднання культурологічної та професійної спрямованості інтеграційних зв'язків та інтегрованих проблем, що об'єднують блоки навчальних предметів у структурі професійної підготовки; поєднання індуктивного й дедуктивного підходів і логічної послідовності розкриття навчального матеріалу; дослідницький підхід до виділення логічних етапів вирішення навчальних проблем і забезпечення успіху студентів у творчому пошуку; виділення укрупнених пізнавальних дидактичних одиниць знань як навчальних елементів змісту професійної підготовки (інтегрованих навчальних проблем і тем, вузлових понять, фундаментальних законів і фактів, універсальних способів дій тощо); поєднання різних дидактичних теорій відбору і структуризації змісту навчального матеріалу; забезпечення рефлексивності засвоєння змісту професійної підготовки, діяльності рефлексії студентів, їх адекватної самооцінки рівня навчальних досягнень; блоково-модульний підхід до конструювання змісту навчальних програм, тем та інтегрованих проблем [14].

Удосконалення системи навчання майбутніх учителів фізичної культури у закладі вищої освіти може відбуватися шляхом оновлення програмно-

методичного забезпечення їх підготовки. Ми погоджуємося з думкою Т. Калюжної про те, що у підготовці педагога важливими є такі характеристики: професіональна мотивація, фундаментальність, методологічна обґрунтованість, професійна направленість підготовки студентів, багатофункціональність, комплексність у змісті, організації, методиці та контролі, емоційна насиченість, активізація самостійної пошукової навчальної та науково-дослідної роботи студентів [70].

Як зазначає О. Ярошинська, зміст теоретичних занять необхідно обирати відповідно до тих компонентів готовності до професійної діяльності, які необхідні майбутньому фахівцеві для успішної соціалізації, компетентної виробничої діяльності й неухильного особистісного самовдосконалення та розвитку професійної майстерності. Тому найважливішою умовою оптимального відбору змісту професійної підготовки повинен стати логічний аналіз і співвіднесення компонентів готовності із змістом навчальної дисципліни з метою виділення фундаментальних знань і варіативних компонентів [175].

Вивчення таких навчальних дисциплін, як: *«Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи»*, *«Професійна майстерність керівника гуртка»*, *«Методика анімаційної роботи»* та *«Діагностика мотивації вільного часу школяра»* суттєво доповнюють систему навчання майбутніх учителів фізичної культури (додаток І). Зазначені дисципліни входять до циклу вибіркових і забезпечують формування індивідуальної траєкторії навчання студентів анімаційно-гурткової роботи. Вони викладаються для студентів 3 – 4 курсів спеціальності 014 «Середня освіта (Фізична культура)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Поетапне вивчення вказаних навчальних дисциплін відповідає принципам структурності освітнього процесу: доступності, наскрізності, наступності та логічної послідовності ускладнення навчального контенту з урахуванням міждисциплінарного підходу. Тематичний зміст зазначених навчальних дисциплін складається так, щоб він активізував

пізнавальну діяльність студентів, тобто навчальна інформація має бути достатньо складною, щоб навчальний матеріал сприяв розвитку мислення, творчості, креативності, активності майбутніх учителів фізичної культури, формував мотив та зацікавленість до освітнього процесу. Розглянемо більш детальніше зміст програм вищезазначених навчальних дисциплін.

Як відомо, значну роль в організації активного дозвілля підростаючого покоління відіграє позакласна робота та позашкільна освіта, які, здебільшого, передбачають проведення гурткової роботи. Програма навчального курсу «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи» складається з таких змістових модулів: «Загальнотеоретичні основи позакласної та позашкільної роботи», «Особливості організації і проведення позакласної та позашкільної роботи», «Методика позакласної та позашкільної роботи з фізичної культури». На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин / 7 кредитів ЄКТС, з них: 36 годин лекцій, 36 годин практичних занять, самостійної роботи – 120 годин, консультацій – 14 годин. По закінченні вивчення дисципліни студенти складають екзамен. Завданням навчальної дисципліни «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи» є: ознайомлення студентів із змістом позакласної та позашкільної роботи, принципами та методами їх організації; формами організації позакласної та позашкільної роботи; надання майбутнім учителям фізичної культури необхідних знань щодо планування і особливостей методики проведення різних форм позакласної та позашкільної роботи. Під час навчання студенти виконують індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконується на основі набутих знань, умінь та навичок під час лекційних, практичних занять, а також самостійного опрацювання матеріалу. Воно може включати роботу по розробці сценарію різних спортивних заходів, які б хотіли студенти провести з учнями школи, учасниками гуртка, організованого ними на базі освітнього закладу; портфолію практичних та методичних матеріалів для організації дозвілля в освітніх закладах; розробку презентації гуртка (за вибором); розробку розширеного конспекту заняття гуртка (за вибором), положення про гурток та ін.

Змістове наповнення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до проведення гурткової роботи розглянемо на прикладі навчальної програми з дисципліни «Професійна майстерність керівника гуртка». На вивчення предмету, згідно навчального плану, відводиться 120 годин (4 кредити ЄКТС), з них: лекцій – 18 годин, семінарських занять – 16 годин, самостійної роботи – 78 годин, консультацій – 8 годин. По закінченні вивчення студенти складають залік. Зміст дисципліни охоплює три змістові модулі: 1) «Теоретичні основи організації і проведення гурткових занять»; 2) «Розвиток компетенцій керівника гуртка»; 3) «Внутрішньошкільний контроль стану гурткової роботи». Завданням навчального курсу є формування сучасних теоретичних та методичних знань з організації гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти та закладах позашкільної освіти; формування цілісного уявлення про основні аспекти організації гурткової роботи в цілому, зокрема з фізичної культури; ознайомлення студентів з особливостями функціонування гуртків різної спрямованості. Вивчення дисципліни передбачає виконання студентами на вибір індивідуального науково-дослідного завдання. Воно може включати роботу по вивченню професійних цінностей керівника гуртка; створенні положення та плану гурткової роботи з фізичної культури; організації та змісту гуртка з фізичної культури для дітей різної вікової групи; створення портфоліо керівника гуртка з фізичної культури та ін.

Для кращого засвоєння навчального матеріалу та підготовки до практичних занять з цих двох дисциплін нами були розроблені навчально-методичні рекомендації у співавторстві з А. Цьосем «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи: в схемах і таблицях» [163].

Навчальна програма дисципліни «Методика анімаційної роботи» включає такі змістові модулі: «Теоретичні та методичні основи анімаційної роботи», «Поняття, різновиди та особливості розробки анімаційних програм». На вивчення предмету, згідно навчального плану, відведено 180 годин (6 кредитів ЄКТС), з них: лекцій – 30 годин, практичних занять – 30 годин, самостійної роботи – 108 годин, консультацій – 12 годин. По закінченні вивчення студенти

складають екзамен. Як відомо, анімаційні програми включають спортивні ігри та змагання, танцювальні вечори, карнавали, ігри, хобі, заняття, що входять до сфери духовних інтересів тощо [22]. Аніматор – фахівець, який займається розробленням індивідуальних і колективних програм проведення дозвілля, що орієнтує людину в розмаїтті дозвіллевих занять, організовує повноцінне проведення фізично насиченого вільного часу. Тому, завданням дисципліни є забезпечити практичну готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у сфері фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової та анімаційної роботи.

Навчальна програма дисципліни «Діагностика мотивації вільного часу школяра» складається з двох змістових модулів: 1. Теоретичні основи мотивації вільного часу школяра. 2. Діагностичний інструментарій мотивації вільного часу школяра. На вивчення предмету, згідно навчального плану, відведено 180 годин (6 кредитів ЄКТС), з них: лекцій – 30 годин, практичних занять – 30 годин, самостійної роботи – 108 годин, консультацій – 12 годин.

Метою даного курсу є теоретична та практична підготовка майбутніх учителів фізичної культури для здійснення педагогічної організації активного дозвілля школярів у їхній подальшій самостійній професійно-педагогічній діяльності. Формою контролю є здача заліку.

У процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи ми використовували такі форми: традиційні лекції, проблемні лекції, лекції-презентації, лекції-дискусії, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, консультації, практики, дистанційне навчання, науково-дослідна робота, волонтерська діяльність.

Науковці Н. Мачинська і С. Стельмах [97], під формою організації навчання розглядають певну структурно-організаційну побудову навчального заняття залежно від його дидактичної мети, змісту й особливостей діяльності суб'єктів та об'єктів навчання.

Лекція є класичною сталою формою організації освітнього процесу у ЗВО, проте вона носить дещо пасивний характер з боку студентів. На нашу

думку, повністю відмовлятися від традиційних лекцій не потрібно. З огляду на це, доцільним вважаємо поступове доповнення їх нетрадиційними формами і методами викладу, використання інноваційних елементів, орієнтуючись на сприйняття і засвоєння студентами навчального матеріалу. Кожний викладач повинен під час лекцій творчо підходити до викладу теоретичного контенту.

Слушною є думка В. Каплінського [71], який зазначає, що ціль лектора полягає не стільки у тому, щоб повідомити певний обсяг знань студентам, скільки у тому, щоб забезпечити їхню зустрічну активність, тобто створити всі необхідні умови для того, щоб студент захотів «взяти» те, що пропонує викладач на лекції.

Крім традиційних лекцій, ми проводили і *проблемні лекції*, які мають за мету залучати студентів до активного пізнання навчального матеріалу та стимулювати процеси їх мислення. Викладач студентам повідомляє певну тему, потім створює для розгляду проблемну ситуацію, що стосується зазначеної теми, відповідно до цього ставить певні запитання, які вимагають пошуку їх розв'язання. Відтак, студенти шукаючи відповіді, самостійно підходять до того, що повинен був викладач повідомити у своєму викладі теоретичного матеріалу. Наприклад, при вивченні теми «Теоретичні аспекти організації гурткової роботи» студентам задано таке запитання: «У чому полягає суть проведення гурткової роботи з фізичної культури?». Більшість відповідає, що гуртки мають освітній, розвивальний та оздоровчий потенціал. Тоді викладач запитує наступне: «Для чого проводити додаткові заняття, якщо на уроці виконуються такі ж самі завдання?». Студенти відповідно задумуються, починають мислити, дискутувати, аналізувати і в результаті приходять до висновку, що проведення гурткової роботи в школі є важливою складовою процесів навчання, виховання та оздоровлення учнів, що на гурткових заняттях учні відчувають себе більш вільніше, що дає змогу розкрити свої здібності і, найголовніше, провести свій вільний час з користю.

Одним із видів лекцій, у вигляді яких відбувався процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, були

лекції-дискусії. Їх суть в тому, що викладач залучає студентів до обговорення певних запитань, відповідно активно відбувається обмін міркуваннями між викладачем і студентами, а також самими студентами. Таким чином, відбувається формування у студентів навичок оперативно шукати відповіді на поставлені запитання, доводити свою думку, наводити аргументи та ін.

Теоретичний матеріал студентам викладався і у вигляді *лекцій - презентацій*, які передбачали наявність різноманітних схем, відеороликів, фотографій та ін. (рис. 3.1). Позитивними сторонами використання презентаційних лекцій є: по-перше – підвищення та покращення інформативності змісту лекції, по-друге – наочне відображення навчального матеріалу сприяє кращому його засвоєнню.

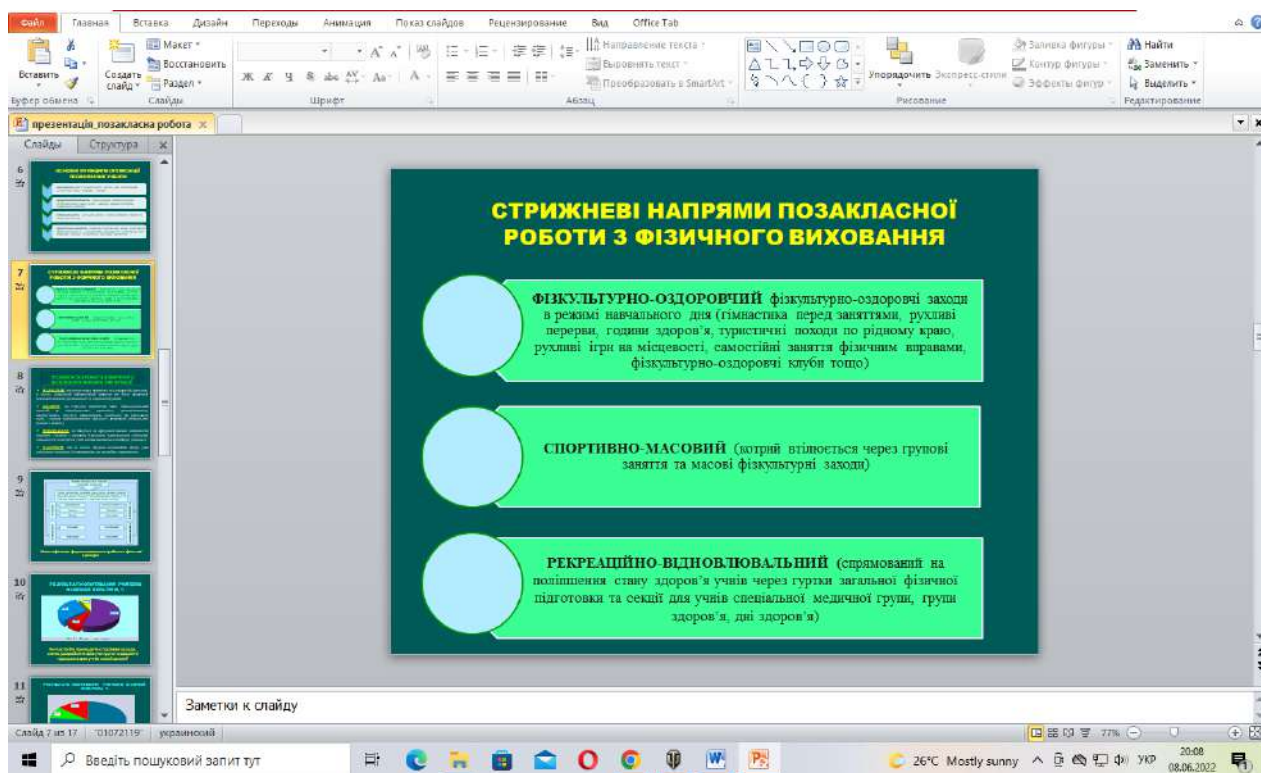

Рис. 3.1. Приклади слайдів лекцій-презентацій

На практичних заняттях студенти закріплюють теоретичний матеріал, виконують більшість завдань творчого характеру, складають програми, презентації, розробляють різні форми позакласної роботи з фізичної культури з використанням анімації, презентують роботу різних гуртків, складають

документацію, розвивають у собі організаторські, творчі, комунікативні здібності та ін.

Значну роль у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відводиться *самостійній роботі*. Вона сприяє навикам працювати з фаховою літературою, різноманітними джерелами інформації, сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. На нашу думку, самостійна робота студентів впливає на розвиток їх організованості та активності у пошуку вирішення певних задач і проблем, розширення кругозору, покращення їх розумового потенціалу, здатності до саморозвитку та ін.

Науковець О. Михайленко [99] наголошує, що від досвіду організації самостійної роботи, накопиченого у студентські роки, залежить формування професійних компетенцій майбутніх випускників. Якщо за роки навчання у виші у студента не сформовані навички самостійного набуття знань та повсякденної самоосвіти, то будучи випускником, він виявляється не конкурентно спроможним на сучасному ринку праці. З цієї позиції самостійна робота – це ні що інше, як моделювання їхньої майбутньої професійної діяльності, в якій не буде викладачів, але будуть керівники, які, як правило, оцінюють самостійність працівника, як одну з найбільш затребуваних професійних характеристик.

Науково-дослідна робота студентів включає розробку індивідуально-дослідних завдань з вищезазначених дисциплін, написання курсових робіт, рефератів, проведення і аналіз власних наукових досліджень, пошук додаткового інформаційного матеріалу на запропоновані теми та ін. Зокрема, «Роль анімаційної діяльності у залученні старшокласників до занять фізичною культурою», «Структура та зміст анімаційної програми з фізичного виховання для учнів різного вікового періоду (за вибором)», «Методика розвитку спритності засобами анімаційних програм», «Формування інтересу до занять фізичною культурою у позанавчальний час», «Шляхи підвищення ефективності позакласної роботи з фізичної культури в сучасній школі», «Українські народні забави в анімаційних програмах з фізичної культури» та ін.

Консультації дають змогу студентам отримати роз'яснення до найбільш складних питань навчального матеріалу, виконання практичних та науково-дослідних завдань. Це сприяє кращому опануванню студентами навчальної дисципліни, підсилює активізацію їх пізнавальних процесів та підвищує результативність засвоєння матеріалу.

Важливим моментом у освітньому процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи є єдність теоретичної та практичної підготовки. Набуті теоретичні знання, уміння й навички студенти зможуть закріпити у процесі проходження практики у закладах загальної середньої освіти, волонтерської діяльності, під час організації різних спортивно-масових заходів у закладі вищої освіти та за його межами.

Відтак, протягом навчання у студентів є такі види практик: на 2 курсі – *психолого-педагогічна*, на 3 курсі – *педагогічна* та на 4 курсі – *виробнича за профілем майбутньої професії* (рис. 3.2).

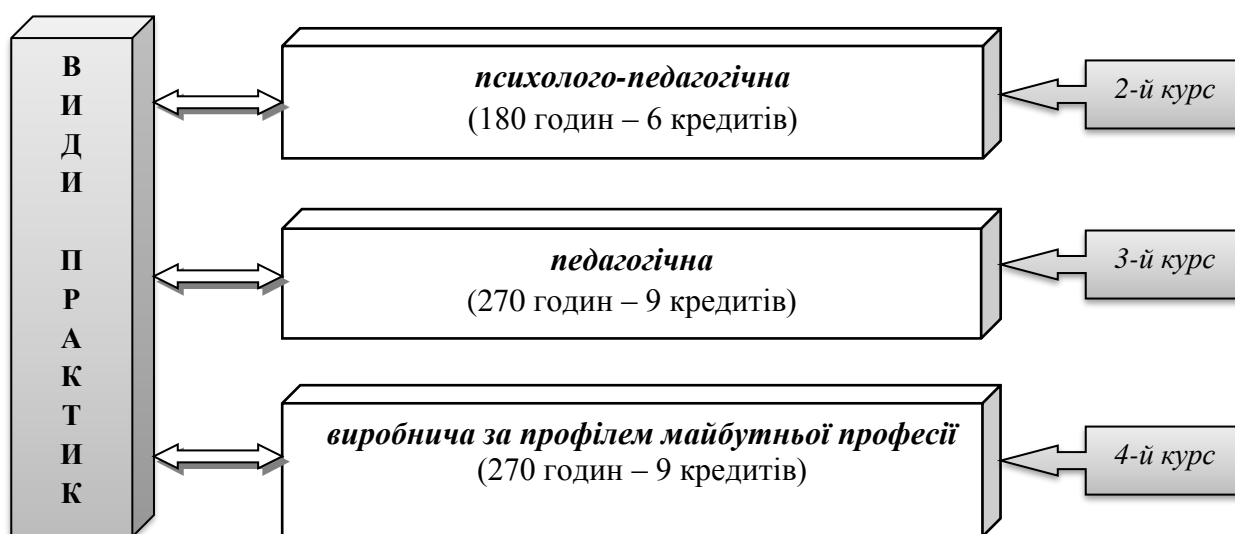

Рис. 3.2. Перелік практик

Метою психолого-педагогічної практики є ознайомлення та вивчення студентами особливостей психолого-педагогічної діяльності учителя фізичної культури закладу загальної середньої освіти.

Метою педагогічної практики – закріплення та поглиблення теоретичних знань, набутих студентом, формування навичок та вмінь педагогічної

діяльності вчителя фізичної культури молодших й середніх класів та потреби систематично поновлювати знання й творчо застосовувати їх у практичній роботі.

Метою виробничої практики за профілем майбутньої професії є поглиблення й закріплення професійних знань, умінь і навичок, необхідних у роботі вчителя фізичної культури, педагога-організатора в реальних умовах освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти.

Проходження *практики* передбачає проведення студентами спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи, яка у свою чергу, включає наступні види робіт:

- проведення занять в спортивних гуртках/секціях у якості помічника керівника;
- організація та проведення спортивно-масових заходів;
- проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі дня учнів закріпленого або інших класів: гімнастики до занять, рухливих перерв, фізкультурних хвилин, фізкультурних пауз та годин фізичної культури в групах продовженого дня;
- організація та проведення змагань серед учнів закріпленого класу;
- організація та проведення фізкультурно-оздоровчого або спортивно-масового заходу у складі студентської бригади в масштабах школи;
- участь у підготовці збірних команд школи з різних видів спорту;
- участь в організації та проведенні спортивних вечорів, фестивалю школи;
- організація та участь в туристських походах;
- участь в організації та проведенні Дня здоров'я школи;
- індивідуальна робота з учнями, які мають відхилення у стані здоров'я;
- підготовка фізкультурного активу (суддів, інструкторів) класу, школи.

Таким чином, проходження практики допомагає майбутнім учителям фізичної культури адаптуватися до своїх професійних обов'язків, сприяє розвитку творчості, креативності, відповідальності, здатності до імпровізації, саморефлексії та ін.

Залучення студентів до *волонтерської діяльності* сприяє їх особистісному професійному розвитку, самовизначенню, вдосконаленню організаторських та комунікативних здібностей, формує певні життєві позиції, надає можливість отримати соціальний досвід та ін. Студенти беруть активну участь у організації та проведенні різноманітних спортивних заходів, змаганнях міста в рамках співпраці з Волинським обласним центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», Волинським обласним центром туризму та ін.

Особливостями *дистанційного навчання* є те, що студенти можуть навчатися у будь-який час та будь-якому місці, знаходитися у спокійній обстановці. Негативним моментом є те, що дистанційне навчання обмежує студентів та викладачів у безпосередньому спілкуванні, гальмує розвиток їх комунікативних здібностей. У ході дослідження виявлено, що поміж інших назв дистанційного навчання використовуються і такі, як «віртуальне навчання», «відкрита освіта», «електронна освіта» тощо [44].

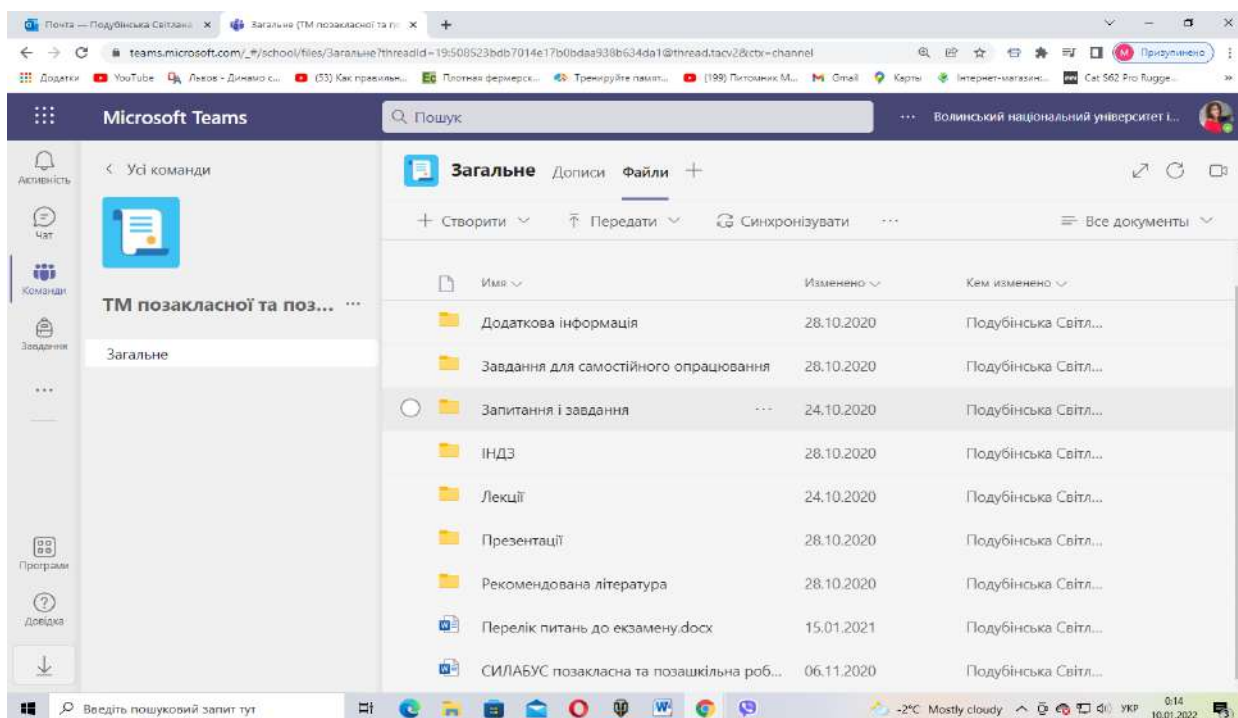

Рис. 3.3. Приклад відображення дистанційного курсу «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи» у додатку «Microsoft Teams»

Покращення теоретичної й методичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, на думку О. Пронікова, можливе за умови визначення чітких вимог до особистості вчителя, рівня його професійної підготовки відповідно до потреб сучасної шкільної практики [132]. Щоб досягти взаєморозуміння зі своїми студентами, сучасному викладачеві необхідно володіти усім інструментарієм нових методів навчання, які б дозволяли надати особливу увагу цілісності особистості студента і сприяли б максимальній реалізації його можливостей на практиці, які б були націлені на досягнення особистісно-професійних якостей [29].

Сучасний освітній простір потребує динамічного використання методів активного навчання, основною метою яких є включення здобувачів освіти у майбутню професійну діяльність, розвиток практичних умінь і навичок.

Слушною є думка Н. Белікової [15] про те, що активні та інтерактивні методи навчання дозволяють моделювати цілісний зміст майбутньої професійної діяльності фахівців. Таке навчання надає нові якості традиційним формам навчально-виховного процесу у вищій школі: відбувається зміщення центру значимості із процесів передачі, переробки та засвоєння інформації на самостійний пошук її студентами і на моделювання способів застосування цієї інформації в майбутній професійній діяльності.

Так, у процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи ми використовували наступні методи навчання: традиційні, мозковий штурм, метод кейсів, портфоліо, метод проєктування, тренінг та ін.

Застосування лише *традиційних методів навчання*, на нашу думку, не дозволяє майбутнім учителям фізичної культури повністю оволодіти професійними компетентностями та якостями. Доцільним вважаємо урізноманітнювати освітній процес активними методами навчання.

Відтак, використання активних методів навчання при підготовці майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, як вважає О. Башкір, сприяє активізації пізнавальної діяльності студентства, формуванню в них навичок

роботи в команді, ефективному засвоєнню навчального матеріалу, формуванню власної думки, життєвих і професійних навичок, виходу на рівень усвідомленої професійної компетентності [6].

Активні та інтерактивні методи ґрунтуються на діяльності учасників та груповій взаємодії. Вони необхідні для того, щоб: порушити монотонність і поживити навчальні заняття; сприяти формуванню партнерських відносин; розвивати співпрацю, творчість; забезпечити орієнтацію навчання на практичну професійну діяльність; залучати до співпраці широку аудиторію слухачів [64].

Науковець Н. Винник [30] звертає увагу на те, що застосування інтерактивних методів навчання в контексті формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах дає можливість відтворення проблемної ситуації, що дозволяє апробувати у штучно створених умовах вже набутий досвід.

Використання активних та інтерактивних методів навчання, які донедавна вважалися інноваційним підходом, на думку авторів [137], наразі є необхідною умовою підвищення якості освіти. Вони стверджують, що інтерактивне навчання є саме тим засобом, що сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, адже воно базується на широкому та комплексному використанні дидактичних та організаційно-управлінських засобів. Відповідно, таке поєднання дозволяє не тільки забезпечувати високий рівень засвоєння матеріалу, але також підвищує практично орієнтованість освітнього процесу.

Проведений аналіз поняття «активні методи навчання» дозволив виділити такі його змістові характеристики: висока ступінь включення студентів у процес навчання; «вимушена активність» – примусова активізація мислення та діяльності студентів; підвищене емоційне включення студентів і творчий характер занять; колективне формування зусиль, інтенсифікація процесу навчання [15]. Використання активних методів навчання припускає виконання викладачем таких завдань: формування у студентів навичок продуктивного спілкування в умовах навчального процесу, тією чи іншою мірою наближених

до реальних умов; розвиток уміння аргументувати свою точку зору, чітко формулювати і ясно викладати свої думки; розвиток у студентів здатності аналізувати складні ситуації, виділяти головні та другорядні причини їхнього виникнення, знаходити засоби та способи їхнього вирішення. Основні переваги активних методів навчання у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи розкрито на рис. 3.4.

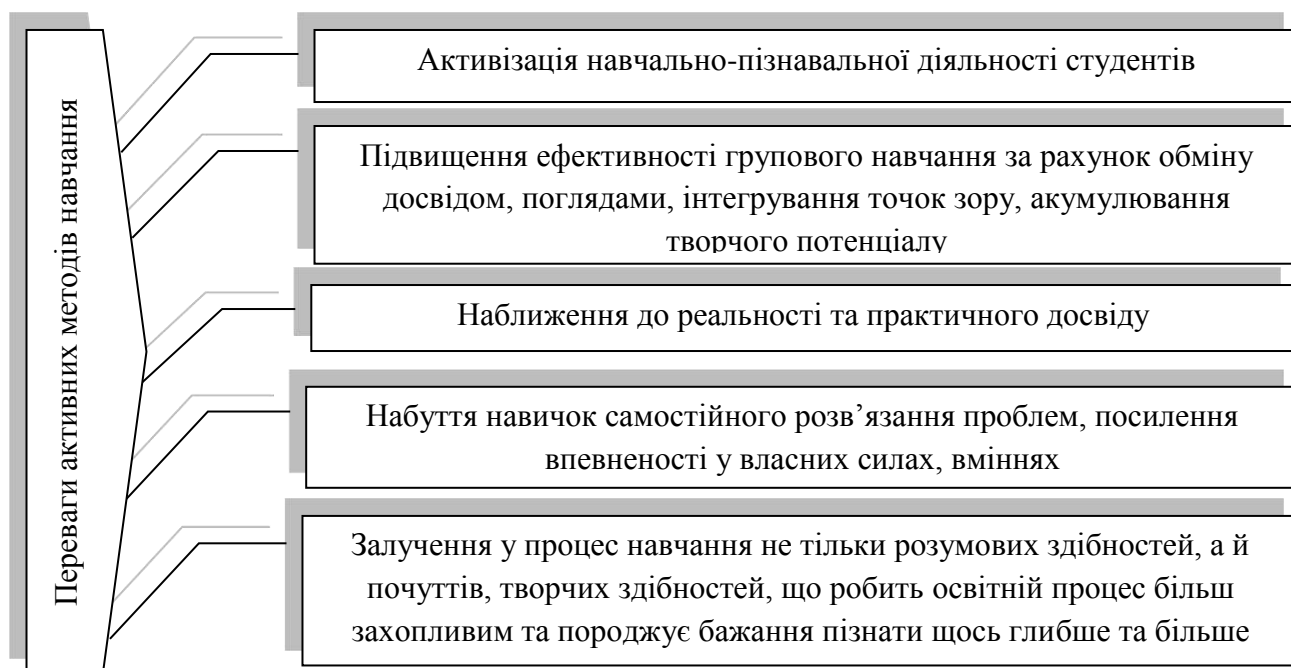

Рис. 3.4. Основні переваги активних методів навчання у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

У процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи активні методи навчання можуть застосовуватись як самостійно, так і поєднуватись з традиційними методами. Вони забезпечують на практичних заняттях психологічно комфортне середовище для усіх учасників освітнього процесу.

Серед найпоширеніших і ефективних методів навчання є *метод «мозкового штурму»*. Його сутність полягає в тому, що перед студентами ставиться проблема, яка безпосередньо стосується їхньої спеціальності. Він є методом організації спільної групової та творчої роботи в аудиторії з метою підвищити розумову активність студентів і знайти хороші ідеї, конструктивні

рішення, розв'язати складні проблеми або нестандартні ситуації. Даний метод складається з таких етапів: визначення проблеми, генерація ідей, систематизація та узагальнення, і, як результат – прийняття відповідних рішень.

Мозковий штурм ми використовуємо при вивченні теми «Форми позакласної роботи з фізичної культури». Для кращого засвоєння матеріалу і розуміння майбутньої професійної діяльності студентам пропонується на розгляд, наприклад, таке питання: «Як зацікавити учнів брати активну участь у позакласних спортивно-масових заходах, систематично відвідувати гуртки / секції з фізичної культури?». Ця проблема нині актуальна і студентам доведеться з нею зіштовхнутись в своїй роботі, оскільки є тенденція низької фізичної активності учнів. Дану тему студенти обговорюють, вносять свої пропозиції щодо покращення її стану, дискутують і спільно вибирають кращі варіанти вирішення проблеми. Таким чином, ми наближаємо студентів до реалій майбутньої професійної діяльності.

Наступний метод інтерактивного навчання, такий як *метод проєктів*, реалізує диференційований, індивідуально-творчий та активно-дієвий підходи у навчанні. Проєкт може мати дослідницький, пошуковий, творчий (креативний), прогностичний, аналітичний та ігровий характер. Студенти самостійно або групою в невеликій кількості займаються пошуком вирішення певної проблеми чи завдання. Це може бути розробка різноманітних форм позакласної роботи з використанням анімаційних програм, сценаріїв заходів, моделі організації певного гуртка з фізичної культури, складання відповідної документації його планування та ін. Спочатку студенти займаються пошуком та збором конкретної інформації щодо обраного проєкту, потім йде обробка результатів дослідження, внесення власних розроблених матеріалів і оформлення їх належним чином. Заключним етапом є презентація свого проєкту іншим студентам. Визначається кращий на думку студентів проєкт, який буде високо оцінений за проведену роботу. Проєкти, які заслуговують похвали, студенти зможуть реалізувати на практиці за профілем майбутньої професії у ЗЗСО, тим самим підкорегувати та вдосконалити свій проєкт. Відтак, під час вивчення

дисципліни «Методика анімаційної роботи» кожен із студентів повинен розробити і представити власну анімаційну програму певного спрямування, наприклад, видовищно-розважального, спортивно-оздоровчого чи культурно-пізнавального. Студентам пропонується на вибір обрати певний вид фізичної активності, зокрема, фітнес, плавання, волейбол, різноманітні рухливі ігри та ін. Програма має бути орієнтована на учасників певної вікової категорії або будь-якого віку. Це дає змогу закріпити набуті знання під час теоретичного опрацювання у формі зазначених завдань; сприяти розвитку пізнавальних процесів студентів, їх критичному мисленню, сформуванню особистої професійної траєкторії. Виконуючи такого роду завдання, студенти готуються до організації і проведення різноманітної анімаційно-гурткової роботи в майбутньому.

У процесі навчання також використовуємо *кейс-метод* для успішного розуміння студентами специфіки педагогічних ситуацій, опис яких висвітлює не тільки практичну проблему, а й сприяє формуванню умінь їх вирішення, допомагає їх адаптації до майбутньої професійної діяльності. Студенти аналізують проблеми на базі запропонованих матеріалів (кейса). Розрізняють такі типи кейсів: практичні (відображають реальні життєві ситуації); навчальні (мета – навчання); науково-дослідницькі (орієнтація на проведення дослідної роботи). Наприклад, студентам запропоновано розробити вступну бесіду для учнів свого гуртка, керівником якого б вони хотіли бути. З даним завданням майбутні учителі фізичної культури однозначно зіштовхнуться, оскільки кожен із них, організовуючи гурткову роботу, буде хотіти залучити якомога більше учнів. Для цього потрібно вміти презентувати діяльність свого гуртка, щоб учні орієнтувалися в тому, як будуть проводити свій час; зацікавити та мотивувати їх до активної участі, наводити переконливі аргументи та ін. Це дасть змогу майбутнім учителям фізичної культури бути морально підготовленим до початкового етапу організації гурткової роботи. Ще однією темою, над якою студенти можуть працювати, обговорювати та аналізувати, наприклад, – «Сучасні проблеми організації фізичного виховання учнівської молоді у

позанавчальний час». Ця тема носить більш дослідницький характер. Розгляд даної теми в певній мірі допоможе майбутнім учителям фізичної культури ознайомитись із проблемами, які можуть виникнути при організації анімаційно-гурткової роботи.

Також у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури ми навчаємо їх складати своє *портфоліо*. Це – спосіб фіксування, накопичення, оцінки й самооцінки індивідуальних досягнень за певний проміжок часу. Його ключовий контент – це відобразити все, на що здатний майбутній учитель фізичної культури, організовуючи анімаційно-гурткову роботу. Портфоліо сприяє засвоєнню нових знань, умінь (насамперед творчо опрацьовувати матеріал), дозволяє встановити рівень готовності самостійно провадити педагогічну діяльність, надає студентам можливість набути досвіду з організації анімаційно-гурткової роботи.

Навчання майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи включало проведення *тренінгу*. На думку О. Оніщенко [107], метою тренінгу є набуття його учасниками нових життєвих та професійних навичок (skills), умінь, компетенцій; пошук шляхів розв'язання певних проблем та ін. .

Проведення тренінгу на тему «Особливості професійної майстерності керівника гуртка» сприяє розвитку професійно важливих якостей майбутніх учителів фізичної культури. Навчальний матеріал тренінгу спрямований на формування позитивного ставлення до майбутньої професійної діяльності, вдосконалення набутих знань і навичок, розвиток творчості та креативності та ін.

Реалії сьогодення вимагають широкого використання сучасних *інформаційно-комунікаційних технологій* в освітньому процесі закладу вищої освіти. Ми вважаємо, що активне застосування цих технологій сприяє:

- розкриттю та розвитку індивідуальних здібностей кожного студента;
- активізації пізнавальної діяльності, формуванню пізнавальних здібностей, прагненню до саморозвитку та самовдосконалення;

- розширенню можливостей навчання шляхом постійного оновлення змістового наповнення освітніх компонент та застосування різноманітних форм, видів та способів представлення навчального матеріалу.

Позитивним моментом є те, що освітній процес набуває більшого різноманіття, стає цікавішим для студентів.

Постійний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій викликав необхідність рухатися вперед до покращення якості навчання шляхом вирішення нових перспектив та можливостей [161].

У «Концепції Нової української школи» наголошено, що наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху нової української школи. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній галузі має перейти від одноразових проектів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширяють можливості педагога, оптимізують управлінські процеси [106].

Динамічний розвиток інформаційно-електронного середовища обумовлює використання педагогами різноманітних освітніх платформ, серед яких: Google Classroom, Zoom, LMS Moodle, Microsoft Teams та ін. Кожна із зазначених платформ має свої особливості у використанні. Зокрема, основним завданням сервісу Microsoft Teams є проведення он-лайн занять, спільної роботи над документами, презентаціями та додатками в режимі реального часу з чітким звуком. Завдяки мультимедійним засобам і зворотному зв'язку сервіс надає можливість віддаленим учасникам навчання бути присутніми у навчальній аудиторії. Викладач, у свою чергу, має можливість проводити інтерактивні заняття в більш природній манері, використовуючи технології для чіткого передавання звуку, засоби обміну даними й організації окремих сеансів для спільного й індивідуалізованого навчання, які спрощують процес засвоєння навчального матеріалу [161].

Відтак, для оцінювання рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи нами було розроблено комп'ютерну

програму «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи». Дана програма містить декілька опитувальних блоків, які, у свою чергу, дозволяють виявити рівень (низький, середній, високий) готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за певним критерієм на початку і наприкінці дослідження.

Після запуску відкривається головне вікно програми. До початку тестування необхідно ввести прізвище, ім'я та по батькові студента, вибрати тип групи, етап тестування та натиснути кнопку «вибрати тест» (рис. 3.5).

КБЖ: ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

КБЖ: ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ
Автори: Колесник С.В., Белікова Н.О., Журавльов О.А.

Реєстрація

Ім'я:
Світлана

Прізвище:
Колесник

По батькові:
Віталівна

Група:
 Експериментальна
 Контрольна

Етап тестування:
 Початок експерименту
 Кінець експерименту

Вибрати тест

Рис. 3.5. Вікно реєстрації

Після цього з'явиться наступне вікно, в якому можна буде здійснити вибір тесту для його проходження (рис. 3.6). Потрібно обрати тест та натиснути кнопку «розпочати».

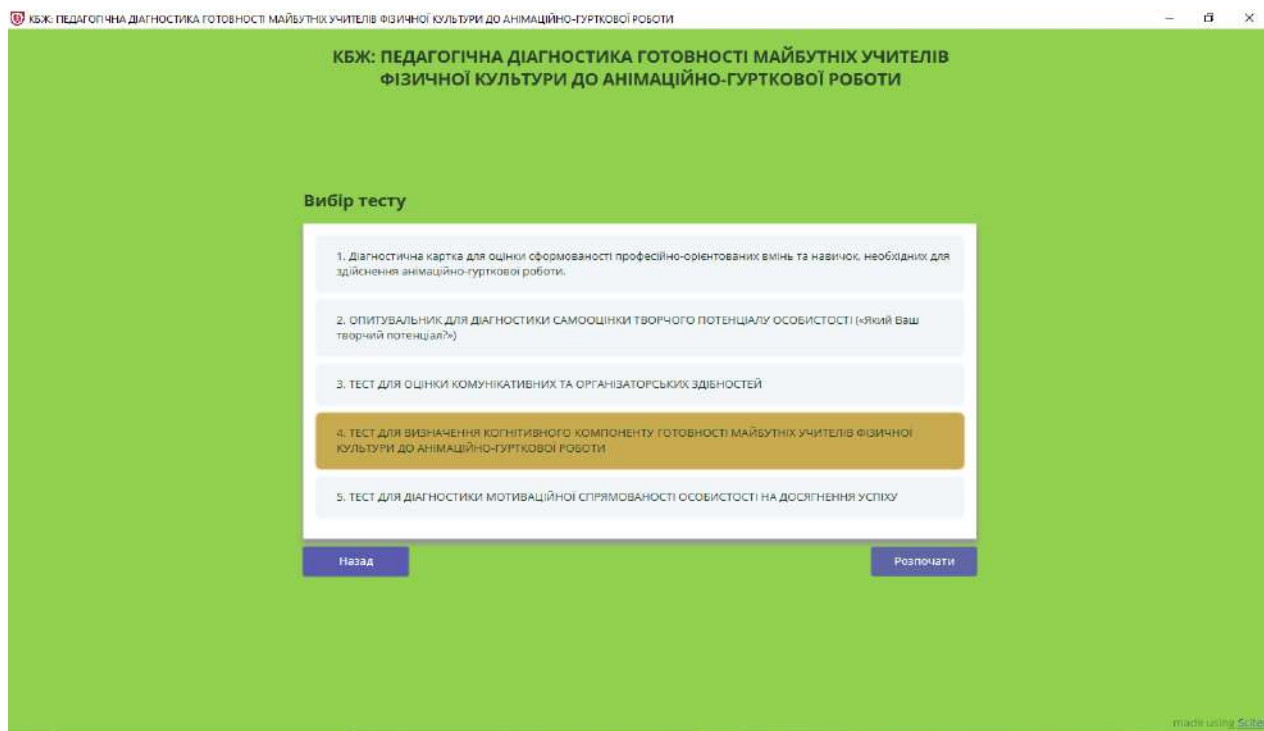

Рис. 3.6. Вікно вибору тесту

Наступним етапом є проходження тесту. Студент обирає правильну відповідь та натискає кнопку «Відповісти», таким чином здійснюючи перехід до наступного питання (рис. 3.7).

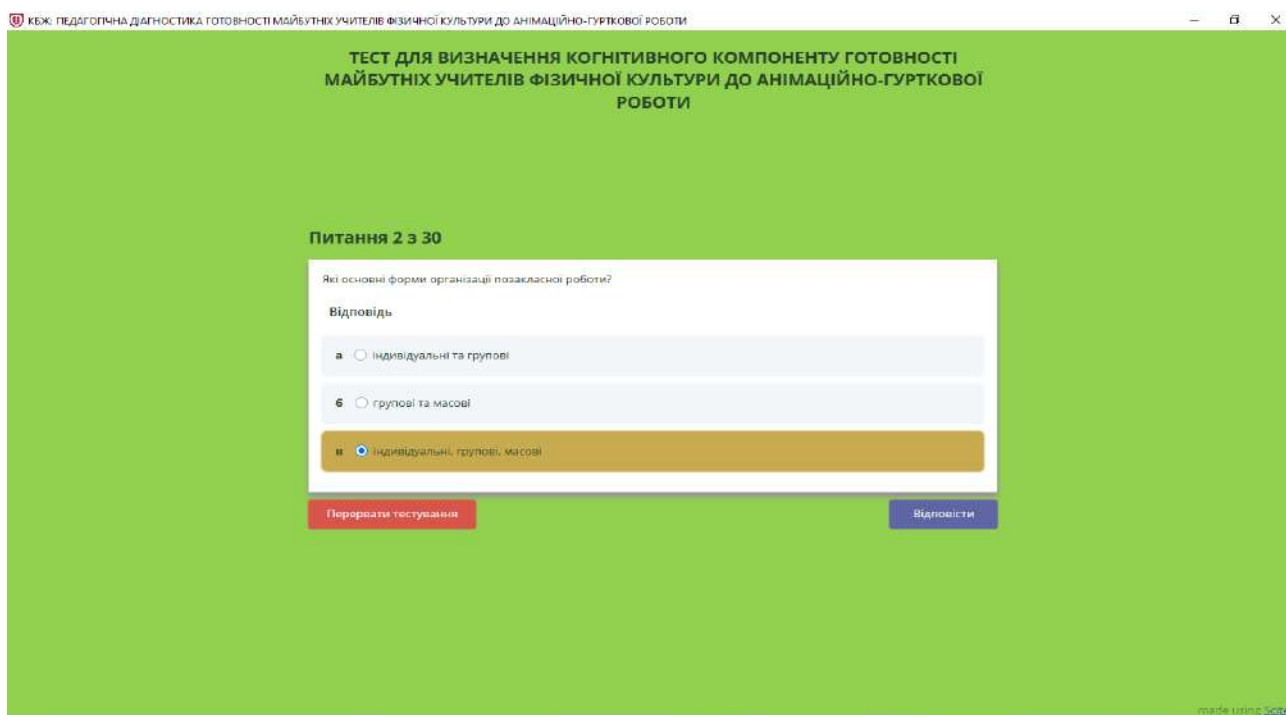

Рис. 3.7. Вікно тестування

Після проходження тесту, студенту видається результат його проходження. Після перегляду отриманого результату студент повинен натиснути кнопку «повернутись на початок» і знову вибирати наступний тест (рис. 3.8).

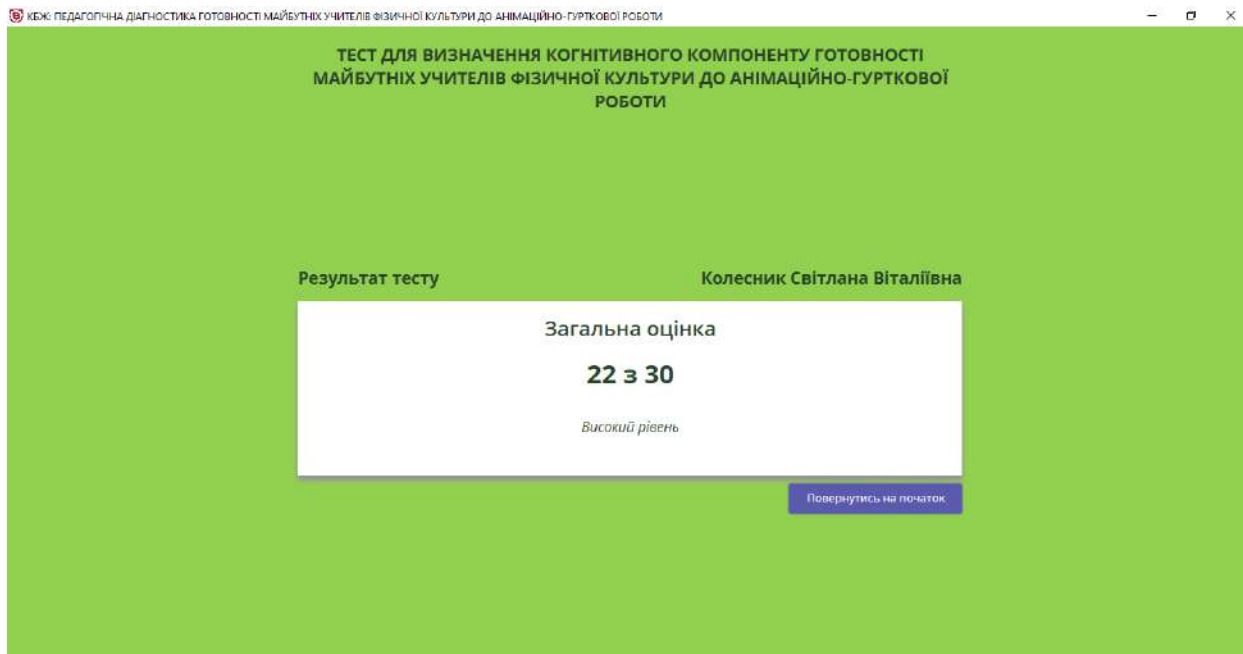

Рис. 3.8. Вікно виводу результату

У разі необхідності студент може завершити роботу з програмою будь який час. Для цього необхідно натиснути кнопку «перервати тестування», після цього з'явиться кнопка «підтвердити» або «продовжити тестування» (рис. 3.9).

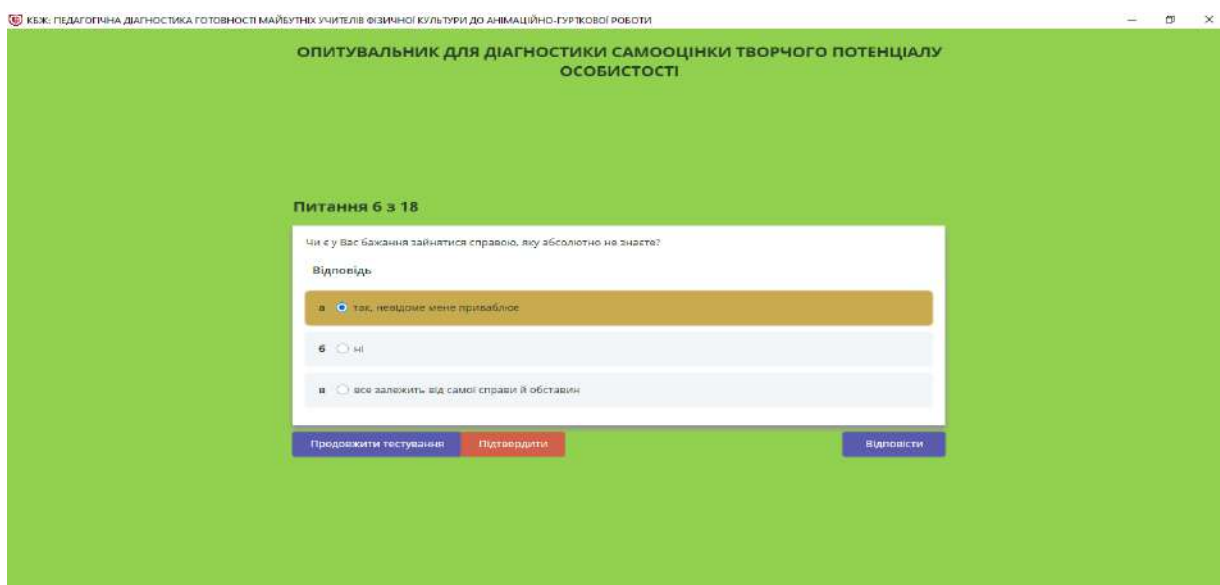

Рис. 3.9. Вікно підтвердження переривання тесту

Викладач має змогу продивитись списки студентів, що пройшли опитування та проаналізувати їхні результати. Всі відповіді студентів експортуються в MS Excel для подальшої обробки результатів тестування (рис. 3.10).

PIB	Ім'я	Результат	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29		
1	Богатський Дмитро Степанович	24	а	в	а	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	б	а	б	б	е	а	в	а	в	г	а	б	в	а		
2	Богачук Назарій Миколайович	21	б	в	а	г	а	в	а	д	а	д	а	б	г	б	в	а	д	б	е	а	в	в	г	а	б	в	а	а			
3	Волков Владислав Сергійович	26	в	в	а	а	г	а	в	д	д	а	д	а	а	б	а	б	а	б	в	а	е	а	в	а	г	а	в	а			
4	Гаврилюк Аліна Юріївна	22	в	б	а	а	г	а	в	б	д	а	д	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	б	б	а	б	б	е	а			
5	Давидчук Оксана Василівна	19	д	д	а	д	в	а	г	а	в	а	д	б	а	б	а	б	а	б	б	е	а	б	а	б	б	е	а	а			
6	Данилюк Іван Михайлович	21	д	а	д	в	а	г	а	б	а	в	а	б	а	б	а	б	а	б	б	е	а	в	а	в	г	а	в	а			
7	Жучук Катерина Михайлівна	17	в	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	в	а	в	а	г	а	в	а	а	а			
8	Захожа Галина Василівна	12	в	б	в	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а	б	а	б	б	е	а	в	а	в	а	г	а	д	а		
9	Зінч Даниель Віталійович	9	в	а	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	в	б	в	г	а	в	а	д	а			
10	Зубчик Назар Валерійович	27	в	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	в	а	г	а	в	а	г	а	в	а			
11	Кисіль Віталій Олександрович	26	в	б	в	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а	в	б	е	а	в	а	а	г	а	в	а	д	в			
12	Ключук Владислав Вікторович	7	в	а	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	в	б	в	г	а	в	а	д	в			
13	Козлинець Марія Павлівна	19	в	а	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	г	а	б	б	е	а	в	а	а	г	а	в	а	д	в			
14	Колошова Яна Юріївна	28	а	в	а	а	г	а	а	б	в	г	а	в	б	г	а	а	г	а	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а		
15	Кольцова Яна Сергіївна	25	а	в	б	в	г	а	а	а	а	г	а	в	а	а	г	а	а	г	а	б	в	а	д	в	а	а	б	а	б		
16	Коренчук Микола Миколайович	21	а	в	а	а	г	а	а	д	в	а	г	а	в	а	д	а	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а		
17	Лебич Марія Миколаївна	18	а	г	а	в	а	д	д	а	д	в	г	а	в	а	д	а	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а		
18	Литвин Володимир Васильович	26	в	в	а	г	а	в	д	д	а	д	в	а	а	б	а	б	в	а	е	в	д	в	а	а	б	а	б	а	б		
19	Ліщук Оксана Володимирівна	8	б	а	а	г	б	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	в	а	б	в	а	а	б	а	б	а		
20	Марцінчук Ілона Миколаївна	23	б	в	б	в	г	а	в	а	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	б	а	б	б	а	б	б	е	а	а		
21	Мацерук Назарій Валерійович	15	а	в	а	а	г	а	в	а	д	в	а	а	б	а	б	а	в	а	а	а	а	а	а	а	а	а	б	б	е		
22	Мельничук Костянтин Юрійович	22	а	а	в	а	а	б	б	а	б	б	е	а	а	б	б	а	б	б	е	а	а	а	б	а	б	а	б	б	е		
23	Назарук Анастасія Володимирівна	23	в	а	в	б	в	а	б	а	б	б	е	а	а	б	а	б	б	е	а	в	а	б	а	б	а	б	б	е	а		
24	Новосад Максим Анатолійович	17	а	а	в	а	а	г	а	д	в	а	а	б	а	б	а	б	в	а	а	а	б	б	е	а	а	б	а	б	б	е	
25	Остаповець Сергій Юрійович	19	а	а	г	а	в	а	д	д	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	а	а	а	а	а	а	а	б	а	б	б	е
26	Павчук Аліна Сергіївна	13	в	г	а	в	а	д	а	б	в	а	а	а	б	б	а	б	б	е	а	в	а	б	б	а	б	а	б	б	е		
27	Паліччук Володимир Володимирівна	28	а	а	г	а	в	а	б	д	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	а	а	а	а	а	а	а	б	а	б	б	е
28	Приймак Юлія Михайлівна	24	а	в	а	а	г	а	в	д	в	а	а	б	а	б	а	б	б	е	а	а	а	а	а	а	а	а	б	а	б	б	е
29	Степанюк Владислав Васильович	18	а	а	б	а	б	е	а	а	б	а	б	б	е	а	б	б	е	а	б	б	е	а	а	а	а	а	б	б	б	е	

Рис. 3.10. Вікно результатів проходження тестів

З вищевикладеного матеріалу можна стверджувати, що формування теоретичних знань та практичних умінь і навичок щодо організації активного дозвілля учнів засобами анімації в закладах загальної середньої та позашкільної освіти є невід'ємною складовою розвитку професіоналізму майбутніх учителів фізичної культури. З'ясовано, що успішна реалізація анімаційно-гурткової роботи залежить від вектору побудови освітнього процесу їх підготовки, яка, з поміж іншого, включає вивчення таких навчальних дисциплін, як «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи», «Професійна майстерність керівника гуртка», «Методика анімаційної роботи», «Діагностика мотивації вільного часу школяра». Проаналізувавши зміст зазначених навчальних дисциплін, можемо вказувати, що навчання майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи здійснюється на основі

міждисциплінарного зв'язку, що є дуже важливим в освітньому процесі закладу вищої освіти. Використання активних та інтерактивних методів у освітньому процесі дозволяє прослідковувати динаміку відносно рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. У свою чергу, використання розглянутих нами інтерактивних методів впливає на позитивне формування творчих, креативних і комунікативних здібностей студентів та ін. Позитивним моментом використання саме інтерактивних методів навчання є те, що освітній процес проходить у постійній активній взаємодії студентів і викладача. Вважаємо, що чітко продумане поєднання традиційних методів навчання з інтерактивними в освітньому процесі сприятиме підвищенню якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

3.2. Організація педагогічного експерименту

Педагогічний експеримент щодо сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи здійснювався протягом 2018–2020 років і включав констатувальний і формувальний етапи.

Відтак, ключовими завданнями *констатувального етапу* педагогічного експерименту були:

- визначити сучасний стан проведення позакласної роботи з фізичної культури, зокрема, анімаційно-гурткової роботи, в закладах загальної середньої освіти на основі анкетування учнів та учителів фізичної культури, а також їх зацікавлення та залучення до такої роботи;
- визначити стан готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації та проведення анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти на основі їх анкетування;
- конкретизувати діагностичний інструментарій щодо визначення ефективності сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи;

- визначити вихідний стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Ключовими завданнями *формувального етапу* педагогічного експерименту були:

- впровадження розробленої моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи;
- визначення рівнів динаміки сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Результати дослідження сучасного стану проведення позакласної та анімаційно-гурткової роботи, вихідного стану сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, проведеного в межах констатувального експерименту, висвітлені у підрозділах 1.2 та 2.2.

Для педагогічного експерименту обрано Рівненський державний гуманітарний університет, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка та Волинський національний університет імені Лесі Українки. В експерименті взяли участь 184 студента, які здобувають вищу освіту за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура). Сформовано експериментальну групу ($n=91$ особи), студенти якої навчалися відповідно до змодельованого процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, й контрольну групу ($n=93$ особи), студенти якої навчалися за традиційною схемою освітнього процесу. На початку формувального етапу експерименту групи були однорідними за кількісними та якісними характеристиками.

Під час здійснення певних контрольних заходів у межах констатувального та формувального етапів, зазначалися і фіксувалися результати педагогічного експерименту. Отримані результати опрацьовувалися методами математичної статистики. Відповідно, визначалися середні величини « X », похибка середнього « Sx », стандартне відхилення « s »; для визначення достовірності відмінностей між середніми значеннями показників

використовувався t-критерій Стьюдента нормального розподілу; опрацювання експериментальних даних на початку та наприкінці педагогічного експерименту здійснювалося за допомогою кореляційного аналізу.

Стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи визначали на основі критеріїв (мотиваційного, змістового, діяльнісно-практичного і особистісно-рефлексивного) та їх показників.

Перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачала використання та розробку відповідного діагностичного інструментарію (рис. 3.11).

Рис. 3.1. Діагностичний інструментарій виявлення сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Для моніторингу рівнів сформованості готовності учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи нами розроблено комп'ютерну програму «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи». Опис даної програми більш детально викладений у підрозділі 3.1.

Відтак, для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за *мотиваційним критерієм* ми користувалися тестом «Діагностика мотивації до успіху» за (Т. Елерсом) (додаток Е). Ця методика визначає спрямованість особистості на досягнення успіху. Тест містить 41 твердження, на які студентам необхідно дати один із 2 варіантів відповідей «так» чи «ні». Даний тест відноситься до моношкальних методик. Ступінь вираженості мотивації до успіху оцінюється кількістю балів, що збігаються з «ключем» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Шкала оцінки рівня мотиваційної спрямованості студентів
на досягнення успіху**

Сума балів	Рівень
21 – 32 балів	високий
11 – 20 балів	середній
1 – 10 балів	низький

У разі, якщо студент набрав від 21 до 32 балів, то у нього високий рівень мотивації до успіху. Студентам із середнім рівнем мотивації до успіху потрібно набрати від 11 до 20 балів. І якщо набрана сума становить від 1 до 10 балів, то вона характерна для студентів із низькою мотивацією до успіху.

Рівень знань студентів щодо організації анімаційно-гурткової роботи за *змістовим критерієм* визначали за допомогою розроблених нами тестів (додаток Є). Студенти мали відповісти на запропоновані запитання, обравши їхній варіант правильної відповіді й відповідно, набрати за це певну суму балів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Шкала оцінки рівня оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями

Сума балів	Рівень
Правильні відповіді на 21–30 питань	Високий
Правильні відповіді на 11–20 питань	Середній
Правильні відповіді на 1–10 питань	Низький

Для оцінки сформованості професійно-орієнтованих вмінь та навичок, необхідних для здійснення анімаційно-гурткової роботи за *діяльнісно-практичним критерієм* нами була розроблена діагностична картка (додаток Ж). Вона містить комплекс професійно-орієнтованих вмінь та навичок таких, як: гностичних, проєктувальних, конструктивних, організаційних, комунікативних та інноваційних. Відповідно до цієї картки, студенти повинні оцінити свої уміння й навички по 5-ти бальній шкалі. До оцінювання також були залучені двоє експертів (викладачі освітніх компонентів). Таким чином, загальна оцінка виставлялася на основі результатів самооцінки студента та двох експертних оцінок (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Шкала оцінки рівня оволодіння студентами професійно-орієнтованими вміннями й навичками

Сума балів	Рівень
13–15	Високий
7–12	Середній
1–6	Низький

Високий рівень оволодіння студентами гностичних, проєктувальних, конструктивних, організаційних, комунікативних, інноваційних умінь та навичок визначався наявністю 13–15 балів, середній рівень – 7–12 балів, низький рівень – 1–6.

Для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за *особистісно-рефлексивним критерієм* ми визначали сформованість творчого потенціалу, а також розвиток комунікативних та організаторських здібностей студентів.

Відтак, ми використовували опитувальник для діагностики самооцінки творчого потенціалу особистості «Який Ваш творчий потенціал?» (додаток З). Творчий потенціал визначається як інтеграційний показник професійно-психологічних можливостей людини, які проявляються у рівні розвитку інтелекту, професіоналізму і соціально-професійній спрямованості. Даний опитувальник складається з 18 запитань. Студентам пропонується відповісти на подані запитання, відповідно, набравши за це певну суму балів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Шкала оцінки рівня самооцінки творчого потенціалу студентів

Сума балів	Рівень
48–54 балів	Високий
24–47 балів	Середній
1–23 балів	Низький

Якщо студент набрав 48–54 балів, то у нього високий творчий потенціал, який характеризується багатим вибором творчих можливостей. Якщо у студента набрана сума становить 24–47 балів, то це означає, що у нього цілком нормальний творчий потенціал. І якщо сума балів менша за 23, то студент має невеликий творчий потенціал.

Оцінку комунікативних та організаторських здібностей ми визначали за методикою Б. Федоришина та В. Синявського (додаток И). Зазначена методика оцінює рівень розвитку комунікативних та організаторських здібностей, що проявляються у різних сферах діяльності, поведінки та міжособистісного спілкування.

Згідно даного тесту, студентам необхідно дати на запропоновані запитання один із двох варіантів відповідей «так» чи «ні». Кількісна обробка тестових результатів передбачає використання двох ключів.

Для якісної характеристики результатів потрібно використати спеціальні шкали оцінок. В них певному діапазону кількісних показників (К) відповідає певна якісна оцінка (Q). Рівні прояву комунікативних й організаторських здібностей наведено у таблицях 3.5 і 3.6.

Таблиця 3.5

Шкала оцінок комунікативних здібностей студентів

K_k	Q_k	Рівень прояву комунікативних здібностей
0,66–1,00	3	Високий
0,46–0,65	2	Середній
0,10–0,45	1	Низький

Таблиця 3.6

Шкала оцінок організаторських здібностей студентів

K_o	Q_o	Рівень прояву організаторських здібностей
0,71–1,00	3	Високий
0,56–0,70	2	Середній
0,20–0,55	1	Низький

Таким чином, визначено основні засади проведення педагогічного експерименту, визначено його ключові завдання за етапами (констатувальний і формувальний). Охарактеризовано діагностичний інструментарій сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, який включає методики для визначення критеріїв сформованості такої готовності. Упроваджено комп'ютерну програму «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (розроблену у співаторстві), з допомогою якої оцінено рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

3.3. Аналіз та узагальнення результатів педагогічного експерименту

Оцінка рівня сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи здійснювалася за відповідними критеріями: мотиваційним, змістовим, діяльнісно-практичним і особистісно-рефлексивним.

Динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за мотиваційним критерієм висвітлено у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Динаміка рівнів сформованості мотиваційної спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на досягнення успіху

Рівень	Контрольна група, n=93					Експериментальна група, n=91				
	Початок		Кінець		динаміка у %	Початок		Кінець		динаміка у %
	абс.	%	абс.	%		абс.	%	абс.	%	
Високий	11	11,83	18	19,35	+7,52	10	10,99	25	27,47	+16,48
Середній	32	34,41	41	44,09	+9,68	33	36,26	46	50,55	+14,29
Низький	50	53,76	34	36,56	-17,20	48	52,75	20	21,98	-30,77

Як видно із таблиці 3.7, на початковому етапі педагогічного експерименту *високий рівень* мотиваційної спрямованості на досягнення успіху виявлено у 11,83% студентів контрольної і у 10,99% студентів експериментальної груп; *середній рівень* мотиваційної спрямованості на досягнення успіху виявлено у 34,41% студентів контрольної і 36,26% студентів експериментальної груп; *низький рівень* встановлено у 53,76% студентів контрольної і 52,75% експериментальної груп (рис. 3.12).

Наприкінці формувального етапу педагогічного експерименту *високий рівень* сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху показали 19,35% студентів контрольної і 27,47% студентів експериментальної груп; *середній рівень* сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху встановлено у 44,09% студентів контрольної і 50,55% студентів

експериментальної груп; *низький рівень* – 36,56% студентів контрольної і 21,98% експериментальної груп.

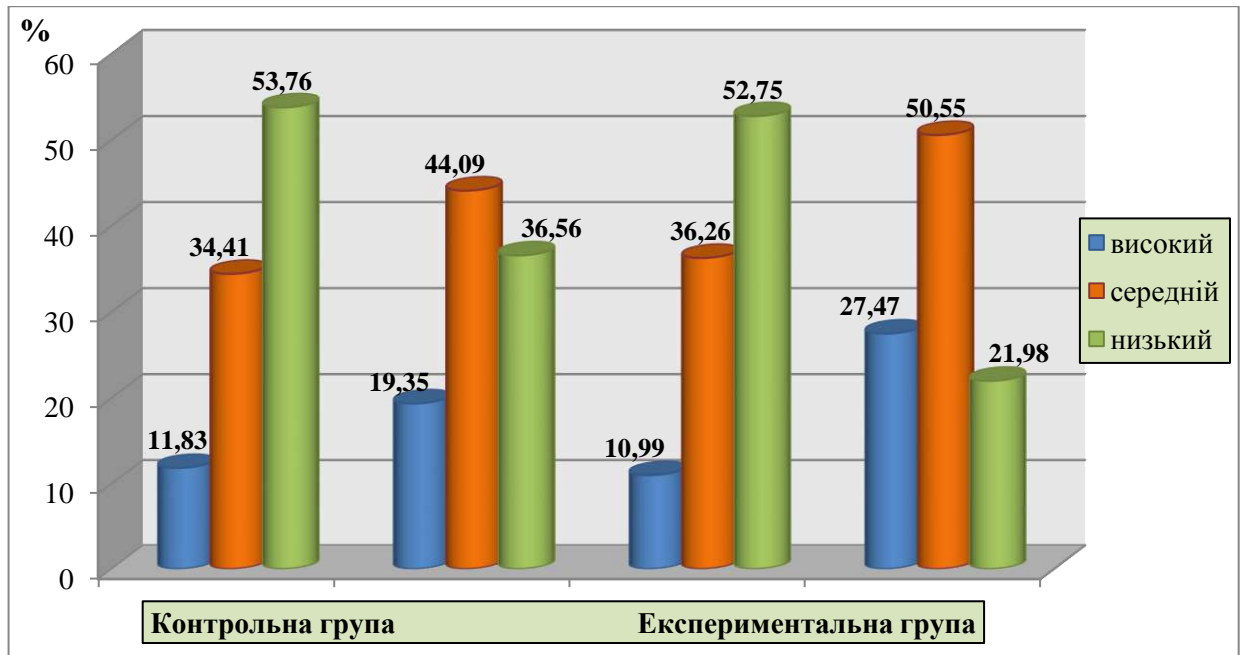

Рис. 3.12. Динаміка рівнів сформованості мотиваційної спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на досягнення успіху (%)

По завершенні педагогічного експерименту відбулися позитивні зміни в розподілі студентів за рівнями сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху. Відтак, збільшилася кількість студентів з *високим рівнем* сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху в контрольній групі на 7,52%, в експериментальній групі – на 16,48%; збільшилася кількість студентів з *середнім рівнем* мотиваційної спрямованості на досягнення успіху в контрольній групі на 9,68 %, в експериментальній групі – на 14,29%; зменшилася кількість студентів з *низьким рівнем* сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху в експериментальній групі на 17,20%, в контрольній групі – на 30,77%.

Динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за *змістовим критерієм* відображено у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Динаміка рівнів оволодіння майбутніми учителями фізичної культури професійно орієнтованими знаннями (%)

Рівень	Контрольна група, n=93					Експериментальна група, n=91				
	Початок		Кінець		динаміка у %	Початок		Кінець		динаміка у %
	абс.	%	абс.	%		абс.	%	абс.	%	
Високий	9	9,68	14	15,05	+5,37	11	12,09	21	23,08	+10,99
Середній	28	30,11	35	37,63	+7,52	33	36,26	45	49,45	+13,19
Низький	56	60,22	44	47,31	-12,91	47	51,65	25	27,47	-24,18

З даних у таблиці 3.8 видно, що станом на початку педагогічного експерименту *високий рівень* оволодіння професійно орієнтованими знаннями виявлено у 9,68% студентів контрольної і 12,09% у студентів експериментальної груп; *середній рівень* оволодіння професійно орієнтованими знаннями встановлено у 30,11% студентів контрольної і 36,26% студентів експериментальної груп; *низький рівень* виявлено у 60,22% студентів контрольної і 51,65% експериментальної груп (рис. 3.13).

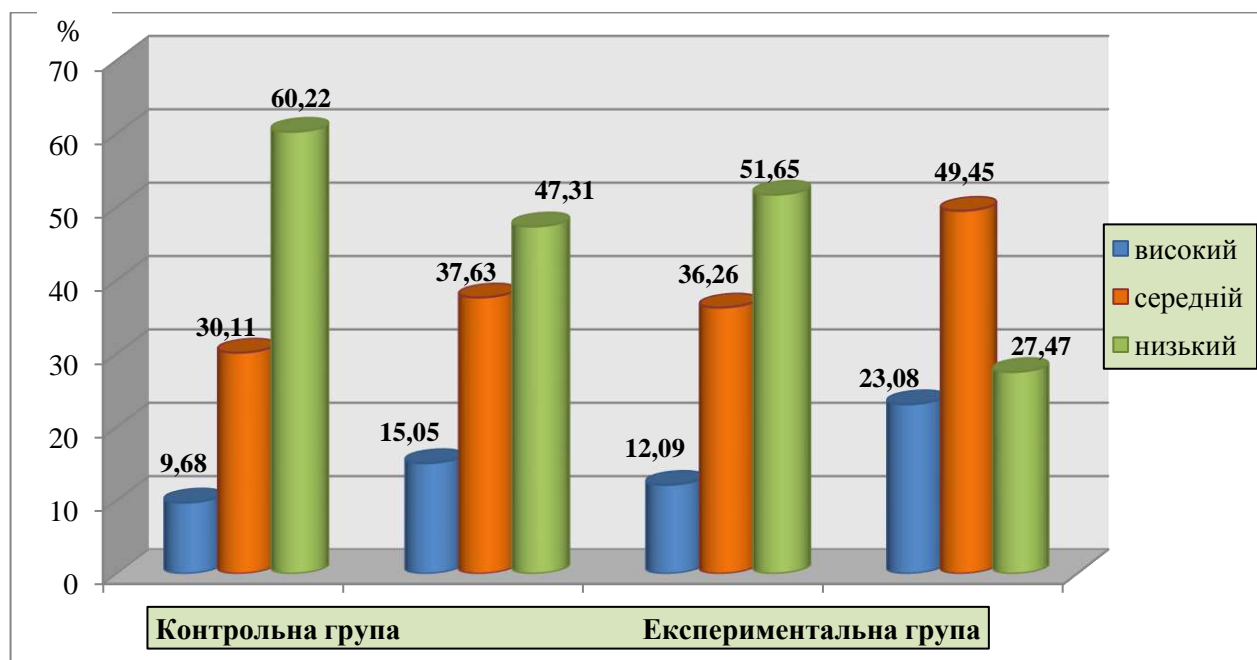

Рис. 3.13. Динаміка рівнів оволодіння майбутніми учителями фізичної культури професійно орієнтованими знаннями (%)

По завершенні педагогічного експерименту спостерігалися наступні тенденції в розподілі студентів за рівнями оволодіння професійно орієнтованими знаннями, зокрема: збільшилася кількість студентів з *високим рівнем* в контрольній групі на 5,37%, в експериментальній групі – на 10,99%; збільшилася кількість студентів з *середнім рівнем* оволодіння професійно орієнтованими знаннями в контрольній групі на 7,52 %, в експериментальній групі – на 13,19%; зменшилася кількість студентів з *низьким рівнем* – на 12,91%, експериментальній групі – на 24,18%.

Відтак, порівняльний аналіз рівнів оволодіння професійно орієнтованими знаннями на початку та наприкінці педагогічного експерименту виявив позитивний приріст даного показника у двох групах після завершення педагогічного експерименту.

Динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за *діяльнісно-практичним критерієм* подано у таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Динаміка рівнів сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури

Рівень	Контрольна група, n=93					Експериментальна група, n=91				
	Початок		Кінець		динаміка у %	Початок		Кінець		динаміка у %
	абс.	%	абс.	%		абс.	%	абс.	%	
Високий	10	10,75	16	17,20	+6,45	11	12,09	22	24,18	+12,09
Середній	29	31,18	34	36,56	+5,38	28	30,77	42	46,15	+15,38
Низький	54	58,06	43	46,24	-11,82	52	57,14	27	29,67	-27,47

Представлені у таблиці 3.9 дані засвідчують, що на початку педагогічного експерименту *високий рівень* сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок становив у 10,75% студентів контрольної групи і 12,09% студентів експериментальної; *середній рівень* сформованості професійно-орієнтованих

умінь та навичок становив у 31,18% студентів контрольної групи і 30,77% студентів експериментальної; *низький рівень* – у 58,06% студентів контрольної і 29,67% студентів експериментальної груп (рис. 3.14).

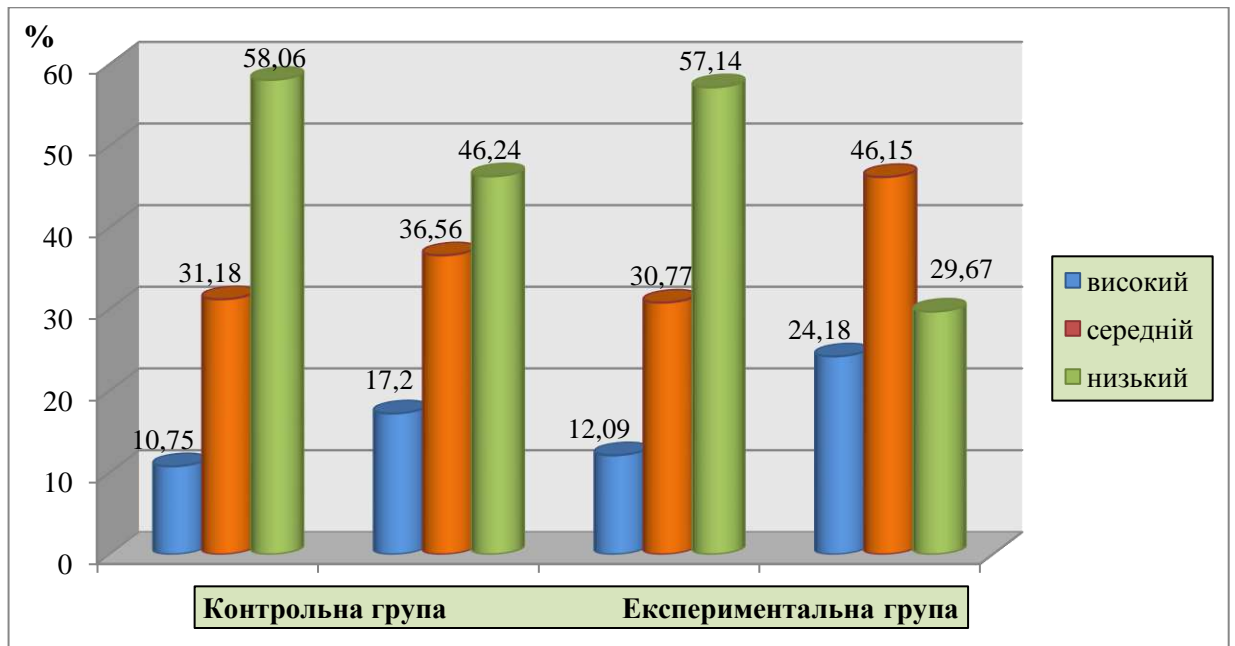

Рис. 3.14. Динаміка рівнів сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури (%)

Аналіз результатів показав, що наприкінці педагогічного експерименту розподіл студентів за рівнями сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок змінився наступним чином: збільшилася кількість студентів з *високим рівнем* сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок в контрольній групі на 6,45%, в експериментальній групі – на 12,09%; збільшилася кількість студентів з *середнім рівнем* сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок в контрольній групі на 5,38 %, в експериментальній групі – на 15,38%; зменшилася кількість студентів з *низьким рівнем* сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок в експериментальній групі на 11,82%, в контрольній групі – на 27,47%.

Відтак, порівняльний аналіз рівнів сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок на початку та наприкінці педагогічного експерименту свідчить про позитивні зміни, що відбулися як у

експериментальній групі, так і в контрольній після завершення педагогічного експерименту.

Динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за *особистісно-рефлексивним критерієм*, а саме сформованості творчого потенціалу майбутніх учителів фізичної культури, наведено у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

**Динаміка рівнів сформованості творчого потенціалу майбутніх учителів
фізичної культури**

Рівень	Контрольна група, n=93					Експериментальна група, n=91				
	Початок		Кінець		динаміка у %	Початок		Кінець		динаміка у %
	абс.	%	абс.	%		абс.	%	абс.	%	
Високий	10	10,75	16	17,20	+6,45	11	12,09	24	26,37	+14,28
Середній	35	37,63	40	43,01	+5,38	34	37,36	45	49,45	+12,09
Низький	48	51,61	37	39,78	-11,83	46	50,55	22	24,18	-26,37

Наведені дані у таблиці 3.10 констатують, що на початку педагогічного експерименту *високий рівень* сформованості творчого потенціалу мали 10,75% студентів контрольної групи і 12,09% студентів експериментальної; *середній рівень* сформованості творчого потенціалу виявлено у 37,63% студентів контрольної 37,36% студентів експериментальної груп; *низький рівень* – у 51,61% студентів контрольної і 50,55% студентів експериментальної груп (рис. 3.15).

Аналіз результатів виявив, що наприкінці педагогічного експерименту в обох групах збільшилась кількість студентів, які відносились до високого та середнього рівня сформованості творчого потенціалу, а саме: високого на 6,45% у контрольній групі і 14,08% у експериментальній; середнього на 5,38% у контрольній групі і 12,09% у експериментальній. У той час, кількість студентів із низьким рівнем сформованості творчого потенціалу зменшилась у контрольній групі на 11,83%, а в експериментальній на 26,37%.

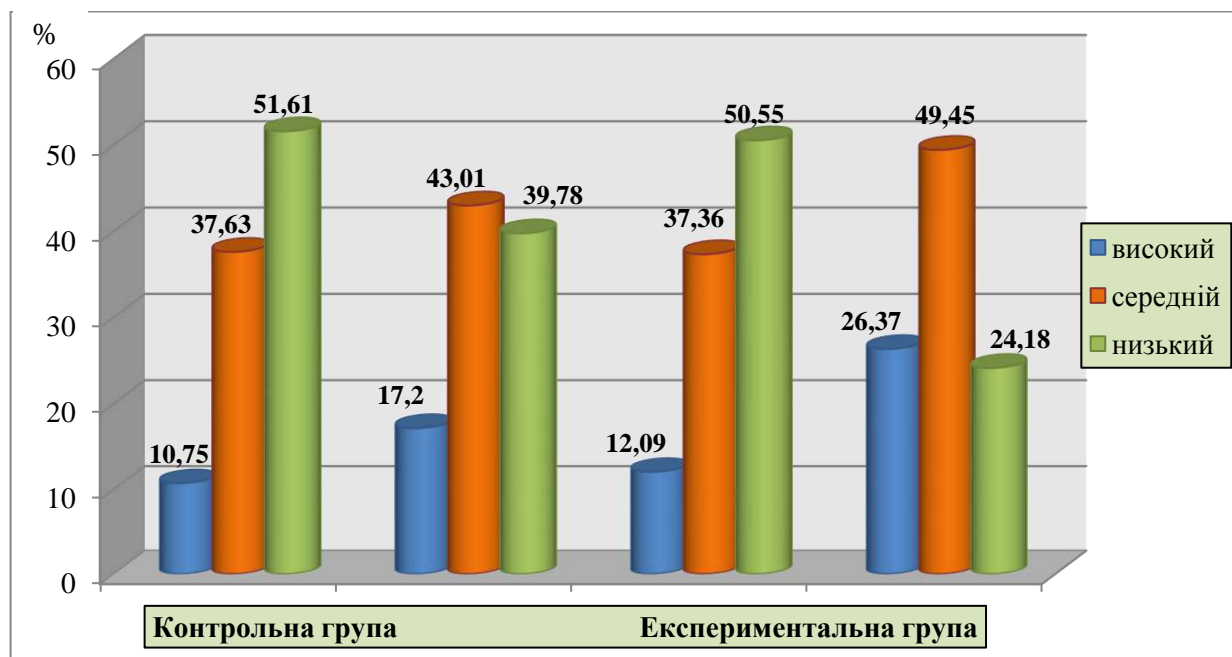

Рис. 3.15. Динаміка рівнів сформованості творчого потенціалу майбутніх учителів фізичної культури (%)

Динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за особистісно-рефлексивним критерієм, а саме сформованість комунікативних та організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури, висвітлено у таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Динаміка рівнів сформованості комунікативних та організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури

Рівень	Контрольна група, n=93					Експериментальна група, n=91				
	Початок		Кінець		динаміка у %	Початок		Кінець		динаміка у %
	абс.	%	абс.	%		абс.	%	абс.	%	
Комунікативні здібності										
Високий	12	12,90	20	21,51	+8,61	10	10,99	25	27,47	+16,48
Середній	33	35,48	39	41,94	+6,46	32	35,16	42	46,15	+10,99
Низький	48	51,61	34	36,56	-15,05	49	53,85	24	26,37	-27,48
Організаторські здібності										
Високий	13	13,98	20	21,51	+7,53	12	13,19	26	28,57	+15,38
Середній	32	34,41	40	43,01	+8,60	32	35,16	44	48,35	+13,19
Низький	48	51,61	33	35,48	-16,13	47	51,65	21	23,08	-28,57

Представлені дані у таблиці 3.11 засвідчують, що станом на початку педагогічного експерименту *високий рівень* сформованості комунікативних здібностей виявлено у 12,9% студентів контрольної і 10,99% у студентів експериментальної груп; *середній рівень* сформованості комунікативних здібностей виявлено у 35,48% студентів контрольної і 35,16% студентів експериментальної груп; *низький рівень* виявлено у 51,61% студентів контрольної і 53,85% експериментальної груп (рис. 3.16).

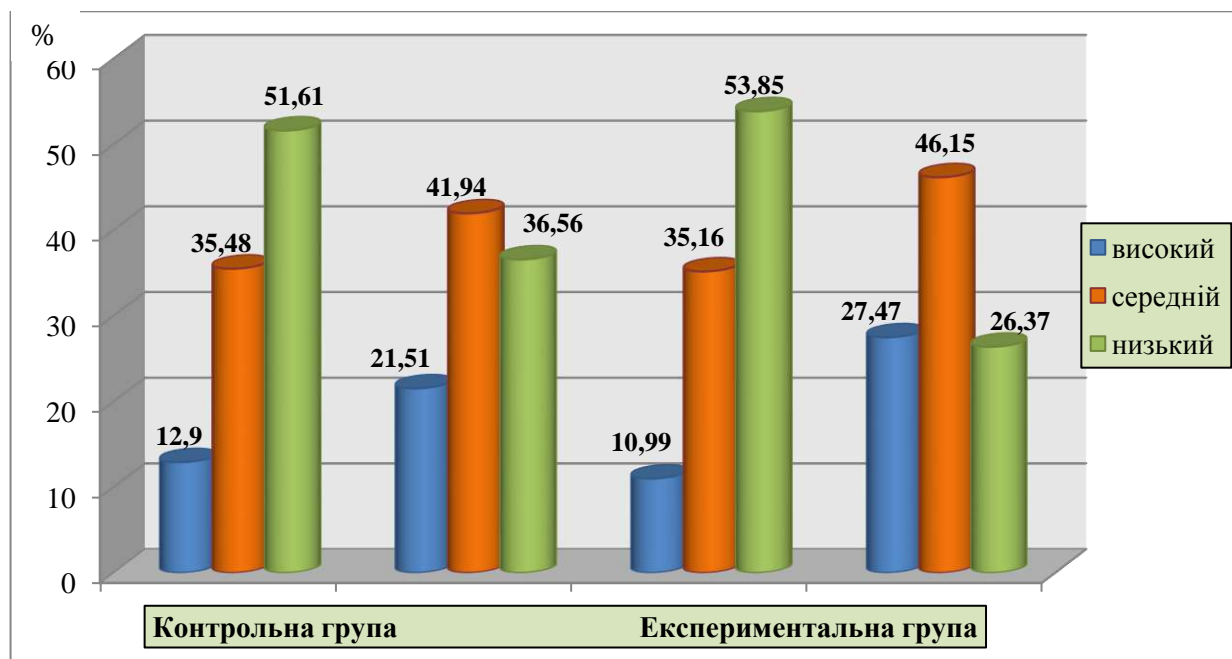

Рис. 3.16. Динаміка рівнів сформованості комунікативних здібностей майбутніх учителів фізичної культури (%)

Відтак, порівняльний аналіз результатів виявив, що по завершенні педагогічного експерименту відбулися зміни у розподілі студентів за рівнями сформованості комунікативних здібностей таким чином: збільшилася кількість студентів з *високим рівнем* сформованості комунікативних здібностей в контрольній групі на 8,61%, в експериментальній групі – на 16,48%; збільшилася кількість студентів з *середнім рівнем* сформованості комунікативних здібностей в контрольній групі на 6,46%, в експериментальній групі – на 10,99%; зменшилася кількість студентів з *низьким рівнем* сформованості комунікативних здібностей в експериментальній групі на 15,05%, в контрольній групі – на 27,48%.

Таким чином, аналіз експериментальних даних щодо рівнів сформованості комунікативних здібностей у студентів засвідчує, що на початку та наприкінці педагогічного експерименту відбулася позитивна динаміка цього показника після завершення педагогічного експерименту як в експериментальній, так і в контрольній групах.

Із представлених у таблиці 3.11 даних спостерігаємо, що на початку педагогічного експерименту *високим рівнем* сформованості організаторських здібностей володіли 13,98% студентів контрольної і 13,19% студентів експериментальної груп; *середнім рівнем* володіли 34,41% студентів контрольної і 35,16% студентів експериментальної груп; *низький рівень* виявлено у 51,61% студентів контрольної і 51,65% експериментальної груп (рис. 3.17).

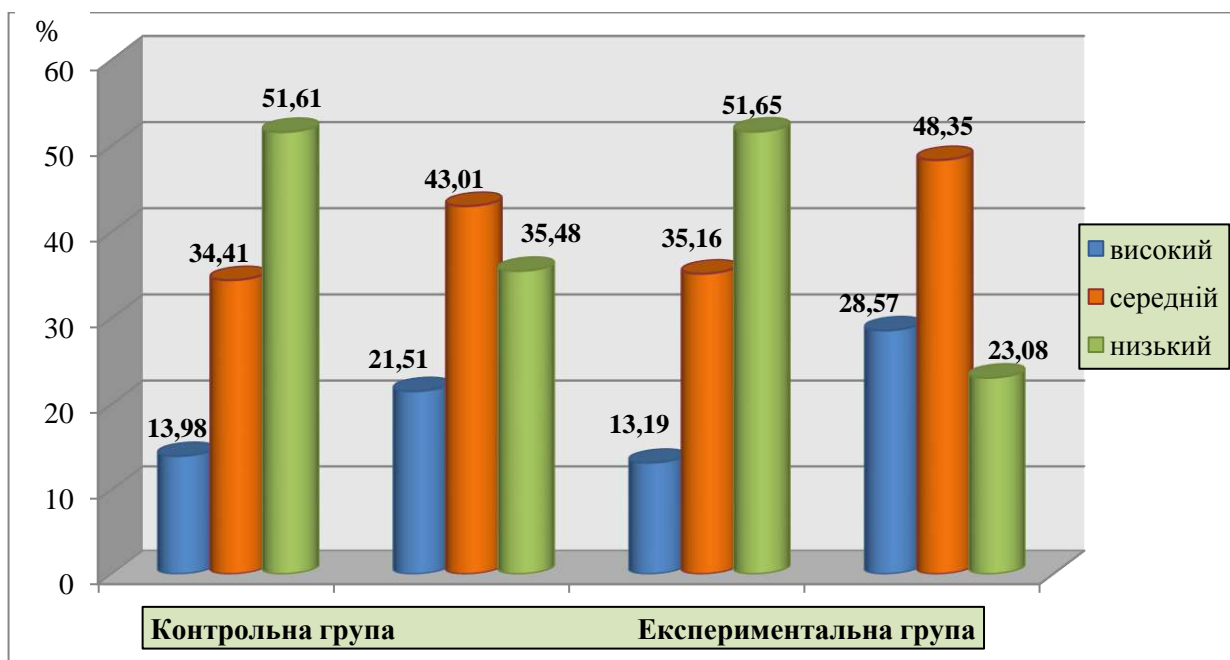

Рис. 3.17. Динаміка рівнів сформованості організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури (%)

По завершенні педагогічного експерименту спостерігалися наступні тенденції в розподілі студентів за рівнями сформованості організаторських здібностей, зокрема: збільшилася кількість студентів з *високим рівнем* сформованості організаторських здібностей в контрольній групі на 7,53%, в

експериментальній групі – на 15,38%; збільшилася кількість студентів з *середнім рівнем* сформованості організаторських здібностей в контрольній групі на 8,6 %, в експериментальній групі – на 13,19%; зменшилася кількість студентів з *низьким рівнем* сформованості організаторських здібностей в контрольній групі – на 16,13%, в експериментальній групі на 28,57%.

Відтак, порівняльний аналіз рівнів сформованості організаторських здібностей на початку та наприкінці педагогічного експерименту виявив позитивний приріст даного показника у двох групах після завершення педагогічного експерименту.

Динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи представлено у таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи контрольної та експериментальної груп (%)

Критерії сформованості		Рівні					
		Високий		Середній		Низький	
		поч.	кін.	поч.	кін.	поч.	кін.
<i>Контрольна група</i>							
Мотиваційний		11,83	19,35	34,41	44,09	53,76	36,56
Змістовий		9,68	15,05	30,11	37,63	60,22	47,31
Діяльнісно-практичний		10,75	17,20	31,18	36,56	58,06	46,24
Особистісно-рефлексивний	Творчий потенціал	10,75	17,20	37,63	43,01	51,61	39,78
	Комунікативні здібності	12,90	21,51	35,48	41,94	51,61	36,56
	Організаторські здібності	13,98	21,51	34,41	43,01	51,61	35,48
<i>Експериментальна група</i>							
Мотиваційний		10,99	27,47	36,26	50,55	52,75	21,98
Змістовий		12,09	23,08	36,26	49,45	51,65	27,47
Діяльнісно-практичний		12,09	24,18	30,77	46,15	57,14	29,67
Особистісно-рефлексивний	Творчий потенціал	12,09	26,37	37,36	49,45	50,55	24,18
	Комунікативні здібності	10,99	27,47	35,16	46,15	53,85	26,37
	Організаторські здібності	13,19	28,57	35,16	48,35	51,65	23,08

Значні позитивні зміни рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи у студентів контрольної та експериментальної груп за абсолютними значеннями показників висвітлені у таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Показники сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Показники	Етап	Контрольна група (n=93)		Експериментальна група (n=91)		t	p
		X ± Sx	s	X ± Sx	s		
сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху	початок	9,94±0,34	3,38	10,74±0,35	3,43	1,59	>0,05
	кінець	11,36±1,38	3,48	13,21±0,37*	3,59	3,54	<0,05
сформованості професійно орієнтованих знань	початок	10,41±0,67	6,39	11,01±0,69	6,54	1,62	>0,05
	кінець	13,53±0,7	6,68	17,84±0,75*	7,07	4,24	<0,05
сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок	початок	6,53±0,35	3,38	6,69±3,43	3,49	1,98	>0,05
	кінець	8,67±0,37	3,59	11,3±4,37*	3,74	2,37	<0,05
сформованості творчого потенціалу	початок	22,17±1,35	12,99	23,95±1,48	14,04	1,89	>0,05
	кінець	30,76±1,38	13,21	35,63±1,59*	16,22	2,3	<0,05
сформованості комунікативних здібностей	початок	0,41±0,02	0,2	0,56±0,02	0,17	1,68	>0,05
	кінець	0,43±0,02	0,2	0,62±0,02*	0,18	2,1	<0,05
сформованості організаторських здібностей	початок	0,49±0,02	0,17	0,51±0,02	0,19	1,71	>0,05
	кінець	0,62±0,02	0,18	0,67±0,02*	0,19	2,2	<0,05

Примітка: * - результати наприкінці експерименту статистично значимо відрізняються від аналогічних на початку в експериментальній групі (P<0,05)

Аналіз показників сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи у студентів контрольної та

експериментальної груп дозволив визначити, що на початку педагогічного експерименту статистично незначимими є відмінності між: середнім значенням показника сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху студентів контрольної ($9,94 \pm 0,34$ бали) та експериментальної ($10,74 \pm 0,35$ балів) груп; середнім значенням показника сформованості професійно орієнтованих знань студентів контрольної ($10,41 \pm 0,67$ балів) та експериментальної ($11,01 \pm 0,69$ балів) груп; середнім значенням сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок у студентів контрольної ($6,53 \pm 0,35$ бали) та експериментальної ($6,69 \pm 3,43$ балів) груп; середнім значенням показника сформованості творчого потенціалу у студентів контрольної ($22,17 \pm 1,35$ бали) та експериментальної ($23,95 \pm 1,48$ бали) груп; середнім значенням показника сформованості комунікативних здібностей у студентів контрольної ($0,41 \pm 0,02$ бали) та експериментальної ($0,56 \pm 0,02$ балів) груп; середнім значенням показника сформованості організаторських здібностей у студентів контрольної ($0,49 \pm 0,02$ бали) та експериментальної ($0,51 \pm 0,02$ бали) груп, що свідчило про однорідність цих груп на початку педагогічного експерименту ($P > 0,05$) (табл. 3.13).

Аналіз показників сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи по завершенні педагогічного експерименту дозволив встановити, що спостерігалася статистично значима різниця між досліджуваними показниками контрольної та експериментальної груп, зокрема, між: середнім значенням показника сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху студентів контрольної ($11,36 \pm 1,38$ бали) та експериментальної ($13,21 \pm 0,37$ балів) груп; середнім значенням показника сформованості професійно орієнтованих знань студентів контрольної ($13,53 \pm 0,7$ балів) та експериментальної ($17,84 \pm 0,75$ балів) груп; середнім значенням сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок у студентів контрольної ($8,67 \pm 0,37$ бали) та експериментальної ($11,3 \pm 4,37$ балів) груп; середнім значенням показника сформованості творчого потенціалу у студентів контрольної ($30,76 \pm 1,38$ бали) та експериментальної ($35,63 \pm 1,59$ бали) груп;

середнім значенням показника сформованості комунікативних здібностей у студентів контрольної ($0,43 \pm 0,02$ бали) та експериментальної ($0,62 \pm 0,02$ балів) груп; середнім значенням показника сформованості організаторських здібностей у студентів контрольної ($0,62 \pm 0,02$ бали) та експериментальної ($0,67 \pm 0,02$ бали) груп, що свідчило про однорідність цих груп на початку педагогічного експерименту ($P < 0,05$) (табл. 3.14).

Аналіз результатів абсолютного приросту досліджуваних показників у контрольній та експериментальній групах наприкінці педагогічного експерименту свідчить про те, що абсолютний приріст показника сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху склав ($1,42 \pm 1,04$) балів у контрольній та ($2,47 \pm 0,02$) балів у експериментальній групах ($P < 0,05$); абсолютний приріст показника сформованості професійно орієнтованих знань становив ($3,12 \pm 0,03$) балів у контрольній та ($6,83 \pm 0,06$) балів у експериментальній групах ($P < 0,05$); абсолютний приріст показника сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок склав ($2,14 \pm 0,02$) балів у контрольній та ($2,61 \pm 0,94$) балів у експериментальній групах ($P < 0,05$); абсолютний приріст показника сформованості творчого потенціалу склав ($8,59 \pm 0,03$) балів у контрольній та ($34,04 \pm 0,11$) балів у експериментальній групах ($P < 0,05$); абсолютний приріст показника сформованості комунікативних здібностей склав ($0,02 \pm 0$) балів у контрольній та ($0,06 \pm 0$) балів у експериментальній групах ($P < 0,05$); абсолютний приріст показника сформованості організаторських здібностей становив ($0,13 \pm 0$) балів у контрольній та ($0,16 \pm 0$) балів у експериментальній групах ($P < 0,05$).

Отже, наприкінці педагогічного експерименту абсолютний приріст усіх показників сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи переважав у експериментальній групі порівняно з контрольною, причому виявлені відмінності у цих групах є статистично значимими.

Порівняльну характеристику сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи за усіма

показниками у студентів контрольної та експериментальної груп наведено у таблиці 3.14.

Таблиця 3.14

Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи

Рівень	Контрольна група, n=93					Експериментальна група, n=91				
	Початок		Кінець		динаміка у %	Початок		Кінець		динаміка у %
	абс.	%	абс.	%		абс.	%	абс.	%	
Високий	11	11,65	17	18,64	+6,99	11	11,90	27	29,67	+17,77
Середній	32	33,87	38	41,04	+7,17	32	35,16	44	48,35	+13,19
Низький	51	54,48	38	40,32	-14,16	48	52,93	20	21,98	-30,95

Наведені результати вказують на те, що в експериментальній групі на початку педагогічного експерименту були такі результати: *високий рівень* сформованості готовності за всіма показниками мали 11,90% студентів, *середній* – 35,16% студентів, *низький* – 52,93%; наприкінці педагогічного експерименту *високий рівень* сформованості готовності мали 29,67% студентів, *середній* – 48,35% студентів, *низький* – 21,98%.

У контрольній групі на початку педагогічного експерименту *високий рівень* сформованості готовності за всіма показниками мали 11,65% студентів, *середній* – 33,87% студентів та *низький* – 54,48%; наприкінці педагогічного експерименту *високий рівень* сформованості готовності мали 18,64% студентів, *середній* – 41,04% студентів, *низький* – 40,32%.

Таким чином, відбулись наступні зміни у динаміці рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: збільшилась кількість студентів з *високим рівнем* сформованості готовності в контрольній групі – на 6,99%, у експериментальній – на 14,29%; збільшилась кількість студентів з *середнім рівнем* сформованості готовності в контрольній групі – на 7,17%, експериментальній – на 13,19%; зменшилась

кількість студентів з *низьким рівнем* сформованості готовності в контрольній групі – на 14,16%, у експериментальній – на 27,47% (рис. 3. 18).

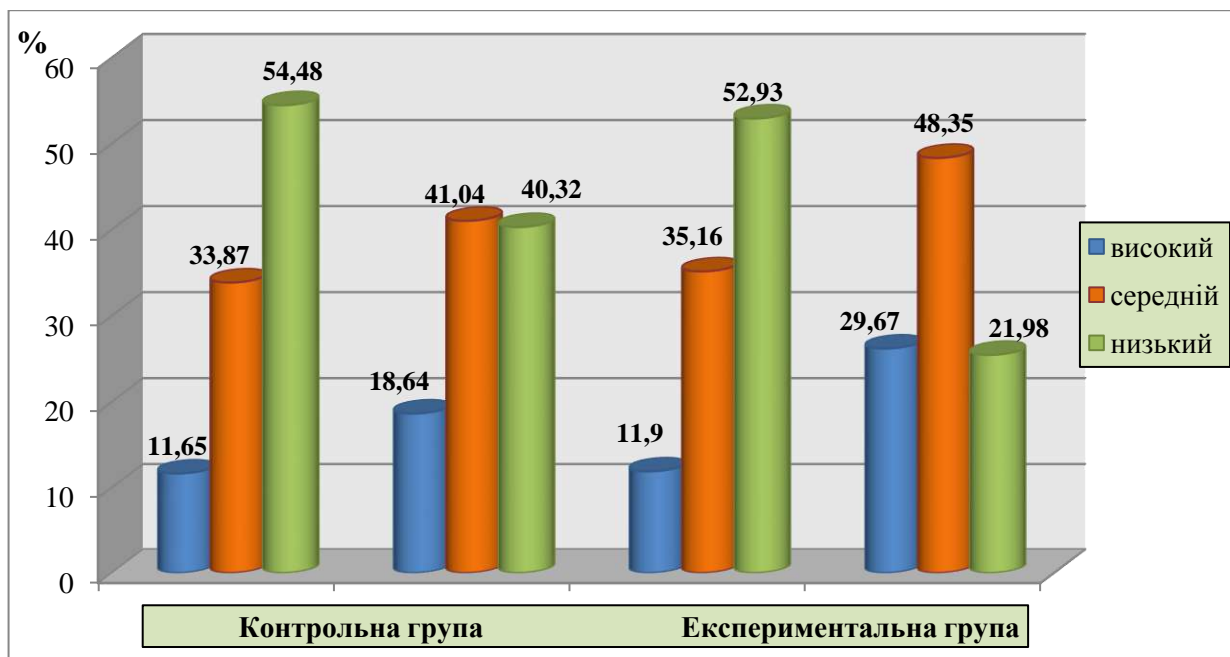

Рис. 3.18. Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи (%)

Для оцінки експериментальних показників використано кореляційний аналіз, який дав нам змогу виявити взаємозв'язки між структурними компонентами готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи в контрольній та експериментальній групах на початку і наприкінці педагогічного експерименту; оцінити педагогічний вплив впровадження педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи (табл. 3.15, 3.16).

Кореляційним аналізом між структурними компонентами готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи у контрольній групі на початку педагогічного експерименту (табл. 3.15) показав, що статистично значимими є взаємозв'язки лише між показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та творчого потенціалу ($r=0,831$). Характер кореляційних зв'язків між структурними компонентами готовності у контрольній групі наприкінці педагогічного

експерименту не зазнав значних змін; дещо посилилися взаємозв'язки між показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та творчого потенціалу ($r=0,882$) (табл. 3.15).

Таблиця 3.15

Взаємозв'язки між показниками сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи в контрольній групі

<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="text-align: center;">Початок педагогічного експерименту</div> <div style="text-align: center;">Кінець педагогічного експерименту</div> </div>	показник сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок	показник сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху	показник сформованості творчого потенціалу	показник сформованості професійно орієнтованих знань	показник сформованості комунікативних здібностей	показник сформованості організаторських здібностей
показник сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок	—	0,034	0,072	0,13	0,03	0,08
показник сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху	0,025	—	0,831*	0,228	0,038	0,166
показник сформованості творчого потенціалу	0,043	0,882*	—	0,214	0,015	0,17
показник сформованості професійно орієнтованих знань	0,203	0,23	0,20	—	0,067	0,04
показник сформованості комунікативних здібностей	0,10	0,16	0,14	0,004	—	0,119
показник сформованості організаторських здібностей	0,16	0,21	0,179	0,10	0,189	—

Примітка: * $p < 0,05$

Результати кореляційного аналізу між структурними компонентами готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи в експериментальній групі на початку педагогічного експерименту виявили статистично значимі взаємозв'язки між: показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та творчого потенціалу ($r=0,828$); показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та комунікативних здібностей ($r=0,371$) (табл. 3.16).

**Взаємозв'язки між показниками сформованості готовності майбутніх
учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи в
експериментальній групі**

Кінець педагогічного експерименту	Початок педагогічного експерименту	показник сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок	показник сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху	показник сформованості творчого потенціалу	показник сформованості професійно орієнтованих знань	показник сформованості комунікативних здібностей	показник сформованості організаторських здібностей
показник сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок	—	0,099	0,003	0,086	0,082	0,018	
показник сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху	0,016	—	0,828*	0,24	0,371*	0,04	
показник сформованості творчого потенціалу	0,021	0,882*	—	0,077	0,28	0,07	
показник сформованості професійно орієнтованих знань	0,028	0,851*	0,87*	—	0,22	0,13	
показник сформованості комунікативних здібностей	0,034	0,495*	0,482*	0,544*	—	0,069	
показник сформованості організаторських здібностей	0,08	0,138	0,05	0,12	0,117	—	

Примітка: * $p < 0,05$

По завершенні педагогічного експерименту характер кореляційних взаємозв'язків між структурними компонентами готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи в експериментальній групі змінився. Зокрема, посилюється взаємозв'язком між показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та творчого потенціалу ($r=0,882$); показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та комунікативних здібностей ($r=0,495$). Встановлено залежність між показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та професійно-орієнтованих знань ($r=0,851$); між показниками сформованості професійно-орієнтованих знань та творчого

потенціалу ($r=0,87$); між показниками сформованості комунікативних здібностей та творчого потенціалу ($r=0,482$); між показниками сформованості комунікативних здібностей та професійно-орієнтованих знань ($r=0,544$).

Таким чином, результати експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи дозволяють констатувати, що наприкінці педагогічного експерименту виявлено позитивну динаміку сформованості рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи як у експериментальній, так і контрольній групах. Варто зазначити, що статистично значиме зростання досліджуваних показників зафіксовано лише в експериментальній групі. Порівняльний аналіз розподілу кореляційних взаємозв'язків між структурними компонентами готовності наприкінці педагогічного експерименту виявив, що посилилися існуючі залежності та з'явилися нові кореляційні зв'язки лише в експериментальній групі, що свідчить про ефективність впровадження педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Висновки до розділу 3

Визначені педагогічні умови впроваджено через зміст, форми і методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Змістове наповнення процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачало вивчення таких освітніх компонентів, як: «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи», «Професійна майстерність керівника гуртка», «Методика анімаційної роботи» та «Діагностика мотивації вільного часу школяра». Використано такі форми навчання, як: традиційні лекції, проблемні лекції, лекції-презентації, лекції-дискусії, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, консультації, практики, дистанційне навчання, науково-дослідна робота, волонтерська діяльність, а також методи

навчання, такі як: традиційні, мозковий штурм, метод кейсів, портфоліо, метод проєктування, тренінг та ін.

Педагогічний експеримент щодо сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи здійснювався протягом 2018–2020 років і включав констатувальний і формувальний етапи. ключовими завданнями *констатувального етапу* педагогічного експерименту були: визначити сучасний стан проведення позакласної роботи з фізичної культури, зокрема, анімаційно-гурткової роботи, в закладах загальної середньої освіти на основі анкетування учнів та учителів фізичної культури, а також їх зацікавлення та залучення до такої роботи; визначити стан готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації та проведення анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти на основі їх анкетування; конкретизувати діагностичний інструментарій щодо визначення ефективності сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи; визначити вихідний стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Ключовими завданнями *формувального етапу* педагогічного експерименту були: впровадження розробленої моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи; визначення рівнів динаміки сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Для педагогічного експерименту обрано Рівненський державний гуманітарний університет, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка та Волинський національний університет імені Лесі Українки. В експерименті взяли участь 184 студента, які здобувають вищу освіту за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура). Сформовано експериментальну групу (n=91 особи), студенти якої навчалися відповідно до змодельованого процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, й контрольну групу (n=93 особи), студенти якої навчалися за традиційною схемою освітнього процесу.

Перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачала використання та розробку відповідного діагностичного інструментарію. В основу діагностики рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи був покладений комплекс таких методик: «Діагностика мотивації до успіху» за (Т. Елерсом); тестові завдання для визначення рівнів сформованості професійно орієнтованих знань; діагностична картка для оцінки сформованості професійно орієнтованих вмінь та навичок; методика оцінки комунікативних та організаторських здібностей за Б. Федоришиним та В. Синявським; діагностика самооцінки творчого потенціалу особистості «Який Ваш творчий потенціал?». Діагностичний інструментарій щодо оцінки оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, уміннями і навичками, необхідними для ефективного здійснення анімаційно-гурткової роботи, зреалізовано з допомогою авторської комп'ютерної програми «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи».

Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи виявила позитивний приріст рівнів її сформованості як у експериментальній, так і контрольній групах, а саме: збільшилась кількість студентів з високим рівнем сформованості готовності в контрольній групі – на 6,99%, у експериментальній – на 17,77%; збільшилась кількість студентів з середнім рівнем сформованості готовності в контрольній групі – на 7,17%, експериментальній – на 13,19%; зменшилась кількість студентів з низьким рівнем сформованості готовності в контрольній групі – на 14,16%, у експериментальній – на 30,95%. Статистично значиме зростання досліджуваних показників наприкінці експерименту зафіксовано лише в експериментальній групі.

Кореляційний аналіз експериментальних показників виявив, що за результатами формувального етапу педагогічного експерименту в

експериментальній групі існують статистично значимі кореляційні взаємозв'язки між окремими структурними компонентами готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, зокрема, між: показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та творчого потенціалу ($r=0,882$); показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та комунікативних здібностей ($r=0,495$); показниками сформованості мотиваційної спрямованості на досягнення успіху та професійно-орієнтованих знань ($r=0,851$); між показниками сформованості професійно-орієнтованих знань та творчого потенціалу ($r=0,87$); між показниками сформованості комунікативних здібностей та творчого потенціалу ($r=0,482$); між показниками сформованості комунікативних здібностей та професійно-орієнтованих знань ($r=0,544$). У контрольній групі характер кореляційних взаємозв'язків наприкінці педагогічного експерименту фактично не змінився.

Результати педагогічного експерименту свідчать про суттєві позитивні зміни рівнів сформованості готовності до анімаційно-гурткової роботи у студентів експериментальної групи порівняно зі студентами контрольної групи.

Основні наукові положення розділу висвітлено в наукових працях автора [78; 83; 84; 126].

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуальної наукової проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, що виявляється у моделюванні процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи та обґрунтуванні педагогічних умов формування такої готовності.

1. Проаналізовано стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи у закладах вищої освіти та визначено пріоритетні напрями її оптимізації (концептуальний, змістовий, технологічний та аналітико-рефлексивний). Позакласну роботу учителя фізичної культури розглядаємо як систему організованих занять фізичними вправами в позаурочний час, яка реалізується на добровільних засадах та забезпечує необхідні умови для формування в учнів потреб і мотивів до систематичних занять фізичною культурою, умінь і навичок для підтримання високого рівня фізичної та розумової працездатності й здоров'я. Анімаційно-гурткову роботу тлумачимо як форму позакласної діяльності, яка передбачає активні і творчі міжособистісні відносини між педагогом та учнями, в основі яких лежать анімаційні програми проведення вільного часу школярів. Готовність майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи визначаємо як інтегративне особистісне утворення, яке включає ціннісне ставлення до професійної діяльності у позанавчальний час, прагнення до урізноманітнення гурткової роботи засобами анімаційних програм, що ґрунтується на актуальних професійних знаннях, уміннях та навичках, а також організаційно-комунікативних здібностях і творчому підході до організації анімаційно-гурткової роботи.

2. Визначено структурно-компонентний склад готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, який включає взаємопов'язані і взаємозумовлені структурні компоненти: ціннісно-

мотиваційний компонент відображає наявність у студентів ціннісного ставлення до професійної діяльності у позанавчальний час, мотивацію до проведення гурткових занять, прагнення успіху у здійсненні анімаційно-гурткової роботи; когнітивний – наявність у студентів міждисциплінарних, професійно-орієнтованих та спеціальних знань для успішної реалізації анімаційних програм у гуртковій роботі; діяльнісний – наявність у студентів взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних гностичних, конструктивних, проєктувальних, організаційних, комунікативних та інноваційних умінь і навичок щодо здійснення анімаційно-гурткової роботи; особистісний – наявність у студентів навичок soft skills щодо організації анімаційно-гурткової роботи, зокрема, організаційно-комунікативних здібностей та творчої креативності. Обґрунтовано критерії (мотиваційний, змістовий, практичний, особистісно-рефлексивний), окреслено показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до анімаційно-гурткової роботи.

3. Аналіз сучасного стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи у закладах вищої освіти України дозволив встановити, що володіють знаннями щодо створення анімаційних програм з фізичної культури лише 28,1% студентів; володіють необхідними уміннями і навичками щодо організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у школі 35,8% студентів; вважають себе підготовленими до організації та проведення анімаційно-гурткової/секційної роботи в школі 25,4% студентів. Лише 14,65% учителів фізичної культури вважають достатнім рівень готовності студентів-практикантів до анімаційно-гурткової роботи. 38,63% учнів закладів загальної середньої освіти відвідують гуртки (секції) з фізичної культури у своїй школі; разом з тим їхній інтерес до занять фізичною культурою підвищився б з використанням різноманітних засобів анімації у гуртковій (секційній) роботі з фізичної культури (64,04%). Результати анкетування підтвердили актуальність обраного питання й потребу моделювання процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

4. Змодельовано процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, який представлено як сукупність систематизованих блоків (концептуально-цільового, організаційно-змістового, діяльнісно-технологічного та аналітико-результативного); з дотриманням підходів (аксіологічного, компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого) та педагогічних принципів (загальнодидактичних: свідомості та активності, систематичності й послідовності, доступності та індивідуалізації, зв'язку теорії з практичною діяльністю та специфічних: інноваційності, креативності, самостійності, рефлексивності). Модель є комплексною системою взаємопов'язаних елементів (змісту, форм, методів, засобів), виконує пізнавальну, виховну, розвивальну, комунікативну, організаторську, адаптаційну, діяльнісну, творчу функції і реалізується на трьох етапах (мотиваційно-базовому, технологічному, рефлексивно-аналітичному) задля досягнення головної мети – сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

5. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: формування позитивного ставлення у майбутніх учителів фізичної культури до позакласної діяльності та стійкої мотивації щодо проведення гурткових занять з використанням анімаційних програм; вдосконалення змістового наповнення освітнього процесу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи відповідними освітніми компонентами; моделювання професійних ситуацій створення творчо-креативного розвивального середовища з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для посилення єдності теоретичної та практичної складових підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи, а також розвитку особистісних професійних якостей.

6. Для експериментальної перевірки ефективності визначених педагогічних умов здійснено добір дослідницьких методик: для визначення рівня сформованості ціннісно-мотиваційного компонента – тест-опитувальник

«Діагностика мотивації до успіху Т. Елерса»; для встановлення рівня сформованості когнітивного компонента – тестові завдання; для визначення рівня сформованості діяльнісного компонента – діагностична картка; для виявлення рівня сформованості особистісного компонента – тест-опитувальник «Який Ваш творчий потенціал?», «Методика оцінки комунікативних та організаторських здібностей за Б. Федоришиним, В. Синявським».

Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи свідчить, що кількість студентів із високим рівнем зросла в експериментальній групі на 17,77 %, у контрольній – на 6,99 %; чисельність студентів із середнім рівнем збільшилася в експериментальній групі на 13,19 %, у контрольній – на 7,17 %; зменшилася кількість студентів із низьким рівнем в експериментальній групі на 30,95 %, у контрольній – на 14,16 % (статистично значиме зростання досліджуваних показників наприкінці експерименту зафіксовано лише в експериментальній групі), що свідчить про ефективність впровадження педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

7. Розроблено та апробовано навчально-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: інформаційний пакет навчально-методичних матеріалів у системі Microsoft Teams охоплює силабуси освітніх компонентів «Теорія і методика позакласної і позашкільної роботи», «Професійна майстерність керівника гуртка», «Методика анімаційної роботи»; навчально-методичні рекомендації «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях»; комп'ютерну програму «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи».

Проведене дослідження не вичерпує усіх завдань щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Подальшого вивчення потребують питання підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у Новій українській школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агієнко О.І. формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2013. № 7 (33). С. 154–162.
2. Ареф'єва Л.П. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школі: автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2010. 24 с.
3. Артеменко О. А. Колонькова О. О. Заступнику директора позашкільного навчального закладу. – К.: Шкільний світ, 2012. – 112 с.
4. Базильчук Л.В. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної роботи в загальноосвітніх школах: монографія. – Умань.: ВПЦ «Візаві», 2014. – 287 с.
5. Башавець Н. А. Постановка проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання: суперечності та перспективи вирішення. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 2017. Вип. 3К (84). С. 47–50.
6. Башкір О.І. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі. Педагогіка та психологія: збірник наукових праць. 2018. Вип. 60. С. 33 – 44.
7. Безбородих С. М. Аксіологічні основи професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Педагогіка. Соціальна робота. 2011. Вип. 21. С. 21–23.
8. Безкопильний О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика: монографія / О. О. Безкопильний. – Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. – 552 с.
9. Безкопильний О. О. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах. Актуальні проблеми

вищої професійної освіти України: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 23 березня 2017 р. / За заг. ред. Е. В. Лузік, О.М. Акмалдінової. – К.: НАУ, 2017. С. 23–24.

10. Безкопильний О.О., Гречуха С.В. Факторна структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». 2020. Вип. № 3. С. 29–33.

11. Бермудес Д. Обґрунтування моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2017. № 7 (71). С. 26–36.

12. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: навч.-метод. видання / Іван Дмитрович Бех. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.

13. Бех І.Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті [Електрон. ресурс]. Інститут проблем виховання НАПН України. – Електрон. текст. дані. – К., 2012. – URL: <http://www.ipv.org.ua/component/content/article/8-beh/56-2012-09-04-22-32-01.html>.

14. Белікова Н. О. Сучасний погляд на перспективи модернізації вищої фізкультурної освіти. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». 2013. Вип. 12 (39). С. 9–14.

15. Белікова Н. О. З досвіду використання інтерактивних методів навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. 2014. Вип. 37. С. 348–353.

16. Белікова Н. О. Сучасні тенденції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. Вісник Чернігівського національного

педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. (Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт). 2013. Вип. 112. Т.2. С. 52–56.

17. Белікова Н.О. Науково-методологічні підходи до професійної підготовки сучасного фахівця з фізичного виховання та спорту. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2014. Вип. 3К(44) С. 91–96.

18. Белікова Н.О. Структурний аналіз готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред.: М. Т. Мартинюк]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. Ч. 1. С. 31–36.

19. Белікова Н.О., Подубінська С.В. Сучасний стан організації позакласної роботи з фізичної культури. Вісник Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2019. Вип. 14. С. 15–19.

20. Белікова Н.О., Подубінська С.В., Рода О.Б. Навчання майбутніх учителів фізичної культури анімаційних технологій позакласної роботи: змістовий контент. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2020. Вип. 7 К (127) 20. С. 32–36.

21. Бивалькевич Л.М. Визначення педагогічних умов при підготовці майбутніх педагогів до розвитку технічної творчості учнів ПТНЗ. Науковий часопис «Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка». 2014. С. 26–30.

22. Благій О.Л., Андреева О.В. Вплив анімаційних програм на психоемоційний стан дітей шкільного віку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2013. № 3. С. 32–35.

23. Богатов А. О. Компоненти і критерії підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до формування здоров'язбережувального середовища. Наука і освіта. 2016. № 1. 67–72.

24. Боднар А.О., Солопчук Д.М., Стасюк І.І. Аналіз динаміки сформованості когнітивного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до олімпійської освіти молодших школярів. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2019. Вип. 14. С. 27–30.

25. Бойко Н. В. Організаційно-педагогічні умови використання гурткової діяльності в дошкільних навчальних закладах. Вісник Черкаського університету. 2015. № 10 (343). С. 19–25.

26. Брижак Н. Ю. Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах: навчальний посібник / Н. Ю. Брижак. – Київ: Логос, 2017. 126 с.

27. Броннікова В. Б. Формування готовності майбутнього педагога професійної школи до організації самостійної роботи учнів: дис...канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2018. 313 с.

28. Буднік І. О. Роль педагогічної анімації у розвитку творчої особистості старшокласників. Науковий часопис Національного педагогічного університету іщкормені М. П. Драгоманова. 2014. Вип. 18. С. 102–107.

29. Васецька Л.І., Морозова О.В. Концептуальні засади сучасних педагогічних технологій у немовному ВНЗ. Гуманітарний вісник ДВНЗ. 2017. Вип. 37–1. С. 61–75.

30. Винник Н.М. Використання інтерактивних технологій при формуванні готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Вип. 1 (38). С. 76–79.

31. Винник Н.М. Формування готовності майбутніх учителів фізичного виховання до організації спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах: дис...канд. пед. наук: 13.00.04 / Державний заклад «Черкаський національний університет». Черкаси, 2016. 252 с.

32. Віндюк А. В., Захаріна А. Г., Захаріна Є. А. Організація спортивної анімації: навчальний посібник / А. В. Віндюк, А. Г. Захаріна, Є. А. Захаріна. – Запоріжжя: КПУ, 2014. – 176 с.

33. Вітвицька С.С. Термінологічна система педагогіки вищої школи – основа формування, поглиблення, збагачення педагогічних знань студентів магістратури. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 107–139.

34. Вітюк В. В. Професійний розвиток педагогів Нової української школи. Реалізація Концепції «Нова українська школа» в умовах інноваційного освітнього середовища: матеріали фестивалю інновацій (22 травня 2019 р., м. Луцьк) / уклад.: Н. А. Поліщук. Луцьк: Волинський ІППО. 2019. С. 11–18.

35. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н. П. Волкова. – 4-те вид., стер. – К. : Академвидав, 2012. – 615 с.

36. Воронін Д. Питання готовності вчителів фізичної культури до професійної діяльності. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. 2011. №. 2 (14). С. 24–25.

37. Гаркуша С. В. Поняття та компоненти професійної готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2013. Вип. 110. С. 198–201.

38. Гаркуша С.В. Модель формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій. Вісник Чернігівського національного університету. 2014. Вип. 118(2) С. 94–99.

39. Гончар Г. І., Безверхня Г. В. Проблеми вдосконалення підготовки фахівців у галузі фізичної культури й спорту. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2015. № 4 (55). С. 9–14.

40. Гончаренко О.С. Організаційні форми і методи позакласної роботи з фізичної культури в навчальних закладах в умовах реалізації компетентнісного підходу. Педагогічний Альманах. 2012. Вип. 16. С. 25–29.

41. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 519 с.

42. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

43. Гончарук О. В. Критерії діагностики готовності майбутніх учителів початкової школи до організації дозвілля молодших школярів. Педагогічний часопис Волині: науково-педагогічний журнал. 2019. № 3 (14). С. 73–79.

44. Григор'єва Н.П. Роль вчителя під час практичних занять за умов дистанційного навчання. Nauka I Studia. (2021). (5). URL: http://nauka-i-studia.info/ojs/index.php/pl_ojs/article/view/141.

45. Гринченко І. Б. Сучасні напрями впровадження інновацій в професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури. Теоретичний та науково-методичний часопис. Тематичний випуск: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Додаток 3. Т. VII. 2011. С. 84–93.

46. Грицай Н. Б. Основні принципи методичної підготовки майбутніх учителів біології. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 3 (37). С. 105–112.

47. Грудинін Б. О. Педагогічне моделювання як технологія розвитку дослідницької компетентності старшокласників у процесі навчання фізики. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. № 2 (56). С. 236–245.

48. Данилевич М. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності: дис...док. пед. наук. 13.00.04 / Львівський державний університет фізичної культури. Львів, 2018. 533с.

49. Даниско О.В. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаної освітньої взаємодії. Естетика і етика педагогічної дії. 2021. Вип. 23. С. 227–241.

50. Дахин А. Н. Педагогічне моделювання: монографія / А. Н. Дахин. – Новосибірськ: Вид. НИПКиПРО, 2005. – 230 с.
51. Дедурина Т.В. Функциональный подход к развитию анимационной деятельности учреждений культуры: социально-культурный аспект: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед наук: 13.00.05 – теория, методика и организация социально-культурной деятельности. М., 2009. – 24 с.
52. Деменков Д. Готовність педагогів до проведення гурткових занять із футболу в загальноосвітніх навчальних закладах. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2016. № 3 (35). С. 11–16.
53. Денисенко Н. Г. Формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури: теорія та методика: монографія. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2020. 460 с.
54. Джури́нський П. Б. Формування готовності студентів до діяльності вчителя фізичної культури: сучасний стан. Наука і освіта. 2010. Вип. № 7. С. 81–85.
55. Енциклопедія освіти / АПН України; голов. ред. В. Г. Кремень; [заст. голов. ред. О. Я. Савченко, В. П. Андрущенко; відп. наук. секр. С. О. Сисоева; члени редкол.: І. Д. Бех, Н. М. Бібік, В. Ю. Биков та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
56. Жданович Ю. М. Педагогічна анімація як засіб соціально-педагогічної підтримки дітей вимушених переселенців. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2016. № 1. С. 119–122.
57. Жуковський Є. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2013. № 1 (21). С. 39–42.
58. Зайцева Ю. В. Компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-спортивної роботи. Наука і освіта. 2015. № 2. С. 41–47.

59. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

60. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>

61. Захаріна А. Аналіз сучасного стану формування готовності майбутніх фахівців з туризму до анімаційної діяльності в рекреаційно-оздоровчій сфері. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2018. № 1. С. 89–95.

62. Захаріна Є.А. Сучасні підходи до підготовки майбутніх учителів для проведення позакласної роботи з фізичного виховання. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2013. № 1. С. 54–57.

63. Зінченко В. П., Шерудило А. В. Структура та критерії оцінювання готовності майбутніх учителів до роботи в літніх оздоровчих таборах. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. 2014. Вип. 24. С. 66–71.

64. Зобенько Н. А. Сучасні підходи до підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери в умовах класичного університету. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2013. Вип. 29. С. 48–52.

65. Зубов Н.О. Як керувати педагогами / Н.О. Зубов. – М.: АРКТИ, 2003. – 215 с.

66. Іваній І.В. Модель формування професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту у процесі професійної підготовки. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. № 2 (56). С. 31–41.

67. Іванова Л.І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2010. 24 с.

68. Іщук В. сутність і структура професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. Гуманітарний вісник № 31. С. 117–122.

69. Казнодзей О. В. Позакласна робота з фізичного виховання та їх роль у розвитку почуття гідності в учнів початкових класів. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. 2015. Вип. 5 К (61). С. 111–114.

70. Калюжна Т.Г. Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутнього вчителя. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки, 2013. №4. С. 32–37.

71. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник /В. В Каплінський. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.

72. Карамушка Л. М. Поняття про психологічну готовність особистості до виконання діяльності. Психологія освітнього менеджменту: навч. посіб. – К. : Либідь, 2004. С. 144– 164.

73. Карасевич С. А. Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності у загальноосвітній школі. Молодь і ринок. 2016. №11 – 12 (142 – 143). С. 120–126.

74. Карасевич С. А. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурноспортивної діяльності у закладах загальної середньої освіти: монографія / С. А. Карасевич; МОН України, Уманський держ. пед. унів-т імені Павла Тичини. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 204 с.

75. Кирильченко С.М., Аркуша А.О. Дослідження у студентів індивідуальних мотивів і потреб до занять фізичною культурою та спортом. Теорія та методика фізичного виховання. 2007. № 12. С. 35–41.

76. Кисельов В. О. Методологічні підходи до формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 29. Т. 1. С. 145–148.

77. Кисельов В.О. Структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів. Фізико-математична освіта. 2018. Вип. 1(15). Ч. 3. С. 27–31.

78. Колесник С. В. Практичні методи навчання майбутніх учителів фізичної культури анімаційних технологій позакласної роботи. Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення: матеріали Міжнародної науково-

практичної конференції (Дніпро, 12 лютого 2021р). Дніпро: Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 131–132.

79. Колесник С. В. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційних технологій позакласної роботи. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (12–13 травня 2021 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. С. 552–554.

80. Колесник С. В. Зміст діяльнісного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Фізична активність і якість життя людини [Текст]: зб. тез доп. V Регіон. наук.-практ. студ. конф. (8-10 червня 2021р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 42.

81. Колесник С.В. Історичні витоки розвитку анімаційної діяльності / Історія фізичної культури і спорту народів Європи [Текст]: зб. тез доп. IV Міжнар. наук. конгр. іст. фіз. культ. (22–24 верес. 2021 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С.Я. Індика. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 20.

82. Колесник С.В. Критеріальна структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (17 травня 2022 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. С. 946–949.

83. Колесник С.В. Структурний аналіз моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). № 9 (140). 2021. С. 69–75.

84. Колесник С.В., Белікова Н.О. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи методами активного навчання. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному

суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2022. №1 (57). С. 17–23.

85. Колесник С.В., Рода О.Б. Використання анімаційних технологій для покращення фізичної активності учнівської молоді. Фітнес, харчування та активне довголіття: зб. тез доп. I Міжнародн. наук.-практ. конф. (23 березня 2021 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індіка. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 25.

86. Колосовська В.В., Трофіменко В.О. Сутність мотивації як психолого-педагогічної проблеми при організації спортивно-масової роботи зі студентами вищих навчальних закладів. Наукові записки. - Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова. 2016. Вип. 132. С. 108–114.

87. Комар О. А. Проблема готовності майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з молодшими школярами. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2015. Вип. 52. С. 31–36.

88. Крутогорська Н. Ю. Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до виховної роботи в школі з формування здорового способу життя. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2010. Вип. 50 (1). С. 40–51.

89. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання. Том 2. Київ: Олімпійська література, 2012. – 368 с.

90. Курило Л.В. Теория и практика анимации. Навч. посібн. М.: Советский спорт, 2006. 195 с.

91. Кутек Т. Б. Особливості навчального процесу майбутніх фахівців галузі «Фізична культура і спорт». Молода спортивна наука України. 2009. Т.4. С. 90–94.

92. Лесіна Т.М. Інноваційний потенціал анімаційної діяльності у соціально-педагогічній роботі з дезадаптованими дітьми та підлітками. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка. 2011 С. 295–302.

93. Лисенко Л. Л. Удосконалення дидактичного забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури в аспекті розвитку здатності до

креативно-інноваційної діяльності. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. 2013. № 112 (2). С. 164–168.

94. Ляшенко І.В. Формування професійної мотивації студентів до успішної фахової діяльності. Народна освіта. 2013. Вип. 1 (19). С. 151–158.

95. Мамон В. О. Самооцінка в професійному розвитку вчителя : аналіз поняття, структури і процесу формування. Витоки педагогічної майстерності. 2011. Вип. 8. Ч. II. С. 172–176.

96. Матвійчук Т.Ф. Модель формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у процесі професійної підготовки. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. №129 (2). 2015. С. 208–212.

97. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.І. Мачинська, С.С. Стельмах. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 180 с.

98. Мельнік А. О. Сутнісний зміст позакласної роботи учителів фізичної культури у початковій школі. Наукові записки (Серія: Педагогічні науки). 2015. Вип. 141 (II). С. 183–186.

99. Михайленко О. В. Особливості організації самостійної роботи студентів ВНЗ. Молодь і ринок. 2015. №10 (129). С. 64–68.

100. Молнар Т. І. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу в початковій школі. Молодь і ринок. 2016. № 1. С. 76–79.

101. Мурзіна О.А., Мирошніченко В.О., Каблуков А.О., Костенко І.О. Формування ціннісних орієнтацій у системі вищої освіти. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 1. С. 67–72.

102. Мусхаріна Ю. Ю., Гутарева Н. В., Дьяченко І. Д. Обґрунтування основних напрямків оздоровчої діяльності вчителя фізичної культури. Український журнал медицини, біології та спорту. 2017. № 4 (6). С. 228–232.

103. Наумчук В.І. Анімаційна діяльність у складі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. 2016. Вип. 69(2). С. 104–108.
104. Никифорова Л. А. формування професійної культури майбутніх учителів фізичного виховання в процесі фахової підготовки. автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.04 / Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2017. 26 с.
105. Ніжевська Т.В. Структура готовності майбутнього вчителя фізичної культури до використання засобів артпедагогіки у професійній підготовці. Теорія та методика навчання та виховання. 2014. Вип. 36. С. 104–110.
106. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
107. Оніщенко О.В. Тренінг як інноваційна методика навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Вісник № 132. Серія: Педагогічні науки. 2015. С. 106–109.
108. Орґєєва С.В. Критерії, показники та рівні сформованості готовності студентів-майбутніх авіафахівців до особистого здоров'язбереження у професійній діяльності. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова: серія № 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2014. Вип. 3 (46) 14. С. 62–67.
109. Остапенко Г.О., Циганок О.В., Жестков С.Г. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи. Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 1(7). С. 78–85.
110. Павлишинець К. Ю. особливості адаптації майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу. Східноєвропейський науковий журнал. 2021. № 2 (66). С. 41–44.

111. Пасічняк Л. В. Проектування та реалізація програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення: автореф. дис... канд. наук. з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / Любомир Васильович Пасічняк; МОНУ, НУФВСУ. – Київ, 2017. - 22 с.
112. Петров А.О. Удосконалення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання здоров'язбережувальних технологій. Наукові записки. Серія: педагогіка. 2014. № 1. С. 49–55.
113. Печерська Г. О. Професійні ціннісні орієнтації вчителів. Психологічні науки. 2013. Т. 2. Вип. 10 (91). С. 252–257.
114. Пічкур М. О., Демченко І. І. Базильчук Л. В. Методика викладання образотворчого мистецтва: позакласна робота: навчальний посібник. 2010. 264 с.
115. Подубінська С. В. Фізкультурно-оздоровчий потенціал використання анімаційних технологій у позакласній роботі майбутніх учителів фізичної культури. Фізична культура, спорт і здоров'я людини [Текст]: зб. тез доп. III Регіон. наук.-практ. студ. конф. (20 груд. 2020 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі України, 2020. С. 86–87.
116. Подубінська С.В. Використання анімації у гуртковій роботі майбутніх учителів фізичної культури / Фізична активність і якість життя людини [Текст] : зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (22–24 трав. 2018 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі України, 2018. – С. 52.
117. Подубінська С.В. Гурткова робота як основна форма позакласної діяльності учителя фізичної культури / Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (15–16 травня 2018 року). – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. С. 1012–1015.
118. Подубінська С.В. Мотиваційний фактор використання анімаційних програм у гуртковій роботі з фізичної культури. Фізична активність і якість життя людини [текст]: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (11–13 черв.

2019 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. С. 65.

119. Подубінська С.В. Організація позакласної роботи майбутніх учителів фізичної культури / Традиції та інновації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 23-24 березня 2018 р.- Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2018. С. 15–18.

120. Подубінська С.В. Основні напрями оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету «Серія: Педагогічні науки». 2018. Вип. 152. Т.1. С. 64–67.

121. Подубінська С.В. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційної діяльності. Фізична активність і якість життя людини [текст]: зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (10 черв. 2020 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. – С. 28.

122. Подубінська С.В. Сутність анімаційно-гурткової роботи учителя фізичної культури / Проблеми та перспективи розвитку вищої школи та економіки XXI столітті, присвяченої 25-річчю Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука (11-12 жовтня) 2018р.). – Рівне: РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. С. 352–354.

123. Подубінська С.В. Сутність та структура позакласної роботи учителя фізичної культури. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету «Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт». 2018. Вип.154. Т.2. С. 48–52.

124. Подубінська С.В., Белікова Н.О. Особливості використання анімаційних технологій у позакласній роботі з фізичної культури / Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень: матеріали XIV міжнар. наук. - прак. конф. аспірантів і студентів (12–13 травня 2020 року). Луцьк: Вежа-Друк, 2020. С. 63–66.

125. Подубінська С.В., Белікова Н.О. Реалізація компетентнісного підходу у підготовці учителів фізичної культури / Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень: матеріали XIII міжнар. наук.- прак. конф. аспірантів і студентів (14–15 травня 2019 року). Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 874–876.

126. Подубінська С.В., Рода О.Б. Професійна майстерність керівника гуртка з фізичної культури / Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання та спорту в закладах освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка, 25 квітня 2019 року) / [редактор-упорядник: Т. В. Кулікова] – Кременчук: Методичний кабінет, 2019. С. 23–25.

127. Поліщук Л.О. Анімація в діяльності закладів культури України. Культура і мистецтво у сучасному світі. 2014. Вип. 15. С. 71–76.

128. Полулях А.В. Аксіологічний підхід до формування здорового способу життя підлітків засобами фізичного виховання. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2010. С. 236–239.

129. Пономаренко М. В. Сутність підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. 2011. № 7. С. 319–326.

130. Приходько В.М. Анімація підготовки майбутніх вчителів до превентивного виховання учнів із неблагополучних сімей. Вісник Запорізького державного університету. 2002. №1. С. 1–5.

131. Пріма Р.М., Пріма Д.А., Десятник К.В., Рославець Р.М. Гурткова робота – простір здоров'язбережувальної творчої діяльності. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 9 (103). С. 237–244.

132. Проніков О. Підготовка вчителя фізичної культури. Досвід та перспектива. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. 2015. № 1 (29). С. 17–22.

133. Професійний стандарт вчителя. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf.

134. Рибалко Л. М. Формування фахових компетентностей в майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та фізичного виховання у ВНЗ. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури». 2017. Вип. 3К(84)17. С. 411–414.

135. Розум К. Компонентна структура готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання і розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2013. № 7 (33). С. 163–170.

136. Сагач О.М., Корнят В.С., Прокопчук В.І., Дідух І.Я., Плетеницька Л.С., Демченко І.І., Максимчук І.А., Максимчук Б.А. Мотивація та умови розвитку педагогічної майстерності в процесі професійної підготовки. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2020. Вип. 3 (123). С. 125–131.

137. Сагер Л.Ю., Сигида Л.О., Колесник А.А. Інтерактивні методи навчання як інструмент маркетингу освітніх послуг. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2018. № 4'. С. 13–24.

138. Салань Н.В. Підготовка майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до організації гурткової роботи в загальноосвітніх навчальних закладах: дис...канд пед. наук 13.00.04 / Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Дрогобич, 2016. 239 с.

139. Семенова О. В. Педагогічне моделювання: функції та складові. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2015. Вип. 3. С. 299–305.

140. Сидорук А. В. Організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційної діяльності. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. 2017. № 143. С. 96–99.

141. Скорик Т., Вербицька А. Соціальна анімація як інноваційна технологія організації дозвілля студентської молоді. Проблеми соціальної роботи. 2014. № 1 (4). С. 134–142.

142. Словник Української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/pidkhid>.

143. Слуцька Н.О. Теоретичні аспекти організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі. Науковий вісник Університету менеджменту освіти. Серія «Педагогіка». 2016. № 1. С. 1–18.

144. Сменіхіна О. В. Впровадження моделі формування професійної готовності майбутніх учителів математики до використання засобів комп'ютерної візуалізації математичних знань: теоретичний критерій. Фізико-математична освіта. 2016. Вип. 3. С. 95–108.

145. Собчук-Ліва А. Аналіз концептуальних підходів підготовки вчителя початкової школи. Молодь і ринок. 2017. № 8 (151). С. 160–167.

146. Согоконь О. А. Концепція професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. Тенденції забезпечення якості освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 22 січня 2021 р). Дніпро: Міжнародний гуманітарний дослідницький центр. 2021. С. 187–190.

147. Сорока Т. П., Струганець Б. В. Актуалізація можливостей позашкільної освіти в соціалізації підлітка. Наукові записки. Серія: педагогіка. 2016. № 2. С. 275–281.

148. Стасенко О. Сучасний стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл. Молода спортивна наука України. 2009. Т. 2. С. 166–172.

149. Стасенко О.А. Організація фізкультурно-оздоровчої роботи у загальноосвітніх навчальних закладах: шляхи та перспективи. Молодий вчений. 2016. № 9.1 (36.1). С. 151–157.

150. Степанко А. В. Мотивація як компонент готовності майбутніх учителів початкових класів до роботи з фізичного виховання школярів . Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб.

наук. пр. Волин. нац. ун-ту. ім. Лесі Українки: у 3 т. / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. – Луцьк, 2008. Т. 1. С. 249–252.

151. Степанов Е. Н. Личностно ориентированный подход в педагогической деятельности. Воспитание школьников. 2003. № 2. С. 2–5.

152. Степанченко Н.І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах: дис...док. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2017. 629 с.

153. Тимошенко Л., Ільків Л. Анімація в рекреаційній і туристичній діяльності. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (23–24 квітня 2020 р., м. Львів). – Львів, 2020. С. 32–34.

154. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах: автореф. дис...док. пед. наук: 13.00.04 Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2009. 35 с.

155. Федоренко М.В. Щодо діагностики професійних цінностей вчителя. Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу». 2013. № 2(22). URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN22/13fmvptv.pdf>

156. Федорович О. В., Ющук М.В. Організація фізкультурно-оздоровчої роботи як ефективний засіб формування здорового способу життя. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ. 2015. Вип. 1(13). С. 321–326.

157. Фіцула М. Педагогіка: навч. посібник / М. Фіцула. – К.: Академія, 2002. – 528 с.

158. Фруктова Я.С. Сучасні форми позакласної роботи з учнями. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_43/39.pdf.

159. Хіміч В. Обґрунтування моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного

мистецтва у професійній діяльності. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогіка. 2019. Вип. 5. С. 102–110.

160. Хоменко-Семенова Л. О. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2013. Вип. 19. С. 252–257.

161. Хомік О. М., Белікова Н. О., Індика С. Я., Ковальчук О. М. Використання платформи Microsoft Teams задля вивчення шляхів доступності вищої освіти студентів з обмеженими можливостями. Інформаційні технології і засоби навчання. 2022. Т. 87. № 1. С. 306–319.

162. Хриков Є.М. Педагогічна анімація як форма виховання студентської молоді. Науковий вісник Донбасу. 2011. № 3. С. 102–112.

163. Цьось А.В., Колесник С.В. Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях: навчально-методичні рекомендації. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 58 с.

164. Чалій Л.В. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму: дис...канд. пед. наук: 13.00.04 / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк. 2017. 290 с.

165. Шаповалова І. В. Модель підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до професійного самовдосконалення в умовах модернізації професійної освіти. Витоки педагогічної майстерності. 2015. Вип.15. С. 336–342.

166. Шарапа С. Аксіологічні аспекти підготовки вчителя у вищих педагогічних навчальних закладах України. Людинознавчі студії. Педагогіка. 2014. Вип. 29. С. 22–28.

167. Шевченко А. Зміст педагогічних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Вип. 123(II). С. 376–379.

168. Шевчук О.Б. Позакласна робота з української літератури як складова професійно-педагогічної діяльності вчителя-словесника. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. 2013. Серія 16. Вип. 21 (31). С. 237–241.

169. Шемигон Н.Ю. Ціннісні орієнтації та їх значення для активізації адаптивних можливостей студентської молоді – теоретичний аспект. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2021. № 70. С. 39–46.

170. Шинкарьова О. Модель формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту до організації дозвіллево-рекреаційної діяльності. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2020. № 2(50). 26–32.

171. Шульга І. І. Педагогічна анімація в практиці соціального виховання за кордоном. Шкільні технології. 2008. № 3. С. 134–136.

172. Шурхал І. А. Компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності учнів Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2015. Вип. 5 К(61)' С. 280–282.

173. Щербак І. Модель формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до громадянського виховання учнів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 3 (87). С. 132–142.

174. Щербатюк Н. І. Організація гуртка спортивної радіопеленгації як форми позакласної роботи. Наукові записки (Серія: Педагогічні науки). 2010. Вип. 91. С. 269–272.

175. Ярошинська О. О. Проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів з метою створення інноваційного проекту їх освітнього середовища. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2016. Вип. 2 (84). С. 135–141.

176. Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piasecki w Poznaniu. URL: <http://awf.poznan.pl/>.

177. Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki. URL: <https://awf.katowice.pl/>.

178. Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie. URL: <http://www.awf.edu.pl>.
179. Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie. URL: <https://www.awf.krakow.pl/>.
180. Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. J. Śniadeckiego w Gdańsku URL: <https://awf.gda.pl/>.
181. Czarniecka R., Lenartowicz M., Mazur, Z. Physical education teacher education in Poland. European Physical Education Teacher Education Practice: Initial, Induction and Professional Development. Publisher: Meyer & Meyer Sport Ltd., 2019. P. 277–295.
182. Hrynchenko, I. B. The descriptive analysis of professional training teachers-to-be in physical education and sports in Europe and Ukraine. *Tutystyka. Sport i Zdrowie*. 2013. 3. Retrieved from: <http://www.tsz.po.opole>).
183. MacPhail, A., Tannehill, D., Avsar, Z. European Physical Education Teacher Education Practice: Initial, Induction and Professional Development. Publisher: Meyer & Meyer Sport Ltd., 2019. P. 277–295.
184. Richards, A., Thomas, J. Templin, T., Gaudreault, K. (2013). Understanding the realities of school life: recommendations for the preparation of physical education teachers. *Quest*. 65 (4), 442–457.
185. Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie. URL: <https://www.ujd.edu.pl/>.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Belikova N., Indyka S., Ulyanytska N., Podubinska S., Krendelieva V. Perspectives for Implementation of New Variative Modules of «Physical Culture. Grades 5–9» Training Program. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Східноєвроп нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2017. № 3 (39). С. 140–146. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2017-03-140-146>. *Особистий внесок здобувача полягає у формулюванні основних положень дослідження й аналізі його результатів.*
2. Подубінська С.В. Основні напрями оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету «Серія: Педагогічні науки». 2018. Вип.152. Т.1. С. 64–67.
3. Подубінська С.В. Сутність та структура позакласної роботи учителя фізичної культури. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету «Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт». 2018. Вип.154. Т.2. С. 48–52.
4. Белікова Н.О., Подубінська С.В. Сучасний стан організації позакласної роботи з фізичної культури. Вісник Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2019. Вип. 14. С. 15–19. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні проблеми, постановці мети, підборі методів, проведенні дослідження, формулюванні висновків.*
5. Белікова Н.О., Подубінська С.В., Рода О.Б. Навчання майбутніх учителів фізичної культури анімаційних технологій позакласної роботи: змістовий контент. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні

проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. Вип. 7 К (127) 20. С. 32–36. *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні проблеми дослідження, визначенні мети, аналізу результатів, формулюванні висновків.*

6. Колесник С.В. Структурний аналіз моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). № 9 (140). 2021. С. 69–75. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.9\(140\).16](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.9(140).16).

7. Колесник С.В., Белікова Н.О. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи методами активного навчання. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2022. №1 (57). С. 17–23. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-01-17-23>. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні проблеми, постановці мети, підборі методів, формулюванні висновків.*

8. Bielikova, N., Tsos, A., Indyka, S., Contiero, D., Pantik, V., Tomaschuk, O., Dedeliuk N. and Podubinska, S. (2021). The Motor Activity Status and Students` Self-Assessment of Health During a COVID-19 Pandemic. Sport Mont, 19(S2), 95 – 99. doi:10.26773/smj.210901 / http://www.sportmont.ucg.ac.me/clanci/SM_September_2021_Bielikova.pdf (Scopus). *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі й узагальненні даних літературних джерел, формулюванні висновків, підготовці матеріалів до друку.*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Белікова Н.О., Індика С.Я., Ульяницька Н.Я., Подубінська С.В. Перспективи впровадження нових варіативних модулів навчальної програми «Фізична культура. 5–9 класи» / Історія фізичної культури і спорту народів

Європи [Текст] : зб. тез доп. I Міжнар. наук. конгр. іст. фіз. культ. (18–20 вер. 2017 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – С. 4. *Особистий внесок здобувача полягає у накопиченні та аналізі емпіричних даних, формулюванні висновків.*

10. Подубінська С.В. Організація позакласної роботи майбутніх учителів фізичної культури / Традиції та інновації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 23-24 березня 2018 р.- Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2018. С. 15–18.

11. Подубінська С.В. Гурткова робота як основна форма позакласної діяльності учителя фізичної культури / Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (15–16 травня 2018 року). – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. С. 1012–1015.

12. Подубінська С.В. Використання анімації у гуртковій роботі майбутніх учителів фізичної культури / Фізична активність і якість життя людини [Текст] : зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (22–24 трав. 2018 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. – С. 52.

13. Подубінська С.В. Сутність анімаційно-гурткової роботи учителя фізичної культури / Проблеми та перспективи розвитку вищої школи та економіки XXI столітті, присвяченої 25-річчю Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука (11-12 жовтня 2018р.).- Рівне: РВЦ МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. С. 352–354.

14. Подубінська С.В., Рода О.Б. Професійна майстерність керівника гуртка з фізичної культури / Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання та спорту в закладах освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка, 25 квітня 2019 року) / [редактор-упорядник: Т. В. Кулікова] – Кременчук: Методичний кабінет, 2019. С. 23 – 25. *Особистий внесок здобувача*

полягає у обґрунтуванні проблеми дослідження, визначенні мети, аналізу результатів, формулюванні висновків.

15. Белікова Н.О., Індика С.Я., Подубінська С.В., Семенова І.В. Особливості впровадження варіативної складової навчальної програми з фізичної культури у 5–9 класах / Залучення учнів до здорового способу життя та популяризація варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури через всеукраїнський проект «JuniorZ»: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (15–16 квітня 2019 р.) / уклад.: О. Ю. Дикий. – Луцьк: Волинський ІППО, 2019. С. 150–153. *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні проблеми дослідження, аналізу та узагальнення результатів дослідження.*

16. Подубінська С.В., Белікова Н.О. Реалізація компетентнісного підходу у підготовці учителів фізичної культури / Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень: матеріали XIII міжнар. наук.- прак. конф. аспірантів і студентів (14–15 травня 2019 року). Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 874–876. *Особистий внесок здобувача полягає у формулюванні основних положень дослідження й аналізі його результатів, формулюванні висновків.*

17. Подубінська С.В. Мотиваційний фактор використання анімаційних програм у гуртковій роботі з фізичної культури. Фізична активність і якість життя людини [текст]: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (11–13 черв. 2019 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. С. 65.

18. Белікова Н.О., Індика С.Я., Подубінська С.В., Мордик О.А. Історія становлення окремих варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури для 5–9 класів в Україні / Історія фізичної культури і спорту народів Європи [Текст]: зб. тез доп. III Міжнар. наук. конгр. іст. фіз. культ. (10–12 верес. 2019 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. С. 3–4. *Особистий внесок здобувача полягає у, визначенні мети, аналізу і узагальнення результатів, формулюванні висновків.*

19. Подубінська С.В., Белікова Н.О. Особливості використання анімаційних технологій у позакласній роботі з фізичної культури / Молода

наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень: матеріали XIV міжнар. наук. - прак. конф. аспірантів і студентів (12–13 травня 2020 року). Луцьк: Вежа-Друк, 2020. С. 63–66. *Особистий внесок здобувача полягає у формулюванні основних положень дослідження аналізі і синтезі його результатів.*

20. Подубінська С.В. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційної діяльності. Фізична активність і якість життя людини [текст]: зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (10 черв. 2020 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. – С. 28.

21. Подубінська С. В. Фізкультурно-оздоровчий потенціал використання анімаційних технологій у позакласній роботі майбутніх учителів фізичної культури. Фізична культура, спорт і здоров'я людини [Текст]: зб. тез доп. III Регіон. наук.-практ. студ. конф. (20 груд. 2020 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. С. 86–87.

22. Колесник С. В. Практичні методи навчання майбутніх учителів фізичної культури анімаційних технологій позакласної роботи. Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 12 лютого 2021р). Дніпро: Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 131–132.

23. Колесник С.В., Рода О.Б. Використання анімаційних технологій для покращення фізичної активності учнівської молоді. Фітнес, харчування та активне довголіття [Текст]: зб. тез доп. I Міжнародн. наук.-практ. конф. (23 березня 2021 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 25. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні мети дослідження, аналізу і узагальнення результатів, формулюванні висновків.*

24. Ващук Л.М., Рода О.Б., Дем'янчук О.Г., Колесник С.В. Фітнес в контексті фізичної активності дівчат старшого шкільного віку. Фізична культура і спорт: досвід та перспективи: матер. 3-ої Міжнар. наук.-практ.

конференції (8-9 квітня 2021 р., м. Чернівці) / за ред. Я. Б. Зорія. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. С. 43–46. *Особистий внесок здобувача полягає у аналізі і узагальненні результатів, формулюванні висновків.*

25. Колесник С. В. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційних технологій позакласної роботи. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (12–13 травня 2021 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. С. 552–554.

26. Колесник С. В. Зміст діяльнісного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Фізична активність і якість життя людини [Текст]: зб. тез доп. V Регіон. наук.-практ. студ. конф. (8-10 червня 2021р.) / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 42.

27. Колесник С.В. Історичні витоки розвитку анімаційної діяльності / Історія фізичної культури і спорту народів Європи [Текст]: зб. тез доп. IV Міжнар. наук. конгр. іст. фіз. культ. (22–24 верес. 2021 р.) / уклад.: А. В. Цьось, С.Я. Індика. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 20.

28. Колесник С.В. Критеріальна структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (17 травня 2022 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. С. 946–949.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації

29. Комп'ютерна програма «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 110769 від 05.01.2022 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності»).

30. Цьось А.В., Колесник С.В. Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях: навчально-методичні рекомендації / А. В. Цьось, С. В. Колесник – 2021. – 58 с.

Додаток Б

Апробація результатів дослідження

Основні положення та результати наукового пошуку висвітлено й обговорено на науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Традиції та інновації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації» (Київ, 2018); «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (Луцьк, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 рр.); «Фізична активність і якість життя людини» (Луцьк, 2018, 2019, 2020, 2021); «Проблеми та перспективи розвитку вищої школи та економіки XXI століття, присвяченої 25-річчю Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука» (Рівне, 2018); «Залучення учнів до здорового способу життя та популяризація варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури через всеукраїнський проект «Junior» (Луцьк, 2019); «Історія фізичної культури і спорту народів Європи» (Луцьк, 2017, 2019, 2021); «Фізична культура, спорт і здоров'я людини» (Луцьк, 2020); «Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення» (Дніпро, 2021); «Фітнес, харчування та активне довголіття» (Луцьк, 2021); *всеукраїнських* – «Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання та спорту в закладах освіти» (Кременчук, 2019).

Результати дослідження представлялися на наукових семінарах кафедр теорії фізичного виховання та рекреації й теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (2018-2022 рр.).

АНКЕТА В
ДЛЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ
Шановні учні!

Кафедра теорії фізичного виховання, фітнесу та рекреації Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки проводить анкетування щодо організації анімаційно-гурткової роботи з фізичної культури. Дайте відповіді на наступні питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді. Дякуємо Вам за участь!

Клас _____

- 1. Чи організована у Вашій школі гурткова (секційна) робота з фізичної культури?**
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) частково.
- 2. Чи відвідуєте Ви гуртки (секції) з фізичної культури у своїй школі?**
  - а) так;
  - б) ні.
- 3. Чи цікаво організована гурткова робота (секційна) з фізичної культури?**
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) частково;
  - г) важко відповісти.
- 4. Як часто проводять учителі фізичної культури фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи?**
  - а) раз в семестр;
  - б) декілька разів на рік;
  - в) не проводять.
- 5. Чи розумієте ви, що таке анімація?**
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) частково;
  - г) важко відповісти.
- 6. Чи застосовують учителі фізичної культури елементи анімації (різноманітні програми рухової активності) під час проведення гурткової (секційної) роботи?**
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) частково;
  - г) важко відповісти.
- 7. Чи підвищився б Ваш інтерес до занять фізичною культурою з використанням різноманітних засобів анімації (спортивні і рухливі ігри, змагання й естафети та ін.) у гуртковій (секційній) роботі з фізичної культури?**
  - а) так;
  - б) ні;
  - в) частково;
  - г) важко відповісти.
- 8. Як би Ви б хотіли, щоб була організована гурткова (секційна) робота з фізичної культури у вашій школі?**

Додаток Г
АНКЕТА
ДЛЯ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Шановні вчителі!

Кафедра теорії фізичного виховання, фітнесу та рекреації Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки проводить анкетування щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь у нашому анкетуванні і дасте відповіді на наступні питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді.

1. Чи проводите Ви гурткову (секційну) роботу з учнями школи?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

2. Чи часто Ви проводите спортивні заходи, свята, розробляєте фізкультурно-оздоровчі програми для учнів своєї школи?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

3. Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що анімація – це розробка спеціальних програм проведення вільного часу для задоволення фізичних і духовних потреб людини, що характеризується різноманітністю форм її проведення.

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

4. Чи застосовуєте Ви елементи анімації під час проведення гурткової (секційної) роботи?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

5. Чи знаєте Ви, який зміст включає в себе анімаційна програма?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

6. Чи володієте Ви технологією створення анімаційних програм з фізичної культури?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

7. На вашу думку, чи підвищить інтерес учнів до занять фізичною культурою використання анімації у гуртковій (секційній) роботі?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

8. Чи вважаєте Ви, що доцільно в закладах вищої освіти здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до проведення анімаційно-гурткової роботи?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

9. Як Ви вважаєте, чи володіють студенти-практиканти, майбутні учителі фізичної культури, знаннями щодо різноманітності форм проведення анімаційно-гурткової роботи?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

10. Чи володіють студенти-практиканти навичками організації анімаційно-гурткової роботи на практиці?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

11. Чи вважаєте Ви достатнім рівень готовності студентів до анімаційно-гурткової роботи?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

12. На Вашу думку, від чого залежить ефективність проведення анімаційно-гурткової роботи у школі?

Учитель фізичної культури _____

(підпис)

Додаток Г

АНКЕТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Шановні студенти!

Кафедра теорії фізичного виховання, фітнесу та рекреації Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки проводить анкетування щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи. Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь в анкетуванні і дасте відповіді на наступні питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді.

1. На Вашу думку, вміння проводити анімаційно-гурткову/секційну роботу є важливим для майбутньої професійної діяльності учителя фізичної культури?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

2. Чи володієте Ви необхідними вміннями і навичками щодо організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у школі?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

3. Чи володієте Ви знаннями щодо сутності та змісту організації гурткової/секційної роботи в школі?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

4. Чи знаєте Ви, які вимоги ставляться до керівника гуртка?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

5. Чи знаєте Ви, що таке анімаційна програма?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

6. Чи володієте Ви знаннями щодо створення анімаційних програм з фізичної культури?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

7. Чи задовільняє Вас наявне науково-методичне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до проведення анімаційно-гурткової / секційної роботи?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

8. Чи вважаєте Ви себе підготовленим до організації та проведення анімаційно-гурткової/секційної роботи в школі?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) важко відповісти.

Дякуємо за Ваші відповіді!

Додаток Д

Компонентний склад готовності (за авторськими визначеннями)

Автори	Види готовності	Компонентний склад
Л. Ареф'єва [2]	готовність майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школі	мотиваційний, когнітивний, емоційний, процесуальний, самооцінний
О. Безкопильний [8]	готовність майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі	аксіологічний, гносеологічний, праксеологічний, особистісний
Н. Винник [31]	готовність майбутніх учителів фізичного виховання до організації спортивно-оздоровчої діяльності в середніх навчальних закладах	мотиваційний, діяльнісний, когнітивний, особистісний
С. Гаркуша [38]	готовність майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій	мотиваційний, когнітивний, практично-діяльнісний, рефлексивний
П. Джуринський [54]	готовність до здоров'язбережувальної професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури	мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний, професійно-здоров'язбережувальний
Д. Деменков [52]	готовність педагогів до проведення гурткових занять із футболу	мотиваційний, ціннісний, когнітивний, діяльнісний, практичний, технологічний, результативний, продуктивний, особистісний
Є. Жуковський [57]	готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів	мотиваційний, гностичний, діяльнісний, рефлексивний
Л. Іванова [67]	підготовленість майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх	мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, комунікативно-рефлексивний

	навчальних закладів	
В. Іщук [68]	готовність майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності	мотиваційно-орієнтаційний, операційно-діяльнісний, когнітивно-рефлексивний
Ю. Мусхаріна [102]	професійна готовність майбутнього вчителя фізичної культури до оздоровчої діяльності	мотиваційний, когнітивний діяльнісний, рефлексивний
Л. Никифорова [104]	формування професійної культури майбутніх учителів фізичного виховання в процесі фахової підготовки	мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-праксеологічний, особистісно-поведінковий, рефлексивно-корекційний
Т. Ніжевська [105]	готовність майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів артпедагогіки в професійній діяльності	мотиваційно-ціннісний, когнітивно-функціональний, особистісний
Г. Остапенко [109] О. Циганок С. Жестков	готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи	мотиваційний, когнітивний, процесуальний, самооцінний
Л. Чалій [164]	готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації позакласної роботи з туризму	мотиваційно-ціннісний, когнітивний, практичний, особистісний
О. Шинкарьова [170]	готовність майбутніх бакалаврів фізичної культури й спорту до організації дозвіллево-рекреаційної діяльності	мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний, особистісний
І. Шурхал [172]	готовність майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності учнів	мотиваційний, когнітивний, практично-діяльнісний, рефлексивний

Додаток Е

ТЕСТ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ МОТИВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ (ЗА Т. ЕЛЕРСОМ)

Шановний студенте! Виберіть один із 2 варіантів відповідей «так» чи «ні». У клітинці відповідній номеру твердження поставте знак «+» (так), якщо згодні, або «-» (ні), якщо не згодні.

№ з/п	ТВЕРДЖЕННЯ	ТАК	НІ
1.	Коли є вибір між двома варіантами, його краще зробити швидше, ніж відкласти на певний час.		
2.	Я легко роздратовуюсь, коли помічаю, що не можу на всі 100% виконати завдання.		
3.	Коли я працюю, це виглядає так, ніби я все “ставлю на карту”.		
4.	Коли виникає проблемна ситуація, я найчастіше приймаю рішення одним із останніх.		
5.	Коли в мене два дні підряд немає справи, я втрачаю спокій.		
6.	У деякі дні мої успіхи нижче за середні.		
7.	По відношенню до себе я більш строгий, ніж по відношенню до інших.		
8.	Я більш доброзичливий, ніж інші.		
9.	Коли я відмовляюся від важкого завдання, я потім суворо засуджую себе, бо знаю, що в ньому я домогся б успіху.		
10.	У процесі роботи я потребую невеликих пауз для відпочинку.		
11.	Старанність – це не основна моя риса.		
12.	Мої досягнення в праці не завжди однакові.		
13.	Мене більше приваблює інша робота, ніж та, якою я зайнятий.		
14.	Осуд стимулює мене сильніше, ніж похвала.		
15.	Я знаю, що мої колеги вважають мене діловою людиною.		
16.	Перешкоди роблять мої рішення більш твердими.		
17.	У мене легко викликати честолюбство.		
18.	Коли я працюю без натхнення, це зазвичай помітно.		
19.	При виконанні роботи я не розраховую на допомогу інших.		
20.	Іноді я відкладаю те, що повинен був зробити зараз.		
21.	Потрібно покладатися тільки на самого себе.		
22.	У житті мало речей більш важливих, ніж гроші.		
23.	Завжди, коли мені належить виконати важливе завдання, я ні про що інше не думаю		
24.	Я менш честолюбний, ніж багато інших.		
25.	У кінці відпустки я зазвичай радію, що скоро вийду на роботу.		
26.	Коли я налаштований на роботу, я роблю її краще й кваліфікованіше за інших.		
27.	Мені простіше й легше спілкуватися з людьми, які можуть завзято працювати.		
28.	Коли в мене немає справ, я відчуваю, що мені не по собі.		
29.	Мені доводиться виконувати відповідальну роботу частіше, ніж іншим		
30.	Коли мені доводиться приймати рішення, я намагаюся робити це якомога краще.		
31.	Мої друзі іноді вважають мене ледачим.		
32.	Мої успіхи в якійсь мірі залежать від моїх колег.		
33.	Безглуздо протидіяти волі керівника.		
34.	Іноді не знаєш, яку роботу доведеться виконувати.		
35.	Коли щось не ладиться, я нетерплячий.		
36.	Я зазвичай звертаю мало уваги на свої досягнення.		
37.	Коли я працюю разом з іншими, моя робота дає більші результати, ніж робота інших.		
38.	Багато чого, за що я берусь, я не доводжу до кінця.		
39.	Я заздрю людям, які не завантажені роботою.		
40.	Я не заздрю тим, хто прагне влади та становища.		
41.	Коли я впевнений, що стою на правильному шляху, для доказу своєї правоти я вдаюся аж до крайніх заходів.		

Дякуємо за відповіді!

Додаток Є

**ТЕСТ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО АНІМАЦІЙНО-ГУРТКОВОЇ РОБОТИ**

Шановний студенте!

Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь в анкетуванні і дасте відповіді на наступні питання, поставивши позначку «+» біля Вашого варіанту відповіді.

_____
Прізвище, ім'я, по батькові студента

№ з/п	ЗАПИТАННЯ	ВІДПОВІДЬ
1	<i>Яке з визначень характеризує позакласну роботу?</i>	
а)	цілеспрямована діяльність педагогічного персоналу на виконання соціальних інституцій для досягнення мети корекції та адаптації учнівської молоді	
б)	практична діяльність, що відбувається у складному, змінному середовищі, покликана надавати учням можливість якомога повніше розвивати власний потенціал, збагачувати своє життя та попереджувати виникнення дисфункцій	
в)	одна з форм організації дозвілля учнів, володіє широкими можливостями позитивної дії на учнів для розширення знань, умінь і навичок, сприяє розвитку їх самостійності, індивідуальних здібностей та схильностей, а також задоволення їхніх інтересів, забезпечення розумового і фізичного відпочинку	
2	<i>Які основні форми організації позакласної роботи ?</i>	
а)	індивідуальні та групові	
б)	групові та масові	
в)	індивідуальні, групові, масові	
3	<i>Яка з функцій позакласної роботи включає організацію змістовного дозвілля як сфери відновлення психофізичних сил учня?</i>	
а)	рекреаційна	
б)	корекційна	
в)	реабілітаційна	
4	<i>Які напрями відносяться до позакласної роботи з фізичної культури?</i>	
а)	фізкультурно-оздоровчий, спортивно-масовий, рекреаційно-відновлювальний	
б)	розвиваючий, спортивний, реабілітаційний	
в)	фізкультурно-оздоровчий, спортивно-масовий, реабілітаційний	
5	<i>Які особливості організації позакласної роботи з фізичної культури?</i>	
а)	вона організовується на добровільних засадах	
б)	педагогічне керівництво в процесі позакласної роботи має в більшій мірі консультативно-рекомендаційний характер, що стимулює вияв творчої ініціативи учнів	
в)	робота будується на основі широкої суспільної активності тих, що займаються в об'єднаних у колектив фізичної культури, при постійному контролі і керівництві їхньою діяльністю з боку адміністрації, членів педагогічного колективу і батьків	
г)	усі варіанти правильні	
6	<i>Яке з формулювань визначає термін «гурток»?</i>	
а)	об'єднання вихованців, учнів і слухачів для проведення дослідницької, пошукової та експериментальної роботи з різних проблем науки, техніки, мистецтва, а також за спортивно-технічним, туристсько-краєзнавчим або іншим напрямом діяльності	
б)	самодіяльні об'єднання учнів, які займаються поглибленим вивченням питань науки, літератури, мистецтва, фізкультурою, одна з форм позакласної й позашкільної роботи	
в)	організація, що добровільно об'єднує групи людей за інтересами, а також для спільного відпочинку й розваг	
7	<i>Який закон України регламентує діяльність гуртків/секцій?</i>	
а)	Закон «Про загальну середню освіту»	
б)	Закон «Про освіту»	

в)	Закон «Про позашкільну освіту»	
8	До найбільш вагомих функцій гурткової роботи відносяться?	
а)	розвивальна, навчальна, виховна	
б)	корекційна, соціальна, рекреаційна	
в)	навчальна, виховна, соціальна	
9	Які є типи програм, за якими може бути організована діяльність гуртка?	
а)	орієнтовні (типові)	
б)	модернізовані (адаптовані)	
в)	експериментальні (пробні)	
г)	авторські	
д)	усі варіанти правильні	
10	З яких розділів має складатися навчальна програм для гуртків/секцій?	
а)	пояснювальна записка, тематичний план, зміст програми	
б)	прогнозований результат, бібліографія	
в)	обидва варіанти правильні	
11	До якого напрямку фізичного виховання відносять заняття в шкільних гуртках/секціях?	
а)	фізкультурно-оздоровчого	
б)	спортивно-масового	
в)	рекреативного	
12	На вашу думку, яких методичних принципів повинен дотримуватися керівник гуртка?	
а)	принцип доступності, свідомості, систематичності, послідовності	
б)	принцип природовідповідності, науковості, педагогічного проектування	
в)	принцип безперечності, єдності загальної та спеціальної підготовки циклічності	
13	Які методи використовуються під час проведення гурткової роботи?	
а)	ігровий, змагальний	
б)	словесні, наочні, практичні	
в)	освітні, оздоровчі, виховні	
14	Якою має бути середня наповнюваність гуртків?	
а)	10-15 вихованців	
б)	15-20 вихованців	
в)	20-25 вихованців	
15	За діяльністю на які рівні поділяються гуртки?	
а)	низький, середній, високий	
б)	початковий, основний, вищий	
в)	низький, основний, високий	
16	З яких частин складається заняття в гуртку?	
а)	підготовча, основна, заключна	
б)	ввідна, основна, заключна	
в)	вступна, основна, заключна	
17	Які є методи організації діяльності учнів на занятті в гуртку?	
а)	індивідуальний, груповий, фронтальний	
б)	одночасний, інтервальний, поточний	
в)	індивідуальний і фронтальний	
18	На яку частину заняття у гуртку приходить значне фізичне навантаження?	
а)	на підготовчу частину	
б)	на основну частину	
в)	на заключну частину	
19	Які показники визначають величину фізичного навантаження на заняттях гуртка?	
а)	активність, пасивність учнів	
б)	об'єм, інтенсивність навантаження, реакція організму	
в)	ЧСС, артеріальний тиск	
20	Які типи навчальних занять використовуються у гуртковій роботі?	
а)	засвоєння нових знань, умінь, навичок	
б)	формування практичних умінь та навичок	

в)	застосування знань, умінь та навичок	
г)	узагальнення та систематизації	
д)	комбіноване	
е)	усі варіанти правильні	
21	Які види відпочинку Ви знаєте?	
а)	активний, пасивний	
б)	пасивний, помірний	
в)	активний, інтервальний	
22	На Вашу думку, що означає «анімація»?	
а)	розвага	
б)	відпочинок	
в)	натхнення, оживлення	
23	Анімація у фізичній культурі визначається як:	
а)	розробка та подання спеціальних програм проведення вільного часу;	
б)	технологія, що наповнює суспільні відносини змістом та збагачує їх;	
в)	інноваційна діяльність, яка передбачає активні, творчі, взаємозбагачувальні міжособистісні відносини учасників освітнього, соціального чи культурного процесу.	
24	Які функції виконує цільове конструювання анімаційних програм?	
а)	компенсаційну, інформаційну, рекламну, удосконалюючу;	
б)	адаптаційну, стабілізуючу, оздоровчу, освітню;	
в)	обидва варіанти правильні.	
25	Які виділяють види анімації, здатні задовольнити фізичні та духовні потреби людини?	
а)	анімація в русі, анімація через спілкування	
б)	анімація через переживання, культурна анімація, творча анімація	
г)	обидва варіанти правильні	
26	За своєю типологією, на які види поділяються програми спортивної анімації?	
а)	типові, конкретні	
б)	індивідуальні, комплексні	
в)	загальні, конкретні	
27	Які етапи включає реалізація анімаційної технології?	
а)	підготовчий, змістовний, заключний	
б)	ввідний, основний, заключний	
в)	вступний, основний, заключний	
28	Які з перелічених форм анімаційних програм будуються на залученні в активний рух через захоплюючі та веселі конкурси, змагання, спортивні свята, спартакиади, рухливі ігри, походи, пішіхідні екскурсії, туристичні зльоти?	
а)	спортивно-оздоровчі, туристсько-оздоровчі	
б)	спортивно-розважальні, спортивно-пізнавальні	
в)	обидва варіанти правильні	
29	Яку анімацію характеризує комплекс активізуючих, комунікативних заходів, основним засобом виразності яких є слово?	
а)	вербальну	
б)	комунікативну	
в)	словесну	
30	З яких взаємопов'язаних підсистем складається технологія створення та реалізації анімаційних програм?	
а)	організаційна, технічна	
б)	інструкторсько-методична, режисерська	
в)	обидва варіанти правильні	

Дякуємо за відповіді!

Додаток Ж

ДІАГНОСТИЧНА КАРТКА
для оцінки сформованості професійно-орієнтованих умінь та навичок, необхідних для
здійснення анімаційно-гурткової роботи

Прізвище, ім'я, по батькові студента

Види професійних умінь й навичок	Показники	Само-оцінка	Експертна оцінка		Загальна оцінка
			№1	№2	
ДІАГНОСТИЧНІ	<ul style="list-style-type: none"> уміння й навички аналізувати та працювати з нормативно-законодавчими документами, методичною літературою, що обумовлюють проведення позакласної роботи з фізичної культури, анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> уміння поповнювати та розширювати свої знання про засоби, принципи, новітні методи та форми організації та проведення анімаційно-гурткової роботи 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
ПРОЄКТУВАЛЬНІ	<ul style="list-style-type: none"> уміння планувати анімаційно-гурткову роботу відповідно до поставлених завдань з урахуванням педагогічних аспектів організації, вікових, психолого-фізіологічних та індивідуальних особливостей учнів 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> уміння й навички добирати науково-обґрунтовані форми, методи і засоби для реалізації поставлених завдань у процесі проведення анімаційно-гурткової роботи 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> уміння й навички розробляти документи планування гурткових занять, спортивно-масових заходів 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> уміння прогнозувати оздоровчий ефект від дозованого навантаження, дотримуючись вимог техніки безпеки до спортивної бази, інвентаря та обладнання у процесі анімаційно-гурткової роботи 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
КОНСТРУКТИВНІ	<ul style="list-style-type: none"> уміння створювати необхідні умови для гармонійного розвитку, змістовного дозвілля учнів, розвитку і вдосконалення фізичних якостей, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	

	<ul style="list-style-type: none"> • уміння вибирати оптимальні прийоми і способи навчання, форми роботи, дозувати фізичне навантаження, навчальний матеріал, раціонально грамотно керувати освітнім процесом 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> • вміння знаходити нові шляхи, методи та форми в організації активного відпочинку учнівської молоді 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
ОРГАНІЗАЦІЙНІ	<ul style="list-style-type: none"> • уміння й навички вести облік відповідної документації під час проведення анімаційно-гурткової роботи 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> • уміння комплектувати склад гуртківців 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> • уміння й навички організувати колективну діяльність учнів на занятті, під час проведення позакласних заходів, раціонально використовувати час 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
КОМУНІКАТИВНІ	<ul style="list-style-type: none"> • уміння формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної комунікації 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> • уміння викликати інтерес до занять в гуртку, мотивуючи їх до занять фізичною культурою, залучати до активної участі в анімаційно-гуртковій роботі 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> • уміння та навички запобігати виникненню конфліктів у процесі проведення анімаційно-гурткової роботи, застосовувати компромісні рішення, відстоювати свою точку зору та переконувати інших у процесі дискусії 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
	<ul style="list-style-type: none"> • уміння налагоджувати взаємовідносини з батьками, колегами для успішного проведення анімаційно-гурткової роботи 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
ІННОВАЦІЙНІ	<ul style="list-style-type: none"> • уміння застосовувати розроблені та/або інноваційні форми, методи, засоби навчання у анімаційно-гуртковій роботі з урахуванням освітніх потреб та інтересів учнів 	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	

Додаток 3

**ОПИТУВАЛЬНИК ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ САМООЦІНКИ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ОСОБИСТОСТІ («Який Ваш творчий потенціал?»)**

Шановний студенте!

Пропонуємо відповісти на подані запитання (виберіть найбільш прийнятний для Вас варіант відповіді поставивши позначку «+»)

Прізвище, ім'я, по батькові

№ з/п	ЗАПИТАННЯ	ВІДП ОВІДЬ
1	<i>Чи вважаєте ви, що оточуючий Вас світ може бути поліпшений?</i>	
а)	так	
б)	ні	
в)	так, але тільки у деяких випадках	
2	<i>Чи думаєте Ви, що самі зможете брати участь у значних змінах навколишнього світу?</i>	
а)	так, у більшості випадків	
б)	ні	
в)	так, у деяких випадках.	
3	<i>Чи вважаєте Ви, що деякі з ваших ідей принесуть значний прогрес у тій сфері діяльності, яку Ви обрали?</i>	
а)	так	
б)	звідки у мене можуть бути такі ідеї?	
в)	можливо, мої ідеї принесуть не надто значний прогрес, але деякий успіх можливий.	
4	<i>Чи вважаєте Ви, що в майбутньому будете грати настільки важливу роль, що зможете у навколишньому світі щось принципово змінити?</i>	
а)	так, напевно	
б)	дуже мало ймовірно	
в)	може бути	
5	<i>Коли ви вирішуєте щось зробити, чи впевнені в тому, що у Вас усе вийде?</i>	
а)	звичайно	
б)	часто охоплюють сумніви	
в)	частіше впевнений, ніж не впевнений	
6	<i>Чи є у Вас бажання зайнятися справою, яку абсолютно не знаєте?</i>	
а)	так, невідоме мене приваблює	
б)	ні	
в)	все залежить від самої справи й обставин	
7	<i>Якщо Ви займаєтеся незнайомою справою, чи буде у Вас бажання домогтися досконалості?</i>	
а)	так	

б)	що вийде, те й добре	
в)	якщо це не дуже важко, то так	
8	<i>Якщо справа, яку Ви не знаєте, вам подобається, чи хочете ви дізнатись про неї усе?</i>	
а)	так	
б)	ні, треба вчитися найбільш важливому	
в)	ні, я тільки задовольню свою цікавість	
9	<i>Коли ви зазнаєте невдачі, то:</i>	
а)	якийсь час наполягаєте, навіть всупереч здоровому глузду	
б)	відразу махнете рукою на справу, як тільки зрозумієте її нереальність	
в)	продовжуєте робити свою справу, поки здоровий глузд не покаже непереборність перешкод	
10	<i>На Вашу думку, професію потрібно обирати, виходячи з:</i>	
а)	своїх можливостей і перспектив для себе	
б)	стабільності, значимості, потрібності професії	
в)	престижу й переваг, які вона забезпечить.	
11	<i>Подорожуючи, чи могли б Ви легко орієнтуватися на маршруті, по якому вже пройшли?</i>	
а)	так	
б)	ні	
в)	якщо місце сподобалося й запам'яталось, то так	
12	<i>Чи можете Ви згадати відразу ж після бесіди все, про що говорилось?</i>	
а)	так	
б)	ні	
в)	згадаю все, що мені цікаво	
13	<i>Коли Ви чуєте слово незнайомою мовою, чи можете ви повторити його по складам без помилок, навіть не знаючи його значення?</i>	
а)	так	
б)	ні	
в)	повторю, але не зовсім правильно	
14	<i>У вільний час Ви вважаєте за краще:</i>	
а)	залишатися наодинці, розмірковувати	
б)	перебувати в компанії	
в)	мені байдуже, чи буду я один або в компанії	
15	<i>Ви займаєтеся якоюсь справою. Ви вирішуєте припинити її тільки коли:</i>	
а)	справа закінчена і, як вам здається, виконана відмінно	
б)	ви більш-менш задоволені зробленими	
в)	справа здається зробленою, хоча можна зробити краще. Але навіщо?	
16	<i>Коли ви на самоті, ви:</i>	
а)	любите мріяти про якісь речі, можливо, й абстрактних	
б)	за всяку ціну намагаєтеся знайти собі конкретне заняття	
в)	іноді любите помріяти, але про речі, які пов'язані з вашими справами	

17	<i>Коли якась ідея захоплює вас, то ви станете думати про неї:</i>	
а)	незалежно від того, де й з ким ви перебуваєте	
б)	тільки наодинці	
в)	тільки там, де є тиша	
18	<i>Коли ви відстоюєте якусь ідею, ви:</i>	
а)	можете відмовитися від її, якщо аргументи опонентів, на вашу думку, є переконливими	
б)	залишитеся при своїй думці, які б аргументи не висувалися	
в)	наводите аргументи на користь Вашої ідеї	

Дякуємо за відповіді!

Додаток И

ТЕСТ ДЛЯ ОЦІНКИ КОМУНІКАТИВНИХ ТА ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ (за Б. Федоришиним, В. Синявським)

Шановний студенте! Необхідно дати один із 2 варіантів відповідей «так» чи «ні». У клітинці відповідній номеру питання поставте знак «+» (так), якщо згодні, або «-» (ні), якщо не згодні, залежно від того, яка відповідь на Ваш погляд, переважає і є типовою.

III

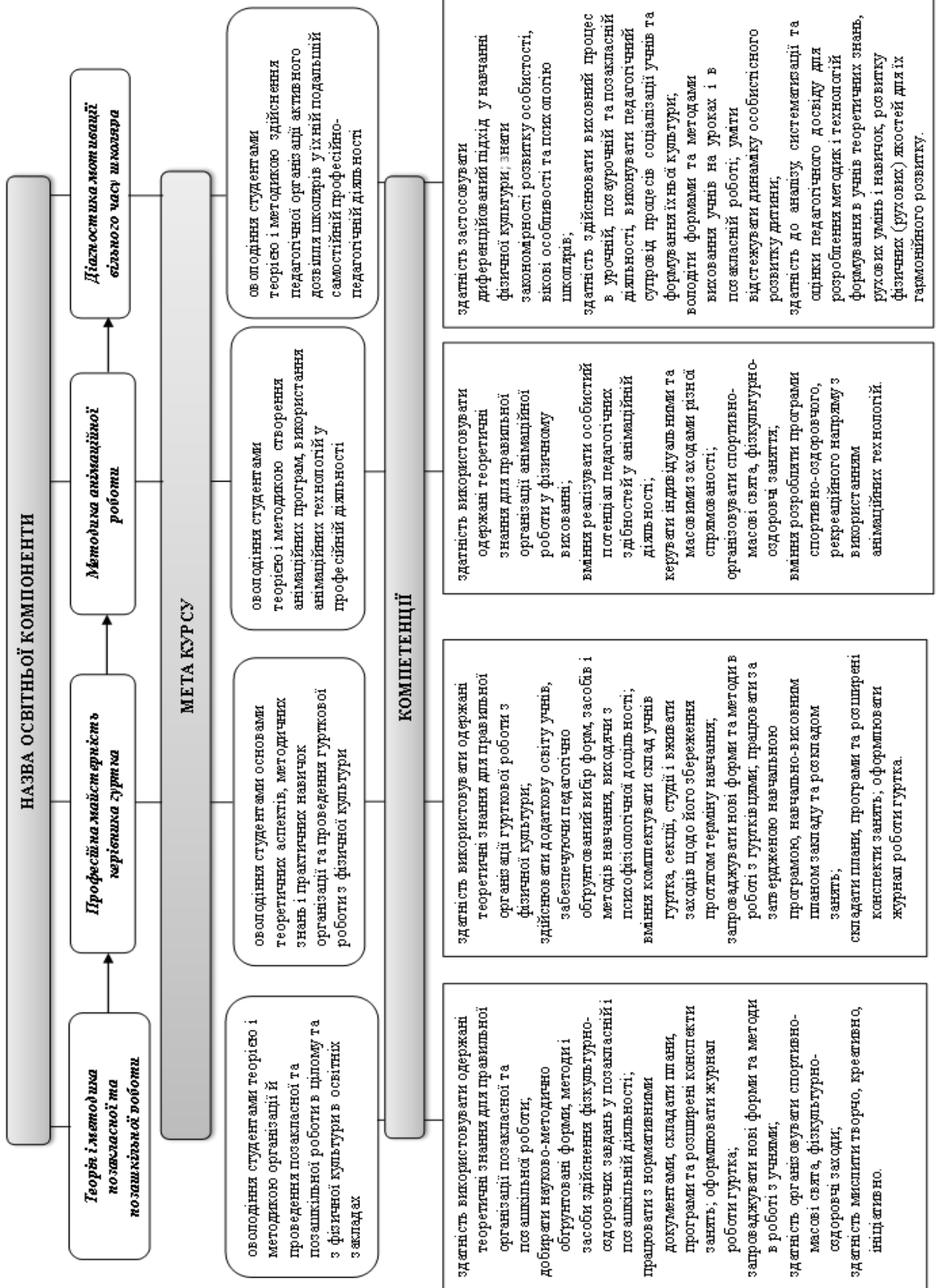
№ з/п	ЗАПИТАННЯ	ТАК	НІ
1.	Чи багато у Вас друзів, з якими Ви постійно спілкуєтеся?		
2.	Чи часто Вам вдається схилити більшість своїх товаришів до прийняття ними Вашої думки?		
3.	Чи довго Вас турбує почуття образи, заподіяне Вам кимось із Ваших товаришів?		
4.	Чи завжди Вам важко орієнтуватися в критичній ситуації?		
5.	Чи є у Вас прагнення до встановлення нових знайомств з різними людьми?		
6.	Чи подобається Вам займатися громадською роботою?		
7.	Чи вірно, що Вам приємніше і простіше проводити час з книгами або за будь-якими іншими заняттями, ніж з людьми?		
8.	Якщо виникли будь-які перешкоди у здійсненні Ваших намірів, чи легко Ви відступаєте від них?		
9.	Чи легко Ви встановлюєте контакти з людьми, які значно старші Вас за віком?		
10.	Чи любите Ви придумувати і організовувати зі своїми товаришами різні ігри та розваги?		
11.	Чи важко Ви включаєтеся в нову для Вас компанію?		
12.	Чи часто Ви відкладаєте на інші дні ті справи, які потрібно було б виконати сьогодні?		
13.	Чи легко Вам вдається встановлювати контакти з незнайомими людьми?		
14.	Чи прагнете Ви домагатися, щоб Ваші товариші діяли відповідно з Вашою думкою?		
15.	Чи важко Ви освоюєтеся в новому колективі?		
16.	Чи вірно, що у Вас не буває конфліктів з товаришами через невиконання ними своїх обов'язків, зобов'язань?		
17.	Чи прагнете ви при нагоді познайомитися і поговорити з новою людиною?		
18.	Чи часто у вирішенні важливих справ Ви приймаєте ініціативу на себе?		
19.	Чи дратують Вас оточуючі люди і чи хочеться Вам побути одному?		
20.	Чи правда, що Ви зазвичай погано орієнтуєтеся в незнайомій для Вас обстановці?		

21.	Чи подобається Вам постійно знаходитися серед людей?		
22.	Чи виникає у Вас роздратування, якщо Вам не вдається закінчити розпочату справу?		
23.	Чи відчуваєте Ви почуття утруднення, незручності, якщо доводиться проявити ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?		
24.	Чи правда, що Ви втомлюєтеся від частого спілкування з товаришами?		
25.	Чи любите Ви брати участь у колективних іграх?		
26.	Чи часто Ви проявляєте ініціативу при вирішенні питань, які зачіпають інтереси Ваших товаришів?		
27.	Чи правда, що Ви відчуваєте себе невпевнено серед малознайомих Вам людей?		
28.	Чи вірно, що Ви рідко прагнете до доказу своєї правоти?		
29.	Чи вважаєте Ви, що Вам не доставляє особливих зусиль внести пожвавлення в малознайому Вам компанію?		
30.	Приймаєте Ви участь у громадській роботі в школі?		
31.	Чи прагнете Ви обмежити коло своїх знайомих невеликою кількістю людей?		
32.	Чи вірно, що Ви не прагнете відстоювати свою думку або рішення, якщо воно не було відразу прийняте Вашими товаришами?		
33.	Чи відчуваєте Ви себе невимушено, потрапивши в незнайому Вам компанію?		
34.	Чи охоче Ви приступаєте до організації різних заходів для своїх товаришів ?		
35.	Чи правда, що Ви не відчуваєте себе досить упевненим і спокійним, коли доводиться говорити що-небудь великій групі людей?		
36.	Чи часто Ви спізнюєтеся на ділові зустрічі, побачення?		
37.	Чи вірно, що у Вас багато друзів?		
38.	Чи часто Ви опиняєтеся в центрі уваги своїх товаришів?		
39.	Чи часто Ви соромитесь, відчуваєте незручність при спілкуванні з малознайомими людьми?		
40.	Чи правда, що Ви не дуже впевнено відчуваєте себе в оточенні великої групи своїх товаришів?		

Дякуємо за відповіді!

Додаток І

Додаток І

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

просп. Воли, 13, м. Луцьк, 43025, тел. (0332) 24-10-07, (0332) 72-01-23
e-mail: post@vnu.edu.ua, web: http://www.vnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125102

16.06.2022 № 03-24/04/1281

7

на № _____ від _____

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Колесник Світлани Віталіївни
на тему: «Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

У Волинському національному університеті імені Лесі Українки протягом 2018-2021 років було впроваджено результати наукових досліджень Колесник Світлани Віталіївни щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Вдосконалено змістове наповнення освітнього процесу відповідними освітніми компонентами – введення у навчальний план підготовки майбутніх учителів фізичної культури таких освітніх компонентів, як: «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи», «Професійна майстерність керівника гуртка», «Методика анімаційної роботи» і «Діагностика мотивації вільного часу школяра».

Для дослідження рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи проведено анкетування студентів факультету фізичної культури, спорту та здоров'я спеціальності 014 «Середня освіта (Фізична культура)».

З метою підвищення ефективності формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи розроблено авторський комплект різноманітних навчально-методичних матеріалів у електронному та паперовому варіантах. Зокрема, навчальні програми (силабуси), навчально-методичні рекомендації «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях» у співавторстві, конспект лекцій, презентації, а також наповнення відповідним навчально-методичним контентом вищезазначених освітніх компонент на освітній платформі Microsoft Teams.

Діагностичний інструментарій щодо оцінки оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, уміннями і навичками, необхідними для ефективного здійснення анімаційно-гурткової роботи, зrealізовано з допомогою авторської комп'ютерної програми «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 110769 від 05.01.2022 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності»).

Результати наукових досліджень С. Колесник були позитивно схвалені педагогічним колективом та засвідчують актуальність і практичну цінність даної роботи.

Проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародної співпраці

Лариса ЗАСЕКИНА

Додаток Й

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

вул.Ст.Бандери, 12, м. Рівне, 33028, тел. (0362) 63-42-24, факс (0362) 62-03-56
E-mail: rectorat@rshu.edu.ua, код ЄДРПОУ 25736989

02.06.2022 № 01-12/27

На № _____ від _____

Довідка

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Колесник Світлани Віталіївни
на тему: «Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до
анімаційно-гурткової роботи»
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань
01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»**

У Рівненському державному гуманітарному університеті протягом 2018 – 2021 років було впроваджено результати наукових досліджень Колесник Світлани Віталіївни щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Для дослідження рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи проведено анкетування студентів спеціальності 014 «Середня освіта (Фізична культура)».

Використання розроблених автором навчально-методичних рекомендацій (у співавторстві з А. Цьосем) «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях», дозволило студентам отримувати ґрунтовні теоретичні знання щодо професійної діяльності у сфері фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової роботи, а також з питань організації і керівництва гурткової роботи.

Здійснено апробацію авторської комп'ютерної програми «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 110769 від 05.01.2022 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності»).

Авторські бачення Колесник Світлани Віталіївни отримали позитивні відгуки педагогічного колективу університету. Аналіз результатів впровадження навчально-методичних матеріалів дозволяє зробити висновок про високий науково-педагогічний рівень та практичну спрямованість наукових досліджень Колесник С. В.

Проректор з наукової роботи

проф. Дейнега О.В.

Додаток К

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА**

вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, 82100; тел. (0324) 41-04-74, факс (03244) 3-38-77
e-mail: dspu@dspu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125438

Від 10.06.2022 р. № 727

Довідка

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Колесник Світлани Віталіївни
на тему: «Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до
анімаційно-гурткової роботи»
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань
01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»**

У Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка впродовж 2018-2021 рр. було впроваджено результати наукових досліджень Колесник Світлани Віталіївни, присвячені теоретичним і методичним засадам підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Анкетування студентів спеціальності 014 «Середня освіта (Фізична культура)» у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка проводилось з метою визначення стану їх готовності до організації та проведення анімаційно-гурткової роботи в закладах загальної середньої освіти.

Навчально-методичний супровід щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи передбачав використання розроблених С. Колесник (у співавторстві з А. Цьосем) навчально-методичних рекомендацій «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях», що дозволило значно покращити освітній процес.

Педагогічний моніторинг рівня знань студентів проводився за допомогою авторської комп'ютерної програми «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 110769 від 05.01.2022 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності»). Вона орієнтована саме на оцінку оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, уміннями і навичками, необхідними для ефективного здійснення анімаційно-гурткової роботи,

визначення мотиваційної спрямованості особистості на досягнення успіху, комунікативних та організаторських здібностей, творчого потенціалу.

Навчально-методичні та наукові доробки С. Колесник обговорювалися на засіданні кафедри теорії та методики фізичного виховання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 07 червня 2022 р.).

Завідувач кафедри теорії та
методики фізичного виховання
кандидат педагогічних наук, доцент

Світлана ГЕРАСИМЕНКО

Проректор з наукової роботи,
доктор педагогічних наук, професор

Микола ПАНТЮК

Додаток Л

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, 89600, телефон/факс (03131) 2-11-09
E-mail: www.msu.edu.ua, info@msu.edu.ua, код ЄДРПОУ 36246368

від 20.06.2022 № 715

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Колесник Світлани Віталіївни
на тему: «Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до
анімаційно-гурткової роботи»
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань
01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Упродовж 2018–2021 років у освітній процес Мукачівського державного університету було впроваджено результати наукових досліджень Колесник Світлани Віталіївни щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи.

Для дослідження рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи проведено анкетування студентів спеціальності 014 «Середня освіта (Фізична культура)».

При проведенні практичних занять використовувалися навчально-методичні рекомендації «Теорія і методика позакласної та позашкільної роботи в схемах і таблицях» (розроблені автором у співавторстві), що дозволило студентам отримувати ґрунтовні теоретичні знання щодо професійної діяльності у сфері фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової роботи, а також з питань організації і керівництва гурткової роботи.

Здійснено апробацію авторської комп'ютерної програми «КБЖ: педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 110769 від 05.01.2022 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності»).

Підсумковий аналіз результатів дослідження Колесник Світлани Віталіївни свідчить про їх високий науково-педагогічний рівень та практичну спрямованість.

Перший проректор

Володимир ГОБЛИК

Додаток М

Додаток Н

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет фізичної культури, спорту та здоров'я
Кафедра теорії фізичного виховання та рекреації

Анатолій Цьось, Світлана Колесник

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПОЗАКЛАСНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ

в схемах і таблицях

навчально-методичні рекомендації

Луцьк – 2021